

วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๐

งานวิจัย

ทัศนะของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการ โคลนมนุษย์ สมภาร พรหมทา

ภาคที่หนึ่ง

การโคลนมนุษย์และปัญหาจริยธรรมในการโคลนมนุษย์

การโคลนมนุษย์

งานวิจัยนี้มุ่งพิจารณาประเด็นเรื่องการโคลน (Cloning) ในทางจริยธรรม ดังนั้นเราจึงจะพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับเทคนิควิธีการโคลนเท่าที่จำเป็น การโคลนมนุษย์นั้นเป็นวิธีการที่มนุษย์เราสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่สำคัญอย่างน้อยสองประการ ประการแรกคือเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์จากผลผลิตหรือวิธีการดังกล่าวนี้ ประการที่สองเพื่อแสวงหาช่องทางบางอย่างที่จะช่วยให้การให้กำเนิดชีวิตของมนุษย์และสัตว์ดำเนินไปอย่างที่เราเข้าใจว่าน่าจะมีประสิทธิภาพที่สุด จุดประสงค์สองประการนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะดำเนินมาควบคู่กัน แต่ก็มีรายงานจากเอกสารในทางวิทยาศาสตร์บางส่วนที่แสดงว่าจุดประสงค์ที่สองนี้น่าจะมาก่อนจุดประสงค์แรก ในที่นี้เราจะสมมติว่าจุดประสงค์ที่สองนี้น่าจะมาก่อน คือเป็นแรงบันดาลใจแรกๆที่ทำให้เกิดการค้นคว้าหาวิธีให้กำเนิดชีวิตชนิดพิเศษบางอย่าง

ที่จะทำให้เราได้ผลผลิตตรงตามที่เราใฝ่ฝันมากที่สุดซึ่งท้ายที่สุดก็นำไปสู่การค้นพบวิธีการโคลน เราจะพิจารณาจุดประสงค์ที่สองนี้ก่อน จากนั้นจึงจะไปพิจารณาจุดประสงค์ที่หนึ่ง การพิจารณาจุดประสงค์ทั้งสองนี้ก็เพื่อนำไปสู่รายละเอียดเท่าที่จำเป็นแก่การทำความเข้าใจเรื่องการโคลนในงานวิจัยนี้

ก. สิ่งมีชีวิตกับการสืบทอดเผ่าพันธุ์

สิ่งที่มีชีวิตในโลกอันได้แก่พืชและสัตว์นั้นแสดงพฤติกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เราแยกสิ่งมีชีวิตออกจากสิ่งไม่มีชีวิตคือ สิ่งมีชีวิตจะสามารถสืบพันธุ์ได้ การสืบต่อเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตนี้เฉพาะในคนและสัตว์นั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นสัญชาตญาณที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง (ที่กล่าวถึงเฉพาะคนกับสัตว์ไม่รวมพืชด้วยก็เพราะคำว่าสัญชาตญาณในความหมายที่เราเข้าใจกันอยู่นี้เป็นคุณสมบัติทางจิตใจ พืชนั้นเราไม่แน่ใจว่ามีจิตใจหรือไม่ ถ้าคิดว่ามี พืชก็มีสัญชาตญาณ) มีผู้มองว่า สัญชาตญาณอันนี้แหละที่อยู่เบื้องหลังสภาพทางจิตใจอันหนึ่งที่เรียกว่าความรัก และงานสร้างสรรค์ทางด้านความงามและศิลปะจำนวนมากที่มีความรักนั้นเป็นพื้นฐานที่มนุษย์เราได้สร้างขึ้นในประวัติศาสตร์ ในส่วนของสัตว์ ความรักนั้นอาจไม่แสดงออกได้อย่าง

ละเอียดยกประณิตท่ามนุษย์ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าสัตว์เองก็มีความรัก เมื่อเรารักสิ่งใด เราจะหวงแหนปกป้องสิ่งนั้น คนและสัตว์นั้นรักครอบครัวตนเองและพยายามอย่างถึงที่สุดที่จะปกป้องครอบครัว ไก่แม่ลูกอ่อนที่ไล่จิกตีคนหรือสัตว์ที่เข้าไปใกล้ลูกๆของมันนั้นกระทำการที่ว่ามันออกไปตามสัญชาตญาณในเรื่องความรักลูก ซึ่งโยงไปหาสัญชาตญาณในการสืบต่อเผ่าพันธุ์ที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านั้น ในส่วนของมนุษย์นั้นไม่ต้องกล่าวถึง ความรักลูกและครอบครัวในมนุษย์นั้นเป็นสัญชาตญาณที่เหนียวแน่นและลึกซึ้ง ความดีความชั่วที่หัวหน้าครอบครัวบางคนกระทำออกไปนั้นส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับความรักลูกและคนในครอบครัวที่กล่าวมานี้ไม่น้อยเลย

นักชีววิทยาสมัยใหม่อธิบายสัญชาตญาณในการสืบต่อเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตว่ามีรากฐานมาจาก “หน่วยพันธุกรรม” หรือ “ยีน”^๑ ลูกนั้นมีส่วนของความเป็นพ่อแม่ในตัวอย่างละครึ่ง กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือในตัวของลูกหรือทั้งเนื้อทั้งตัวของลูกนั้นก็คือยีนของพ่อครึ่งหนึ่งและของแม่อีกครึ่งหนึ่ง ในสาขาของนักชีววิทยา ลูกก็คือ “สำเนาตนเอง” ที่พ่อแม่กระทำเอาไว้ก่อนที่ตนเองจะตายไป การทำสำเนาที่เกิดจากการบงการของยีน ยีนในตัวพ่อแม่นั้นก็สืบสายย้อนกลับไปหาบรรพบุรุษในอดีตได้ยาวนาน ซึ่งนักชีววิทยาเชื่อว่าอาจย้อนไปถึงต้นกำเนิดของชีวิตแรกๆในโลกเลยทีเดียว พิจารณาจากกรอบความคิดนี้ ยีนก็มีประวัติศาสตร์ของมันที่ยาวนาน และด้วยประวัติศาสตร์ที่ยาวนานนี้เองที่ทำให้มันพัฒนาตนเองมาจน “ฉลาด” ยีนนั้นรู้ว่าสิ่งที่มันเกาะอาศัยอยู่อันได้แก่ร่างกายของมนุษย์และสัตว์ตลอดจนพืชนั้นไม่จีรังยั่งยืน ก่อนที่ร่างของมันจะเกาะอาศัยอยู่จะแก่ชราตายไปตามอายุขัย มันจึงออกคำสั่งให้ร่างที่มันอาศัยอยู่นั้นทำการคัดลอกตนเองเอาไว้ ซึ่งการคัดลอกตนเองเอาไว้นั้นก็คือการคัดลอกยีนเอาไว้มันเอง เมื่อพ่อแม่

แม่ตายไป ยีนชุดเก่าก็ตายไปด้วย แต่ยีนนั้นยังไม่ตาย เพราะสำเนาของมันก่อนหน้านี้ได้ถูกถ่ายโอนมายังลูกแล้ว นี่คือวิธีการที่ยีนเรียนรู้ว่าตัวมันจะสามารถดำรงความเป็นอมตะเอาไว้ท่ามกลางการที่ต้องเกาะอาศัยกายของมนุษย์และสัตว์ที่ไม่เป็นอมตะได้อย่างไร

จ. การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศและไม่อาศัยเพศ

เฉพาะในคนเรานั้น การสืบพันธุ์ต้องการเพศชายและหญิง การที่ระบบการสืบทอดเผ่าพันธุ์ของมนุษย์มีรูปแบบเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่าเกิดจากการบงการของยีนของบรรพบุรุษเราในอดีตกาลนั้นเอง การที่ถูกเป็นผลรวมของพ่อและแม่อย่างละครึ่งนั้นก่อให้เกิดความหลากหลาย และในความหลากหลายของสิ่งใดก็ตามแต่ เราจะพบว่าจะต้องมีผลผลิตที่ดีเลิศปะปนอยู่ไม่มากก็น้อย ในอดีตนั้น มนุษย์อยู่กับธรรมชาติและต้องต่อสู้แข่งขันกับเผ่าพันธุ์ของสัตว์ชนิดอื่นอย่างเข้มข้น ในการแข่งขันนั้นหากว่าเราอ่อนแอกว่า เราอาจพ่ายแพ้และสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ไปก็ได้ เพื่อให้เราแข็งแรง ยีนในตัวเรากำหนดรูปแบบการสืบทอดเผ่าพันธุ์อย่างที่เป็นนี้ก็ต้องมาจากการผสมผสานกันระหว่างพ่อและแม่ที่ต่างเพศกัน ดูเหมือนว่าในสัตว์ชนิดอื่น ยีนของสายพันธุ์เหล่านั้นก็เรียนรู้วิธีการที่ว่ามันเช่นกัน สัตว์ส่วนใหญ่ในโลกจึงสืบทอดเผ่าพันธุ์ผ่านทางพ่อและแม่ จะมียกเว้นก็เฉพาะสัตว์พิเศษบางชนิดเช่นปลาฉลามที่ในบางสถานการณ์สามารถสืบทอดเผ่าพันธุ์โดยไม่ผ่านสองเพศก็ได้^๒ ความ

^๑ ตัวอย่างของนักชีววิทยาที่อธิบายเรื่องนี้ที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันก็เช่น Richard Dawkins คู่มือหนังสือเรื่อง *The Selfish Gene* ของเขา

^๒ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับชีวิตปลาฉลามได้ในบทความเรื่อง “Starfish” ใน *Encyclopaedia Britannica*, 2005. (DVD Version) โดยทั่วไปปลาฉลามมีสองเพศ เวลาให้กำเนิดลูกก็ผสมพันธุ์แบบเดียวกับสัตว์อื่น แต่ในบางสถานการณ์ปลาฉลามสามารถสืบทอดเผ่าพันธุ์โดยวิธีที่ไม่ต้องอาศัยอีกเพศมาช่วย เช่นปลาฉลามบางสายพันธุ์เวลาถูกทำร้ายเช่นถูกคนตัดออกเป็นท่อนๆ ท่อนที่ถูกตัดนั้นบางครั้งจะสามารถซ่อมแซมตนเองโดยการออก “แขน” ที่ขาดไปกลายเป็นปลาฉลามอิสระขึ้นมาใหม่ได้ วิธีการเช่นนี้อาจถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการสืบทอดเผ่าพันธุ์

ได้เปรียบในทางเผ่าพันธุ์นั้นอาจจำแนกได้เป็นสองอย่างคือ ด้านปริมาณและคุณภาพ สัตว์บางชนิดใช้ประเด็นด้านปริมาณเพื่อแข่งขันกับเผ่าพันธุ์อื่น คือเวลาออกลูก สัตว์ชนิดนี้ก็จะออกคราวละมากๆ เพื่อว่าเมื่อหักเอาจำนวนที่จะต้องล้มตายเพราะการแข่งขันต่อสู้แล้วก็จะยังเหลือพวกที่รอดพอที่จะทำหน้าที่รับช่วง “ประทับประครองขึ้น” ของสายพันธุ์ต่อไป มนุษย์เรานั้นแข่งขันกับเผ่าพันธุ์อื่นทางด้านคุณภาพ เราไม่จำเป็นต้องออกลูกคราวละมากๆ (เหมือนปลาหรือแมลงเป็นต้น) เราก็สามารถประทับประครองขึ้นแห่งเผ่าพันธุ์ของเราต่อไปได้ ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของสิ่งมีชีวิตในโลกได้ผ่านพ้นมาจนถึงขั้นที่ว่าเราก่อนข้างแน่ใจได้ว่าในบรรดาเผ่าพันธุ์ทั้งหลายที่ต่อสู้แข่งขันกันเพื่อให้ตนอยู่รอดนั้น เผ่าพันธุ์ของมนุษย์เราเป็นเผ่าพันธุ์ที่อยู่ ณ ตำแหน่งยอดสุดของการแข่งขัน เราครอบครองโลกนี้ไว้ทั้งหมด และเราก็ใช้สิ่งมีชีวิตอื่นเป็นข้าทาสของเราในรูปของอาหารบ้าง ในรูปของเครื่องมือใช้งานในลักษณะต่างๆบ้าง

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเผ่าพันธุ์ มนุษย์จะไม่จำเป็นต้องปรับปรุงระบบการสืบทอดเผ่าพันธุ์อะไรอีกแล้ว เพราะเท่าที่เป็นอยู่ก็ไม่กระทบต่อสถานะการแข่งขันของเราแต่อย่างใด สำหรับเผ่าพันธุ์อื่นนั้น ยังมีภาระในการปรับตัวเพื่อให้ตนเองอยู่รอดอีกมาก ด้วยว่ามนุษย์นั่นเองที่เป็นภัยคุกคามต่อการสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ของพวกมัน จะอย่างไรก็ตาม โชคก็ยังดีอยู่ตรงที่เมื่อมนุษย์ได้รับชัยชนะในการแข่งขันแล้ว มนุษย์ส่วนหนึ่งก็ย้อนกลับไปมองเผ่าพันธุ์อื่นที่เราใช้ประโยชน์เสมือนข้าทาสนี้ด้วยความรู้สึกที่เราควรมองสิ่งมีชีวิตด้วยกันในโลกนี้นั้นเพื่อน การช่วยอนุรักษ์เผ่าพันธุ์พืชและสัตว์ที่กำลังใกล้จะสูญพันธุ์โดยมนุษย์เหล่านี้ก็เกิดขึ้น ปรากฏการณ์นี้นักคิดตะวันตกบางคนเช่น ปีเตอร์ ไครพอดกิน เห็นว่าเป็นเรื่องที่ดำเนินไปตามธรรมชาติ

ธรรมชาติสำหรับนักคิดเหล่านี้มีธาตุ (Elements) หลายอย่าง และหนึ่งที่สำคัญคือธาตุแห่งการอิงอาศัยกัน (Cooperative Element)^๗ การอนุรักษ์เผ่าพันธุ์ที่กำลังเป็นอันตรายเหล่านี้โดยมนุษย์นั้นส่วนหนึ่งมนุษย์ก็ได้ประโยชน์ด้วย ประโยชน์ที่ว่านี้ก็คือการมีชีวิตอยู่ในโลกที่หลากหลายด้วยชาติพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตนั่นเอง เราจะรู้สึกดีกว่าถ้าอยู่ในโลกที่มีพืชและสัตว์อันหลากหลาย

ย้อนกลับมาที่มนุษย์อีกครั้ง แม้ว่ามนุษย์จะรู้สึกว่าตนเองไม่มีปัญหาที่จะต้องปรับปรุงระบบการสืบทอดเผ่าพันธุ์แล้ว แต่ความปราศจากปัญหานั้นก็เป็นเรื่องที่คิดเปรียบเทียบกับเผ่าพันธุ์อื่น แต่หากคิดภายในกรอบของเผ่าพันธุ์มนุษย์ด้วยกันเพียงอย่างเดียว เราก็จะพบว่าดูเหมือนจะมีการเสียเปรียบหรือเสียโอกาสในเรื่องการสืบทอดเผ่าพันธุ์ภายในหมู่มนุษย์ด้วยกัน ที่เราเห็นได้ด้วยตาโดยไม่ต้องศึกษาวิจัยอะไรก็คือมีเพื่อนมนุษย์ของเราจำนวนหนึ่งทีหลังจากแต่งงานเพื่อที่จะสร้างครอบครัวแล้วก็ไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ การไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้นี้สำหรับคู่สมรสบางคู่อาจไม่กระทบต่อจิตใจมากนัก คู่สมรสเช่นนี้หากปรารถนาจะมีบุตรก็อาจใช้วิธีรับเด็กกำพร้าเป็นต้นมาเป็นบุตรบุญธรรม แต่สำหรับคู่สมรสบางคู่ นั้น เรื่องนี้กระทบต่อความรู้สึกมาก แพทย์และนักวิทยาศาสตร์จึงได้พยายามชวนชายหาหนทางที่จะเขี่ยวขวยรักษาความอากัปกในทางชีววิทยาตามที่กล่าวมานี้ การคิดหาวิธีการที่จะให้กำเนิดทายาทแบบที่ไม่ใช่วิธีที่เราเห็นกันทั่วไปจึงได้เกิดขึ้นและพัฒนาตามลำดับ

ความพยายามในการแสวงหาวิธีให้กำเนิดชีวิตแบบที่ไม่ใช่ตามธรรมชาตินี้ต่อมาส่งผลให้นักวิทยาศาสตร์ค้นพบว่า ยังมีวิธีการให้กำเนิดชีวิตแบบอื่นๆซ่อนอยู่ในธรรมชาติ บางแบบเราสามารถใช้เป็นช่องทางเพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัดตามธรรมชาติบางอย่างที่เป็นอุปสรรคทำให้คู่สมรสบางคู่

(Reproduction) โดยวิธีพิเศษนี้ ปลาดาวตัวเดียวที่ถูกคิดเป็นห้าท่อนก็จะกลายมาเป็นปลาดาวห้าตัว

^๗ ดูหนังสือเรื่อง *The Mutual Aid* ของนักคิดท่านนี้ หนังสือนี้เป็นหนังสือเก่า คงไม่มีพิมพ์ใหม่แล้ว หาได้จากอินเทอร์เน็ตทั่วไป

ไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ เช่นสตรีบางคนไม่สามารถตั้งครรภ์เพราะท่อรังไข่มีปัญหา ทำให้ไข่ไม่สามารถตกมาผสมกับอสุจิในมดลูกได้ตามปกติ นักวิทยาศาสตร์ได้แก้ปัญหานี้ด้วยการนำเอาไข่และเชื้ออสุจิมาผสมกันข้างนอกในหลอดทดลอง เมื่อเกิดการปฏิสนธิแล้วจึงใส่กลับเข้าไปในครรภ์ การผสมกันข้างนอก (ที่เรียกกันในทางการแพทย์ว่า “การปฏิสนธินอกอวัยวะ” หรือ In Vitro Fertilization)^๔ นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งของวิธีการอื่นๆที่นอกเหนือไปจากวิธีการตามที่ปรากฏในธรรมชาติที่นักวิทยาศาสตร์ได้ใช้เป็นช่องทางเพื่อหลีกเลี่ยงหรือเอาชนะอุปสรรคในการตั้งครรภ์ของคนบางคน ขอให้สังเกตว่าวิธีการให้กำเนิดชีวิตแบบนี้หรือกลุ่มนี้ไม่ได้มีจุดประสงค์ใดที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งทารกที่มีคุณสมบัติพิเศษ เป็นเพียงวิธีให้ได้มาซึ่งลูกในความหมายธรรมดาๆทั่วไป คือลูกนั้นก็เหมือนลูกคนอื่นๆที่จะโตจะเลวที่สุดแต่บุญแต่กรรม

เมื่อกระบวนการแก้ปัญหาตามที่กล่าวข้างต้นค่อนข้างผ่านพ้นไปด้วยดีมาแล้ว นักวิทยาศาสตร์เองก็เริ่มคิดถึงประเด็นอื่นๆ ในเรื่องการคิดหาวิธีให้กำเนิดชีวิตใหม่ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ประเด็นอื่นๆที่ว่านี้คือประเด็นที่นอกเหนือไป จากการแก้ปัญหาตามธรรมดาๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ดูเหมือนว่าในบรรดาประเด็นใหม่ๆเหล่านี้ เรื่องการได้มาซึ่งชีวิตใหม่ที่มีคุณภาพเป็นเรื่องหนึ่งที่นักวิทยาศาสตร์ได้คิดกันขึ้น การที่ครอบครัวยุคใหม่จะได้ลูกชนิดพิเศษในทางต่างๆมาสักคนนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่อยู่พ้นการเลือกของคนเราโดยสิ้นเชิง ในครอบครัวของไอน์สไตน์และมหาตมา คานธีนั้น พี่น้องที่คลานตามกันมาก็ไม่ได้แสดงคุณสมบัติอันพิเศษอย่างสองท่านนี้ เมื่อสองท่านนี้ให้กำเนิดลูกก็ไม่ปรากฏว่าลูกของท่านจะแสดงความพิเศษออกมาอย่างพ่อ นี่คือสิ่งที่มนุษย์เรารับรู้กัน ความเชื่อบางระบบของมนุษย์เช่นศาสนาพยายาม

อธิบายว่าทำไมจึงเกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ขึ้น เช่นพระพุทธศาสนาอธิบายว่าที่ลูกซึ่งคลานตามกันมาไม่เหมือนกันก็เพราะแต่ละคนมาจากภูมิหลังชีวิตที่ไม่เหมือนกันในอดีตชาติ นักวิทยาศาสตร์มองปรากฏการณ์นี้ในอีกมุมมองหนึ่ง คือไม่ได้มองเพื่อหาคำอธิบายว่าทำไมจึงเกิดปรากฏการณ์ที่วุ่นขึ้น แต่มองว่าเราจะมีวิธีการให้เราสามารถได้ลูกที่ดีเลิศในด้านต่างๆอย่างที่เรากำลังต้องการหรือไม่ ซึ่งบางครั้งความดีเลิศที่วุ่นนั้นอาจไม่มีอยู่ในตัวของพ่อแม่เลยก็ได้ (เช่นพ่อแม่ไม่เก่งคณิตศาสตร์เลย แต่อยากได้ลูกที่เก่งทางด้านนี้เพราะหวังจะให้ลูกเป็นแพทย์ในอนาคต เป็นต้น)

ความปรารถนาหรือโจทย์ตามที่กล่าวข้างต้นหลายคนอาจมองว่าเป็นความปรารถนาที่ “ขัดแย้งกับธรรมชาติ” จะอย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์ของวิทยาศาสตร์นั้นทำให้เราเรียนรู้ว่าผลงานทางวิทยาศาสตร์แทบทั้งหมดหรือทั้งหมดเลยก็ได้ล้วนมาจากความปรารถนาอันขัดแย้งกับธรรมชาติในเบื้องต้น ผลงานทางวิทยาศาสตร์ในแง่หนึ่งก็คือการเอาชนะธรรมชาติ ดังนั้นการที่นักวิทยาศาสตร์ตั้งคำถามอันขัดแย้งกับข้อเท็จจริงตามธรรมชาติว่า “เราจะสามารถให้กำเนิดทารกที่ดีเลิศได้หรือไม่” จึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาหากมองจากกรอบความคิดของวิทยาศาสตร์เอง สำหรับคำถามข้างต้นนี้ เราอาจพิจารณาคำตอบได้สองแนวทาง แนวทางหนึ่งคือตอบคำถามนี้จากบางสิ่งที่เรามีอยู่ แนวทางที่สองคือตอบคำถามนี้จากความไม่มีอะไรเลย สมมติว่าเรามีของที่ดีเลิศอยู่อย่างหนึ่งในมือ อาจจะเป็นอะไรสักอย่างเช่นรถยนต์ที่ดีเลิศคันหนึ่ง การคิดสร้างรถยนต์คันอื่นๆที่ดีเลิศโดยอาศัยรถยนต์ที่ดีเลิศคันนี้เป็นต้นแบบคือตัวอย่างของวิธีการอย่างแรก แต่ถ้าเราคิดออกแบบรถยนต์ที่ดีเลิศจากความคิดและจินตนาการล้วนๆ ไม่ได้ถอดแบบมาจากรถยนต์ที่มีอยู่จริงๆเลย วิธีการนี้ก็เป็นตัวอย่างของวิธีการอย่างที่สอง ในเรื่องการให้กำเนิดทารกที่ดีเลิศนี้ ดูเหมือนว่าแนวทางแรกอาจเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุด

^๔ ดูรายละเอียดในบทความเรื่อง “In Vitro Fertilization” ใน *Encyclopaedia Britannica*, 2005.

สิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า การให้กำเนิดเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตต่างผ่านการอาศัยเพศสองเพศคือชายและหญิงนั้นทำให้เกิดความหลากหลาย ในความหลากหลายนั้น เราจะพบผลผลิตที่ดีเยี่ยมปะปนอยู่ ซึ่งโดยทั่วไปก็มีจำนวนไม่มาก คนที่สำคัญในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติในด้านต่างๆเช่นศาสนา ปรัชญา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ เป็นต้น คือตัวอย่างของผลิตที่ดีเลิศซึ่งเกิดตามธรรมชาติและเกิดอย่างที่เรา ณ เวลานี้ยังไม่อาจที่จะหยั่งเห็นเหตุปัจจัยทั้งหมด อันก่อให้เกิดผลผลิตที่ดีเยี่ยมเหล่านี้เพื่อใช้เป็นแม่แบบในการสร้างของเช่นนี้ซ้ำอีก สมมติว่าเวลานี้ประเทศของเรามีคนซึ่งเก่งทางด้านการศึกษาและฟุตบอลอย่างหัตถ์ร้อยอยู่ ๑๑ คน เรามีทีมฟุตบอลทีมที่หัตถ์ร้อยอย่างไม่เคยมีมาก่อน และเราอยากจะมีทีมเช่นนี้ต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด วิทยาศาสตร์จะช่วยให้เราหาหนทางอย่างไร คำถามนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้รถยนต์คันหนึ่งที่ดีเลิศเป็นแบบเพื่อสร้างรถยนต์คันอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ยาก เพราะรถยนต์เป็นวัตถุที่สามารถเลียนแบบได้ไม่ยาก แต่การสร้างคนเพื่อให้มีคนใหม่ที่มีเหมือนคนที่เรามีอยู่ในมือนั้นไม่ง่าย จะอย่างไรก็ตาม ความเชื่อบางอย่างที่นักวิทยาศาสตร์เชื่อก่อนหน้านั้นทำให้มีผู้มองเห็นลู่ทางว่าอาจเป็นไปได้ สูงที่การสร้างคนใหม่จากคนเดิมแล้วได้คนใหม่ที่มีคุณภาพอย่างคนเดิมจะเกิดขึ้นได้จริง ความเชื่อที่ว่านั้นก็คือเรื่องการใช้กำเนิดชีวิตด้วยวิธีการอันหนึ่งที่เรียกว่าการโคลน

“การโคลน” นั้นตามที่เรารู้กันในเวลานี้มีรายละเอียดหลายอย่างหลายวิธีการ แต่โดยภาพรวมการโคลนหมายถึงการให้กำเนิดชีวิตใหม่จากชีวิตเดิมผ่านเพียงเพศเดียวหรือคนเดียวโดยไม่ผ่านการผสมพันธุ์ การให้กำเนิดชีวิตแบบอาศัยพ่อแม่ที่เราเรียกกันว่า “การให้กำเนิดชีวิตแบบอาศัยเพศ” (Sexual Reproduction) แต่การโคลนนั่นเป็น “การให้กำเนิดชีวิตแบบไม่อาศัยเพศ” (Asexual Reproduction) การที่ปลาตัวหนึ่งเมื่อถูกตัดแบ่งจากหนึ่งตัวสามารถงอกรอวัยะที่ขาดหายไปมาทดแทนแล้วกลายเป็นตัวใหม่อีกหลายตัวนั้นเป็นตัวอย่างที่ดีของการสืบต่อเผ่าพันธุ์แบบไม่ต้องอาศัยเพศ

ในพินัยนี้ดูเหมือนว่าเราจะพบการสืบต่อเผ่าพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศได้มากกว่าสัตว์ การตอนกิ่งต้นมะม่วงก็ถือเป็นการโคลนชนิดหนึ่ง สำหรับมนุษย์นั้นแม้ว่าโดยทั่วไปธรรมชาติจะไม่สร้างระบบการให้กำเนิดชีวิตพิเศษเพื่อใช้ในยามฉุกเฉินเหมือนสัตว์บางเผ่าพันธุ์ แต่หากพิจารณาให้ดีเราจะพบว่าช่องทางพิเศษที่วานั้นก็มีอยู่ ยกตัวอย่างเช่นการกำเนิดของฝาแฝดที่มาจากไข่ใบเดียวและอสุจิตัวเดียวที่เรียกว่า “แฝดแท้” หรือ “แฝดเหมือน” (Identical Twins) นั้นโดยสารก็คือการโคลนชนิดหนึ่ง ลองเปรียบเทียบกับปลาตัว ปลาตัวหนึ่งตัวถูกคนตัดเป็นสองท่อนแล้วโยนลงทะเล ต่อมาสองส่วนนั้นก็กลายเป็นสองชีวิต นี่คือการ “ถูกตัดแบ่ง” โดยที่ส่วนที่ถูกแบ่งออกไปไม่มีโครงสร้างและรายละเอียดทางชีววิทยาเหมือนกันทุกประการ กรณีแฝดเหมือนก็เช่นกัน ปกติไข่และอสุจิอย่างละหนึ่งเมื่อผสมกันแล้วจะกลายเป็นคนเพียงหนึ่งคน แต่บางครั้งก็เกิด “ความผิดพลาด” (ผู้วิจัยขอใช้คำนี้ไปพลางๆก่อนเพราะไม่ทราบจะหาคำอะไรแทน คำว่า “อุบัติเหตุ” ก็อาจพอใช้ได้ เช่นเดียวกัน) บางประการทำให้กลุ่มเซลล์ที่ปกติจะก่อตัวกลายเป็นทารกเพียงหนึ่งคนนั้นได้แยกตัวออกกลายเป็นมากกว่าหนึ่ง เราจะสมมติว่าจากไข่และอสุจิอย่างละเพียงหนึ่งนั้นได้กลายมาเป็นเด็กทารกสองคน เนื่องจากทั้งสองมาจากหน่วยทางชีวภาพอันเดียวกัน ทั้งคู่จึงมีอะไรก็ตามแต่ที่เป็นองค์ประกอบทางชีววิทยาเช่นยีนเป็นอย่างเดียวกัน การโคลนนั่นหมายถึงการแบ่งสิ่งมีชีวิตหนึ่งให้กลายเป็นสิ่งมีชีวิตมากกว่าหนึ่ง ในแง่นี้ การเกิดขึ้นของแฝดเหมือนก็คือการโคลนที่เกิดโดยกระบวนการทางธรรมชาติ นักวิทยาศาสตร์นั้นเชื่อว่าอะไรก็ตามแต่ที่เกิดได้ตามธรรมชาตินั้นมนุษย์ก็อาจเรียนรู้ที่จะทำตามได้ โดยการสร้างเงื่อนไขปัจจัยให้เป็นอย่างเดียวกันกับเหตุปัจจัยตามธรรมชาติที่ผลักดันให้เกิดปรากฏการณ์ที่เราอยากจะทำ

ตามนั้น เมื่อมีการ โคลนตามธรรมชาติเกิดได้ การโคลนที่
ผลักดันโดยมนุษย์ก็น่าที่จะทำได้เช่นกัน^๔

ย้อนกลับไปในเรื่องนักฟุตบอลที่ดีเยี่ยมที่กล่าวข้างต้น นัก
ฟุตบอลเหล่านี้ก็เหมือนอัจฉริยบุคคลทั้งหลายที่เคยเกิดใน
โลกคือ เมื่อคนเหล่านี้ให้กำเนิดลูกตามธรรมชาติ ลูกของคน
เหล่านี้ก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องเก่งหรือดีเหมือนพ่อแม่ ทั้งนี้เรา
อาจอธิบายได้อย่างหายาๆในเบื้องต้นด้วยความรู้ทาง
ชีววิทยาง่ายๆที่ว่า ลูกของอินส์ไตนั่นได้อะไรต่อมิอะไร
ในทางชีววิทยาจากพ่อไปแค่ครึ่งเดียว อีกครึ่งเป็นของแม่
ดังนั้นอินส์ไตน้อยนั้นก็ถอดแบบจากอินส์ไตนี้นั้นไป
ได้เพียงครึ่งเดียว การโคลนนั่นเป็นความหวังของ
นักวิทยาศาสตร์ที่จะได้ “สำเนา” ของต้นแบบที่เราต้องการ
ทั้งหมด ลองจินตนาการว่าหากเราสามารถ “ตอนกิ่ง”
อินส์ไตนี้นั้นได้เหมือนกับที่เราทำกับต้นมะม่วง อินส์ไตนี้น้อย
ที่เกิดจากการตอนกิ่งนั้นจะมีรายละเอียดทางชีวภาพ
ชนิดเดียวกับอินส์ไตนี้นั้นทั้งหมด กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ
อินส์ไตนี้น้อยกับอินส์ไตนี้นั้นพิจารณาจากกรอบ
ความคิดเรื่องฝาแฝดก็จะมีสถานะเป็น “แฝดเหมือน” อีก
ประเภทหนึ่งคือประเภทที่อายุต่างกันมาก แต่แฝดเหมือน
แบบนี้ก็ไม่ต่างจากแฝดเหมือนที่เกิดตามธรรมชาติ ต่างกัน
เพียงแฝดเหมือนตามธรรมชาติเช่นนักมวยไทยที่มีชื่อเสียง
สองคนอันได้แก่ “เขมราช” และ “เขมราช” นั้นถูกตอนกิ่ง
ตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ ส่วนอินส์ไตนี้น้อยสองคนที่เรากำลังพูดถึง
นี้ถูกตอนกิ่งตอนคลอดออกมาเป็นคนแล้วเท่านั้น

ก. ความเป็นมาของการโคลนมนุษย์อย่างย่อๆ

ความพยายามในการหาวิธีการที่จะโคลนหรือตอนกิ่ง
มนุษย์และสัตว์นั้นดำเนินการโดยนักวิทยาศาสตร์มานาน
เท่าที่บันทึกกันเอาไว้ก็เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๐ ที่

นักวิทยาศาสตร์สามารถโคลนกบได้ จากนั้นมาก็สามารถ
โคลนสัตว์อย่างอื่นเช่นหนู ในปี ๑๙๘๐ และที่โด่งดังเป็น
ข่าวไปทั่วโลกก็คือการโคลนแกะชื่อ “ดอลลี่” ในปี ๑๙๙๖^๕
(หมายถึงปีที่ลงมือทดลอง แต่ปีที่ข่าวความสำเร็จของการ
โคลนดอลลี่แพร่กระจายออกไปนั้นคือปีถัดมา) ในการ
โคลนดอลลี่นี้นักวิทยาศาสตร์ใช้วิธีที่อาจกล่าวอย่างหายาๆ
ดังนี้คือ เอาไข่ของแกะมาหนึ่งใบ จัดการเอานิวเคลียสหรือ
ไข่แดงออก จากนั้นก็เอาเซลล์ของแกะที่เราต้องการทำ
สำเนาใส่แทนไข่แดง จากนั้นก็กระตุ้นด้วยไฟฟ้า ไข่ใบ
นั้นก็เกิดการผสมกับเซลล์ที่ใส่เข้าไปกลายเป็นตัวอ่อน
ของแกะ จากนั้นก็เอาตัวอ่อนนั้นใส่เข้าไปในครรภ์ของแกะ
ตัวใดก็ได้ให้ทำหน้าที่อุ้มท้อง ได้เวลาคลอดออกมาเป็นลูก
แกะ การที่นักวิทยาศาสตร์สามารถโคลนดอลลี่ได้นี้สร้าง
ปรากฏการณ์สำคัญอย่างหนึ่งให้เกิดในวงการวิทยาศาสตร์
และประวัติศาสตร์ของโลกคือมีคนให้ความสนใจและแสดง
ปฏิกิริยาต่อข่าวนี้อย่างกว้างขวาง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเรคิด
กันไปว่าการโคลนแกะได้นั้นอยู่ใกล้ต่อการที่เราจะสามารถ
โคลนมนุษย์ได้ ในหลายประเทศในโลกตะวันตกเช่น

^๕ The first success in cloning an adult mammal was achieved by a team of British researchers led by Ian Wilmut at the Roslin Institute in Edinburgh, Scotland, in 1996. After having already produced clones from sheep embryos, they were able to produce a lamb, named Dolly, using DNA from an adult sheep; Dolly was euthanized in 2003 after being diagnosed with a severe lung infection. To create the clone, the nucleus of a cell from the mammary gland of an adult sheep was implanted in another sheep's unfertilized egg whose nucleus had been removed. (*Encyclopaedia Britannica*, 2005, Article “Clone”) สำหรับเขียน วิลมุต นักวิทยาศาสตร์ที่โคลนดอลลี่เองนั้น ในปี ค.ศ. ๒๐๐๒ ได้เขียนบทความเรื่อง “Somatic Cell Nuclear Transfer” ลงวารสาร *Nature* ดูวารสารนี้ Volume 419, 10 October 2002. (บทความนี้เขาเขียนร่วมกับนักวิทยาศาสตร์อื่นที่ร่วมทีมทำวิจัยเรื่องการโคลนด้วยกัน)

^๔ Clone: population of genetically identical cells or organisms that are derived originally from a single original cell or organism by asexual methods. (*Encyclo-paedia Britannica*, 2005, Article “Clone”)

อเมริกา ผู้บริหารประเทศได้รับแรงตั้งคณะทำงานศึกษาว่ารัฐจะพึงปฏิบัติต่อความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์นี้อย่างไร ในทำนองเดียวกัน ทางศาสนา องค์การทางศาสนาที่สำคัญๆ เช่น สำนักวาติกันก็ให้ความสนใจแก่ขบวนการนี้มาก มีการตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาว่าศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกจะมีทัศนะและท่าทีเชิงปฏิบัติอย่างไรต่อการโคลนมนุษย์ และสัตว์ที่วุ่น

มีข้อที่น่าสังเกตว่า นักวิทยาศาสตร์ที่ทดลองโคลนสัตว์นั้นอาจกระทำการนี้โดยมีความคิดอันเป็นพื้นฐานที่แตกต่างกัน นักวิทยาศาสตร์บางส่วนนั้นอาจทดลองเรื่องนี้เพียงเพื่อจะศึกษาว่าเราสามารถทำได้หรือไม่ โดยไม่คิดว่าผลจากการที่เราทำได้แล้วนี้เราจะเอาไปใช้ทำอะไรต่อ แต่บางส่วนก็คิดว่า การโคลนนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เฉพาะการ โคลนสัตว์และพืชนั้นดูเหมือนว่า นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่จะเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ในแง่การทำ “สำเนา” ของพืชหรือสัตว์ที่มีคุณสมบัติพิเศษเอาไว้ต่อไปเรื่อยๆ เพื่อให้เราได้กินหรือใช้ประโยชน์ในลักษณะอื่น ในโลกตะวันตกนั้น การโคลนพืชและสัตว์ได้รับการต่อต้านจากฝ่ายศาสนาไม่มาก ทั้งนี้เพราะจริยธรรมในศาสนาของโลกตะวันตกคือศาสนาคริสต์นั้น ถือว่าพืชและสัตว์เป็นสิ่งที่ปราศจากวิญญาณ พระเจ้าสร้างสิ่งเหล่านี้มาเพื่อให้มนุษย์ได้กินได้ใช้ประโยชน์โดยที่เราไม่จำเป็นต้องตั้งคำถามในทางจริยธรรมว่าการที่มนุษย์เรากินพืชหรือสัตว์เป็นต้นนั้นเป็นการเบียดเบียนสิ่งเหล่านี้ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดจริยธรรมหรือไม่ ทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติที่ไม่ใช่มนุษย์เช่นนี้ทำให้ชาวตะวันตกโดยทั่วไปไม่สู้จะตั้งคำถามในทางจริยธรรมมากนักต่อการ โคลนพืชและสัตว์ เพราะเข้าใจว่าการที่พระเจ้าทรงสร้างสิ่งเหล่านี้มา “เพื่อประโยชน์ของมนุษย์” นั้นหมายรวมเอาการที่มนุษย์เราจะจัดการเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่มนุษย์เองอย่างสูงสุดด้วย แต่เมื่อกล่าวถึงเรื่องการโคลนมนุษย์ เรื่องนี้ก็จะกลายเป็นอีกประเด็นหนึ่งทันที ทั้งนี้เพราะจริยธรรม

ของศาสนาในโลกตะวันตกเชื่อว่ามนุษย์นั้นพระเจ้าทรงสร้างมาอย่างพิเศษเพื่อให้เป็นผู้ดูแลโลก มนุษย์มีวิญญาณที่จะเข้าถึงความดีงาม และรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ (เช่นการที่เราจะสืบทอดเผ่าพันธุ์ได้ก็ด้วยการอาศัยเพศพ่อและแม่เป็นต้น) พระเจ้าก็ทรงสร้างมาอย่างพอเหมาะพอดีแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ชีวิตมนุษย์อยู่ในสภาพที่เป็นเงื่อนไขอันพอเหมาะพอดีที่จะพามนุษย์ไปสู่ความดีงามสูงส่งขึ้นเรื่อยๆ การพยายามแก้ไขเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตเช่นการโคลนมนุษย์จึงเป็นการกระทำที่ไม่อาจรับได้ในนามของจริยธรรมในศาสนา เพราะนี่เท่ากับว่ามนุษย์กำลังทำตัวเป็นพระเจ้าเสียเอง และการกระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์นี้ท้ายที่สุดจะส่งผลเป็นความหายนะที่ยิ่งใหญ่แก่มนุษยชาติเอง

จะอย่างไรก็ตาม ชาวตะวันตกส่วนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำงานทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพได้ให้ความสนใจกับความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตของมนุษย์เรานั้นเกิดขึ้นตลอดประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ การแพทย์ตะวันตกนั้นดำเนินมาในทิศทางของความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตตามธรรมชาติอันไม่พึงปรารถนาให้ดีที่สุดเท่าที่เราจะทำได้ หากการกระทำเช่นนี้ในอดีตเป็นสิ่งที่เราสามารถยอมรับได้ในแง่จริยธรรม เราก็ควรยอมรับความพยายามใหม่ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น ดูเหมือนว่าทัศนะจากฝ่ายที่คัดค้านการโคลนมนุษย์นั้นจะเน้นประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตของมนุษย์อย่างถึงรากถึงโคน หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตของมนุษย์ในอดีตนั้นไม่ได้ดีดัดแปลงอย่างถึงรากถึงโคนเช่นนี้ กิจกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการดัดแปลงสภาพชีวิตมนุษย์ หรือใช้ประโยชน์จากชีวิตมนุษย์ที่ฝ่ายศาสนาเห็นว่าเป็นการยุ่งเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์อย่างยาวนานใหญ่จนเกินกว่าที่จะรับได้ในทางจริยธรรมที่สำคัญๆ ในปัจจุบันก็คือ การโคลน การดัดแปลงพันธุกรรม และการใช้ประโยชน์จากเซลล์ต้นตอของตัวอ่อนมนุษย์

แม้จะมีเสียงคัดค้านจากฝ่ายจริยธรรม การโคลนมนุษย์ก็ยังเป็นประเด็นที่จะสร้างความเห็นไม่ลงรอยกันในสังคมโลกต่อไปอีกยาวนาน กล่าวเฉพาะประเด็นเรื่องจุดมุ่งหมายของการโคลนสองอย่างที่เรากำลังพิจารณากันอยู่นี้ ดูเหมือนว่าจุดประสงค์ทั้งสองนี้จะมีคนจำนวนไม่น้อยเห็นว่าเป็นเรื่องที่เรายังสามารถมองเห็นคุณค่าได้อยู่ หากเราสามารถทำสำเนาคนพืชสัตว์ประเภทที่คิดเลิศเอาไว้มากๆเพื่อใช้ประโยชน์หรือก่อให้เกิดประโยชน์แก่มนุษยชาติ การจะปฏิเสธสิ่งนี้อย่างสิ้นเชิงก็ดูจะเป็นความรู้เหตุผล เพราะมองเห็นเช่นนี้ จึงมีคนจำนวนไม่น้อยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องการโคลนพยายามมองต่อไปว่า เราจะมีวิธีอย่างไรที่จะทำให้การโคลนมนุษย์ สัตว์ และพืช ดำเนินไปอย่างรอบคอบ มีเหตุผล และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่มนุษยชาติมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และกระทบต่อความรู้สึกในเชิงจริยธรรมของเราไม่มากนักหรือไม่กระทบเลย (หากเป็นไปได้)

ประโยชน์ที่จะได้จากการโคลนมนุษย์

ดูเหมือนว่าประโยชน์ในการโคลนพืชและสัตว์นั้นมีมากเสียจนที่นักวิทยาศาสตร์เองคิดว่าความก้าวหน้าด้านนี้จะต้องได้รับการพัฒนาต่อไป เพื่อให้เข้าใจว่าเราอาจได้ประโยชน์อะไรจากการประยุกต์ใช้การโคลนนี้กับมนุษย์ เราอาจเรียนรู้ประโยชน์ของสิ่งนี้ที่เราทำกับพืชและสัตว์ต่อไปนี่คือสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์จำนวนหนึ่งในโลกคิดว่า เป็นประโยชน์ที่เราได้จากการโคลนพืชและสัตว์ โดยที่ประโยชน์เหล่านี้อาจหาได้ยากหรือหาไม่ได้เลยจากวิธีการอื่นๆในการให้กำเนิดเผ่าพันธุ์ของพืชและสัตว์^๑ เราจะ

พิจารณาประโยชน์อันจะพึงได้จากการโคลนสัตว์และพืชก่อน จากนั้นจึงมาพิจารณาต่อท้ายว่าในแง่เดียวกันนี้เราจะสามารถใช้ประโยชน์จากการโคลนสำหรับมนุษย์หรือไม่อย่างไร

ก. ประโยชน์จากการสร้างสัตว์

เพื่อใช้ในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

สัตว์ที่ใช้ในการทดลองทางวิทยาศาสตร์เช่นหนูนั้น นักวิทยาศาสตร์ต้องเพาะเลี้ยงเอง ที่ต้องเพาะเลี้ยงเองก็เพราะมีจุดประสงค์เฉพาะบางอย่างที่ไม่อาจตอบสนองได้ด้วยการใช้สัตว์ทั่วไป จุดประสงค์ที่ว่ามันก็คือประสิทธิภาพของการทดลอง สัตว์ทดลองนั้นนักวิทยาศาสตร์ต้องการชนิดที่มีโครงสร้างทางพันธุกรรม “อันเฉพาะเจาะจง” บางอย่าง การจะได้สัตว์ทดลองที่มีลักษณะเช่นนี้นักวิทยาศาสตร์ใช้วิธีที่คิดค้นขึ้นเช่นเพาะพันธุ์ในหนู “พี่น้อง” ของสัตว์เหล่านั้นเป็นเวลายาวนานหลายรุ่น จนที่สุดสัตว์เหล่านั้นก็จะมีโครงสร้างทางพันธุกรรมตามที่ประสงค์ สัตว์ชนิดนี้สร้างยากและมีจำนวนจำกัด ไม่พอแก่ความต้องการในการทดลอง การโคลนนั่นจะช่วยแก้ปัญหาความขาดแคลนสัตว์ทดลองที่ว่านี้ คือเมื่อได้สัตว์ทดลองที่เป็นต้นแบบตามต้องการแล้วก็ทำ “สำเนา” หรือ “ถ่ายเอกสาร” ให้มีปริมาณมากตามที่ต้องการได้^๒

^๑ Inbred strains of mice have been a major mainstay of biological research for years. These mice have been bred by brother-sister mating for many generations until they are essentially all genetically identical and homozygous (i.e., they carry two identical copies of all genes). Experimental analysis is then simplified, because variations in response to experimental treatment due to variations in genetic background can be eliminated. (“The Science of Animal Cloning,” Commissioned Paper by Janet Rossant, in National Bioethics Advisory Commission, *Cloning Human Beings*, Volume II, 1997, p. B-12.)

^๒ ประโยชน์ที่เราจะได้จากการโคลนนี้ส่วนหนึ่งผู้วิจัยเก็บมาจากข้อมูลที่นักวิทยาศาสตร์จำนวนหนึ่งกล่าวถึงในเอกสารเรื่อง *Cloning Human Beings*, 2 Volumes ของ National Bioethics Advisory Commission (NBAC) ของประเทศสหรัฐอเมริกา บางส่วนเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเสนอเพิ่มเติม

ประเด็นหลักของประโยชน์แห่งการโคลนในข้อนี้ขึ้นอยู่กับว่าการทำสำเนาของพืชหรือสัตว์ที่สร้างยากและมีจำนวนจำกัดสำหรับใช้ในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เราจะสามารถใช้ประโยชน์ในแง่นี้ในกรณีของมนุษย์ได้หรือไม่ เรื่องนี้อาจตอบได้ต่างๆ เพราะสัตว์หรือพืชที่เราใช้ในการทดลองทางวิทยาศาสตร์นั้นเราใช้งานอย่างมีจุดหมายเฉพาะ เมื่อใช้งานตามจุดหมายนั้นเสร็จแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็อาจถูกทำลายหรือไม่ก็อาจถูกทิ้งเอาไว้อย่างนั้นโดยที่เราไม่ต้องตั้งคำถามในทางจริยธรรมชนิดที่หนักหนารุนแรงเหมือนกับกรณีของมนุษย์ หนูทดลองนั้นเมื่อใช้งานแล้วมันอาจตายหรือพิการ หรือไม่ก็ยังเป็นอยู่อย่างนั้น ในกรณีหลัง ถ้าเราไม่สามารถใช้งานมันได้อีกแล้ว และเรามีศีลธรรมพอ เราก็อาจเลี้ยงพวกมันไว้ต่อไปเหมือนกับเลี้ยงสัตว์เลี้ยงอื่นๆ เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณที่พวกมันได้กระทำแก่เรา (แม้ว่ามันจะไม่วินิจฉัยเรื่อง หรือหากรู้เรื่องก็คงไม่ยินดีที่จะให้เรากระทำต่อพวกมันอย่างนั้นก็ตาม) แต่คนเรานั้นมีค่าของชีวิตต่างจากพืชและสัตว์ คำชีวิตนี้บางทีในทางปรัชญาเรียกว่า “ค่าในตัวเอง” ค่าในตัวเองหมายถึงการที่สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เราไม่อาจ “ใช้เป็นเครื่องมือ” สำหรับแสวงหาประโยชน์ พืชและสัตว์ตามความเข้าใจของมนุษย์ทั่วไปไม่มีค่าดังกล่าวนี้ เราจึงกินสิ่งเหล่านี้เป็นอาหารบ้าง ใช้แรงงานบ้าง หรือแสวงหาประโยชน์อื่นๆ เช่น เลี้ยงไว้ในสวนสัตว์เพื่อให้เราชมเป็นการพักผ่อนและให้การศึกษา ถ้าเราคิดว่าคุณค่าในตัวเองของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์เราจะต้องเคารพอย่างเข้มงวดและอย่างไม่มีข้อยกเว้นใดๆ การใช้ประโยชน์จากการโคลนมนุษย์ในความหมายที่เรากำลังกล่าวถึงอยู่นี้ก็น่าจะเกิดไม่ได้เลย

จะอย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัตินั้น แม้ว่ามนุษย์เราจะยอมรับว่าชีวิตมนุษย์แต่ละชีวิตนั้นมีค่าในตัวเอง แต่เราก็ยอมรับการใช้ชีวิตของมนุษย์บางจำพวกเพื่อประโยชน์ของเรา ยกตัวอย่างเช่น ทหารที่ไปรบเพื่อป้องกันชาตินั้นอาจต้องเสียชีวิต การเสียชีวิตของทหารนั้นเพื่อประโยชน์ของ

ประเทศชาติซึ่งกล่าวให้เห็นภาพชัดมากกว่านั้นก็เพื่อประโยชน์ของมนุษย์คนอื่นๆ ในสังคม ในแง่นี้การที่เรา (หมายถึงประชาชนหรือสังคม) ยอมให้มีกองทัพที่เท่าเทียมเรา ยอมให้มีการ “ใช้ชีวิตของเพื่อนมนุษย์บางคนเพื่อประโยชน์แก่ชีวิตของคนอีกบางคน” มีข้อที่น่าสังเกตว่า การยอมรับให้มีการใช้ประโยชน์จากชีวิตหรือจากความตายของคนบางคนเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นนี้ “ผู้อื่น” มักหมายถึงคนจำนวนมากๆ ปรัชญาตะวันตกสำนักหนึ่งซึ่งชื่อสำนักประโยชน์นิยม (Utilitarianism) นั้นมีทัศนะว่า สิ่งที่สังคมเราพึงตัดสินใจควรมีหรือไม่มีนั้นจะต้องใช้หลักการพิจารณาประโยชน์สำหรับมหาชน ถ้าการใดก็ตามแต่เป็นไปได้เพื่อประโยชน์ของคนจำนวนมาก การนั้นแม้จะดูเหมือนว่าไม่ถูกต้องในทางศีลธรรม สังคมเราก็ต้องอนุโลมที่จะยอมให้การนั้นเกิดขึ้นได้ ไม่อย่างนั้นสังคมเราจะไม่สามารถดำเนินไปข้างหน้าได้เลย เพราะความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ระหว่างผู้คนนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องเกิดในสังคม หากเราไม่มีหลักสำหรับหาทางออก สังคมเราก็จะพบทางตัน เช่น ถ้าคิดว่าการใช้คนไปรบแล้วตายแทนเรานั้นเป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรม และสิ่งที่ผิดจริยธรรมเช่นนี้เราจะไม่ยอมให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างไรเด็ดขาด เราก็มีกองทัพไม่ได้ การปราศจากกองทัพอาจเสี่ยงต่อการสูญสิ้นชาติได้ ดังนั้นในทางปฏิบัติ ประเทศต่างๆ ในโลกจึงต้องมีกองทัพ ประเทศที่ชื่อว่า แคร่งครัดในเรื่องศาสนา มากๆ ก็ยังต้องมีกองทัพ แสดงว่าลึกๆ แล้วหลักการเรื่องประโยชน์ของส่วนรวมหรือของมหาชนตามที่ปรัชญาประโยชน์นิยมเสนอนั้นสังคมโดยทั่วไปก็รับได้ เพราะเป็นหลักการที่เป็นไปได้มากที่สุดในการการปฏิบัติเมื่อเทียบกับหลักการทางจริยศาสตร์ทั้งหลายด้วยกัน

หากพิจารณาจากกรอบความคิดเรื่องประโยชน์ของสังคมตามที่กล่าวมาข้างต้น ก็ดูเหมือนจะมีหนทางที่เปิดให้เหมือนกันสำหรับการโคลนมนุษย์เพื่อจุดประสงค์ทางการวิจัย ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างจากจินตนาการเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องนี้อาจเป็นไปได้ว่า ก่อนอื่นขอขำว่าเหตุผลหลัก

ที่นักวิทยาศาสตร์ใช้อ้างว่าการโคลนพืชและสัตว์มีประโยชน์ในแง่การทำสำเนาพืชหรือสัตว์ที่ใช้เพื่อการทดลองวิจัยซึ่งหายากนั้น หัวใจของเรื่องอยู่ที่การขยายจำนวนหรือคงจำนวนของสิ่งที่หายากหรือไม่ก็สร้างยากให้มีอยู่ต่อไป ไม่เช่นนั้นจะกระทบต่อการศึกษาวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ (ที่สุดท้ายก็เพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติตามหลักการประโยชน์ของมหาชนที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น) ด้วยเหตุผลทำนองเดียวกันนี้เราอาจพบว่าในบางสถานการณ์หากนักวิทยาศาสตร์พบ “ตัวอย่างของมนุษย์” ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และตัวอย่างที่ว่านั้นวันหนึ่งก็จะสูญหายไปหากไม่มีการทำสำเนาเอาไว้ ปัญหาที่เราจะต้องคิดคือ การทำสำเนาตัวอย่างมนุษย์ที่ว่านั้นไม่เป็นเรื่องที่ควรหรือไม่ควรอย่างไร เพราะเหตุใด

การที่เราจะตอบคำถามข้างต้นว่าอย่างไรส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับรายละเอียดเกี่ยวกับการโคลนด้วย ยกตัวอย่างเช่น นักวิทยาศาสตร์พบว่า นาย ก. ป่วยด้วยโรคบางอย่างแต่ร่างกายของนาย ก. สามารถที่จะจัดการกับโรคนั้นได้เอง เพราะเขามีโครงสร้างทางพันธุกรรมที่มีลักษณะพิเศษบางอย่าง สมมติว่า ณ เวลานั้นนาย ก. กำลังจะเสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุ ถ้าเราปล่อยให้เขาตายไป เราก็หมดโอกาสที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการที่กายของเขาสามารถรักษาโรคที่ว่านั้นได้ด้วยตัวมันเอง การโคลนจะสามารถทำให้เราได้สำเนาของนาย ก. สำหรับใช้ศึกษาวิจัยต่อไป การโคลนในกรณีนี้อาจแบ่งได้เป็นสองแบบอย่างหยาบๆคือ โคลนแบบให้ผู้คนมาเติมคน กับ โคลนเพื่อให้ได้เซลล์หรือเนื้อเยื่อที่ไม่ถึงกับจะเป็นคนแต่ก็เพียงพอสำหรับใช้ประโยชน์จากการศึกษาวิจัย การโคลนในความหมายแรกนั้นอาจจะมีผู้แย้งว่าไม่น่าที่สังคมเราจะทำได้ แม้จะมีข้อบ่งชี้ชัดเจนว่าสังคมจะได้ประโยชน์จากการนี้ก็ตาม เพราะเป็นการใช้เพื่อนมนุษย์เป็น “เครื่องมือ” แสวงหาประโยชน์อย่างปราศจากคุณธรรม สิ่งที่เกิดจากการโคลนนั่น (สมมติเราเรียกชื่อนาย ข.) เป็นคนเท่ากับคนอื่นๆ เราไม่อาจสร้างเขาเพื่อใช้ประโยชน์จาก

เขาได้เลย อาจมีผู้ถามว่าการใช้นาย ข. ต่างอะไรจากการใช้ทหารไปรบและตายแทนเรา คำตอบอาจออกมาในทำนองที่ว่าสองกรณีแตกต่างกันตรงที่ทหารที่ไปรบนั้นสมัครใจ และรู้ว่าการสมัครใจเช่นนั้นตนเองอาจตายได้ แต่การสร้างนาย ข. ขึ้นนั้นอยู่พ้นจากความสมัครใจของเขา คือเราไม่รู้ว่าเขาสมัครใจหรือไม่ แม้ในภายหลังเมื่อเราสร้างเขาขึ้นแล้วปรากฏว่าเขาบอกว่าเขายินดีที่จะให้เราใช้ตัวเขาเป็นประโยชน์แก่การศึกษาวิจัยตามที่กล่าวมานั้น แต่สิ่งที่เรากำลังพิจารณากันอยู่เวลานี้คือสถานการณ์ตอนที่เรากำลังจะสร้างเขาขึ้นซึ่งเราไม่มีทางรู้เลยว่าในภายภาคหน้าสิ่งที่เราสร้างขึ้นมาจะรู้สึกอย่างไรกับการที่ตัวเขาถูกสร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวนั้น จะอย่างไรก็ตาม การที่เราไม่รู้ในแง่หนึ่งก็ยังไม่มีความเสียหายพอสำหรับใช้ยุติหรือปิดทางว่าเราไม่สามารถโคลนมนุษย์ขึ้นในลักษณะที่ว่านี้ กรณีเฉพาะบางอย่างที่เกิดขึ้นในยุคนี้อาจใช้ประกอบการอภิปรายเรื่องนี้ได้คือ มีคนไข้บางคนที่เป็นโรคแล้วโรคนั้นจะต้องบำบัดด้วยการปลูกถ่ายอวัยวะ ปัญหาของการปลูกถ่ายอวัยวะคือถ้าอวัยวะนั้นนำมาจากคนหนึ่งเพื่อมาใส่ให้อีกคนหนึ่งโดยที่สองคนนี้มีข้อมูลทางพันธุกรรมที่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพของการปลูกถ่ายก็จะด้อยลง แม้คนในครอบครัวเดียวกันก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องใช้อวัยวะของคนหนึ่งมาปลูกถ่ายให้อีกคนได้ แต่สำหรับแฝดเหมือนซึ่งมีข้อมูลทางพันธุกรรมเป็นอย่างเดียวกัน การปลูกถ่ายอวัยวะจะมีแนวโน้มประสบความสำเร็จมากกว่ากรณีอื่นๆ เมื่อเป็นเช่นนี้การโคลนก็อาจเป็นช่องทางสำหรับเยียวคนไข้ประเภทที่เรากำลังกล่าวถึงอยู่นี้ ถ้าการโคลนนั่นสามารถสร้างแฝดเหมือนขึ้นจากต้นแบบที่ป่วยโดยที่ความเจ็บป่วยนั้นไม่ส่งผ่านไปยังทารกที่เกิดจากการโคลน จากนั้นเราก็ใช้แฝดเหมือนที่สร้างขึ้นนี้สำหรับเยียวรักษาพี่ของเขาผ่านการใช้บางสิ่งในตัวเขาที่เมื่อนำออกไปแล้วไม่กระทบต่อชีวิตเขาเพราะร่างกายสามารถสร้างขึ้นมาใหม่ การเป็นคนในครอบครัวเดียวกันน่าจะช่วยให้ทารกที่ถูกสร้างขึ้นนั้นมีแนวโน้มที่จะยอมรับการที่เขา

ถูกสร้างขึ้นมานั้นได้เมื่อเขาโตเป็นผู้ใหญ่ มีความคิดอ่านเป็นของตนเองแล้ว ซึ่งก็แปลว่ามีโอกาสสูงที่ในท้ายที่สุดผู้ที่เกิดจากการโคลนจะยอมรับว่าเขายินดีที่ถูกสร้างเช่นนั้น

สำหรับการโคลนแบบอื่นที่ไม่ใช่แบบให้คนเกิดมาอย่างเต็มคนดังที่กล่าวข้างต้น แต่เป็นการโคลนเซลล์หรือเนื้อเยื่อเพื่อใช้ศึกษาวิจัย น้ำหนักของการเป็นสิ่งที่จะถูกปฏิเสธน่าจะลดลงมากกว่ากรณีที่ได้กล่าวมาข้างต้น สมมติว่านายเขียวกำลังจะตาย เขามีร่างกายหรือระบบชีวิตที่น่าสนใจในทางการแพทย์ แต่เวลานี้เขากำลังจะตาย ข้อมูลที่น่าสนใจในกายของเขานั้นสามารถทำสำเนาเก็บต่อไปได้ในรูปของการโคลนเซลล์ คือตัดเอาเนื้อเขาไปโคลนเหมือนกับกรณีที่ได้กล่าวข้างต้นทุกอย่าง ต่างเพียงเซลล์ที่ก่อตัวขึ้นมาจากเนื้อของเขานั้นนักวิทยาศาสตร์ไม่ยอมให้พัฒนาต่อไปเป็นคน การไม่ยอมพัฒนาให้กลายเป็นคนนี้อาจทำได้โดยการที่นักวิทยาศาสตร์กำหนดเพดานเวลาว่าตัวอ่อนที่เกิดมานั้นจะถูกใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในช่วงเวลาหนึ่งซึ่งเห็นว่ามีผลกระทบต่อความเป็นมนุษย์ของตัวอ่อนนั้นน้อยที่สุดหรือไม่กระทบเลย นักวิทยาศาสตร์ในบางประเทศเช่นอังกฤษสามารถใช้เซลล์ต้นตอของตัวอ่อนมนุษย์เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์โดยกฎหมายรับรองว่ากระทำได้ภายในสองสัปดาห์ ที่กฎหมายอนุญาตเช่นนี้สืบเนื่องมาจากการที่นักวิทยาศาสตร์ของประเทศนี้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้ความเห็นว่ากฎหมายในเรื่องนี้จะเอาอย่างไรได้ให้ความเห็นว่าตัวอ่อนมนุษย์ที่มีอายุต่ำกว่าสองสัปดาห์นั้นยังมิพัฒนาการไม่มากพอที่จะรับรู้อะไร คือระบบประสาทยังไม่เกิด นักวิทยาศาสตร์จึงตีความว่าหากมีการทดลองอะไรกับตัวอ่อนในระดับนี้ การทดลองนั้นน่าจะมีผลกระทบในเชิงที่เป็นการ “ทำร้าย” ตัวอ่อนนั้นน้อยที่สุด การที่กฎหมายของประเทศอังกฤษออกมาในรูปนี้จะเป็นความพยายามอย่างที่สุดที่จะประนีประนอมระหว่างประโยชน์ของมหาชนกับจริยธรรมมากที่สุดแล้ว คือเห็นว่าการใช้ตัวอ่อนมนุษย์เพื่อ

การวิจัยทางการแพทย์นั้นจะเป็นประโยชน์แก่มวลมนุษย์ในอนาคต แต่ขณะเดียวกันการทำอะไรกับตัวอ่อนเช่นนั้นก็ต้องคำนึงว่าตัวอ่อนนั้นก็มีความเป็นคนเช่นกัน การพยายามทำอะไรกับตัวอ่อนในสภาพที่เขายังไม่เป็นคนเต็มคนจึงเป็นทางเลือกที่แย่ที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้เราจะเห็นว่า แม้การโคลนในลักษณะที่ไม่ได้ทำให้เกิดคนมาเต็มคน แต่โคลนเพื่อใช้เซลล์หรือชิ้นส่วนจากเนื้อหนังของเขาเพื่อการวิจัยทางการแพทย์ก็ยังไม่อาจหลีกเลี่ยงคำถามเรื่องการทำร้ายชีวิตอยู่ดี เพราะก่อนหน้าที่เราจะใช้ชิ้นส่วนจากตัวเขาได้ เราต้องสร้างตัวเขาขึ้นก่อน และโดยทั่วไป เมื่อเราใช้ประโยชน์จากชิ้นส่วนของเขาแล้ว ตัวอ่อนนั้นก็จะมีสภาพที่จะเติบโตกลายเป็นคนต่อไป การใช้ชิ้นส่วนของเขาจึงเท่ากับเป็นการฆ่าเขาทางอ้อมในตัวอยู่แล้ว จะอย่างไรก็ตาม ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการโคลนสองแบบนี้หากพิจารณาที่ตัวชีวิตใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นเป็นหลักเราจะพบว่าแบบแรกนั้นเราสร้างเขาให้กลายเป็นชีวิตจนกระทั่งรู้ว่าตนคือใคร มีสภาพชีวิตอย่างไร ส่วนการโคลนแบบที่สองเราสร้างเขาขึ้นเพียงภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งในขณะนั้นเราเชื่อว่าเขายังไม่มีความรู้สึกว่ามีตนเองอยู่ สภาพชีวิตที่ไม่รู้ว่ามีตนเองอยู่นี้ไม่อาจก่อให้เกิดความทุกข์หรือความสุขอันเกิดจากการทราบว่าตนคือใครและตนมีสภาพชีวิตเช่นใด ดังนั้นหากหักเอาประเด็นว่านั่นคือสิ่งที่พัฒนาไปเป็นมนุษย์ในวันข้างหน้าออกแล้ว สิ่งนั้นก็ไม่ได้ต่างจากหน่วยทางชีวภาพที่เราจะใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ได้ เมื่อเราฉีดยาเข้าเนื้อจากคนคนหนึ่งทีบริจาคนำมาปะใส่ลงที่เนื้อของคนอีกคนหนึ่งเพื่อเยียวยารักษาเนื้อนั้น เราไม่คิดว่าเป็นการผิดจริยธรรม เพราะสิ่งที่เรากำลังใช้ประโยชน์อยู่นั้นคือ “ก้อนเนื้อ” ฉะนั้นชีวิตในระยะแรกๆก็มีสภาพไม่ต่างกันดังนั้น คือเป็นกลุ่มเซลล์ไม่กี่เซลล์ เซลล์เหล่านี้ไม่มีความรู้สึก ไม่เจ็บปวด ถ้าเป็นเช่นนี้คำถามก็คือเราจะสามารถใช้ประโยชน์จากเซลล์เหล่านี้เพื่องานวิจัยทางการแพทย์อันจะเป็นประโยชน์ต่อ

มวลมนุษย์ได้หรือไม่ ดูเหมือนว่าคำตอบจะโน้มไปในทางที่เห็นว่าได้ แม้จะมีปัญหาทางจริยธรรมอยู่บ้างก็ตาม

ข. ประโยชน์จากการทำสำเนาตัวเลี้ยง หรือสัตว์ธรรมชาติที่เราต้องการให้มีมากๆ

ประโยชน์ข้อนี้ในบางแง่ก็คล้ายคลึงกับประโยชน์ที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ ก. แต่ก็มีรายละเอียดหลายอย่างที่ต่างกัน ประโยชน์ของการโคลนพืชและสัตว์ที่กล่าวในข้อ ก. นั้นเป็นประโยชน์ที่พิจารณาในขอบเขตของห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ประโยชน์ที่จะกล่าวในข้อนี้พิจารณาในขอบเขตที่กว้างกว่านั้นอันได้แก่ขอบเขตของธรรมชาติ เรื่องมีอยู่ว่า ในการให้กำเนิดชีวิตใหม่นั้น พืชและสัตว์โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการที่ต้องอาศัยเพศสองเพศคือชายและหญิง วิธีการเช่นนี้จะทำให้ชีวิตใหม่ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการผสมผสานระหว่างพ่อและแม่อย่างละครึ่ง และด้วยวิธีการที่ว่านี้เองที่ “บางครั้ง” ก็เกิดชีวิตใหม่ที่ผสมผสานลงตัวอย่างน่าอัศจรรย์ ทำให้ชีวิตใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มีความหมาย เช่น สัตว์บางตัวที่เราเลี้ยงมีลักษณะอันพึงประสงค์อย่างสมบูรณ์แบบ เช่นรูปร่างดี ฉลาด เป็นต้น ในส่วนของพืชก็เช่นกัน เฉพาะในมนุษย์นั้นนานาประการวิทยาศาสตร์จะมอบ “อัจฉริยภาพ” ให้แก่โลก บุคคลพิเศษเหล่านี้เช่นพระศาสดาในศาสนา นักคิด นักวิทยาศาสตร์ หรือนักต่อสู้เพื่อความชอบธรรมในสังคมเป็นต้นคือผลผลิตจากการผสมผสานกันอย่างลงตัวของพ่อแม่โดยที่กระบวนการนี้เป็นเรื่องที่ซับซ้อน รอคอยเวลามายาวนาน จึงจะเกิด และดูเหมือนจะอยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะควบคุมบังคับให้เกิดขึ้นได้เอง เนื่องจากเราไม่สามารถที่จะควบคุมเหตุปัจจัยอันหลากหลายและซับซ้อนต่างๆที่นำไปสู่ผลที่ว่านั้น จะอย่างไรก็ตาม เมื่อเรามีสิ่งนี้อยู่ในมือแล้ว หากเราสามารถทำสำเนาของผลผลิตอันยอดเยี่ยมตามธรรมชาตินี้ได้ ก็เท่ากับว่าเราสามารถบังคับให้เกิดผลผลิตอันยอดเยี่ยมที่ว่านี้ได้ ในทางหนึ่ง คือทางทำสำเนาของสิ่งนี้ให้มีมากขึ้นๆ หรือให้ดำรงอยู่ต่อไปตราบนานเท่านานอย่างที่เราต้องการ

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นเพียงแง่หนึ่งของ “ชีวิตอันพึงประสงค์” ที่เราต้องการให้มีมากขึ้นหรือดำรงอยู่ต่อไปตราบนานเท่านาน ชีวิตอันพึงประสงค์ที่ว่านี้หมายถึงพืชก็ดี สัตว์ก็ดี หรือมนุษย์ก็ดี ที่มีลักษณะอันยอดเยี่ยมสมบูรณ์ ซึ่งเกิดเองตามธรรมชาติบ้าง เกิดจากการดัดแปลงของมนุษย์บ้าง ชีวิตเหล่านี้มีไม่มาก สร้างขึ้นใหม่ก็ไม่ได้ เพราะมีองค์ประกอบหรือส่วนผสมที่ผลักดันให้เกิดจำนวนมากที่เราไม่ทราบ วิธีการโคลนหรือการทำสำเนาพันธุกรรมของชีวิตเหล่านี้จึงเป็นวิธีการเดียวที่จะทำให้เราสามารถสร้างชีวิตเหล่านี้ (ซึ่งเป็นอนิจจังวันหนึ่งก็ต้องแตกสลายไป) ให้มีมากขึ้น หรือมีต่อไปตราบนานเท่าที่เราต้องการ นอกจากชีวิตอันพึงประสงค์ในความหมายรวมที่กว้างข้างต้น ชีวิตอันพึงประสงค์ตามที่คนหรือรายละเอียดของผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละคนก็อาจมีได้มากมายไม่รู้จบ การโคลนก็ดูเหมือนจะเป็นหนทางเดียวที่จะตอบสนองความต้องการชีวิตอันพึงประสงค์ในความหมายย่อยๆเหล่านี้

ยกตัวอย่างเช่น เราปลูกกล้วยไม้เอาไว้ที่บ้าน เราเป็นคนรักกล้วยไม้ ใช้เวลาศึกษาและทดลองเกี่ยวกับเรื่องนี้มาต่อเนื่องยาวนาน วันหนึ่งเราสามารถเพาะกล้วยไม้พิเศษต้นหนึ่งขึ้น เราทำซ้ำไม่ได้ เพราะเรื่องนี้เกิดอย่างบังเอิญ การโคลนจะช่วยให้เราสามารถเก็บรักษาหรือแผ่ขยายกล้วยไม้พิเศษนี้ได้ หรือใครบางคนก็เลี้ยงแมวเอาไว้ในบ้านอาจรู้สึกผูกพันกับแมวบางตัวเป็นพิเศษ เพราะหน้าตาของมัน เพราะนิสัยของมัน และเพราะอะไรอีกมากมายไปหมดเกี่ยวกับตัวมันที่ไม่มีในตัวอื่น วันหนึ่งเมื่อเขากลับมาบ้านก็แทบเป็นลมเมื่อพบว่าแมวสุดที่รักนั้นถูกรถยนต์ของเพื่อนบ้านทับเสียชีวิต สำหรับคนอื่น แมวตัวนี้อาจไม่ได้มีความหมายพิเศษ แต่สำหรับเขาที่มีความผูกพันกับมันมายาวนาน ชีวิตที่ตายไปนั้นมีความหมายพิเศษสำหรับเขามาก สมมติว่าการโคลนเป็นวิธีการที่จะทำให้เขาได้ชีวิตใหม่มาทดแทน เขาทราบดีว่าชีวิตใหม่นี้เป็นคนละชีวิตกับที่ตายไปแล้ว แต่สองชีวิตนี้ก็มิบางสิ่งเชื่อมโยงกันอยู่คือ แมวตัวใหม่ที่เกิดขึ้นนี้มา

จาก “เนื้อตัว” ของแมวตัวก่อน ในแง่พันธุกรรม แมวตัวใหม่กับแมวตัวเก่านั้นมีพันธุกรรมที่ตรงกันทุกประการ รูปร่างหน้าตาเหมือนกัน การได้ชีวิตใหม่ในลักษณะนี้มาแทนที่ชีวิตเก่าอันเป็นที่รักในทางจิตวิทยาอาจถือได้ว่าเป็นหนทางช่วยลดความทุกข์อันเกิดจากการสูญเสียสิ่งรักได้มากที่สุดทีเดียว

ชีวิตอันพึงประสงค์อีกชนิดหนึ่งที่เรพบเสมอผ่านทางสื่อสารมวลชนก็คือพันธุ์พืชหรือสัตว์ป่าบางชนิดที่กำลังสูญพันธุ์ พืชหรือสัตว์ชนิดนี้มักมีปัญหาในการสืบทอดเผ่าพันธุ์ด้วยตัวเอง (ซึ่งอาจโยงไปหาสภาพแวดล้อมหรือภาวะคุกคามที่อยู่ข้างนอกสิ่งเหล่านี้หรือไม่ก็ได้) การโคลนพืชหรือสัตว์ประเภทนี้จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยยืดอายุการดำรงอยู่ของสิ่งเหล่านี้ไว้ให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ สรุปความว่า ในปัจจุบันเราพบว่าสิ่งมีชีวิตบางอย่างที่สมควรจะอนุรักษ์เอาไว้ การโคลนหรือการทำสำเนาพันธุกรรมของสิ่งเหล่านี้เอาไว้เป็นหนทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ การทำสำเนาพันธุกรรมในสัตว์และพืชนั้นดูจะไม่สู้มีปัญหา แต่ถ้าทำกับมนุษย์ก็มีเรื่องที่เป็นรายละเอียดที่เราจะต้องพิจารณา เพราะ ว่ามนุษย์นั้นมีสภาพชีวิตที่เราเชื่อและยึดถือกันมาช้านานว่าแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นในโลกนี้ จะอย่างไรก็ตาม จินตนาการว่าด้วยการทำสำเนาชีวิตพิเศษเอาไว้ นั่นก็อยู่ในใจของนักวิทยาศาสตร์มาช้านาน และอันที่จริงนั้น จินตนาการที่ว่านี้ก็คือที่มาแรกๆของการคิดค้นหาวิธีการทำสำเนาพันธุกรรมที่เรียกว่าการ โคลนอย่างที่ปรากฏในปัจจุบัน เพราะนักวิทยาศาสตร์รู้มานานมากที่เราจะมีอัจฉริยบุคคลเกิดขึ้นในโลกสักคนหนึ่ง ถ้าเราสามารถทำสำเนาบุคคลเช่นนี้เอาไว้ได้ การกระทำนั้นต้องเป็นประโยชน์แก่โลกอย่างแน่นอน ในแง่นี้การ โคลน สิ่งมีชีวิตเพื่อจุดประสงค์ที่จะรักษาไว้ซึ่งชีวิตที่มีค่าที่ดูเหมือนจะใช้ได้ดี และมีเหตุผลมากที่สุดเกี่ยวกับพืชและสัตว์ก็อาจพิจารณาได้ว่า น่าจะใช้ได้ดีและมีเหตุผลเช่นกันเมื่อใช้กับมนุษย์ในบางสถานการณ์

ก. ประโยชน์จากการสร้างชีวิต

เพื่อใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์

การรักษาความเจ็บป่วยโดยการแพทย์สมัยใหม่นั้นส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้เซลล์หรือเนื้อเยื่อจากชีวิตอื่น การโคลนนั่นในแง่หนึ่งนักวิทยาศาสตร์พบว่าสามารถเข้ามาเกี่ยวข้องกับการรักษาความเจ็บป่วยของมนุษย์ตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น รายละเอียดมีว่า ความเจ็บป่วยบางอย่างเกิดจากการที่เซลล์ในตัวเราเสื่อมสภาพ ยกตัวอย่างเช่นเซลล์สมอง โรคความจำเสื่อมอย่างรุนแรงหรือโรคอัลไซเมอร์นั้นเกิดจากการที่เซลล์บางส่วนในสมองของคนเราตายลง แพทย์คิดว่าหากเราสามารถปลูกเซลล์สมองชิ้นใหม่ทดแทนเซลล์ที่ตายไป วิธีการที่ว่านี้จะช่วยเยียวยาโรคความจำเสื่อมนั้นได้ มีการทดลองปลูกถ่ายเซลล์ทดแทนเนื้อที่สมองที่ชำรุด ผลก็ปรากฏว่าการกระทำเช่นนั้นได้ผล แต่ผลที่ได้ในส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับว่าเซลล์ที่แพทย์เอามาปลูกถ่ายนั้นเป็นเซลล์ชนิดใด กล่าวโดยสรุปคือเซลล์หรือเนื้อเยื่อที่จะเอามาปลูกแทนที่เซลล์หรือเนื้อเยื่อที่ชำรุดนั้นแบ่งเป็นสองอย่างตามแหล่งที่มา อย่างแรกคือเซลล์ที่นำมาจากคนที่โตแล้ว อย่างที่สองคือเซลล์ที่นำมาจากตัวอ่อนมนุษย์ ในบรรดาเซลล์สองชนิดนี้ อย่างหลังมีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการเยียวยารักษาความเจ็บป่วยของมนุษย์ การค้นพบดังกล่าวนี้ส่วนหนึ่งก่อให้เกิดความคาดหวังว่ามนุษย์ชาติได้พบหนทางที่จะเยียวยารักษาความเจ็บป่วยจำนวนหนึ่งที่ก่อนหน้านี้ดูเหมือนหนทางที่จะเยียวยารักษาจะริบหรี่เต็มที แต่ส่วนหนึ่งข้อค้นพบนี้ก็ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในหมู่มนุษย์ว่าหนทางดังกล่าวนี้จะเป็นหนทางที่แม้จะเป็นความหวังแต่เราก็ไม่อาจจะใช้ประโยชน์ได้ เพราะเกี่ยวข้องกับการทำลายชีวิตมนุษย์ เราอาจจินตนาการเห็นภาพได้ว่า ชายคนหนึ่งป่วยด้วยโรคความจำเสื่อมอย่างรุนแรง เมื่อเข้ารับรักษาในโรงพยาบาล เขาได้ขอให้แพทย์ช่วยโคลนเนื้อเยื่อของเขาที่ตัดออกมาจากร่างกายของเขา เมื่อได้ตัวอ่อนแล้ว แพทย์ก็ใช้เซลล์จากตัวอ่อนที่สร้างจากเนื้อหนังของเขานั้นแหละเอามาปลูกถ่ายทดแทนเซลล์สมองส่วนที่

ตายลงไป เซลล์จากตัวอ่อนนั้นค่อยๆเจริญเติบโตขึ้นตามลำดับ และได้ช่วยซ่อมแซมเนื้อสมองทั้งหมดให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เขาหายป่วย ความทรงจำกลับมามีเดิม และใช้ชีวิตต่อไปในโลก ถามว่าภาพตามที่กล่าวมานี้เป็นภาพที่เราสมควรยินดีหรือไม่ คำตอบคือควรยินดี เรายินดีที่เพื่อนมนุษย์ของเราคนหนึ่งเจ็บป่วยได้หายจากความเจ็บป่วย เราจะยินดีกับเพื่อนมนุษย์ทุกคนที่ชีวิตกลับฟื้นคืนมาจากความเจ็บป่วยและเราจะยินดีมากยิ่งขึ้นหากว่าการกลับฟื้นคืนมาจากความเจ็บป่วยอันรุนแรงนั้นทำให้เพื่อนมนุษย์ที่เจ็บป่วยของเรานั้นได้กลับมาทำหน้าที่รับผิดชอบครอบครัว สังคม และประเทศชาติของตนได้ดังเดิม จะอย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความยินดีนี้ เราก็ไม่อาจจะละเลยชีวิตหนึ่งที่ถูกรื้อสร้างขึ้นและถูกทำลายลงไป ชีวิตนั้นไม่มีชื่อ ยังไม่มีชื่อ เขาเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในช่วงเวลาสั้นๆ แม้ว่าเขาจะเกิดมาจากเนื้อหนังของมนุษย์ แต่ทันทีที่เขากลายสภาพจากการเป็นเซลล์ของผู้คนมาเป็นชีวิตที่เป็นอิสระในตัวเอง เขาก็มีสถานภาพเป็นคนคนหนึ่งเฉกเช่นคนอื่นๆในโลก คำถามคือ เราจะยอมให้เกิดการใช้ชีวิตของคนคนหนึ่งเพื่อเยียวยา รักษาความเจ็บป่วยของคนอีกคนหนึ่งหรือไม่ นี่เป็นคำถามที่ไม่ง่ายเลยที่จะตอบ

ตัวอย่างในจินตนาการข้างต้นนี้ในแง่หนึ่งเราอาจมองเห็นทางเลือกอื่นในการได้มาซึ่งเซลล์จากตัวอ่อนมนุษย์ เราอาจจินตนาการว่าวิธีการธรรมดาๆคือการใช้ไข่และเชื้ออสุจิผสมกันอย่างที่แพทย์กระทำในการ “ผสมเทียม” (IVF) ก็สามารถใช้ได้และน่าจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการโคลนเสียด้วยซ้ำ (หมายความว่า การให้กำเนิดชีวิตตามปกติธรรมดา นั้นง่ายกว่าการโคลนซึ่งต้องผ่านขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ที่ยุ่ยากซับซ้อน) จะอย่างไรก็ตาม เท่าที่ความรู้ทางการแพทย์ของเรามีอยู่สมัยนี้ การปลูกถ่ายอวัยวะหรือเซลล์ไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่ายๆ เพราะร่างกายของมนุษย์จะมีระบบการป้องกันและคัดกรองสิ่งแปลกปลอมที่จะเข้าไปในระบบนั้นอย่างเข้มงวด ทั้งนี้ก็เพื่อความปลอดภัยของ

ระบบเอง การนำเอาเซลล์นอกร่างกายเข้าไปจึงต้องผ่านการตรวจสอบจากระบบการป้องกันอันเข้มงวดที่ว่านี้ โดยทั่วไปแพทย์พบว่าเซลล์จากคนอื่นแม้จะเป็นญาติพี่น้องใกล้ชิดกันขนาดไหนก็ตามก็ไม่แน่ว่าจะปลูกถ่ายเข้าไปในระบบได้ แต่ถ้าเซลล์ข้างนอกนั้นมียีนส์ทางพันธุกรรมตรงกันทุกประการกับร่างกายของคนไข้ การปลูกถ่ายจึงจะมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ การใช้เซลล์จากตัวอ่อนที่เกิดตามวิธีการธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่แพทย์อาจจะไม่ใช้ เพราะแม้ว่าตัวอ่อนนั้นจะถือว่าเป็น “ลูก” ของคนไข้ แต่ตัวอ่อนนั้นมียีนส์พันธุกรรมที่ตรงกับ “พ่อ” (ในกรณีที่เป็นผู้ชาย) หรือ “แม่” (ในกรณีที่เป็นผู้หญิง) เพียงครั้งเดียว การโคลนนั้นเป็นความหวังเดียวที่มีอยู่เวลานี้เพราะการโคลนจะทำให้เราได้ตัวอ่อนที่มีรหัสพันธุกรรมที่ตรงกันทุกประการกับคนไข้

การโคลนยังอาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับการรักษาเยียวยาความเจ็บป่วยของมนุษย์ได้ในแง่การช่วยลดน้ำหนักของการที่ต้อง “ทำลาย” ชีวิตลงเป็นจำนวนมากๆ ในปัจจุบันมีตัวอ่อนมนุษย์จำนวนหนึ่งถูกสร้างขึ้นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการแพทย์ เรากำลังกล่าวถึง “การผสมเทียม” ซึ่งตามกระบวนการนี้เมื่อแพทย์จะสร้างตัวอ่อนเพื่อใส่เข้าไปในครรภ์ของสตรี แพทย์จะสร้างเอาไว้จำนวนหนึ่งด้วยเหตุผลเรื่องความประหยัดและความสะดวกในทาง การแพทย์ เมื่อกระบวนการเสร็จสิ้นลง มักมีตัวอ่อนจำนวนหนึ่งที่ “เหลือใช้” และคนไข้มักแสดงความจำนงค์ที่จะบริจาคให้แก่แพทย์ ตัวอ่อนเหล่านี้มีค่าในทางการแพทย์มากเพราะเซลล์จากตัวอ่อนสามารถที่จะนำไปใช้ในการรักษาเยียวยาความเจ็บป่วยบางอย่างที่ไม่เรียกร้องการมียีนส์พันธุกรรมที่ตรงกันทุกประการดังที่กล่าวข้างต้น “ตัวอ่อนตามธรรมชาติ” เหล่านี้สามารถตัดแบ่งให้กลายเป็น “ตัวอ่อนโคลน” ได้มากมาย (การโคลนในกรณีคือการโคลนในระดับเซลล์) แม้ว่าในทางทฤษฎี ตัวอ่อนโคลนนั้นจะถือว่าเป็นชีวิตอิสระ แต่ในทางปฏิบัติ การโคลนใน

ความหมายของการตัดแบ่งนี้ก็อาจช่วยลดความรู้สึกว่าเรากำลังทำลายชีวิตลงมากๆ ได้ เปรียบเหมือนการที่เราจำเป็นต้องฆ่าปลาตายเพื่อใช้รักษาคณไข่ สมมติว่าเรามีคนไข่ ๑๐๐ คน แต่ละคนต้องการปลาตาย ๑ ตัว ถ้าใช้วิธีการตามธรรมชาติเราก็ต้องฆ่าปลาตาย ๑๐๐ ตัว แต่ถ้าเราใช้การตัดแบ่งโดยตัดแบ่งปลาตายเพียงตัวเดียวนั้นออกเป็น ๑๐๐ ส่วนให้กลายเป็นปลาตาย ๑๐๐ ตัว แล้วใช้ ๑๐๐ ตัวที่ตัดแบ่งมานั้นรักษาคณไข่ทั้ง ๑๐๐ คนที่กล่าวนั้น ความรู้สึกที่ว่าเราต้องฆ่าปลาตายตั้ง ๑๐๐ ก็อาจลดลงได้บ้างไม่มากก็น้อย เพราะแม้ปลาตายที่เกิดจากการตัดแบ่งนั้นในแง่ที่เป็นชีวิตอิสระก็ไม่ต่างจากปลาตายอื่น แต่ในแง่ที่เป็นส่วนที่ถูกตัดแบ่งออกมาและยังไม่เจริญเติบโตขึ้นเป็นปลาตายอย่างเต็มตัว การทำลายชีวิตของมันในระยะสั้นๆ นี้หากจะมี “บาป” อยู่บ้าง บาปนั้นก็คงไม่มากเท่ากับการทำลายชีวิตปลาตายที่โตเต็มที่แล้ว ข้อนี้ฉันใด การโคลนตัวอ่อนในระดับเซลล์ก็นั้น แม้จะไม้อาจช่วยให้เราสามารถหลีกเลี่ยงบาปอันเกิดจากการทำลายชีวิตมนุษย์ได้ แต่ก็น่าจะช่วยลดระดับความเข้มข้นของบาปลงได้บ้าง อย่างน้อยก็ในแง่ความรู้สึก นอกจากนั้น การโคลนนี้เมื่อใช้ในโอกาสที่สามารถอธิบายได้ เช่น เมื่อตัวอ่อนเหล่านั้นถูกเก็บไว้ช่วงหนึ่งแล้ว อีกไม่นานก็จะหมดอายุขัยไปตามธรรมชาติ ระหว่างการทำสำเนาตัวอ่อนเหล่านี้เอาไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์กับการปล่อยให้ตายไปโดยไม่ใช้ประโยชน์เราควรเลือกแบบไหน คำถามทำนองนี้ดูเหมือนว่าเราจะมีแนวโน้มที่จะตอบโดยให้น้ำหนักแก่การใช้ประโยชน์ ยิ่งหากมีข้อมูลที่สนับสนุนว่าสิ่งที่เกิดจากการโคลนนั้นไม่ควรพิจารณาว่าเป็นชีวิตใหม่ เพราะสิ่งนี้ไม่อาจเจริญเติบโตเป็นคนได้ สิ่งนี้น่าจะพิจารณาว่าเป็นเพียง “ซากที่ยังมีชีวิตอยู่” เท่านั้น การใช้ประโยชน์จากสิ่งนี้ก็คงไม่ต่างจากการใช้ประโยชน์จากอวัยวะที่ผู้ตายได้บริจาคเอาไว้ก่อนตายเท่าใดนัก

ง. ประโยชน์ในแง่การช่วยให้คนบางคนหรือบางคู่สามารถมีบุตรสืบสกุลได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นเราจะเห็นว่าประโยชน์ของการโคลนบางอย่างนั้นอาจปรากฏชัดว่าไม่น่าจะมีปัญหาถ้าหากับพืชและสัตว์ แต่การโคลนบางแบบดูเหมือนจะยังไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องใช้กับสัตว์และพืช ดังการโคลนที่กล่าวในข้อ ก. ที่ผ่านมา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับมนุษย์เท่านั้น การโคลนที่เราจะกล่าวถึงในข้อนี้ก็เช่นกัน คือเป็นเรื่องที่น่าจะเกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง การให้กำเนิดลูกนั้นเป็นสัญชาตญาณที่ลึกซึ้งอย่างหนึ่งของมนุษย์และสัตว์ เมื่อชายหญิงแต่งงาน การแต่งงานนั้นมีความหมายหลายอย่าง ความหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการพร้อมที่จะมีลูกสืบสกุล ความรู้สึกว่าคุณเองมีลูกสืบสกุลนั้นในทางจิตวิทยาถือว่าเป็นเรื่องที่สุกปรกเข้ากับการมีชีวิตครอบครัวอย่างแยกไม่ออก คนที่ยังเป็นโสดนั้นจะแสดงพฤติกรรมในการใช้ชีวิตอย่างหนึ่ง แต่พอคนผู้นั้นแต่งงานมีครอบครัวแล้ว เขาก็จะมีพฤติกรรมในการใช้ชีวิตอีกแบบหนึ่ง ความอดทนอดกลั้นที่จะสร้างฐานะให้มั่นคงนั้นเป็นเรื่องที่แยกไม่ออกจากการที่คนผู้นั้นรู้สึกว่าตอนนี้ตนเองมีลูกที่ต้องรับผิดชอบแล้ว ในทางจิตวิทยา ความรู้สึกที่ว่าตนเองมีลูกซึ่งเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขแท้ๆ ของตนเป็นรากฐานสำคัญอย่างหนึ่งของการมีความรู้สึกว่าคุณชีวิตของตนไม่ว่างเปล่า ชีวิตครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกจึงเป็นหน่วยทางสังคมที่เป็นเอกภาพ และหน่วยที่ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการที่สังคมเราจะมั่นคงหรือไม่อย่างไร

คนบางคนโดยสภาพพื้นฐานของชีวิตไม่สามารถที่จะมีลูกอันเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขแท้ๆ ของตนได้ แต่นั่นก็เป็นข้อจำกัดทางชีววิทยา ในทางจิตวิทยาคนเหล่านี้ก็เหมือนคนทั่วไปที่ย่อมจะรู้สึกว่าการไม่สามารถมีลูกได้นั้นเป็นเหตุที่ทำให้ชีวิตของตนบกพร่องไม่สมบูรณ์ การโคลนอาจเป็นช่องทางที่จะช่วยให้คนเหล่านี้มีลูกได้ สมมติว่าการโคลนเป็นวิธีที่จะช่วยให้คนเหล่านี้มีลูกได้ คำถามคือเราจะมิได้ใช้ประโยชน์จากการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญนี้

เพื่อให้การตอบปัญหาข้างต้นนี้ง่ายขึ้น เราจะลองจินตนาการดูว่าใครคือคนที่จะได้รับประโยชน์จากการโคลนในแง่ที่เรากำลังกล่าวถึงอยู่นี้มากที่สุด โปรดพิจารณารายชื่อของบุคคลต่อไปนี้

ก. คู่สมรสที่เป็นหมั้น (ในความหมายว่ามีความผิดปกติดังขึ้นกับเซลล์สืบพันธุ์ทั้งของฝ่ายชายและหญิง) และความ เป็นหมั้นที่ว่านี้วิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถหาช่องทางช่วยเหลือได้ ยกเว้นการโคลน

ข. คู่สมรสที่ไม่สามารถมีบุตรได้เพราะสาเหตุบางอย่างที่แพทย์เองก็ไม่สามารถที่จะพิสูจน์ทราบได้ ทราบเพียงว่าคู่สมรสแบบนี้ไม่มีทางที่จะมีลูกได้ ยกเว้นการโคลน

ค. คู่สมรสที่เป็นคนเพศเดียวกันคือเป็นชายล้วน หรือเป็นหญิงล้วน คู่สมรสแบบนี้ในกรณีที่ไม่เป็นหมั้นหรือไม่ประสบสาเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการมีลูกตามที่กล่าวในข้อ ข. ก็อาจมีลูกได้โดยวิธีอื่นเช่น ในกรณีที่นี้เป็นคู่สมรสชายล้วน ก็อาจขอรับบริจาคไข่ของสตรี เมื่อได้ไข่มาแล้วก็ทำการ “ผสมเทียม” แล้วฝากตัวอ่อนทารกนั้นไว้ในครรภ์ของสตรีที่ยินดีรับอุ้มครรภ์แทน ในกรณีของคู่สมรสที่เป็นสตรีล้วนก็อาจกระทำเช่นเดียวกันนี้ ต่างเพียงแต่สิ่งที่ขอรับบริจาคจากผู้อื่นไม่ใช่ไข่ แต่เป็นเชื้ออสุจิ นอกจากนั้นคู่สมรสที่เป็นหญิงล้วนก็ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสตรีอื่นสำหรับรับอุ้มครรภ์เพราะสามารถตั้งครรภ์เองได้ จะอย่างไรก็ตามวิธีการเหล่านี้เมื่อเทียบกับการโคลนก็ดูเหมือนว่าการโคลนจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่าดังเราจะพิจารณากันข้างหน้า

ง. คนโสดบางคนที่ไม่ต้องการมีภรรยาหรือสามี แต่ต้องการมีลูกเพียงอย่างเดียว

ดูเหมือนว่าบุคคลที่เรากล่าวถึงในข้อ ก. และ ข. นั้นจะเป็นบุคคลที่เราไม่สามารถหาเหตุผลมากว่าอ้างได้เลยว่า “พวกคุณไม่สมควรได้รับประโยชน์จากการโคลน” เพราะสภาพชีวิตของพวกเขาเหมือนกับคนทั่วไปที่สามารถมีลูกได้ตามปกติทุกอย่าง ยกเว้นแต่เรื่องความสามารถที่จะมีลูกได้ตามกระบวนการ การทางธรรมชาติเท่านั้นเอง ในอดีตเราเคย

มีคู่สมรสที่ไม่สามารถมีลูกได้ด้วยสาเหตุที่ต่อมาวงการวิทยาศาสตร์ก็สามารถช่วยเหลือได้เช่นสตรีบางคนมีปัญหาที่ท้องรังไข่ ทำให้ไข่ไม่สามารถตกมาผสมกับเชื้ออสุจิได้ แพทย์ก็ช่วยเหลือด้วยการนำเอาไข่กับเชื้ออสุจิออกมาผสมกันในหลอดทดลอง เมื่อทารกปฏิสนธิแล้วจึงใส่กลับเข้าไปในครรภ์ ปัญหาที่คู่สมรสข้างต้นประสบและที่แพทย์หาทางรักษาให้ นั่นโดยสาระก็ไม่ต่างจากปัญหาที่คู่สมรสในข้อ ก. และ ข. ประสบ ดังนั้นเมื่อมีตัวอย่างของการแก้ปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้มาก่อนและสังคมก็ไม่เคยตั้งข้อสงสัยหรือรังเกียจ เราก็ไม่มีเหตุผลที่จะปฏิเสธกรณีหลัง แต่กรณีที่คนโสดไม่ประสงค์จะแต่งงาน ประสงค์เพียงจะมีลูกนั้นเป็นอีกกรณีหนึ่ง เพราะมีองค์ ประกอบเรื่องครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ระบบครอบครัวที่มนุษย์เราก็ค้นเคยนั้นประกอบด้วยสมาชิก ๓ คนคือ “พ่อ-แม่-ลูก” การโคลนในข้อ ก. และ ข. นั้นกระทำภายในครอบครัวที่มีสามองค์ประกอบนี้ครบถ้วน ในข้อ ก. ก็ครบสามองค์ ประกอบเช่นกัน แต่ต่างตรงที่พ่อ-แม่ในครอบครัวประเภทนี้เป็นคนเพศเดียวกัน นักจิตวิทยาและสังคมวิทยาจำนวนไม่น้อยตั้งข้อสงสัยเรื่องความสมบูรณ์ของครอบครัวแบบนี้เพราะเป็นสิ่งที่เรายังไม่คุ้นเคยและไม่มีประสบการณ์ โดยทั่วไปเราเชื่อว่าการที่ธรรมชาติสร้างชายมาให้เป็นพ่อและสร้างหญิงมาให้เป็นแม่นั้นมีความสำคัญในตัวเอง ปรัชญาโบราณของจีนและอินเดียก็เชื่อในเรื่องพลังแห่งเพศที่ไม่สามารถทดแทนกันได้ ในการอบรมกล่อมเกลาลูกให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” นั้นต้องการพ่อที่เป็นชายแท้ๆและแม่ที่เป็นหญิงแท้ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ระบบครอบครัวที่มีพ่อและแม่เป็นคนเพศเดียวกันจึงก่อให้เกิดคำถามเรื่องความสมบูรณ์ของครอบครัวที่จะส่งผลกระทบต่อเด็กที่จะเกิดโดยตรง ในกรณีที่คนโสดต้องการมีลูกแต่ไม่ต้องการมีคู่ครองนี้เราจะเห็นว่ารูปแบบของครอบครัวได้จำกัดจำนวนของสมาชิกลงไปอีกจากเดิมที่เคยมี ๓ มาเหลือเพียง ๒ คือพ่อ-ลูก หรือ แม่-ลูก เท่านั้น หากคิดตามกรอบปรัชญาเรื่องพลังแห่งเพศแม่และ

พ่อที่กล่าวข้างต้น ครอบครัวย่างหลังนี้ยิ่งชวนให้ตั้งคำถามในเรื่องความสมบูรณ์ได้มากกว่าครอบครัวประเภทที่กล่าวในข้อ ค. เสียด้วยซ้ำ

จะอย่างไรก็ตาม ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นการพิจารณาปัญหาในกรอบของวัฒนธรรมทางสังคมเท่านั้น เรายังไม่ได้พิจารณาในกรอบของวิถีคิดด้านอื่นๆของมนุษย์เช่น กฎหมายและปรัชญาสังคม เป็นต้น หากพิจารณาในกรอบอื่นเช่นกรอบปรัชญาสังคม ก็อาจมีคำถามว่า บุคคลย่อมมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะเลือกรูปแบบชีวิตตามที่ตนต้องการ ลักษณะครอบครัวตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ชีวิตที่บุคคลย่อมจะมีสิทธิอย่างเต็มที่ที่จะพึงเลือกได้ตามที่ตนชอบ และเมื่อเลือกแล้วคนอื่นก็ต้องเคารพผ่านทางการไม่มีกฎหมายออกมาห้ามหรือกีดกัน ถามว่าคู่สมรสที่เป็นเกย์หรือเลสเบี้ยนมีสิทธิที่จะมีบุตรเยี่ยงคนอื่นหรือไม่ คำตอบคือย่อมมี ถามว่าคนโสดย่อมมีสิทธิที่จะมีบุตรเสมือนคนที่แต่งงานหรือไม่ คำตอบคือมีพิจารณาจากกรอบความคิดเรื่องสิทธิดูเหมือนแทบจะไม่มี การโคลนใดที่จะไม่สามารถเกิดได้ จะอย่างไรก็ตาม ในกรอบเรื่องสิทธินั้นก็ยังมีประเด็นอื่นๆในทางปรัชญาสังคมให้เราตั้งคำถามได้ หรือให้เราพิจารณาเกี่ยวโยงไปถึงได้ เช่นเมื่อกล่าวถึงสิทธิของบุคคลที่จะให้กำเนิดลูก เราต้องไม่ลืมว่าลูกเองก็มีสิทธิอันเดียวกันนั้นด้วย ถ้าสังคมเห็นว่าการให้กำเนิดทารกในสภาพครอบครัวบางแบบเป็นผลเสียแก่เด็กแล้ว สังคมก็มีความชอบธรรมที่จะออกกฎหมายป้องกันการทรมานจากการถูกสร้างขึ้นภายในเงื่อนไขที่ไม่สมบูรณ์ได้ นี่คือการปกป้องสิทธิของทารกอันได้แก่สิทธิที่จะไม่ถูกสร้างให้เกิดมาและมีชีวิตที่บกพร่องภายในครอบครัวที่บกพร่อง

ปัญหาทางจริยธรรมอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์

ที่ผ่านมาเราได้พิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับการโคลนมนุษย์ว่าเขาทำกันอย่างไร และอะไรคือสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้จินตนาการว่าน่าจะเป็นประโยชน์ที่

มนุษยชาติจะพึงได้รับจากเทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยใหม่นี้ ต่อไปนี้เราจะพิจารณาประเด็นว่าเมื่อมีการแถลงข่าวว่าเราสามารถโคลนสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมได้ซึ่งมีนัยว่าต่อไปอีกไม่นานเราก็จะโคลนมนุษย์ได้ (เพราะมนุษย์ก็เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมประเภทหนึ่ง) ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ได้แสดงปฏิกิริยาอย่างไรบ้าง ปฏิกิริยาต่อเรื่องใดๆก็ตามมิได้หลายแง่ ในเรื่องนี้เราจะพิจารณาเฉพาะในแง่ของ “จริยธรรม” เท่านั้น คนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการโคลนมนุษย์นี้ผู้วิจัยขอแบ่งออกเป็นสองพวกหลักๆ พวกแรกคือนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งในที่นี้หมายถึงทั้งที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ทดลองเกี่ยวกับการโคลนนี้โดยตรงและนักวิทยาศาสตร์ที่ไม่ได้ทำเรื่องนี้แต่เป็นคนในวงการเดียวกัน รุสซาละเอียคเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอย่างดี พวกต่อมาคือนักทฤษฎีการวิทยาศาสตร์ คนประเภทนี้มีหลายจำพวก แต่เราจะพิจารณาเน้นไปที่นักคิดทางด้านศาสนาและนักคิดทางด้านปรัชญา

เมื่อจำแนกประเภทได้เช่นนี้ เราสามารถแบ่งประเด็นการพิจารณาปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์ได้เป็น ๓ ส่วนด้วยกันคือ (ก) ปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์ในมุมมองของนักวิทยาศาสตร์ (ข) ปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์ในมุมมองของนักศาสนา (ค) ปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์ในมุมมองของนักปรัชญา

เราจะพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับทัศนะเหล่านี้เป็นลำดับไป โดยเราจะเริ่มต้นที่ความเห็นจากนักวิทยาศาสตร์ก่อน

ก. ปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการ โคลนมนุษย์ ในมุมมองของนักวิทยาศาสตร์

ปกติคนทั่วไปเมื่อมองการทำงานของนักวิทยาศาสตร์เรามักมองว่ากิจกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์ไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านจริยธรรม มีคนจำนวนไม่น้อยที่วิจารณ์ถึงขนาดว่าการที่วิทยาศาสตร์ดำเนินมาอย่างที่เราเรียกว่าก้าวหน้าตามที่ปรากฏอยู่ในทุกวันนี้ก็เพราะนักวิทยาศาสตร์

ไม่สนใจประเด็นทางจริยธรรมนั่นเอง หากนักวิทยาศาสตร์เอาประเด็นด้านจริยธรรมเข้ามาคิดเกี่ยวข้องด้วยการทำงานทางวิทยาศาสตร์ กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์หลายอย่างจะกระทำไม่ได้ เช่นเราไม่สามารถใช้สัตว์ทดลองได้เลย การมองวิทยาศาสตร์ตามที่กล่าวมานี้มีส่วนถูกต้องอยู่มาก จะอย่างไรก็ตาม วงการวิทยาศาสตร์นั้นก็เหมือนวงการอื่นๆคือย่อมจะมีหลักการพื้นฐานบางอย่างในการทำงานเป็นหลักการที่นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าในการทำงานเราต้องมีกรอบปฏิบัติบางอย่างที่จะต้องดำเนินงานอยู่ภายในนั้น จะออกมานอกกรอบปฏิบัตินั้นไม่ได้ สิ่งนี้ก็คือ “จริยธรรม” ในรูปแบบหนึ่ง เพราะในวงการวิทยาศาสตร์มีกรอบจริยธรรมที่ว่านี้ การตั้งคำถามทางจริยธรรมเกี่ยวกับงานค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์โดยนักวิทยาศาสตร์เองจึงสามารถเกิดขึ้นได้ ต่อไปนี้คือประเด็นที่ผู้วิจัยพบว่าเป็นประเด็นที่นักวิทยาศาสตร์เองก็ตั้งคำถามกันเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์^๑

(๑) การโคลนมนุษย์โดยตัวมันเองเป็นวิธีการที่ปลอดภัยหรือไม่

จริยธรรมในทางการแพทย์ที่สำคัญข้อหนึ่งที่ยึดถือกันมาช้านานในหมู่แพทย์และนักวิทยาศาสตร์คือ เทคโนโลยีหรือผลผลิตจากเทคโนโลยีที่นักวิทยาศาสตร์เสนอแก่สาธารณชนจะต้องได้รับการพิสูจน์อย่างเพียงพอว่าไม่ก่อให้เกิดผลเสียหรืออันตรายแก่ผู้ที่รับเอาเทคโนโลยีหรือผลผลิตของเทคโนโลยีนั้นไปใช้ หากนักวิทยาศาสตร์ยังไม่มั่นใจ แต่ก็ยังเผยแพร่สิ่งนั้นออกไปสู่ประชาชน

นักวิทยาศาสตร์นั้นถือว่าขาดจริยธรรม คำว่า “จริยธรรม” ในที่นี้หมายถึง “ไม่นำเสนอสิ่งที่ตนไม่แน่ใจว่าจะปลอดภัยแก่สาธารณชนหรือไม่” ขอให้สังเกตว่า ในกรณีนี้การโคลนถูกตั้งคำถามว่าโดยตัวมันเองเป็นวิธีการที่ปลอดภัยหรือไม่ เราอาจแยกพิจารณาคำถามนี้เป็นสองประเด็นย่อยคือ *ประการแรก* การโคลนเท่าที่นักวิทยาศาสตร์สามารถทำได้ดีที่สุดเวลานี้เป็นสิ่งที่ปลอดภัยหรือไม่ *ประการที่สอง* การโคลนเมื่อคำนวณไปจนถึงจุดหนึ่งที่นักวิทยาศาสตร์มั่นใจว่าไม่จำเป็นต้องพัฒนาวิธีการอะไรอีกแล้วเป็นสิ่งที่ปลอดภัยหรือไม่ สองประเด็นนี้ต่างกันตรงที่อาจเป็นไปได้ที่นักวิทยาศาสตร์จะตอบว่า เวลานี้การโคลนเท่าที่เราสามารถทำได้ยังมีบางสิ่งที่เราไม่อาจมั่นใจว่าจะปลอดภัยหรือไม่ ดังนั้นการโคลนเท่าที่เป็นอยู่เวลานี้จึงยังไม่สมควรที่จะใช้ แก่มนุษย์ นักวิทยาศาสตร์โดยธรรมชาตินั้นมักมีแนวโน้มที่จะเชื่อหรือตั้งความคาดหวังในงานวิจัยของตนว่าเมื่อคำนวณไปจนถึงจุดหนึ่ง ข้อบกพร่องที่พบจะค่อยๆได้รับการเอาชนะที่ละอย่างสองอย่างจนหมด เมื่อนั้นสิ่งนั้นก็จะมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเผยแพร่แก่สาธารณชนได้ การโคลนนั้นนักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องนี้ย่อมคาดหวังว่าวันหนึ่งจะถึงจุดที่เราสามารถเอาชนะข้อบกพร่องต่างๆที่เราพบเวลานี้ ดังนั้นเท่าที่ที่แสดงความรับผิดชอบในทางจริยธรรมต่อเรื่องนี้ก็คือ ณ วันนี้เรายังไม่ควรเผยแพร่สิ่งนี้ออกไป รอจนเรามั่นใจว่าการโคลนที่จะใช้กับมนุษย์เป็นสิ่งที่ปลอดภัยสูงสุดเท่าที่วิธีการทางวิทยาศาสตร์จะตรวจสอบได้ เราจึงค่อยใช้สิ่งนี้กับมนุษย์

ดูเหมือนว่าการตั้งคำถามเรื่องความปลอดภัยนี้จะเป็นการตั้งคำถามชั่วคราวเท่านั้น ในทางวิทยาศาสตร์นั้น เราพบเสมอว่าบางครั้งผลผลิตจากวิทยาศาสตร์เช่นยาที่ส่งผลเสียแก่ประชาชน ในกรณีเช่นนี้เมื่อนักวิทยาศาสตร์ได้พยายามหาหนทางที่จะปรับปรุงผลผลิตทางวิทยาศาสตร์นั้นไม่ให้ก่อความเสียหายแก่ประชาชน หากทำได้ก็ดี เมื่อนักวิทยาศาสตร์ประกาศหยุดเผยแพร่สิ่งนั้นแก่สาธารณชน

^๑ รายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยจะเสนอต่อไปนี้ ส่วนหนึ่งดูได้จากเอกสารของ The President's Council on Bioethics (เดิมเรียกว่า National Bioethics Advisory Commission หรือ NBAC) เรื่อง *Human Cloning and Human Dignity: An Ethical Inquiry*, 2002. เอกสารนี้และเอกสารอีกจำนวนมากของหน่วยงานที่ปรึกษาทางด้านชีวจริยธรรมของประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาหาได้จาก www.bioethics.gov

เมื่อกระบวนการในการปรับแก้ล้มเหลวก็ดี ประชาชนทั่วไปก็จะถือว่านักวิทยาศาสตร์ได้แสดงความรับผิดชอบทางจริยธรรมแล้ว ในกรณีการโคลนนิ่งก็เช่นกัน วันหนึ่งนักวิทยาศาสตร์อาจประกาศว่ามั่นใจว่าการโคลนเป็นสิ่งที่ไม่ปลอดภัยที่สุดแล้ว และเราก็ใช้สิ่งนี้กับมนุษย์ สิ่งนี้อาจเหมือนผลผลิตของวิทยาศาสตร์ก่อนหน้านี้ นั่นคือใช้ไปได้ตลอดโดยไม่ปรากฏว่ามีปัญหาเลย หรือไม่ก็อาจใช้ได้อยู่พักหนึ่ง แต่ต่อมาก็ปรากฏปัญหา หากเป็นอย่างหลังนักวิทยาศาสตร์ก็จัดทำเหมือนที่ผ่านมาก็หาทางปรับปรุงวิธีการเพื่ออุดข้อบกพร่องที่พบ หากทำได้สำเร็จ การโคลนก็จะถูกใช้ต่อไป แต่ถ้าพยายามทำอย่างถึงที่สุดแล้วก็ไม่สามารถเชี่ยวชาญความบกพร่องอันมโหฬารนั้นได้ การโคลนก็จะถูกทิ้งไปเหมือนกับสิ่งที่เคยถูกทิ้งมาก่อนหน้านี้ จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น และไม่ว่านักวิทยาศาสตร์จะเลือกทางใด ทั้งหมดนั้นก็สามารถตอบประเด็นเรื่องความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมได้

(๒) การโคลนมนุษย์จะให้ผลตามที่เรามุ่งหวังหรือไม่ ประเด็นต่อมาที่วงการวิทยาศาสตร์ตั้งคำถามเป็นประเด็นที่อ่อนลงกว่าเรื่องความปลอดภัย แต่ประเด็นนี้กลับจะดูเป็นประเด็นที่สำคัญกว่าเรื่องความปลอดภัยที่นักวิทยาศาสตร์อาจตอบได้ไม่ยากเท่ากับเรื่องหลังนี้ เรากำลังพิจารณาประเด็นที่ว่า การโคลนมนุษย์จะให้ผลดีที่สมกับที่เราจินตนาการหรือไม่ ประเด็นนี้ก็เป็นเรื่องทางจริยธรรม เพราะการเผยแพร่ผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ออกไปโดยที่สิ่งนั้นไม่สามารถให้ผลดีตามที่ถูกโฆษณา ต้องถือว่าเป็นความขาดจริยธรรมอย่างหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจประเด็นนี้ชัดขึ้น ขอให้เราลองมาทบทวนที่มาของแนวคิดเรื่องการโคลนมนุษย์อีกครั้งหนึ่ง ย่อๆว่า เราพบว่านานๆครั้งที่ธรรมชาติจะมอบบุคคลที่มีความสามารถในด้านสร้างสรรค์เป็นพิเศษมาให้แก่มนุษยชาติ การเกิดขึ้นของบุคคลพิเศษเหล่านี้เป็นเรื่องเร้นลับทางธรรมชาติที่เรายังไม่มีความรู้พอ (และไม่น่าจะมีทางรู้) ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร

นักวิทยาศาสตร์คิดว่าหากเราสามารถทำสำเนาบุคคลพิเศษเหล่านี้ไว้ได้ เราก็จะมีอัจฉริยบุคคลสำหรับเป็นกำลังสำคัญของสังคม “ไว้ใช้” ต่อไปได้ไม่มีที่สิ้นสุด เราจะยังไม่พิจารณาประเด็นว่าสังคมมีสิทธิหรือมีความชอบธรรมที่จะ “สร้าง” ใครต่อใคร “ขึ้นใช้งาน” หรือไม่ เพราะประเด็นนี้เป็นประเด็นด้านจริยธรรมที่นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของนักปรัชญาที่จะถกเถียงกัน (กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือในวงการวิทยาศาสตร์ ปัญหานี้ นักวิทยาศาสตร์จะหลีกเลี่ยงที่จะตอบเพราะวิทยาศาสตร์ไม่มีฐานทางความรู้ที่เกี่ยวข้องและเพียงพอที่จะตอบคำถามทำนองนี้ เราจะพิจารณาประเด็นนี้ข้างหน้าในตอนที่ว่าด้วยทัศนะจากนักปรัชญา) เฉพาะความคิดว่าหากเรามีวิธีทำสำเนาบุคคลที่เก่งๆเอาไว้เราก็ควรทำนั้นปัจจุบันก็ยังมีคนจำนวนมากที่มองว่าเป็นเรื่องที่มีเหตุผล เพราะในชีวิตประจำวันของเรา เมื่อมีโอกาสที่จะทำสำเนาของสิ่งดีๆเอาไว้ใช้งานต่อไปนานๆ เราก็จะไม่รีรอที่จะกระทำกันอยู่แล้ว เช่นการตอนกิ่งต้นไม้พันธุ์ดีแทนการใช้เมล็ดเป็นต้น จะอย่างไรก็ตาม เนื่องจากการโคลนมนุษย์มีรายละเอียดที่แตกต่างจากการโคลนพืชและสัตว์ นักวิทยาศาสตร์เมื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับการโคลนมนุษย์มากๆเข้าก็เริ่มตั้งข้อสงสัยว่า ที่เราเคยจินตนาการว่าการโคลนจะช่วยให้เราได้มาซึ่งสำเนาของอัจฉริยบุคคลนั้นจะเป็นจริงมากน้อยเพียงใด ดังจะแสดงเป็นเรื่องราวต่อไปนี้

ประการแรก นักวิทยาศาสตร์ที่อยู่ในสายชีววิทยาเองส่วนหนึ่งก็ได้ตั้งข้อสังเกตว่า แนวคิดที่ว่า การโคลนน่าจะเป็นหนทางได้มาซึ่งสำเนาทางพันธุกรรม (Genetic Copy) นั้นไม่น่าจะมีใครสงสัยเพราะสิ่งนี้เป็นข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แผลเหมือนนั้นคือบุคคลสองคนที่มีสำเนาพันธุกรรมที่เหมือนกันทุกประการ การโคลนจึงได้รับการสนับสนุนในแง่มีตัวอย่างให้ดูในธรรมชาติผ่านทาง การเกิดขึ้นของแฝดเหมือน จะอย่างไรก็ตาม เราทราบดีว่า แผลเหมือนนั้นน่าจะมีหลายสิ่ง

หลายอย่างในชีวิตที่เหมือนกัน เช่น หน้าตา แต่สิ่งที่เหมือนกันทั้งหมดนั้นอาจกล่าวได้น่าจะเป็นเพียง “ลักษณะภายนอก” เท่านั้น คำว่าลักษณะภายนอกในที่นี้ใช้ในความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่า “รูปรธรรม” ซึ่งมีความหมายตรงกันข้ามหรือต่างจาก “ลักษณะภายใน” หรือ “นามธรรม” เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นเราลองพิจารณาดูเผด็จเหมือนที่มีชื่อเสียงบางคู่ของไทยเช่นนักมวยสองคนที่ชื่อ “เขาทราช” และ “เขาค้อ” สองคนนี้อยู่ในทางรูปธรรมนั้นเหมือนกันมาก แต่ในทางนามธรรมอันได้แก่อุปนิสัยใจคอ ทัศนคติในการมองโลกมองชีวิต และอะไรต่อมิอะไรที่อยู่ภายในจิตใจๆของทั้งสองคนนี้ เราไม่เชื่อว่าสองคนนี้จะมียสิ่งนี้ตรงกัน นักมวยสองคนนี้เราทราบดีว่าประสบความสำเร็จในชีวิตต่างกัน และที่ประสบความสำเร็จในชีวิตต่างกันนั้นก็เพราะสองคนนี้มีปัจจัยภายในของชีวิตที่ต่างกัน ในทางพันธุศาสตร์นั้นนักมวยสองคนนี้มีพันธุกรรมที่ตรงกันทุกประการ แต่เมื่อพิจารณาเกินขึ้นมากกว่านั้น แม้ในทางกายภาพหรือรูปธรรม สองคนนี้ก็ยังมีอะไรที่ต่างกัน สุขภาพที่เป็นเรื่องทางชีววิทยาหรือทางการแพทย์ระหว่างสองคนนี้ก็ยังไม่เหมือนกัน ไม่ต้องกล่าวถึงเรื่องอื่นๆที่เป็นนามธรรมเช่นความรู้สึกนึกคิด เมื่อเป็นเช่นนี้ผลที่เราจะสามารถคาดหวังได้จากกรโคลนโดยพิจารณาจากตัวอย่างเผด็จเหมือนที่เป็นการโคลนตามธรรมชาติ (ซึ่งอาจสมบูรณ์กว่าการโคลนโดยมนุษย์เสียด้วยซ้ำ) ก็คือ การได้มาซึ่งสำเนาในทางรูปธรรมของต้นแบบนั้นเท่านั้น และสำเนาที่ว่านี้ก็จะเป็นเพียงบางแง่บางด้านในทางรูปธรรมเท่านั้นคือ พันธุกรรม เรื่องอื่นๆเราไม่อาจคาดหวังได้ (เช่นสุขภาพ) ไม่มีเหตุผลสนับสนุนเลยว่าเราจะได้สำเนาในทางนามธรรม เช่นความคิด อารมณ์ จินตนาการ ทัศนคติในการมองโลกมองชีวิต หรือความเฉลียวฉลาดในการครองตนเป็นต้น

ดูเหมือนว่าการมองเห็นภาพด้านทั้งดงามของการโคลนมนุษย์ตามที่ได้อ้างมาข้างต้นนั้นส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับทัศนะทางปรัชญาที่เรียกว่า “นิยัตินิยม” (Determinism) อยู่

ไม่น้อย เราอาจเรียกแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังความเชื่อว่าการโคลนจะเป็นวิธีที่ทำให้เราได้มาซึ่งบุคคลพิเศษนี้ได้ว่า “นิยัตินิยมในทางพันธุกรรม” (Genetic Determinism) ตามความเชื่อนี้ พันธุกรรมคือปัจจัยหลักหรือปัจจัยแทบทั้งหมดที่กำหนดว่าชีวิตของคนเราจะดำเนินไปอย่างไร กล่าวให้เฉพาะขึ้นไปอีกคือ แนวคิดนี้เชื่อว่าการที่คนอย่างไอน์สไตน์ คานธี หรือใครต่อใครที่เราเรียกว่าเป็นอัจฉริยะบุคคลเป็นอย่างไรที่เป็นนั้นก็เพราะเขามีพันธุกรรมที่เฉพาะเจาะจงแบบหนึ่ง หากเราสามารถสร้างคนที่มีพันธุกรรมอย่างเดียวกันนี้ เราก็จะได้คนใหม่ที่มีชีวิตอันเป็นอัจฉริยะเหมือนคนก่อน แนวคิดนี้เห็นได้ว่าเกี่ยวข้องกับจินตนาการอยู่มาก และตัวอย่างเผด็จเหมือนที่ได้กล่าวมาข้างต้นก็บอกเราได้มากทีเดียวว่าจินตนาการดังกล่าวนี้ไม่น่าที่จะตรงต่อความเป็นจริงสักเท่าไร

ประการต่อมา วิทยาศาสตร์มีหลายสาขา เมื่อพิจารณาประเด็นเรื่องการโคลนจากมุมมองของวิทยาศาสตร์สาขาอื่น (ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์) ก็มีคำถามไม่น้อยว่าจินตนาการเรื่องความสำเร็จในการโคลนมนุษย์นั้นจะเกิดขึ้นได้จริงมากน้อยเพียงใด เราจะพิจารณาจิตวิทยาในฐานะวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งที่อยู่ดังคำถามในเรื่องการโคลนได้ไม่น้อย ปัญหาว่าอะไรระหว่าง “พันธุกรรม” กับ “สภาพแวดล้อม” ที่กำหนดชีวิตของมนุษย์ให้เป็นอย่างนี้น้อยนั้นมากกว่ากันเป็นปัญหาเก่าที่เวลานี้ก็ยังถกเถียงกันอยู่ไม่จบสิ้น แน่แน่นอนว่านักชีววิทยาสวนหนึ่งนั้นเชื่อว่าพันธุกรรมคือปัจจัยหลักที่จะกำหนดชีวิตคน แต่นักจิตวิทยาสวนหนึ่งก็เชื่อว่าพันธุกรรมนั้นมีผลไม่มากเท่ากับสภาพแวดล้อม เนื่องจากการทดลองทางจิตวิทยากับมนุษย์นั้นกระทำได้อย่างจำกัด เราไม่สามารถทดลองเอาเผด็จเหมือนไปแยกเลี้ยงไว้คนละที่คนละต่างสภาพแวดล้อมเพื่อดูผลว่าสภาพแวดล้อมจะส่งผลต่อสองชีวิตนี้แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร แต่ก็มีปรากฏการณ์เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ที่เราสามารถสังเกตได้ว่านี่คืออิทธิพลอันยิ่งใหญ่ของ

สภาพแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่นเด็กสองคน สมมติว่าคนหนึ่งเป็นคนไทย อีกคนเป็นคนอเมริกัน เด็กไทยเกิดที่เมืองไทย ได้ไม่กี่เดือนพ่อแม่ก็ย้ายไปอยู่อเมริกา ส่วนเด็กอเมริกันนั้นก็เช่นเดียวกันคือเกิดที่อเมริกาได้ไม่กี่เดือน พ่อแม่ก็พาย้ายมาอยู่ที่เมืองไทย เด็กสองคนนี้มีพันธุกรรมเฉพาะของคนไทยมีพันธุกรรมอย่างไทย คนอเมริกันก็มีพันธุกรรมอย่างอเมริกัน แต่พันธุกรรมที่อยู่ในเด็กไทยนั้นไม่ได้แสดงอิทธิพลต่อชีวิตของเขามากเท่ากับสภาพแวดล้อมอันได้แก่สังคมอเมริกัน เด็กไทยนั้นจึงเป็นไทยแต่หน้าตาเท่านั้น ส่วน “เนื้อหา” ที่อยู่ข้างในรูปร่างหน้าตาที่เป็นไทยนั้นกลับไม่เป็นไทยเลย แต่เป็นอเมริกัน ถ้าเราให้เด็กไทยคนนี้นั่งอยู่เฉยๆ เขาก็คงไม่คิดว่าเขาเป็นฝรั่ง แต่ถ้าให้เขาพูด ทำ แสดงความคิด เป็นต้น เราจะเห็นว่าเขาทำ พูด หรือแสดงความคิดอย่างอเมริกัน ในทำนองเดียวกันเด็กอเมริกันที่ถูกเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมอย่างไทยก็จะเป็นอย่างเด็กไทยที่กล่าวมานั้นคือรูปร่างหรือ “เค้าโครงข้างนอก” ของเขาเท่านั้นที่เป็นฝรั่ง แต่ “เนื้อหาข้างใน” ของเขาเป็นไทย

จากที่กล่าวมานี้เราจะเห็นว่า หากพันธุกรรมมีผลเพียงแค่ว่าทำให้เราได้เค้าโครงข้างนอกของชีวิตมาเท่านั้น พันธุกรรมไม่ได้ให้เนื้อหาข้างในเลย การโคลนก็จึงทำให้เราได้แต่เค้าโครงข้างนอกของไอน์สไตน์ คานธี หรือนิวตัน เป็นต้น คือการโคลนทำให้เราได้คนที่หน้าตาพิมพ์เดียวกับไอน์สไตน์ คานธี หรือนิวตัน โดยไม่จำเป็นว่าเนื้อหาข้างในที่บรรจุอยู่ในรูปลักษณะที่กล่าวมานี้จะเป็นอย่างเดียวกับที่บรรจุอยู่ในไอน์สไตน์ คานธี หรือนิวตันที่แท้ การโคลนอาจทำให้เราพบว่าไอน์สไตน์หมายเลขสองนั้นไม่ได้เฉลียวฉลาดในทางวิทยาศาสตร์เลย แต่ชอบทำกับข้าว และท้ายที่สุดก็เอาดีในทางเป็นพ่อครัว ส่วนคานธีหมายเลขสองก็กลายเป็นนายธนาคาร สวมสูท นั่งรถเบนซ์ ไม่สนใจการเมืองหรือเรื่องความยุติธรรมทางสังคมใดๆทั้งสิ้น ในขณะที่นิวตันหมายเลขสองกลับใช้ชีวิตเป็นนักร้อง เพราะเสียงดี เป็นต้น นักชีววิทยาที่เชื่อในเรื่องการโคลนนั่นเชื่อว่าอุปนิสัย ความ

ฉลาด รสนิยม หรือแนวโน้มภายในใจนั้นถูกกำหนดโดยพันธุกรรม แต่แฝดเหมือนที่เราพบในโลกนั้นไม่จำเป็นต้องสนใจหรือเอาดีในสิ่งเดียวกัน โดยทั่วไปนั้นเราพบว่าแฝดเหมือนแม้จะมีพันธุกรรมอย่างเดียวกัน แต่ชีวิตกลับไม่เหมือนกัน ชีวิตที่ไม่เหมือนกันนี้มาจาก “เนื้อหาข้างใน” ที่ต่างกัน เมื่อเนื้อหาข้างในไม่เหมือนกัน เนื้อหานั้นก็จะผลักดันชีวิตไปคนละทาง สิ่งที่เราเรียกว่าเนื้อหาข้างในนี้หากอธิบายในทางจิตวิทยาก็คือผลสะสมจากการที่แต่ละคนนั้นมีชีวิตอยู่ในโลก รับรู้โลก มีปฏิริยาต่อโลก เป็นต้น แล้วกลั่นเอาประสบการณ์ต่าง ๆ นานาเหล่านั้นเข้ามาหลอมรวมเป็น “ตัวตน” ของเขา พิจารณาจากแง่นี้ การที่ไอน์สไตน์เป็นต้นดำเนินชีวิตมาอย่างนั้นเกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยที่ซับซ้อนมากมาย เราไม่สามารถสร้างปัจจัยที่ก่อให้เกิดการหลอมรวมตัวตนของไอน์สไตน์ขึ้นใหม่ได้อีกแล้ว *สิ่งเหล่านี้เปรียบสายน้ำที่ไหลไปแล้วไม่ย้อนกลับ* เมื่อไม่สามารถสร้างเงื่อนไขที่แวดล้อมชีวิตของไอน์สไตน์อย่างที่เคยเกิดได้ การโคลนไอน์สไตน์ขึ้นใหม่ก็ไม่อาจจะให้ความหวังว่าเราจะได้ไอน์สไตน์คนที่สองที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ผู้ปราดเปรื่องได้

จะอย่างไรก็ตาม แม้ว่าจากมุมมองของวิทยาศาสตร์สาขาอื่นหรือแม้แต่ในวงการศึกษาเอง เราจะตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับผลผลิตของการโคลนว่าจะดีเลิซอย่างที่มิบางคนจินตนาการหรือไม่ แต่การโคลนในความหมายของการได้มาซึ่ง “แฝดเหมือน” ของอัจฉริยะบุคคลนั้นก็ยังมีคุณูปการบางอย่างอยู่ โดยที่คุณูปการที่ว่านี้เราไม่อาจหาได้จากวิทยาการอย่างอื่นนอกเหนือจากการโคลน ข้อนี้หมายความว่า แฝดเหมือนนั้นมี “ศักยภาพ” บางอย่างร่วมกันที่จะได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ใกล้เคียงกันได้มาก หากเราตระหนักรู้ในศักยภาพที่ว่านี้แล้วพยายามจัดวางเงื่อนไขให้ “สำเนา” ของอัจฉริยะบุคคลทั้งหลายที่เราสร้างขึ้นมาได้แสดงศักยภาพที่มีอยู่ข้างในนั้นออกมา ผลของการโคลนก็จึงดำเนินไปในทิศทางที่เราต้องการได้มาก อย่างน้อยที่สุด

เราก็สามารถตั้งความหวังได้ว่า เมื่อเรามีเด็กที่มีพันธุกรรมเป็นอย่างเดียวกันกับไอน์สไตน์ทุกกระเบียดนิ้ว เราก็น่าจะหวังได้มากทีเดียว (เมื่อเทียบกับเด็กอื่นที่ไม่มีพันธุกรรมเช่นเดียวกันนี้) ว่าหากเราจัดการให้เด็กคนนี้ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่จะผลักดันชีวิตเขาให้เดินไปในทางที่ไอน์สไตน์เคยเดินมาแล้ว เราก็อาจมีนักวิทยาศาสตร์ที่เก่งๆ อย่างไอน์สไตน์อีกคน เขาไม่จำเป็นต้องคิดเรื่องเดียวกันหรือคล้ายกันกับไอน์สไตน์เลย เราหวังเพียงว่าด้วยความเฉลียวฉลาดและความมีปัญญา ไอน์สไตน์คนใหม่นี้ก็จะสามารถสร้างสรรค์แนวคิดดีๆ ในทางวิทยาศาสตร์ให้แก่โลกได้ไม่มากนักน้อย เท่านั้นก็จะจะเป็นผลที่เลอเลิศแล้วที่เราจะได้จากการโคลน

ข. ปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์ ในมุมมองของนักศาสนา

คราวนี้เราจะหันมาดูประเด็นทางด้านศาสนากันบ้าง ดูเหมือนว่าศาสนากับจริยธรรมนั้นมาคู่กัน ดังนั้นทัศนะที่วิจารณ์การโคลนมนุษย์จากประเด็นด้านจริยธรรมที่เข้มข้นที่สุดในโลกเวลานี้ก็คือทัศนะจากศาสนา ผู้วิจัยขอเริ่มต้นด้วยการให้ข้อมูลบางอย่างที่น่าจะเป็นพื้นฐานในการช่วยให้เรามองเห็นว่าศาสนาต่างๆ ในโลกมองเรื่องการโคลนมนุษย์อย่างไร ข้อมูลนี้มาจากการศึกษาวิจัยของคณะทำงานที่เรียกชื่อว่า National Bioethics Advisory Commission ซึ่งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา (บิล คลินตัน) ตั้งขึ้นทันทีที่มีบทความรายงานเรื่องการโคลนแกะดอลลี่ลงตีพิมพ์เผยแพร่ในนิตยสาร *Nature* (บทความนี้ชื่อ “Viable Offspring Derived from Fetal and Adult Mammalian Cells” เขียนโดยเอียน วิลมุตและคณะซึ่งเป็นทีมนักวิทยาศาสตร์ที่ได้ดำเนินการโคลนดอลลี่จนสำเร็จมาก่อนหน้านั้นแล้ว ตีพิมพ์เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. ๑๙๙๗) คณะกรรมการชุดนี้ได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการโคลนมนุษย์เช่น กฎหมาย จริยธรรม ศาสนาเป็นต้น ในรายงานส่วนที่ว่าด้วยศาสนา คณะกรรมการได้รายงานไว้ใน

ประเทศสหรัฐอเมริกานั้นเนื่องจากมีศาสนาหลากหลาย การศึกษาว่าศาสนาต่างๆ จะพิจารณาเรื่องการโคลนมนุษย์อย่างไรจึงต้องจำแนกออกเป็นกลุ่มตามศาสนา ในรายงานนั้น คณะกรรมการได้แบ่งกลุ่มศาสนาในอเมริกาออกเป็นหลายกลุ่มดังนี้

ก. ศาสนาคริสต์นิกายอเมริกันแอฟริกัน ศาสนานี้มีผู้นับถือราวร้อยละ ๑๑ ของผู้นับถือศาสนาในประเทศนี้

ข. พุทธศาสนา ตามรายงานบอกว่ามีผู้นับถือพุทธศาสนาในอเมริการาว ๑ แสนคน

ค. ศาสนาฮินดู ในรายงานไม่ระบุว่าผู้นับถือศาสนาฮินดูในอเมริกาเท่าใด บอกเพียงว่าเป็นศาสนาหลักศาสนาหนึ่งในประเทศนี้

ง. ศาสนาอิสลาม ในรายงานบอกว่ามีผู้นับถือศาสนาอิสลามในอเมริการาว ๓ ล้านถึง ๖ ล้านคน ตัวเลขไม่ระบุแน่นอน

จ. ศาสนายูดาห์ ในรายงานกล่าวว่าศาสนานี้มีผู้นับถือราวร้อยละ ๓ ของผู้นับถือศาสนาในประเทศนี้

ฉ. ศาสนาพื้นเมืองของอเมริกา หมายถึงศาสนาในรูปวิถีชีวิต จารีตประเพณี และวัฒนธรรมในชนเผ่าดั้งเดิมของอเมริกาเช่นอินเดียนแดง ในรายงานไม่ได้ระบุจำนวนผู้ที่เชื่อถือศาสนานี้

ช. ศาสนาคริสต์นิกายออร์ทอดอกซ์ รายงานบอกว่าในอเมริกามีผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายนี้ราวร้อยละ ๓ ของจำนวนผู้นับถือศาสนาทั้งประเทศ

ซ. ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์หัวเก่า รายงานบอกว่าศาสนาคริสต์นิกายนี้มีผู้นับถือราวร้อยละ ๑๕ ของจำนวนผู้นับถือศาสนาทั้งหมดในอเมริกา

ฌ. ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์กระแสหลักหรือโปรเตสแตนต์หัวสมัยใหม่ รายงานบอกว่าศาสนาคริสต์นิกายนี้มีผู้นับถือราวร้อยละ ๑๗ ของผู้นับถือศาสนาทั้งหมดในประเทศ

ญ. ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ศาสนาคริสต์นิกายนี้มีผู้นับถือมากที่สุดในอเมริกา คิดเป็นจำนวนราวร้อยละ ๔๐ ของจำนวนผู้รับถือศาสนาทั้งหมดในอเมริกา

เมื่อกำหนดกลุ่มศาสนาที่จะพิจารณาแล้ว ขั้นตอนต่อมา คณะกรรมการก็ลงมือศึกษาความเห็นของศาสนาต่างๆที่ได้จำแนกแล้วนั้นผ่านเอกสารในรูปของหนังสือ บทความหรืองานวิจัยที่บุคลากรในศาสนาต่างๆเหล่านั้นได้เขียนไว้ในกรณีที่สามารถเชื่อเชิญผู้รู้ในศาสนาเหล่านั้นมาให้ความคิดเห็นแก่คณะกรรมการก็ได้เชิญคนเหล่านั้นมาเพื่อช่วยเสริมรายละเอียดให้แก่การค้นคว้าทางด้านเอกสาร เมื่อได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้วคณะกรรมการก็ได้ประมวลสรุปทัศนะของศาสนาต่างๆขึ้น โดยใช้สัญลักษณ์ไฟจราจรเป็น “ภาษา” สำหรับสื่อสารว่าศาสนาต่างๆคิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องการโคลน สัญลักษณ์ที่ว่านั้นเป็นดังนี้

ก. ไฟแดง หมายความว่าห้ามโดยเด็ดขาด หรือห้ามโดยไม่มีเงื่อนไข (หยุดอย่างถาวร)

ข. ไฟแดงกะพริบ หมายความว่าไม่ห้ามอย่างเด็ดขาด แต่ห้ามอย่างมีเงื่อนไขคือรอให้มีหลักฐานที่แสดงให้เรามั่นใจว่ากิจกรรมนั้นไม่มีอันตรายเสียก่อน จึงค่อยดำเนินการต่อไป (หยุดก่อนชั่วระยะเวลาหนึ่ง มั่นใจแล้วค่อยไปต่อ)

ค. ไฟเหลือง หมายความว่าไม่ห้าม แต่เตือนให้ระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งขณะดำเนินการนั้น (ไม่ต้องหยุดเดินหน้าไปได้ แต่ต้องรอบคอบและมีสติระมัดระวังอย่างยิ่ง)

ง. ไฟเขียว หมายความว่าเห็นด้วยโดยปราศจากเงื่อนไขให้ดำเนินการนั้นได้ (ไปได้เลยเต็มที่)

สำหรับการพิจารณาแนวคิดของศาสนาต่างๆที่มีต่อเรื่องการโคลนมนุษย์นั้น คณะทำงานได้แบ่งประเด็นออกเป็นสองประเด็นเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์คือ (๑) การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน (Cloning Research) และ (๒) การโคลนมนุษย์ (Human Cloning) ผลการศึกษาคณะทำงานพบว่า

ก. ศาสนาคริสต์นิกายอเมริกันแอฟริกัน มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟแดงกะพริบ

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟแดง

ข. พุทธศาสนา มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟแดงกะพริบ

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟเหลือง

ค. ศาสนาฮินดู มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟแดงกะพริบ

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟแดงกะพริบ

ง. ศาสนาอิสลาม มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟเหลือง

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟแดงกะพริบ

จ. ศาสนายูดาห์ มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟเหลือง

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟเหลือง

ฉ. ศาสนาพื้นเมืองของอเมริกา มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟแดงกะพริบ

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟแดงกะพริบ

ช. ศาสนาคริสต์นิกายออร์ทอดอกซ์ มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟแดง

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟแดง

ซ. ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์หัวเก่า มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟแดง

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟแดง

ฌ. ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์กระแสหลักหรือหัวใหม่ มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟเขียว หรือ ไฟเหลือง

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟเหลือง

ญ. ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มีความเห็นดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน ไฟแดง

๒. การโคลนมนุษย์ ไฟแดง

จากที่แสดงมาข้างต้นนี้เราจะเห็นว่า ตามการศึกษาของคณะทำงานที่แต่งตั้งโดยประธานาธิบดีอเมริกาชุดนี้ ศาสนาต่างๆมีทัศนะต่อเรื่องการโคลนมนุษย์ต่างกัน ในเบื้องต้นนี้ผู้วิจัยมีข้อสังเกตบางประการที่อยากกล่าวถึงก่อนที่จะไปพิจารณารายละเอียดว่าศาสนาโดยภาพรวมได้ให้ความเห็นเป็นเชิงวิจารณ์เรื่องการโคลนมนุษย์อย่างไร ดังนี้

๑. รายงานนี้ค่อนข้างกระทำอย่างรวบรัด ซึ่งอาจมีสาเหตุที่สำคัญมาจากการที่คณะทำงานมีกำหนดเวลาที่ต้องส่งผลการศึกษาให้แก่ประธานาธิบดีภายใน ๑ เดือน ทัศนะจากศาสนานั้นไม่เหมือนทัศนะทางศาสตร์ต่างๆเช่นวิทยาศาสตร์ เพราะสิ่งที่ศาสนาเกี่ยวข้องกับส่วนหนึ่งไม่ใช่วัตถุที่สามารถประเมินได้อย่างง่ายๆหากว่ามีเครื่องมือที่เหมาะสม การโคลนมนุษย์ในแง่ที่เป็นปรากฏการณ์ทางวัตถุนั้นอาจศึกษาได้ไม่ยาก แต่ประเด็นที่ศาสนาสงวนใจในเรื่องการโคลนมนุษย์นั้นไม่ได้อยู่ที่ประเด็นด้านวัตถุหรือด้านที่เป็นปรากฏการณ์ทางด้านชีววิทยา แต่อยู่ที่ความหมายแฝงต่างๆอันเป็นนามธรรมที่จะต้องดึงออกมาจากการโคลนมนุษย์ที่เป็นปรากฏการณ์ทางวัตถุนั้น เวลาที่กำหนดเอาไว้เพียงสามเดือนเช่นนี้ไม่เพียงพอ และที่สำคัญคือผู้ศึกษาหากเป็นคนที่อยู่นอกวงการศาสนาก็ยิ่งทำให้ผลการศึกษานั้นไม่ละเอียดหรือหยาดกระ้างเมื่อพิจารณาจากสายตาของผู้ที่อยู่ในวงการศาสนา ผู้วิจัยนั้นแม้จะมองว่าคณะทำงานชุดนี้ได้พยายามที่จะทำอะไรเอาไว้มาก แต่ก็รู้สึกในส่วนที่ว่าด้วยแนวคิดทางด้านศาสนาต่อการโคลนนี้ ผลการศึกษาจะดำเนินไปอย่างง่ายๆ และผิวเผินมาก เมื่อกล่าวถึงหลักความคิดในศาสนาต่างๆโดยโยงมาหาประเด็นเรื่องการโคลน แม้หลักความคิดในศาสนาที่นำมาถือนั้นจะไม่ผิดคือถูกแล้วที่เอาหลักคำสอนเหล่านั้นมาเป็นพื้นฐานในการพิจารณาประเด็นเรื่องการโคลนมนุษย์ แต่รายละเอียดหรือความลึกซึ้งในการมองเรื่องการโคลนผ่านหลักคำสอนเหล่านั้นผู้วิจัยพบว่ายังเป็นปัญหายอยู่มาก (ผู้รับผิดชอบศึกษาเรื่องทัศนะของศาสนาต่อการโคลนมนุษย์ในคณะกรรมการ

ชุดนี้คือ Courtney S. Campbell นักวิชาการผู้เน้นปริญญาตรีทางด้านศาสนศึกษา (Religious Studies) จากมหาวิทยาลัยเซนต์ และจบปริญญาโทและเอกทางด้านศาสนศึกษาจากมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย ปัจจุบันสอนอยู่ที่ภาควิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอเรกอน การเรียนศาสนศึกษาในอเมริกาเท่าที่ผู้วิจัยทราบนั้นเป็นการเรียนศาสนาอย่าง “คนนอก” คือเรียนเหมือนเรียนมานุษยวิทยาหรือสังคมวิทยา ไม่ได้เรียนอย่าง “คนใน” คือเรียนคำสอนที่อยู่ในคัมภีร์ศาสนานั้นๆอย่างละเอียดลึกซึ้ง) ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ แม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมาเกือบจะ ๑๐ ปีแล้วโดยนับจากวันที่ประธานาธิบดีอเมริกาตั้งคณะกรรมการทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่การศึกษาเรื่องการโคลนโดยโยงไปหาแง่มุมทางด้านศาสนาก็ไม่ได้รับการพัฒนาขึ้นจากที่เคยเสนออย่างหยาดกระ้าง เรื่องนี้ผู้วิจัยเข้าใจว่ามาจากการที่นักวิชาการทางด้านศาสนาในประเทศนี้เป็นนักสังเกตการณ์ทางด้านศาสนา ไม่ใช่ชนนักคิดทางด้านศาสนา การที่ศาสนาจะตอบเรื่องนี้ได้อย่างลึกซึ้งนั้นต้องการนักคิดทางด้านศาสนาในศาสนานั้นๆ หนึ่ง การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ของนักคิดทางด้านศาสนาต้องการเวลาและความเป็นอิสระ ไม่ใช่ค้นคว้าภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลาและภายใต้การชี้นำหรือแต่งตั้งของรัฐบาลที่เป็นฝ่ายการเมือง

๒. ขาดเหตุผลในเชิงรายละเอียดว่าทำไมศาสนาต่างๆจึงให้ความเห็นแก่การโคลนมนุษย์เช่นนั้น จากที่เห็นข้างต้นเราจะพบว่าคณะทำงานได้บอกว่าศาสนาต่างๆให้ความเห็นต่อเรื่องการโคลนมนุษย์อย่างไร ผ่านการให้สัญลักษณ์เป็นไฟจราจรสีต่างๆ แต่เนื้อหาเท่าที่เขียนไว้ในรายงานก่อนหน้านี้ไม่ได้สัมพันธ์กับข้อสรุปในตอนต่อมาให้ได้ให้สัญลักษณ์เป็นไฟสีต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น ในรายงานตอนที่พูดถึงความเห็นของพุทธศาสนาก็กล่าวอย่างกว้างๆว่าพระพุทธศาสนาสอนเรื่องอะไรบ้าง หลักธรรมที่ขมมากว่าก็เป็นหลักธรรมที่เราชาวพุทธรู้กันทั่วไปเช่น อริยสัจสี่ เมตตากรุณา อหิงสา มหาปเทศสี่ เป็นต้น จากนั้นก็สรุปว่า

พุทธศาสนาเห็นว่า (๑) การวิจัยเกี่ยวกับการโคลนได้ สัญญาณไฟแดงกระพริบ (๒) การโคลนมนุษย์ได้สัญญาณไฟเหลือง ดูเหมือนว่าข้อสรุปนี้นอกจากจะไม่มีที่มาในเชิงรายละเอียดว่าผู้ศึกษากลับกรองออกมาจากหลักความเชื่ออะไรบ้างในพระพุทธศาสนา ตัวข้อสรุปนั่นเองก็อาจพิจารณาได้ว่า “ขัดกันเองในเชิงตรรกะ” ผู้วิจัยเข้าใจว่า “การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน” (Cloning Research) นั้นคณะทำงานคงหมายถึงการศึกษารายละเอียดทางด้านวิธีการเกี่ยวกับการโคลน ซึ่งเป็นประเด็นด้านเทคโนโลยี โดยที่เทคโนโลยีอันนี้อาจนำไปใช้กับอะไรก็ได้ คือจะใช้กับพืชก็ได้ สัตว์ก็ได้ คนก็ได้ ส่วน “การโคลนมนุษย์” (Human Cloning) นั้นน่าจะหมายถึงกิจกรรมการโคลนมนุษย์ เรื่องหลังนี้ต่างจากเรื่องแรกตรงที่เรื่องแรกเป็น “การค้นหาวิธีหรือหลักวิชา” ส่วนเรื่องหลังเป็น “การลงมือเอาวิธีที่ได้ศึกษามาจนมั่นใจแล้วนั้นมาใช้กับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง” หากพิจารณาอย่างนี้ ประเด็นแรกก็เป็นพื้นฐานของประเด็นที่สอง ในทางตรรกวิทยานั้น สิ่งที่เป็นพื้นฐานกว่าจะเป็นตัวบอกว่าสิ่งที่ตามมาจากพื้นฐานนั้นจะเป็นอย่างไร เช่น จะสร้างบ้านต้องลงเสาก่อนเพราะตัวบ้านตั้งอยู่บนเสา ในกรณีนี้เสาเป็นพื้นฐานกว่าตัวบ้าน เราจะสร้างตัวบ้านก่อนลงเสาไม่ได้ ในทำนองเดียวกัน การวิจัยว่าเราจะโคลนสิ่งมีชีวิตได้อย่างไรมีประสิทธิภาพอย่างไรต้องมาก่อนการโคลนมนุษย์ เมื่อตามทัศนะของพระพุทธศาสนา คณะผู้ทำงานให้สัญญาณไฟแดงกระพริบแก่การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเทคนิคการโคลน ซึ่งหมายความว่าพระพุทธศาสนาบอกว่า “ต้องหยุดไว้ชั่วคราวก่อน มันใจว่าปลอดภัยจึงดำเนินการต่อ” เมื่อตัวต้นหยุด ตัวตามคือการโคลนมนุษย์ก็ต้องหยุดด้วย แต่คณะทำงานก็ให้สัญญาณไฟเหลืองแก่เรื่องนี้ ซึ่งหมายความว่า “ตามทัศนะของพระพุทธศาสนา การโคลนมนุษย์กระทำได้ แต่ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความรอบคอบ” นี่คือการขัดกันทางตรรกะ ถ้าพระพุทธศาสนาบอกว่าหยุดการวิจัยเรื่องการโคลนไว้ก่อนก็ต้องหมายความว่า

ว่าอะไรก็ตามแต่ที่จะตามมาจากรื่องนี้ก็ต้องหยุดด้วย การโคลนมนุษย์นั้นต้องพึงพาการวิจัยในเรื่องการโคลน ถ้าตัวต้นหยุด ตัวตามก็ต้องหยุดด้วย ข้อสรุปของคณะทำงานข้างต้นจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัย (ไม่ว่าจะในฐานะชาวพุทธหรือไม่ก็ตาม) ไม่อาจจะเข้าใจได้

๓. การแยกประเภทความเห็นโดยเทียบกับสัญญาณไฟจราจร นั้นมีปัญหาในทางตรรกวิทยา คณะทำงานได้ใช้รูปแบบสัญญาณไฟจราจร ๔ แบบเพื่อสะท้อนความคิดของศาสนาต่างๆเกี่ยวกับเรื่องการโคลน ปัญหาอยู่ตรงที่ได้เอาไฟแดงกระพริบเข้ามาคั่นระหว่างไฟแดงกับไฟเหลืองเพื่อให้เข้าใจเรื่องนี้ดีขึ้น ผู้วิจัยขออธิบายดังนี้ ในทางตรรกวิทยานั้น ระหว่าง “ใช่” กับ “ไม่” ไม่มีอะไรคั่นคำถามที่เราถามเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์ก็คือ “ศาสนาก. จะยอมให้การโคลนมนุษย์เกิดขึ้นได้หรือไม่” จะเห็นว่าคำตอบสำหรับคำถามนี้จะต้องเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่าง “ยอม” กับ “ไม่ยอม” คำว่า “ยอม” ในที่นี้หมายถึง “สามารถยอมรับได้ที่จะให้เกิดการโคลนมนุษย์ขึ้นอย่างน้อยก็หนึ่งลักษณะ” ส่วนคำว่า “ไม่ยอม” ก็มีความหมายที่ตรงกันข้ามกันคือ “ไม่อาจยอมรับให้เกิดการโคลนขึ้นไม่ว่าจะลักษณะใดๆก็ตาม” ความหมายหลังนี้หากกล่าวอย่างสัมพันธ์กับจำนวนเพื่อเปรียบเทียบกับความหมายแรกก็คือ “ไม่ยอมให้เกิดการโคลนมนุษย์ขึ้นแม้เพียงลักษณะหนึ่ง” คำว่าลักษณะของการโคลนที่กล่าวถึงข้างต้นผู้วิจัยหมายถึงชนิดหรือประเภทของการโคลนมนุษย์ เช่น โคลนเพื่อทำสำเนาของบุคคลอันเป็นที่รักที่ตายจากไปอย่างกะทันหัน เป็นต้น จะเห็นว่าหากใช้เส้นแบ่งเรื่องการยอมรับหรือไม่ยอมรับตามที่กล่าวมานี้ ศาสนาในโลกก็อาจมีทัศนะที่แตกต่างกันเป็นสองฝ่ายคือ ฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับการโคลน แต่อีกฝ่ายยอมรับ

บางครั้งก็มีผู้กล่าวว่า การขีดเส้นแบ่งตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นเรื่องที่แข็งกระด้าง เพราะในแง่รายละเอียดอาจมีการยอมรับหรือไม่ยอมรับอย่างมีเงื่อนไข จะอย่างไรก็

ตาม ผู้วิจัยคิดว่า การมีเงื่อนไขนั้นในท้ายที่สุดแล้วก็ไม่ใช่ว่าทำให้เราไม่สามารถจัดแบ่งทัศนะของศาสนาเกี่ยวกับการโคลนออกเป็นสองฝ่ายตามที่กล่าวมาข้างต้นได้ แต่ทั้งนี้เมื่อเราใส่เงื่อนไขเข้ามา เงื่อนไขนั้นต้องชัดว่าหมายความว่าอย่างไร หรือไม่เงื่อนไขที่ใส่เข้ามานั้นจะต้องไม่ขัดแย้งกับทัศนะหลัก การจำแนกทัศนะของศาสนาออกเป็น ๔ แบบ โดยคณะทำงานของประธานาธิบดีอเมริกาข้างต้นนั้นเราอาจสรุปได้เป็นสองกลุ่มดังนี้

ก. กลุ่มที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับอย่างชัดเจนเด็ดขาด กลุ่มนี้ก็คือที่ใช้สัญลักษณ์ไฟแดง (ห้ามอย่างเด็ดขาด) กับไฟเขียว (อนุญาตอย่างไม่มีเงื่อนไข) เป็นสื่อบอก

ข. กลุ่มที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับอย่างมีเงื่อนไข กลุ่มนี้ก็คือที่ใช้สัญลักษณ์ไฟแดงกระพริบ (ห้ามอย่างมีเงื่อนไข) กับไฟเหลือง (อนุญาตอย่างมีเงื่อนไข) เป็นสื่อบอก

ปัญหานี้ขึ้นอยู่กับที่การจำแนกในกลุ่มที่สอง ถามว่า “ห้ามอย่างมีเงื่อนไข” หมายความว่าอย่างไร ในรายงานนั้นคณะผู้ทำงานอธิบายว่าหมายถึงหยุดการศึกษาวิจัยจนกว่าจะแน่ใจว่าไม่มีอันตราย จากคำอธิบายนี้เราจะเห็นว่าในท้ายที่สุดแล้วการห้ามอย่างมีเงื่อนไขก็ไม่ใช่ว่าห้าม เพราะเมื่อใดก็ตามที่เงื่อนไขที่วางไว้เกิดขึ้น ก็มีข้อพิสูจน์เพียงพอที่จะบอกว่าการโคลนนั้น ไม่มีอันตรายก็ดำเนินการได้ ถามว่า “อนุญาตอย่างมีเงื่อนไข” หมายความว่าอย่างไร คณะทำงานอธิบายว่าหมายถึงขณะดำเนินการศึกษาวิจัยอยู่จะต้องระมัดระวังอย่างเต็มที่ การระมัดระวังนี้อาจหมายรวมถึงการชะลอโครงการ หรือหยุดไว้ชั่วคราวถ้ามีสัญญาณบ่งชี้ว่าไปต่อแล้วอาจพบความหายนะ จะเห็นว่าการอนุญาตอย่างมีเงื่อนไขก็คือการอนุญาตนั่นเอง อาจมีการหยุดหรือชะลอบ้างก็เป็นการชั่วคราวเท่านั้น

จากที่วิเคราะห์หามันจะเห็นว่า การจำแนกทัศนะของศาสนาออกเป็น “ไฟแดงกระพริบ” กับ “ไฟเหลือง” นั้นเขาเข้าใจจริงสัญญาณไฟสองชนิดนี้ก็ไม่ต่างกัน เมื่อแปรผลมาเป็นการปฏิบัติ คือไม่ว่าจะใช้สัญญาณไฟสีอะไร สุดท้ายก็

ยอมให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการโคลนและโคลนมนุษย์ได้ ผู้วิจัยคิดว่า เราไม่จำเป็นต้องแยกสัญญาณไฟออกเป็นสองสีตามที่คณะทำงานแยก ไม่เพียงเท่านั้น การแยกก็ทำให้เกิดความขัดแย้งทางตรรกะในสีแดงกระพริบ เพราะสีนี้บอกว่า (๑) หยุดการศึกษาวิจัยไว้ก่อนจนกว่าจะรู้ว่าจะปลอดภัย (๒) แต่การจะรู้ว่าจะปลอดภัยในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์นั้นนักวิทยาศาสตร์จะต้องลงมือศึกษาวิจัยต่อไป การอยู่เฉยๆไม่วิจัยต่อจะส่งผลให้เราไม่มีทางทราบว่าจะงานวิจัยนั้นจะปลอดภัยหรือว่าเป็นอันตราย การจะรู้ว่าจะปลอดภัยในบางเรื่องนั้นเราอาจอยู่เฉยๆได้ เช่นรอให้พายุสงบแล้วค่อยเดินทางต่อ แต่งานค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์นั้นสิ่งเดียวที่จะบอกว่าปลอดภัยหรือไม่ก็คือการลงมือศึกษาวิจัยไปเรื่อยๆ เมื่อถึงจุดหนึ่งข้อค้นพบที่เราเก็บสะสมเอาไว้จะบอกเราว่าสิ่งนี้เป็นอันตรายหรือไม่เป็นอันตราย ดังนั้นแนวคิดที่ไม่มีปัญหาในทางตรรกะก็คือการศึกษาต่อไปอย่างมีสติรอบคอบ “ไฟเหลือง” นั้นจึงหมายถึง “ความเชื่อว่าการโคลนมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถศึกษาต่อไปได้ เพราะข้อมูลที่เรามีอยู่เวลานี้ยังไม่ได้บอกเราว่าสิ่งนี้มีอันตรายอย่างมหันต์ที่เราศึกษาวิจัยเรื่องนี้เพราะเรากลัวว่าจะมีประโยชน์ไม่น้อยจากความรู้นี้ แต่ในท้ายที่สุดสิ่งนี้จะอำนวยความสะดวกแก่เราอย่างที่ยินดีดำเนินการเอาไว้หรือไม่ เราไม่ทราบ สิ่งนี้อาจเป็นโทษมากกว่าคุณก็ได้ เราจะรู้คำตอบนี้ก็ต่อเมื่อเราได้ค่อยๆลงมือศึกษาวิจัยต่อไป” เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับสองสัญญาณไฟก่อนหน้านี้ที่เราพิจารณาว่าไม่มีปัญหาอันได้แก่ไฟแดงและไฟเขียว ไฟเหลืองในความหมายที่กล่าวมาข้างต้นก็คือทางเลือกอีกทางหนึ่ง ระหว่าง “ห้ามศึกษาวิจัยอย่างเด็ดขาด เพราะสิ่งนี้โดยลักษณะเท่าที่เรารับรู้เวลานี้ก็มากพอที่จะปฏิเสธ” กับ “ศึกษาวิจัยต่อไปได้เลยเพราะพิจารณาจากลักษณะที่เรารับรู้เวลานี้สิ่งนี้มีประโยชน์มากกว่า หากจะมีข้อเสียบ้างก็เล็กน้อย และข้อเสียเหล่านี้มีทางชัดเจนว่าเราสามารถขจัดออกไปได้ไม่ยาก”

ผู้วิจัยจะใช้กรอบความคิด ๓ อย่างตามสัญญาไฟทั้งสามสีคือ แดง เขียว และเหลือง ในการพิจารณาทัศนะของศาสนาเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์ โดยประเด็นสำหรับพิจารณาในส่วนของการโคลนมนุษย์ก็จะใช้ ๒ เรื่องตามที่คณะทำงานของประธานาธิบดีอเมริกาได้จำแนกไว้ ซึ่งได้แก่ “การวิจัยเกี่ยวกับการโคลน” และ “การโคลนมนุษย์” จะอย่างไรก็ตาม เนื่องจากการศึกษาแนวคิดของศาสนาต่างๆเกี่ยวกับเรื่องการโคลนในรายงานของคณะกรรมการที่กล่าวข้างต้น แม้ว่าจะเป็นรายงานเพียงชิ้นเดียวที่กระทำอย่างรอบคอบรอบด้านที่สุดโดยรัฐบาลของประเทศมหาอำนาจทั้งทางทหาร การศึกษา และวิทยาศาสตร์ แต่ก็มีจุดอ่อนเรื่องความรวบรัดและรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาอยู่มากพอสมควร ประเด็นด้านรายละเอียดที่ผู้วิจัยพบก็เช่นการที่คณะทำงานพยายามที่จะ “สกัด” เอาสาระสำคัญในคำสอนของศาสนาต่างๆออกมาเพื่อบอกว่าศาสนาต่างๆคิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องการโคลน โดยที่การสกัดที่ว่่านั้นไม่ได้แสดงว่าดำเนินไปอย่างรอบคอบรอบด้านและใช้ข้อมูลที่วงการศาสนานั้นๆถือเป็นตัวแทนของศาสนาที่ตนเชื่อถืออยู่ ในการพิจารณาทัศนะของศาสนาต่างๆเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์ที่ผู้วิจัยจะเสนอต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะไม่เดินไปตามแนวทางที่คณะทำงานของประธานาธิบดีอเมริกาได้กระทำดังที่แสดงมาข้างต้น วิธีที่ผู้วิจัยจะใช้ก็คือพิจารณาคำสอนสำคัญๆในศาสนาต่างๆอย่างที่เราจะได้นำแนวคิดที่เป็นตัวแทนของศาสนานั้นๆจริงๆ และจากคำสอนเหล่านั้นเราจะสามารถสรุปเป็นหลักการได้หรือไม่อย่างไรว่าศาสนานี้คิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องการโคลน บางศาสนาเช่นศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกได้แสดงเหตุผลแก่สาธารณชนเอาไว้ไม่น้อยว่าตนเองคิดอย่างไรเกี่ยวกับการโคลนมนุษย์ ในกรณีเช่นนี้ ทัศนะอันเปิดเผยแก่สาธารณชนก็อาจถูกนำมาเข้ามาเพื่อสอดคล้องกับการวิเคราะห์คำสอนของศาสนานั้นๆเพื่อตอบว่าศาสนาดังกล่าวคิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์

(๑) ศาสนาแบบเทวนิยมและศาสนาแบบธรรมชาตินิยม

ศาสนาในโลกนี้มีหลายศาสนา เราจะไม่พิจารณาทัศนะของศาสนาเหล่านี้อย่างแยกเป็นรายศาสนา เพราะไม่ใช่จุดประสงค์ของงานวิจัยนี้ที่จะศึกษาทัศนะของศาสนาเกี่ยวกับเรื่องการโคลนอย่างละเอียดในความหมายที่ว่านั้น แต่เราจะเอาศาสนาทั้งหลายมาจัดเป็นกลุ่ม แล้วดูว่าแต่ละกลุ่มมีพื้นฐานความคิดอย่างไร และจากพื้นฐานความคิดอันนั้น ศาสนาเหล่านั้นจะเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์ ในเบื้องต้นนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอว่า ศาสนาในโลกนี้อาจจำแนกเป็นสองกลุ่มหลักๆ ตามความเชื่อพื้นฐานทางด้านจริยธรรม กลุ่มแรกนั้นคือศาสนาที่เชื่อในพระเจ้า คือเชื่อว่าพระเจ้ามีจริง พระเจ้าสร้างสรรพสิ่งในจักรวาล และพระเจ้าเช่นเดียวกันที่ดูแลสิ่งต่างๆในจักรวาลให้ดำเนินไปอย่างนั้น เมื่อเชื่อในพระเจ้า หลักแห่งความดีความชั่วที่เรียกว่าหลักจริยธรรมในศาสนาแนวนี้นี้จึงอิงอยู่กับความเชื่อเรื่องพระเจ้า ยกตัวอย่างเช่นศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกมีทัศนะว่าเมื่อพระเจ้าทรงสร้างจักรวาล ทรงสร้างจักรวาลนั้นให้มีความเหมาะสมลงตัวพอดีแล้ว เมื่อจักรวาลหรือธรรมชาติเป็นสิ่งที่ถูกออกแบบมาโดยพระเจ้า ให้พอเหมาะพอดีแล้ว การที่มนุษย์เราจะคิดคัดแปลงธรรมชาติจึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกนั้นยอมรับการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติโดยวิทยาศาสตร์ในบางระดับ คือในระดับที่ไม่แสดงว่าเป็นการคัดแปลงสิ่งที่พระเจ้าทรงวางไว้ อย่างมีนัยสำคัญหรืออย่างรุนแรง ถ้าเกินไปกว่านั้นก็ไม่ยอมรับ จะเห็นว่าการพิจารณาปัญหาทางจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางจริยธรรมที่ยากแก่การวินิจฉัย อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์นั้น ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกได้ใช้ประโยชน์จากความเชื่อเรื่องพระเจ้าเป็นรากฐานของความคิดในการแสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมเหล่านั้นมาก

ศาสนาในกลุ่มที่สองนั้นคือศาสนาที่ไม่สอนเรื่องพระเจ้า การที่ศาสนาเหล่านี้ไม่สอนเรื่องพระเจ้าทำให้พื้นฐานความคิดทางจริยธรรมในศาสนาเหล่านี้ไม่อิงอยู่กับเรื่องพระเจ้า แต่อิงอยู่กับอะไรบางอย่างที่มีสถานะคล้ายพระเจ้า ตัวอย่างของศาสนาที่ไม่สอนเรื่องพระเจ้าก็เช่นพุทธศาสนา ศาสนาเซน และศาสนาเต๋า สิ่งที่ศาสนาเหล่านี้สอนในฐานะแหล่งอ้างอิงทางจริยธรรมที่เทียบได้กับพระเจ้าก็คือ พุทธศาสนาและศาสนาเซนสอนเรื่องธรรม ส่วนศาสนาเต๋าสอนเรื่องเต๋า “ธรรม” ก็คือ “เต๋า” หากไม่สนใจที่ถ้อยคำ เราจะพบว่ามีความหมายใกล้เคียงกันมาก หรืออาจมีความหมายเป็นอย่างเดียวกัน ในที่นี้เราจะยังไม่พิจารณาความคิดของพระพุทธ-ศาสนา เพราะเราจะพิจารณาเรื่องนี้อย่างละเอียดข้างหน้า เราจะดูเพียงศาสนาเซนและเต๋า สิ่งที่สองศาสนานี้สอนในนามของ “ธรรม” ก็คือ ในนามของ “เต๋า” ก็คือ หมายถึงอะไรบางอย่างที่ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็น “สิ่งอำนวยความสะดวก” (The Provider) ให้สิ่งต่างๆในจักรวาลเป็นอย่างที่เป็น ปกติเรามักเรียกความเป็นระเบียบที่พบในสิ่งต่างๆในธรรมชาติว่า “ความเป็นระเบียบทางธรรมชาติ” (Natural Order) ความเป็นระเบียบดังกล่าวนี้ศาสนาทั้งสองนี้เชื่อว่าจะไม่ได้เกิดเอง แต่เกิดจากการอำนวยความสะดวกของ “ธรรม” และ “เต๋า” เมื่อธรรมหรือเต๋าเป็นต้นตอหรือที่มาของความเป็นระเบียบในธรรมชาติ ศาสนาทั้งสองจึงเสนอความคิดว่า เมื่อมนุษย์จำเป็นต้องจัดการสิ่งต่างๆให้เป็นระเบียบ มนุษย์ควรเรียนรู้วิธีจัดระเบียบของสิ่งต่างๆจากธรรมหรือเต๋า เพราะธรรมหรือเต๋ามีประสบการณ์ในการจัดระเบียบสิ่งต่างๆมาาก ธรรมหรือเต๋านี้ อาจเรียกรวมว่า “กฎธรรมชาติ” ศาสนาที่สอนจริยธรรมแบบอิงอยู่กับความเชื่อเรื่องพระเจ้าเราจะเรียกว่าศาสนาแบบ “เทวนิยม” ส่วนศาสนาที่สอนจริยธรรมแบบอิงอยู่กับความเชื่อเรื่องกฎธรรมชาติเราจะเรียกว่าศาสนาแบบ “ธรรม-ชาตินิยม” แนวคิดแบบเทวนิยมและธรรมชาตินิยมนี้มีความเชื่อบางอย่างร่วมกัน แต่บางอย่างก็ไม่เหมือนกัน ศาสนาที่ถือจริยธรรมสองแนวนี้นี้จึงให้

ความเห็นต่อการโคลนมนุษย์และปัญหาจริยธรรมอื่นๆ บางส่วนคล้ายกันและบางส่วนก็ไม่เหมือนกันดังที่เราจะพิจารณากันในรายละเอียดต่อไป

(๒) ศาสนาแบบเทวนิยมกับการโคลนมนุษย์

ในรายงานของคณะทำงานที่ประธานาธิบดีอเมริกาตั้งขึ้น ที่กล่าวถึงข้างต้น ศาสนาส่วนใหญ่ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์นั้นเป็นศาสนาแบบเทวนิยม แต่ทัศนะที่ศาสนาเหล่านี้ให้ต่อการโคลนมนุษย์นั้นก็ไม่เหมือนกัน ปัญหาที่ว่า ศาสนาที่นับถือพระเจ้าเหมือนกัน ทำให้จึงมองเรื่องนี้ต่างกัน แม้ในศาสนากลุ่มเดียวกันที่นับถือพระเจ้าองค์เดียวกันก็ให้ความเห็นไม่เหมือนกัน นี่ไม่รวมศาสนาเดียวกันแต่คนละนิกายที่ไม่จำเป็นต้องมองปัญหานี้สอดคล้องกัน

เรื่องนี้เราอาจทำความเข้าใจได้ไม่ยากว่า โดยทั่วไปศาสนานั้นเกิดขึ้นเพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยที่หลักดังกล่าวนี้จะว่าด้วยเรื่องใหญ่ๆเช่น อะไรคือคุณค่าของชีวิต เมื่อเกิดมาเป็นคนแล้วเราควรใช้ชีวิตอย่างไร จึงจะสมกับที่ได้เกิดมาเป็นคน ศาสนาแบบเทวนิยมในโลกนั้นอาจจำแนกเป็นสองสายหลักคือสายศาสนาตระกูลยูดาห์ ประกอบด้วยศาสนายูดาห์ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม สามศาสนานี้ นับถือพระเจ้าองค์เดียวกัน อีกสายคือสายศาสนาของอินเดีย สายนี้มีศาสนาฮินดูเป็นหลัก ศาสนาตระกูลยูดาห์นั้นนับถือพระเจ้าองค์เดียว แต่ศาสนาฮินดูนับถือพระเจ้าหลายองค์ ในแง่ความเป็นเอกภาพ ศาสนาตระกูลยูดาห์มีความเป็นเอกภาพในการเข้าใจว่าพระเจ้าคืออะไร และพระเจ้ามีความสำคัญอย่างไรต่อระบบจริยธรรมในศาสนาของคนมากกว่าศาสนาฮินดู ศาสนาฮินดูนั้นตีความสถานะของพระเจ้าต่างกันตามนิกายย่อยในศาสนา

จะอย่างไรก็ตาม ในที่นี้เราจะพยายามเข้าใจภาพรวมความคิดของศาสนาเทวนิยมเหล่านี้ในส่วนที่ตรงกันก่อน จากนั้นเราจึงจะมาพิจารณารายละเอียดส่วนที่ศาสนาเหล่านี้เห็นต่างกันเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์

ก. พระเจ้าทรงสร้างจักรวาลมาดีแล้ว

มนุษย์จะคิดคัดแปลงอะไรต้องคิดให้รอบคอบ

ความเชื่อนี้ น่าจะเป็นความเชื่อร่วมกันของศาสนาที่เชื่อว่า มีพระเจ้าทุกศาสนา ตามความเชื่อของศาสนาเทวนิยม จักรวาลนี้เกิดจากการสร้างของพระเจ้า พระเจ้าทรงเป็นผู้ที่รอบรู้ว่าจะสร้างอะไรอย่างไร เมื่อทรงสร้างจักรวาลจากความรอบรู้นั้น จักรวาลในแง่ที่เป็นผลผลิตของความรอบรู้ อันยิ่งใหญ่ของพระเจ้าจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมลงตัวแล้ว ในงานเขียนของปราชญ์ของศาสนาคริสต์สมัยกลางท่านหนึ่ง คือนักบุญทอมัส อะไคว-นัส ที่ชื่อ “*Summa Theologica*” ท่านผู้นี้ได้ตั้งคำถามหลายอย่างเกี่ยวกับสิ่งที่เราพบเห็นในธรรมชาติว่าทำไมสิ่งต่างๆ จึงมีลักษณะเช่นนั้น มีคำถามหลายคำถามที่ปราชญ์ท่านนี้ได้ตั้งขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาหลักจริยธรรมในศาสนาคริสต์ แต่คำถามหนึ่งที่เราจะพิจารณากันตรงนี้ก็คือคำถามว่า การที่สิ่งต่างๆ ถูกสร้างมาเช่นนั้นแล้วแล้วแต่มีความหมายไข่มุก หากว่าคำตอบคือใช่ ก็แปลว่าผู้ออกแบบสิ่งต่างๆ มาจะต้องเข้าใจสิ่งที่ตนออกแบบอย่างลึกซึ้งถี่ถ้วน และผลงานของผู้ที่มีปัญญอันละเอียดถี่ถ้วนเช่นนี้ก็ต้องถือว่าเป็นสิ่งที่สมบูรณ์แล้ว เราอาจเข้าใจแนวคิดของปราชญ์ในศาสนาคริสต์ท่านนี้ได้อย่างย่อๆ ดังนี้ ยกตัวอย่างเช่นคน การที่เราประกอบด้วยอวัยวะต่างๆ มีรูปร่างดังที่เห็นนี้ต้องถือว่าเป็นความพอเหมาะพอดีแล้ว ทำไมเราจึงมีตาสองข้าง แทนที่จะมีข้างเดียวหรือมากกว่าสอง คำตอบคือจำนวนสองนี้เหมาะแล้ว ความเหมาะนี้เราอาจเข้าใจผ่านการใช้เหตุผลเช่น ถ้าข้างหนึ่งเสียก็มีอีกข้างไว้สำรองสำหรับใช้งาน การมีมากกว่านั้นจะดูรุงรังและไม่สวยงาม การมีข้างเดียวก็เสี่ยง มือของเรามีห้า นิ้วและแต่ละนิ้วก็ไม่เท่ากัน ที่เป็นอย่างนี้ก็ต้องนับว่าเหมาะแล้ว การมีนิ้วไม่เท่ากันทำให้การหยิบจับสิ่งของดีกว่า ห้า นิ้วก็พอเหมาะ น้อยหรือมากกว่านั้นก็คงไม่เหมาะเหม็งเท่านี้ ทำไมผมจึงไปอยู่บนหัวของเรา ไม่อยู่ที่ฝ่าเท้าเป็นต้น คำตอบเราก็ลงจินตนาการได้ ตัวอย่างที่กล่าวมานี้สำหรับ

ปราชญ์ในศาสนาคริสต์ท่านนี้แสดงว่าพระเจ้าสร้างสรรพสิ่งมาอย่างวางแผนไตร่ตรองดีแล้ว บางสิ่งเราอาจไม่ชอบ เราอาจรู้สึกอยากคัดแปลง แต่ถ้าเราคิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นผลงานของผู้มีปัญญามากกว่าเราอย่างไม่อาจเทียบกันได้เลย ก่อนที่เราจะคิดลงมือคัดแปลงสิ่งนั้นๆ ให้เป็นอย่างที่ตนเข้าใจว่าดีกว่า เราจะต้องคิดให้มาก

เหตุผลของศาสนาเทวนิยมตามที่กล่าวมานี้สำหรับนักวิทยาศาสตร์ประเภทที่ไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าก็อาจโต้แย้งได้ว่าเป็นการใช้ “แนวคิดที่ไม่สามารถพิสูจน์หรือตรวจสอบได้” มากำหนดกิจกรรมทางปัญญาของมนุษย์ พร้อมกันนี้นักวิทยาศาสตร์ก็อาจขบถกรณีที่เคยเกิดมาแล้วในอดีตมาเป็นตัวอย่างว่าการใช้สิ่งที่ไม่อาจตรวจสอบได้ในทางวิทยาศาสตร์ทำนองนี้เคยผิดพลาดมาแล้วอย่างไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่นเมื่อมีการค้นพบวิธีการให้กำเนิดทารกโดยวิธีเอาไข่และเชื้อสุจิของมารดาและบิดามาผสมกันในหลอดทดลอง เมื่อเกิดการปฏิสนธิเป็นทารกแล้วค่อยใส่กลับเข้าไปในครรภ์ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกก็ได้แสดงการคัดค้านวิธีการนี้อย่างรุนแรง โดยศาสนาคริสต์ได้แสดงความเป็นห่วงว่า (๑) วิธีการให้กำเนิดชีวิตเช่นนี้ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ (๒) อะไรที่ไม่ปรากฏตามธรรมชาติแสดงว่าพระเจ้าไม่ยินยอมพร้อมใจจะให้เกิดสิ่งนั้นขึ้น (๓) ดังนั้นทารกที่เกิดจากวิธีการอันพระเจ้าไม่สนับสนุนนี้อาจไม่ใช่ “มนุษย์” ก็เป็นไปได้ ความกังวลใจในระยะแรกของศาสนาคริสต์เกี่ยวกับการทำเด็กหลอดแก้วนี้อยู่ที่ประเด็นว่าทารกนั้นจะมีวิญญาณของมนุษย์อยู่ในตัวหรือไม่ ความกังวลเช่นนี้มาจากความเชื่อทางศาสนาที่ว่า การให้กำเนิดทารกตามธรรมชาติเท่านั้นที่จะทำให้ทารกนั้นเป็นคนที่มีวิญญาณของมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ความกังวลเช่นนี้ต่อมาก็เกิดกับการโคลนมนุษย์ด้วยเช่นกัน จะอย่างไรก็ตาม ปัจจุบันไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ใดที่แสดงว่าทารกที่เกิดจากการทำเด็กหลอดแก้วจะไม่เป็นคนในความหมายที่ศาสนาคริสต์เคยวิตกกังวล ดังนั้นปัจจุบันทัศนคติของศาสนาคริสต์

เกี่ยวกับเรื่องการทำเด็กหลอดแก้วจึงเปลี่ยนไป จากประเด็นการไม่เป็นคนมาเป็นประเด็นอื่น คือยอมรับว่าทารกที่เกิดจากวิธีการนี้เป็นคนเหมือนทารกที่เกิดตามธรรมชาติ เพราะเป็นคนนั่นเอง พวกเขาจึงมีสถานะทางศีลธรรมที่เราจะต้องเคารพเหมือนคนอื่น สำนักรวาทิกันวิจารณ์การทำเด็กหลอดแก้วว่าทำให้เกิดการทำลายตัวอ่อนที่ไม่จำเป็นต้องใช้จำนวนหนึ่ง ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำนักรวาทิกันไม่สามารถยอมรับได้ เพราะเท่ากับเป็นการฆ่ามนุษย์^{๑๑}

แม้ว่าตัวอย่างที่ยกมานี้ในวิทยาศาสตร์อาจใช้เป็นกรณีโต้แย้งทัศนะของฝ่ายศาสนาที่ชอบเอาเรื่องความเชื่อในพระเจ้ามาขยายความแล้วก็ถกกันการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ที่ในท้ายที่สุดกาลเวลาก็พิสูจน์ว่าความเชื่ออันเลื่อนลอยของศาสนานั้นเท็จ แต่ถ้าเราพิจารณาที่ส่วนที่อยู่ลึกๆของเหตุผลนั้น ผู้วิจัยคิดว่าอย่างไรเสีย เหตุผลอันนี้ของศาสนาเทวนิยมก็ยังเป็นสิ่งที่เราไม่อาจมองข้ามได้ง่ายๆ จักรวาลนั้นเกิดก่อนมนุษย์ แม้โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ก็เกิดก่อนเรา มนุษย์ในฐานะ “ผู้มาทีหลัง” นั้นโดยสถานะก็ต้องเจียมเนื้อเจียมตัวเวลาที่ศึกษาความจริงของจักรวาลว่า ตนเองมาทีหลัง และกำลังพยายามทำความเข้าใจความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่ถูกสร้างเอาไว้ก่อนหน้าที่ยุคมนุษย์จะปรากฏตนขึ้นในจักรวาลนี้ อย่างยาวนานมาก ไม่เพียงเท่านั้น ตัวมนุษย์เองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติก็มีสถานะเป็นผลผลิตของวิวัฒนาการตามธรรมชาติอันยาวนานด้วย ในแง่ “ความเป็นเรา” ก็ไม่เป็นอิสระจากการมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานนั้น ก่อนจะเป็นเราอย่างที่เป็นอย่างนี้ เราเคยเป็นอย่างอื่นและที่เป็นอย่างนั้นก็เพราะเหตุ-ปัจจัยกำหนด จะเห็นว่าเมื่อพิจารณาความเป็นจริงของมนุษย์ตามแนวคิดเรื่องวิวัฒนาการซึ่งเป็นแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่

ทางด้านศาสนาเสียด้วยซ้ำ เราก็จะมองเห็นสถานะของมนุษย์ว่าไม่ได้สูงส่งอะไรเลย ตรงกันข้าม เราเป็นผลผลิตของเหตุปัจจัย ความเป็นผลผลิตของเหตุปัจจัยนี้ทำให้เราต้องตระหนักในสถานะอันต่ำต้อยของคนว่าเราจะริอ่านแก้ไขเปลี่ยนแปลงธรรมชาติและตัวเราตามอำเภอใจไม่ได้ เพราะเราไม่ได้สร้างสิ่งต่างๆ ตัวเราเองเราก็ไม่ได้สร้างด้วย แต่เราก่ออกแบบมาจะโดยธรรมชาติหรือพระเจ้าก็ตามแต่ แต่ที่แน่ๆคือ “สิ่งอื่น” ออกแบบเรา ศาสนาเทวนิยมนั้นเชื่อว่าพระเจ้าสร้างเรามา แม้เราจะไม่ได้นับถือศาสนาแบบเทวนิยม แต่เราก็สามารถเข้าใจเหตุผลเรื่องที่ว่าทำไมมนุษย์จะคิดเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆในธรรมชาติตามอำเภอใจไม่ได้ เพราะสิ่งที่อยู่เบื้องหลังเหตุผลของศาสนาเทวนิยมคือการบอกว่ามนุษย์เราก่อสร้างโดยสิ่งอื่น ธรรมชาติก็เช่นกัน สิ่งที่เราสร้างและออกแบบตัวเรารวมทั้งสิ่งต่างๆในธรรมชาตินั้นมีอำนาจและสติปัญญามากกว่าเราอย่างไม่อาจเทียบได้เลย เมื่อสิ่งนี้กล่าวมานี้ถูกสร้างและออกแบบ โดยอะไรบางอย่างที่มีสถานะสูงกว่าเรามาก เราก็ต้องรู้จักเจียมตนเมื่อจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงผลงานของผู้ที่เหนือกว่าเรานั้น ศาสนาเทวนิยมไม่ได้คัดค้านการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ แต่คัดค้านการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติตามอำเภอใจและคัดแปลงอย่างมีนัยสำคัญถึงขั้นจะเป็นการไม่เคารพต่อสติปัญญาของผู้ที่ออกแบบสิ่งเหล่านี้มา

ข. มนุษย์อย่าทำตัวเป็นพระเจ้า

เหตุผลข้อนี้แม้ว่าผู้ที่กล่าวอ้างมากที่สุดจะได้แก่ศาสนาคริสต์ในโลกตะวันตก แต่ก่อนโคลัมโบใช้กับศาสนาเทวนิยมโดยทั่วไปด้วย เหตุผลข้อนี้ในแง่หนึ่งก็สัมพันธ์และต่อเนื่องมาจากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ข้อความว่า “อย่าทำตัวเป็นพระเจ้า” (Do not play God) นั้นมีความหมายกำกวม ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้นับถือศาสนาเทวนิยมทั้งหลายนั้นอาจเข้าใจความหมายของข้อความดังกล่าวนี้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าเขาเป็นศาสนิกชนแบบไหน แบบหัวรุนแรง ปานกลาง หรือว่าเป็นผู้ที่ใช้เหตุผลเป็นตัวนำในการเชื่อและเข้าใจศาสนา

^{๑๐} ดูบทความเรื่อง “Instruction on Respect for Human Life in Its Origin and on the Dignity of Procreation : Replies to Certain Questions of the Day” ในเว็บไซต์ของสำนักวาติกันที่ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้

ในที่นี้เราจะพิจารณาความหมายในความเข้าใจแบบสุดท้าย คือแบบที่มีเหตุผลที่สุดตามที่เสนอของผู้วิจัย คำเตือนว่า มนุษย์ไม่ควรทำตนเสมอพระเจ้านั้นโดยสาระสำคัญมาจาก ความเชื่อพื้นฐานสองสามอย่างคือ ประการแรก หลักจริยธรรมในศาสนาแบบเทวนิยมเน้นความอ่อนน้อม ถ่อมตนของมนุษย์ (อันที่จริงคุณธรรมข้อนี้ศาสนาเทวนิยม เช่นพระพุทธศาสนาและศาสนาเซนก็เน้นด้วย) ความอ่อนน้อมถ่อมตนแปลว่าอะไร และทำไมสิ่งนี้ศาสนาจึงเห็นว่าดี คำตอบคือ ความอ่อนน้อมถ่อมตนนั้นหมายถึงความสำนึกว่าตนเป็นผู้ที่ต่ำต้อย ยังเต็มไปด้วยความไม่รู้ ยังมีอะไรที่ต้องเรียนรู้อีกมากในชีวิตนี้ ที่ความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นความดีก็เพราะการมีสิ่งนี้จะช่วยให้ชีวิตของเราดำเนินไปสู่ความก้าวหน้าในทางที่งามขึ้นตามลำดับ ศาสนามักเทียบความอ่อนน้อมถ่อมตนกับความหยิ่งโส ความหยิ่งโสนั้นคือความเชื่อมั่นว่าตนนั้นดีพร้อมหมดทุกอย่าง จึงไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังใคร ความหยิ่งโสนั้นท้ายที่สุดแล้วก็จะทำร้ายคนผู้นั้นให้พินาศ นักวิทยาศาสตร์ที่ตะลุยไปข้างหน้าเพื่อค้นหาความลับในธรรมชาติอย่างไม่ฟังเสียงใครนั้น ศาสนาถือว่าเป็นผู้ที่หยิ่งโส ความหยิ่งโสมนคนธรรมดาอธิบายได้ว่าเป็นโทษอย่างไร ความหยิ่งโสมนปัญญาชนที่เรียกว่านักวิทยาศาสตร์ก็อธิบายได้ว่าจะสร้างภัยอันมหันต์ แก่นักวิทยาศาสตร์และแก่โลกนี้นั่น

ประการต่อมา ศาสนาเทวนิยมมองว่าความรับผิดชอบ หรือหน้าที่ของสิ่งใดก็ตามแต่ในจักรวาลนี้ย่อมมีขอบเขตที่เหมาะสมกับสถานะของตนเอง ในที่นี้เราจะพิจารณาสິงต่างๆที่มีอยู่ออกเป็นสามส่วน ส่วนแรกคือพระเจ้า ส่วนที่สองคือมนุษย์ และส่วนที่สามคือสิ่งอื่นๆในธรรมชาติที่ไม่ใช่มนุษย์ ศาสนาคริสต์นั้นสอนว่าพระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ตามฉายาของพระองค์ เพราะมนุษย์ถูกสร้างมาเป็นพิเศษเช่นนี้ พระเจ้าจึงให้มนุษย์เป็นเจ้าของสิ่งต่างๆในธรรมชาติ (ปฐมกาล ๑ : ๒๔-๒๖) จากการจำแนกข้างต้นนี้ เราจะเห็นว่ามนุษย์นั้นอยู่ตรงกลางระหว่างพระเจ้ากับโลก

ธรรมชาติ การสร้างมนุษย์ตามฉายาของพระเจ้านั้นมีความหมายอย่างหนึ่งว่าพระเจ้าได้ให้อิสระภาพแก่มนุษย์ ในทางปัญญาที่จะศึกษาค้นคว้าหาความลับในธรรมชาติ จะอย่างไรก็ตาม อิสระภาพของมนุษย์นั้นศาสนาเทวนิยมถือว่าเป็นเรื่องที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองว่าจะต้องถูกกำกับด้วยสำนึกแห่งความรับผิดชอบ พระเจ้านั้นเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงสุด ความรับผิดชอบของพระเจ้าแสดงออกในรูปแบบของการจัดสรรให้สิ่งต่างๆเป็นอย่างไรที่สมควรจะเป็น และได้รับสิ่งตอบแทนแก่ความเป็นนั้นอย่างเหมาะสม เราอาจเรียกความรับผิดชอบของพระเจ้านี้ว่าความรับผิดชอบในการจัดสรรให้เกิดความยุติธรรมแก่สรรพสิ่งอย่างเท่าเทียมกัน พระเจ้าไม่ได้สร้างสิ่งต่างๆมาให้เท่ากันหรือเหมือนกัน เพราะเป็นไปไม่ได้ที่จักรวาลจะประกอบด้วยสิ่งต่างๆที่เหมือนกันหมด จักรวาลต้องการความหลากหลาย ในบรรดาความหลากหลายนั้น บางสิ่งอาจดูเหมือนได้เปรียบ ในขณะที่บางสิ่งอาจดูเหมือนเสียเปรียบ เช่นคนบางคนฉลาดกว่าคนอื่น แต่บางคนโง่กว่าคนอื่น สัตว์บางชนิดแข็งแรง แต่บางชนิดก็อ่อนแอ จะอย่างไรก็ตาม ในทุกด้านที่ต่างไปจากผู้อื่นนี้ไม่ว่าจะเป็นด้านที่เราเข้าใจว่าดีหรือเลวก็ตาม จะมีบางสิ่งชดเชยให้ในปริมาณที่เมื่อบวกกลับกันแล้วเราจะพูดไม่ได้เลยว่าพระเจ้าสร้างสิ่งต่างๆมาอย่างไม่ยุติธรรม คนที่โง่นั้นก็จะมีชีวิตบางด้านที่สงบกว่า เจียมตัวกว่า และเบาสบายกว่าคนที่ฉลาดซึ่งด้วยความฉลาดนั้นเขามักถูกสังคมใช้งานหนัก ตัวเขาเองก็สมัครใจจะทำงานหนัก ชีวิตจึงไม่เบาสบาย สำหรับมนุษย์นั้น ความรับผิดชอบเป็นเรื่องที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ การเรียนรู้ที่พระเจ้าไม่ได้กำหนดเป็นสูตรตายตัวว่า “พวกเจ้าจงเรียนรู้ดังต่อไปนี้” เพราะการเข้ามาของการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของพระเจ้าเมื่อแรกที่สร้างมนุษย์ขึ้นโดยประสงค์จะให้มนุษย์มีเสรีภาพในการที่จะเลือกหนทางเดินของตนและเลือกที่จะรับผิดชอบต่อตนเอง

ศาสนาคริสต์มักเปรียบเทียบพระเจ้าว่าทรงเหมือนบิดา ส่วนเราที่เป็นมนุษย์ก็เหมือนลูก บิดานั้นมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เป็นอย่างดี แต่ลูกนั้นยังต้องประสบการณ์ พ่อได้เปิดโอกาสให้ลูกได้เรียนรู้ที่จะรับผิดชอบตนเอง พ่อจึงไม่ขัดขวางเมื่อลูกจะลงมือศึกษาสิ่งต่างๆ แต่ลูกนั้นเมื่อพบว่าตนเองประสบความสำเร็จจากการค้นคว้าหาความจริง ในธรรมชาติบางอย่างก็เกิดความเข้าใจว่าตนเองนั้นสามารถที่จะเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ทั้งหมด การเรียนรู้ธรรมชาตินั้นพระเจ้าทรงเห็นว่าจะต้องกำกับด้วยความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบนี้อาจหมายถึงการยุติการศึกษาค้นคว้าธรรมชาติบางอย่างหากว่าความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเมื่อแพร่ออกสู่วงกว้างแล้วจะเกินความรับผิดชอบของมนุษย์ที่จะรับมือไหว นักวิทยาศาสตร์ที่กำลังศึกษาทดลองเรื่องการโคลนมนุษย์นั้นได้รับการเตือนจากศาสนาเทวนิยมว่า “พวกคุณอาจกำลังทำตัวเป็นพระเจ้านะ” คำเตือนนี้หมายความว่า “พวกคุณได้คิดถึงเรื่องความรับผิดชอบด้วยหรือไม่เวลาที่ลงมือศึกษาเรื่องนี้” พระเจ้านั้นทรงสร้างอะไรที่เร้นลับเก็บเอาไว้ในธรรมชาติมาก นักวิทยาศาสตร์ในฐานะลูกของพระเจ้าได้พยายามค้นลึกลงไปในธรรมชาติอันเร้นลับนั้นเพื่อหาว่ามีอะไรแอบแฝงอยู่ ดูเหมือนว่าพระเจ้านั้นในบางแง่จะทรงเล่นเกมกับมนุษย์ เพราะในบรรดาสิ่งที่ทรงแอบซ่อนไว้นั้น บางอย่างเมื่อมนุษย์ที่เป็นลูกพบแล้วนำมาบอกเล่ากันต่อๆ ไปก็กลายเป็นประโยชน์อันมหาศาล เช่น ทรงสร้างไฟฟ้าเก็บไว้เป็นความลับ เมื่อลูกพบสิ่งนี้ก็นำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางในปัจจุบัน แต่บางอย่างก็เป็นโทษอย่างมากมา เช่น การค้นพบวิธีสะกดใจห่อหุ้มระเบิดออกมาซึ่งส่วนหนึ่งถูกนำไปเป็นความรู้สร้างระเบิดปรมาณูเป็นต้น ปัญหาที่ว่าทำไมพระเจ้าซึ่งเป็นพ่อจึงสร้างและเก็บสิ่งที่ เป็นโทษเอาไว้ในธรรมชาติด้วย ทำไมจึงไม่ทรงสร้างแต่ความลับที่เป็นประโยชน์เพื่อให้ลูกได้ทดสอบปัญญาด้วยการได้ควานหาสิ่งเหล่านี้ หรือหากจะสร้างสิ่งที่ เป็นโทษจะด้วยเหตุผลใดก็ตามที่มนุษย์เรายังไม่เข้าใจก็อาจจะทรงสร้าง

ระบบป้องกันอันแน่นหนาที่จะทำให้ลูกต่อให้ฉลาดอย่างไร ชุกชนอย่างไรก็จะไม่มีวันค้นพบความลับที่เป็นอันตรายนี้ คำถามนี้มีเหตุผล เหมือนที่เราถามว่าพ่อที่รับผิดชอบควรเก็บปืนไว้ในที่ที่ลูกซึ่งยังเป็นเด็กจะไม่มีทางค้นพบแล้วนำมาเล่นจนเป็นอันตรายแก่ตัวหรือไม่ พ่อสมควรเก็บปืนนั้นไว้ในตู้นิรภัยที่มีรหัสป้องกันแน่นหนา มิใช่หรือไม่ พ่อจึงเอาปืนมาใส่ไว้ในที่ที่ลื่นซัดโต๊ะทำงาน การที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบสิ่งที่ เป็นโทษอันร้ายแรงเช่นความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะตอม นั้นจะเทียบได้ไหมกับการที่พ่อผู้เลินเล่อเก็บปืนไว้ในที่อื่น ไม่มีการป้องกันที่ดีพอทำให้ลูกที่ชุกชนพบ โดยความชุกชนแล้วเอามาเล่นจนระเบิดใส่ตัวตาย ถ้าอย่างนั้นพระเจ้าก็ทรงเลินเล่อ อย่างนั้นใช่หรือไม่

คำถามข้างต้นนี้นักปราชญ์ในศาสนาเทวนิยมตอบว่า การที่ทรงไม่เก็บความลับอันอาจก่ออันตรายใหญ่หลวงแก่มนุษย์ไว้มีขีดชนิดเกินความสามารถของมนุษย์จะค้นพบ นั้นเกี่ยวข้องกับการที่พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์มาด้วยจุดประสงค์อันเฉพาะบางอย่าง กล่าวไว้ว่าบรรดามนุษย์ที่ทรงเก็บความลับในธรรมชาติเอาไว้โดยไม่ชุกชนสิ่งที่อาจเป็นโทษให้อยู่ “เกินมือ” ของมนุษย์ก็เพราะสิ่งนี้จะให้บทเรียนแก่การเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบของมนุษย์ หากเราที่เป็นพ่อแม่บ่มพื้ด้วยฝึ้นวมเพราะเกรงว่าลูกเล็กๆ ที่เพิ่งหัดเดินหกล้มแล้วจะเจ็บนั้นแม้จะเป็นไปเพราะความปรารถนาดีแต่การกระทำเช่นนั้นก็เท่ากับตัดลูกออกจากโอกาสที่จะเรียนรู้เรื่องความระมัดระวัง การล้มลงแล้วเจ็บนั้นจะเป็นบทเรียนให้ลูกรู้จักรับผิดชอบที่จะระมัดระวัง ข้อนี้ฉันใด การที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบสิ่งที่ เป็นอันตรายก็จะช่วยให้มนุษยชาติเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบ โดยอาศัยบทเรียนจากอันตรายนั้น

ในท้ายที่สุดแล้ว การวิจารณ์เรื่องการโคลนมนุษย์ว่ามนุษย์กำลังทำตัวเป็นพระเจ้าเสียเองนั้นก็ยังไม่ลงรายละเอียดพอว่าการโคลนมนุษย์นั้นเป็นการแสดงบทบาทของพระเจ้าอย่างไร ถ้าเราตีความให้แคบเข้ามามากว่าการโคลน

เรียกร้องความรับผิดชอบอันมหาศาล ฝ่ายนักวิทยาศาสตร์ก็อาจจะตอบว่าพวกเขาก็ตระหนักถึงเรื่องความรับผิดชอบอยู่แล้ว แต่ดูเหมือนว่าฝ่ายศาสนาเทวนิยมบางส่วนเช่นศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเรียกร้องให้ยุติการศึกษาวิจัยเรื่องการโคลนมนุษย์อย่างสิ้นเชิงเท่ากับบอกว่าฝ่ายที่เสนอเช่นนั้นมียาละเอียดเพียงพอที่จะบอกว่าการกระทำนี้เข้าข่ายการทำตัวเป็นพระเจ้า แต่เราก็ไม่เคยได้สดับรายละเอียดที่ว่านั้น นักวิทยาศาสตร์และคนทั่วไปที่อยู่นอกวงการศาสนาอย่างเทวนิยมก็เลยไม่รู้่ว่าจริงๆ แล้วคำเตือนนี้หมายความว่าอย่างไรแน่ หรือเป็นเพียงการข่มขู่ในทางจริยธรรมเท่านั้น

ก. คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ข้อวิจารณ์ข้อนี้ดูเหมือนจะตรงที่สุดเมื่อใช้พิจารณาเรื่องการโคลนมนุษย์ ศาสนาเทวนิยมนั้นมองว่ามนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่าและศักดิ์ศรีอันมหาศาล การพยายามที่จะคัดแปลงแก้ไขหรือทำอะไรก็ตามแต่กับชีวิตมนุษย์อย่างขนานใหญ่ เช่นการโคลนหรือคัดแปลงพันธุกรรมนั้นเป็นความชั่วร้ายอันมหันต์ เพราะการกระทำนี้ไม่เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ดูเหมือนว่าแนวคิดเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นี้จะเป็นแกนกลางทางความคิดที่สำคัญของศาสนาทุกศาสนา คำว่า “คุณค่าและศักดิ์ศรี” นี้แม้ฟังดูจะพอเข้าใจว่าหมายถึงอะไร แต่ในแง่รายละเอียดศาสนาแต่ละศาสนาอาจนิยามสิ่งนี้ไม่เหมือนกัน และที่มาของค่านิยามนั้นก็อาจต่างกันตามลักษณะของศาสนา สำหรับศาสนาที่นับถือพระเจ้า มนุษย์นั้นพระเจ้าทรงสร้างมาพิเศษกว่าสัตว์ชนิดอื่น ความพิเศษนั้นศาสนาคริสต์อธิบายว่าดูจากการที่มนุษย์มี “วิญญาณ” ที่พระเจ้าได้มอบให้โดยที่วิญญาณดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับพระเจ้าในแง่ที่เป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนที่แยกออกมาจากพระเจ้า ศาสนาฮินดูก็อธิบายทำนองเดียวกันนี้ ศาสนาเทวนิยมอาจอธิบายเรื่องนี้ต่างกันในแต่ละคำ แต่สาระสำคัญของคำสอนของศาสนาเหล่านี้ก็ตรงกันในเรื่องที่ว่า สิ่งที่เป็นแก่นสารของความเป็น

มนุษย์ที่เรียกว่าวิญญาณนั้นทำให้มนุษย์เป็นสัตว์ที่ประเสริฐสามารถเข้าใจเรื่องที่ลึกซึ้งในทางปัญญา ความงาม และความดีได้ แก่นสารนี้คือสิ่งที่บ่งบอกว่ามนุษย์นั้นมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี

การอธิบายคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของศาสนาเทวนิยมตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นดูเหมือนจะมีจุดอ่อนเมื่อเอามาโยงกับเรื่องการโคลน เพราะการโคลนนั้นโดยใจความสำคัญคือการกระทำที่กระทบชีวิตมนุษย์ในส่วนที่เป็นกายภาพ ไม่กระทบถึงวิญญาณที่เป็นนามธรรมคำถามคือในเมื่อการโคลนเป็นการคัดแปลงแก้ไขกายแล้วการโคลนจะกระทบต่อศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ได้อย่างไร การละเมิดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามนิยามของศาสนาเทวนิยมจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการล่วงละเมิดวิญญาณอันเป็นแก่นสารของความเป็นมนุษย์เท่านั้น หากว่าการโคลนกระทบต่อวิญญาณเช่นทำให้วิญญาณสูญหายไปหรือแม้มีอยู่ก็ชำรุดบกพร่อง อย่างนี้เท่านั้นที่เราจะกล่าวได้ว่าการโคลนกระทบต่อคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศาสนาเทวนิยมนั้นดูเหมือนจะพอเข้าใจประเด็นนี้อยู่บ้างจึงพยายามเลี่ยงไปอธิบาย (โดยไม่ทั้งความเชื่อเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามที่กล่าวข้างต้น เพราะไม่อาจทั้งได้เนื่องจากเป็นความเชื่อเดิมที่ยึดถือกันมายาวนานมาก) ว่า การโคลนนั้นกระทบต่อคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตรงที่ การโคลนนั้นเป็นการปิดกั้นโอกาสที่คนผู้นั้นจะได้กำเนิดขึ้นมาในโลกอย่างที่เป็นธรรมชาติและอย่างที่ได้รับ การเคารพสมกับที่เขาเป็นมนุษย์ ที่ว่าการโคลนเป็นการ “ปิดกั้นโอกาสที่คนผู้นั้นจะได้เกิดมาเป็นคนตามวิถีการธรรมชาติ” หมายความว่า “ตามความเชื่อของศาสนาเทวนิยมเช่นศาสนาคริสต์ การเกิดของมนุษย์หมายถึงการที่วิญญาณอันเป็นนามธรรมของคนผู้นั้นได้มาอุบัติในกายที่เป็นเนื้อหนังสสาร การที่วิญญาณได้มาอยู่ในกายนี้พระเจ้าทรงเลือกวิธีการอย่างหนึ่งคือให้พ่อแม่ของลูกที่จะมาเกิดนั้น

อยู่ร่วมกัน เมื่อร่างกายของพ่อแม่หลอมรวมกันวิญญูณที่จะมาเกิดก็เข้ามาอยู่ในร่างใหม่อันเป็นผลรวมของกายพ่อแม่และแม่นั้น นี่คือวิธีที่พระเจ้าทรงเลือก เป็นวิธีที่ดีที่สุด เราอาจพอจะเข้าใจได้ว่าทำไมพระเจ้าจึงทรงเลือกวิธีเช่นนี้ การมีพ่อแม่เป็นความสมบูรณ์อย่างหนึ่ง ครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกนั้นเป็นครอบครัวอย่างที่พระเจ้าทรงประสงค์ ครอบครัวเช่นนี้เราจะได้อะไรมาด้วยการให้กำเนิดชีวิตทารกอย่างเป็นธรรมชาติ การโคลนนั่นแม้จะเกิดจากเจตนาที่บริสุทธิ์ คือประสงค์จะได้ลูกมาเลี้ยงดูเหมือนคนอื่นที่สามารถมีลูกตามวิธีการธรรมชาติ แต่การ “สร้าง” เขาให้เกิดเช่นนั้นศาสนาเทวนิยมถือว่าเป็นการปิดกั้นโอกาสที่เขาจะได้เกิดตามธรรมชาติ ตรงนี้ฝ่ายที่สนับสนุนการโคลนอาจแย้งว่าการโคลนบางแบบก็สามารถเกิดในครอบครัวที่มีพ่อแม่และลูกได้ (เช่นการโคลนที่กระทำโดยคู่สมรสที่ไม่สามารถมีบุตรด้วยวิธีการอื่นนอกจากการโคลน หรือการโคลนที่กระทำโดยคู่สมรสที่มีลูกแล้ว แต่เมื่อประสงค์จะมีลูกคนต่อไปก็ไม่ได้แน่ใจว่าลูกนั้นจะสมบูรณ์แบบอย่างที่ถูกคนปัจจุบันเป็นหรือไม่ จึงโคลนลูกคนแรกเพื่อให้ได้ลูกคนที่สองโดยถือว่าเป็นการทำเผดเหมือน) ดังนั้นการโคลนจึงไม่จำเป็นจะต้องเป็นอุปสรรคขัดขวางการที่เด็กที่จะเกิดมาจะมีโอกาสได้อยู่ในครอบครัวที่สมบูรณ์ มีการโคลนบางแบบเท่านั้นที่จะเป็นปัจจัยทำให้ทารกที่เกิดมาอยู่ในสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เช่นการโคลนที่กระทำโดยคู่สมรสที่เป็นเกย์หรือเลสเบียน หากสังคมคิดว่าครอบครัวในลักษณะนี้อาจสร้างปัญหาให้แก่เด็ก สังคมก็อาจไม่สนับสนุนการโคลนในกรณีเช่นนี้ได้ เรื่องนี้นักวิทยาศาสตร์หรือผู้สนับสนุนการโคลนคิดว่าเราสามารถทำได้ ประเด็นสำคัญอยู่ที่เราอย่าเหมารวมว่าการโคลนเป็นการสร้างทารกให้เกิดในครอบครัวที่ผิดปกติเสมอเท่านั้นเอง เราต้องแยกแยะเป็นกรณีๆไป

ดูเหมือนว่าประเด็นการเรื่องโคลนคือการไม่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นจะมีเหตุผลที่สุดก็เมื่อใช้มองการ

โคลนใน “บางสถานการณ์” เท่านั้น ไม่ใช่ใน “ทุกสถานการณ์” บางสถานการณ์ที่ว่ามันคือการโคลนที่เห็นได้ชัดว่าทารกที่เกิดมานั้นเกิดจากความ “จงใจสร้าง” ของคนบางคนซึ่งอาจจะพ่อแม่ของเขาหรือใครก็ตามแต่เพื่อ “ตอบสนองความต้องการอันแรงกล้าบางอย่างของตน” การสร้างคนขึ้นมาเพื่อให้เขาตอบสนองความปรารถนาบางอย่างของคนนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นการไม่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขา จะอย่างไรก็ตาม ถ้าเราวิเคราะห์ประเด็นปัญหาตามแนวทางที่กล่าวมาข้างต้น คือวิเคราะห์ว่าการสร้างเด็กขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของคนเป็นการผิดจริยธรรม การให้กำเนิดชีวิตที่ไม่ใช่การโคลนในบางสถานการณ์ก็อาจเข้าข่ายผิดจริยธรรมด้วยแม้จะเป็นการให้กำเนิดชีวิตที่เป็นไปตามธรรมชาติก็ตาม เช่นพ่อแม่ที่เลือกเพศลูกโดยอยากได้เพศชาย เมื่อได้ลูกชายมาแล้วก็ดีใจและพยายามเลี้ยงดูเขา (อย่างที่เรียกว่าพยายาม “ปั้น”) ให้เป็นอย่างที่ตนต้องการ การกระทำนี้พูดไม่ได้เลยว่าไม่ใช่การ “ใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือเพื่อตอบสนองความต้องการของตน” ดังนั้นการให้กำเนิดชีวิตตามธรรมชาติแบบนี้ก็เป็นปัญหาไม่แพ้การโคลน

สรุปความว่า ที่ศาสนาเทวนิยมประสบปัญหาเรื่องการมองว่าการโคลนเป็นการไม่ยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นส่วนหนึ่งมาจากความซับซ้อนของประเด็นที่ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หมายความว่าอย่างไร และการโคลนนั้นเป็นการทำลายหรือไม่ยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างไร จะอย่างไรก็ตาม ทัศนะของศาสนาเทวนิยมที่ว่าชีวิตมนุษย์นั้นควรได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษเมื่อนักวิทยาศาสตร์จำเป็นต้องเกี่ยวข้องในแง่การดัดแปลงแทรกแซง หรือทำอะไรก็ตามแต่ที่จะมีผลทำให้ชีวิตมนุษย์ผิดไปจากที่พระเจ้าเคยสร้างเอาไว้ก็ยังคงเป็นสิ่งที่เราไม่อาจจะข้ามไปได้ง่ายๆ อย่างน้อยที่สุดแม้นักวิทยาศาสตร์ที่ไม่ได้เชื่อเรื่องพระเจ้าก็ต้องรู้โดยสามัญสำนึกว่า เดิมนั้นเราในฐานะที่เป็น “คน” ได้ทำหน้าที่ศึกษาและดัดแปลงธรรมชาติ

มามากบ้างน้อยบ้างตามกาลเวลา แต่ ณ ขณะนี้นั้นส่วนหนึ่งของเราที่เป็นคนตามที่กล่าวมานั้นเกี่ยวข้องกับการศึกษา และคิดแปลงตัวเราในฐานะที่เป็น “คน” เมื่อ “คน” จะต้องศึกษาคิดแปลง “คน” สิ่งที่เรากำลังศึกษาและคิดจะคิดแปลงให้ต่างไปจากเดิมนั้นจะต้องได้รับการเคารพและระมัดระวังอย่างเต็มที่ เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้คือตัวเราเองและตัวเราตามที่เป็นอยู่ที่เราไม่ได้สร้างหรือออกแบบเองด้วย เมื่อเราไม่ใช่ผู้สร้างหรือออกแบบตัวเรา เราก็ต้องเคารพผู้ที่ออกแบบเรา ซึ่งจะเป็นธรรมชาติในรูปของวิวัฒนาการ หรือพระเจ้าก็ตามที แต่สิ่งนี้แหละที่ทำให้เราเป็นอย่างนี้ และการที่สิ่งนั้นทำให้เราเป็นอย่างนี้ก็คงมีเหตุผลบางอย่าง เรายังไม่เข้าใจเหตุผลเหล่านั้นเพียงพอเลย หรืออาจจะกล่าวได้ด้วยซ้ำไปว่าเรายังไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับเรื่องนี้ เมื่อไม่รู้และกระทำการไปบนพื้นฐานของความไม่รู้นั้น การเรียกร้องความเคารพในผู้ที่ออกแบบเรามาและเคารพตัวเราในฐานะสิ่งที่ถูกออกแบบมาโดยผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าเราจึงไม่ใช่เรื่องเกินเลยแต่อย่างใด

ง. ความเห็นที่ไม่ตรงกันในศาสนาเทวนิยม

ตามรายงานของคณะทำงานที่แต่งตั้งโดยประธานาธิบดีอเมริกาที่กล่าวมาข้างต้น ศาสนาที่นับถือพระเจ้ามองเรื่องการโคลนไม่ตรงกัน โดยพิจารณาจากน้ำหนักของการยอมรับให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้หรือไม่ ความเห็นต่างกันนี้เกิดแม้ในศาสนาที่นับถือพระเจ้าองค์เดียวกัน เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาฮินดู แม้เฉพาะในศาสนาคริสต์เอง สองนิกายหลักคือโรมันคาทอลิกและโปรเตสแตนต์ก็มองเรื่องนี้ไม่ตรงกัน เรื่องนี้เราอาจเข้าใจได้ไม่ยาก ศาสนานั้นเป็นภูมิปัญญาโบราณที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการชี้แนะปัญหาจริยธรรมที่เกิดในสังคมโบราณ เมื่อต้องชี้แนะปัญหาจริยธรรมในโลกสมัยใหม่ คำสอนล้วนๆตามที่ปรากฏในคัมภีร์ศาสนามักไม่เพียงพอ เมื่อไม่เพียงพอก็ต้องอาศัยการตีความของผู้รู้หรือผู้รับผิชอบคำสอนในศาสนานั้นๆ ศาสนาเทวนิยมนี้มีคำสอนหรือความ

เชื่อพื้นฐานจำนวนหนึ่งร่วมกัน เช่นเชื่อว่าพระเจ้าทรงมีจริง พระเจ้าทรงสร้างสิ่งต่างๆในจักรวาล พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ และในบรรดาสิ่งที่ทรงสร้างไว้บนพื้นพิภพนี้ มนุษย์เป็นสิ่งสร้างที่มีค่าที่สุด พระเจ้าทรงสร้างปัญญาให้แก่มนุษย์สำหรับให้มนุษย์ได้รู้จักใช้เพื่อเลือกสิ่งต่างๆด้วยตนเอง การที่มนุษย์สามารถเลือกได้นี้ทำให้มนุษย์จะต้องรับผิดชอบสิ่งที่ตนกระทำ เพราะการกระทำนั้นไม่ว่าจะเป็นไปในทางดีหรือร้าย ทั้งหมดล้วนเกิดจากการเลือกของมนุษย์ เมื่อเราเลือกที่จะทำสิ่งนั้นด้วยตัวของเราเอง เราก็ต้องรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดตามมาจากกระทำนั้น ความรับผิดชอบที่ว่านี้แสดงได้สองแนวทางคือรับความผิดอันเป็นผลมาจากการกระทำดีและรับความชั่วอันเป็นผลมาจากการกระทำชั่ว โดยมีพระเจ้าเป็นผู้จัดสรรผลที่วั้นตามสมควรแก่กรรม

เนื่องจากกรอบความคิดของศาสนาเทวนิยมตามที่กล่าวข้างต้นนั้นเป็นกรอบอย่างกว้างๆ เมื่อปราชญ์ในศาสนาเทวนิยมที่มีพื้นฐานความคิดต่างกันตีความความเชื่อเหล่านี้ออกมาเป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมในโลกสมัยใหม่เช่นปัญหาเรื่องการโคลนมนุษย์ที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้ ผลอันสำเร็จรูปมาจากการตีความนั้นๆจึงต่างกัน ทั้งที่เป็นการตีความจากหลักความเชื่อพื้นฐานอันเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่นศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกกับนิกายโปรเตสแตนต์นั้นพิจารณาเรื่องการโคลนต่างกัน ตามรายงานของคณะกรรมการของประธานาธิบดีอเมริกาที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ นิกายโรมันคาทอลิกไม่ยอมรับการโคลนมนุษย์อย่างสิ้นเชิง ส่วนนิกายโปรเตสแตนต์ยอมรับได้ แต่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่ง ที่สองนิกายนี้เห็นต่างกันไม่ได้มาจากความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนาที่ต่างกัน แต่มาจากการตีความคำสอนในศาสนาคริสต์ต่างกัน สำหรับนิกายโปรเตสแตนต์ พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์มาให้มีเสรีภาพที่จะเลือก พร้อมกับเสรีภาพดังกล่าวนี้ พระเจ้าได้ทรงมอบปัญญาให้แก่มนุษย์ด้วย ด้วยปัญญานั้น มนุษย์ย่อมสามารถเลือกสิ่งที่ดีที่สุดแก่ตน การ

เลือกที่จะใช้ประโยชน์จากการโคลนมนุษย์นั้นอยู่ในขอบข่ายของสิ่งที่มนุษย์จะสามารถเลือกได้ แต่ต้องใช้ปัญญากำกับอย่างเข้มงวด การตีความเช่นนี้ทำให้นายนี้ยอมรับเรื่องการโคลนมนุษย์ได้บนพื้นฐานของเงื่อนไขเรื่องความระมัดระวังรอบคอบอย่างที่สุดตามที่กล่าวมานี้ ส่วนนิยายโรมันคาทอลิกนั้นตีความว่า แม้พระเจ้าจะทรงให้เสรีภาพแก่มนุษย์ที่จะเลือกและทรงประทานปัญญาเพื่อให้มนุษย์ได้ใช้เลือก แต่มนุษย์ต้องเข้าใจว่าปัญญาที่ตนมีอยู่นั้นมีขอบเขตจำกัด ด้วยปัญญาอันจำกัดนั้น มนุษย์จะไม่ทราบว่าจะรับมือนำสิ่งที่ตนคิดจะเลือกนั้นอยู่เกินความรับผิดชอบของตนที่จะรับมือได้ การที่เราจะรู้ว่าอะไรอยู่เกินปัญญาของเราหรือไม่นั้นยาก แต่เราก็พอจะมองเห็นว่าอะไรก็ตามแต่ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงผลงานที่พระเจ้าทรงวางไว้มาก เราควรจะกลังใจคิดว่านั่นอาจเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของเราที่จะรับผิดชอบได้ จะเห็นว่าตามที่กล่าวมานี้ สองนิยายนี้ไม่เห็นต่างกันในเรื่องที่พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์มาโดยให้เสรีภาพและให้ปัญญาเลข ทั้งคู่เชื่อเหมือนกัน แต่ตีความข้อความเชื่อนั้นไม่เหมือนกัน เท่านั้นเอง

(๓) ศาสนาแบบธรรมชาตินิยมกับการโคลนมนุษย์

ศาสนาแบบธรรมชาตินิยมนี้มีไม่มาก เท่าที่ผู้วิจัยตีความศาสนาที่อยู่ในข่ายเป็นศาสนาแบบธรรมชาตินิยมก็คือพระพุทธศาสนา ศาสนาเชน ศาสนาเต๋า และศาสนาขงจื้อ สองศาสนาหลังนี้มีความเป็นศาสนาไม่เข้มข้นเท่ากับศาสนาอย่างที่เราเข้าใจ ดังนั้นการที่ศาสนาเต๋าและขงจื้อจะให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมในโลกสมัยใหม่เหมือนกับศาสนาในความหมายที่เต็มรูปแบบจึงไม่ค่อยปรากฏ มีผู้มองว่าเต๋าและขงจื้อควรพิจารณาว่าเป็นปรัชญามากกว่าศาสนา แต่ไม่ว่าเราจะตีความสองแนวคิดนี้อย่างไร เราก็จะพบความเป็นธรรมชาตินิยมในความหมายว่าไม่สอนเรื่องพระเจ้าอย่างที่เป็นบุคคลในฐานะหลักการอ้างอิงทางจริยธรรมได้เสมอ จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า ศาสนาแบบธรรมชาตินิยมที่เป็นศาสนาในความหมายที่เข้มข้นจริงๆก็

คือพระพุทธศาสนาและศาสนาเชน เมื่อตัดเอาพระพุทธศาสนาออก (เพราะเราจะพิจารณาทัศนะของพระพุทธศาสนาอย่างละเอียดข้างหน้าโดยแยกออกมาต่างหากเป็นตอนหนึ่ง) ก็เหลือเพียงศาสนาเชนเท่านั้นที่เป็นตัวแทนของศาสนาประเภทนี้

ศาสนาเชนเป็นศาสนาที่เน้นเรื่องการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นส่วนบุคคลมากกว่าการตอบปัญหาจริยธรรมทางสังคม (ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ใกล้เคียงกับพระพุทธศาสนา ที่เป็นเช่นนั้นเพราะคณะสงฆ์ในสองศาสนานี้ไม่เข้าใจว่าตนจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางด้านจริยธรรมสังคมอย่างนักบวชในศาสนาคริสต์และอิสลาม) แต่เราก็พอจะตีความได้ว่าหากให้ศาสนาเชนมองเรื่องการโคลนมนุษย์ ศาสนานี้จะมองเรื่องนี้อย่างไร

ประการแรก ศาสนาเชนมองมนุษย์ว่าเป็นผลผลิตของธรรมชาติ เชนมองว่ามนุษย์นั้นประกอบด้วยกายที่เป็นสสารและวิญญาณที่เป็นนามธรรม สองสิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ การรวมตัวกันของสสารและวิญญาณก่อให้เกิดสิ่งต่างๆในธรรมชาติ ศาสนาเชนต่างจากศาสนาส่วนใหญ่ในโลกตรงที่เห็นว่าไม่มีอะไรในโลกธรรมชาติที่ไม่มีวิญญาณ แม่น้ำ ภูเขา พื้นดิน ท้องฟ้า เป็นต้นศาสนาเชนถือว่าล้วนแล้วแต่มีวิญญาณ แต่วิญญาณในสิ่งเหล่านี้ไม่เข้มข้นเท่ากับวิญญาณที่ปรากฏในมนุษย์ สัตว์ และพืชเท่านั้นเอง ตามการจำแนกของศาสนาเชน วิญญาณในมนุษย์มีพลังเข้มข้นที่สุด รองลงมาคือวิญญาณในสัตว์ ถัดมาคือวิญญาณในพืช และวิญญาณในสิ่งที่ไร้ชีวิตตามลำดับ การที่ศาสนาเชนเชื่อในเรื่องวิญญาณเช่นนี้ส่งผลให้หลักจริยธรรมของศาสนานี้เน้นการระมัดระวังที่จะกระทบกระทั่งเบียดเบียนสิ่งต่างๆ เพราะถ้าเราคิดว่าแม่น้ำก็มีวิญญาณ การเทของเน่าเสียลงแม่น้ำก็ไม่ต่างจากการสาดของเน่าเสียใส่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การระมัดระวังตนเองที่จะไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนี้ศาสนาเชนเรียกว่า “อหิงสา” ความคิดเรื่องอหิงสาที่สอนในศาสนาเชนนี้เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ธรรมชาติ

ของชีวิตอย่างแยกไม่ออก ภายตามทัศนะของเซน เปรียบเสมือนลูกขงวิญญาน ศาสนานี้สอนให้นักบวช ทรมาณกาย เพื่ออบรมวิญญานให้แข็งแกร่งไม่ตกเป็นทาส ของกาย พระพุทธเจ้าสมัยที่เสด็จออกบวชใหม่ๆเคยทรง ทรมาณกายในทำนองเดียวกันนี้ แต่ที่สุดก็ทรงสรุปว่านี่ ไม่ใช่หนทางสู่ความหลุดพ้น จุดนี้เป็นจุดที่ทำให้ พระพุทธศาสนากับศาสนาเซนแตกต่างกัน พระพุทธศาสนา นั้นแม้ไม่เห็นว่าการเป็นตัวตนของเรา แต่ก็ไม่ถึงขั้นมองว่า กายคือศัตรูที่เราจะต้องทำลายเอาชนะ การทรมาณตนของ นักบวชในศาสนาเซนนั้นเป็นที่ทราบกันทั่วไป การที่ นักบวชในศาสนาไม่สวมเสื้อผ้าก็เป็นส่วนหนึ่งของการทำ ทายกายเพื่อให้วิญญานกล้าแข็งตามที่กล่าวมานี้^{๑๑}

การที่ศาสนาเซนพิจารณาชีวิตตามที่กล่าวมาข้างต้นน่าจะ ช่วยให้เรามองเห็นภาพอย่างกว้างๆว่า เมื่อกายเป็น “สิ่งอื่น” การใดก็ตามแต่ที่เป็นไปเพื่อตัดแปลงกายนี้ให้ดีขึ้นตามที่เร าเข้าใจจึงเป็นสิ่งที่ศาสนานี้มองว่า “ก็เท่านั้นเอง” คือไม่ยินดี และก็ไม่คัดค้าน ศาสนาเซนนั้นเชื่อเหมือนพระพุทธศาสนา ในเรื่องที่ว่าสิ่งต่างๆในธรรมชาติจะเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุ บังปัจจัย ที่สิ่งต่างๆเป็นอย่างที่เป็นเวลานี้ศาสนาเซนไม่ได้มอง ว่าสมบูรณ์แล้ว แนวคิดเรื่องธรรมชาติอันสมบูรณ์ซึ่งเกิด จากการสร้างสรรค์ของพระเจ้าหรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ไม่ได้มีอยู่ในความเชื่อของศาสนาเซน ดังนั้นการดัดแปลง ธรรมชาติจึงไม่ได้มีความหมายในเชิงบวกหรือลบทันที เรา

จะบอกได้ว่าการกระทำดังกล่าวนี้ผิดหรือถูกก็ต้องดูที่ รายละเอียดเช่นวัตถุประสงค์และผลที่จะตามมาเป็นต้น

จะอย่างไรก็ตาม เนื่องจากศาสนาเซนเชื่อในเรื่อง วิญญานที่อยู่ในสิ่งต่างๆในธรรมชาติ ความเชื่ออันนี้ส่งผล ให้จริยธรรมของศาสนานี้สอนว่าเราต้องระมัดระวังเวลาที จะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวแทรกแซงดัดแปลงสิ่งต่างๆใน ธรรมชาติ เพราะนั่นอาจเป็นการ “ล้วงละเมิด” หรือ “ทำ ร้าย” สิ่งเหล่านั้นได้ ดูเหมือนว่าแนวคิดดังกล่าวนี้อาจใช้ได้ ดีกับการที่นักวิทยาศาสตร์คิดจะดัดแปลงธรรมชาติ ซึ่ง รวมถึงกายของมนุษย์ด้วย การที่ศาสนาเซนตั้งคำถาม เกี่ยวกับเรื่องโอกาสที่เราจะล้วงละเมิดสิ่งที่เราศึกษานี้ ประเด็นสำคัญนั้นอยู่ที่การให้ความเคารพต่อสิ่งนั้น ไม่ได้ อยู่ที่ความปลอดภัยของมนุษย์ การโคลนมนุษย์ตามทัศนะ ของศาสนาเซนจึงไม่ใช่เรื่องที่เรจะต้องมาถามกันอย่าง เคร่งเครียดว่า “นี่อาจก่อมหันตภัยแก่มนุษยชาติหรือไม่” สิ่ง ที่เราควรถามคือ “นี่กำลังเป็นการล้วงละเมิดกายของเรา หรือไม่” สองคำถามนี้ต่างกันมาก

ไม่ว่าเราจะพิจารณาการ โคลนมนุษย์ในแง่มุมไหน ดู เหมือนว่าทุกแง่มุมหากพิจารณาตามทัศนะของศาสนาเซน แล้วก็มีความหมายไม่มากนักต่อชีวิตเรา จากกรอบความคิด นี้ เราอาจจินตนาการได้ว่าในสังคมที่นับถือศาสนานี้ โอกาส ที่สังคมจะอนุญาตให้คนบางคนเห็นว่าชีวิตตนจะได้ ประโยชน์จากการโคลนมนุษย์จะได้รับอนุญาตคงมีสูง เพราะว่าการล้วงนี้ไม่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของจริยธรรมที่ ศาสนาเซนสอนอยู่ จะยกเว้นก็เฉพาะกรณีที่มีการโคลนมนุษย์ นั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการทำร้ายผู้อื่น การโคลนตัว อ่อนเพื่อใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์นั้นน่าจะเป็นสิ่งที่ ศาสนาเซนไม่ยอมรับ เพราะนี่คือการทำร้ายมนุษย์ซึ่งศาสนา เสนถือว่าเป็นสิ่งที่มีวิญญานอันสูงส่งที่สุดในบรรดาสิ่ง ต่างๆในโลกนี้

ก. ปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการ โคลนมนุษย์
ในมุมมองของนักปรัชญา

^{๑๑} ผู้สนใจแนวคิดของศาสนาเซน ขอแนะนำให้อ่านหนังสือสอง เล่มคือ Wm. Theodore de Bary, ed., *Sources of Indian Tradition* (New York: Columbia University Press, 1958) และ S. Radhakrishnan and C.A. Moore, eds., *A Source Book in Indian Philosophy* (New Jersey: Princeton University Press, 1957) บทที่ว่าด้วยศาสนาเซน ทั้งสองเล่มนั้นนอกจากจะเขียนเล่า ว่าศาสนานี้คิดอย่างไร ยังลัดข้อความในคัมภีร์ที่สำคัญๆของ ศาสนานี้มาให้ผู้อ่านด้วย

วิชาปรัชญานั้นมีเนื้อหามากกว่าศาสนาในแง่ที่ว่า แนวความคิดที่เรียกว่าทัศนะทางปรัชญาแบบใดแบบหนึ่ง (ที่เรียกว่าสำนักความคิดหนึ่ง) นั้นมีมากมายเหลือเกิน การแสดงความเห็นโดยคนที่เรียกตนเองว่านักปรัชญานั้นเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็มีมากมายมหาศาล เราจึงไม่สามารถที่จะพิจารณาปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์โดยไปดูแนวคิดของนักปรัชญาที่สำคัญทุกคนได้ สิ่งที่เราจะพิจารณากันในตอนนี้คือ แนวคิดทางปรัชญา “ชนิดที่เป็นหลัก” นั้นจะให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์อย่างไรบ้าง โดยผู้วิจัยจะพยายามเลือกเอาเฉพาะแนวคิดทางปรัชญาที่มีอิทธิพลจริงต่อสังคมมาพิจารณาดังต่อไปนี้

(๑) เราไม่สามารถใช้เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมือ

หลักการข้อนี้มาจากนักปรัชญาชาวเยอรมันที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งคืออิมมานูเอล คานต์ ตามทัศนะของนักปรัชญาท่านนี้ เมื่อเราไม่แน่ใจว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งถือว่ามีจริยธรรมหรือไม่ ให้เราลองตั้งคำถามว่า “การกระทำนั้นเป็นการปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะที่เขาเป็นคนหรือว่าเป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์ของเรา” ถ้าคำตอบคือเราปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่เขาเป็นคน การกระทำของเราก็ชอบด้วยจริยธรรม แต่ถ้าเราปฏิบัติต่อเขาอย่างที่เขาไม่ใช่คน แต่เป็นเครื่องมือให้เราได้ใช้ข้ามไปหาประโยชน์บางอย่างของเราเอง การกระทำของเรานั้นก็ไม่ชอบด้วยจริยธรรม จะเห็นว่าทัศนะทางจริยศาสตร์ของนักปรัชญาท่านนี้แยกเรื่องสองเรื่องออกจากกัน เรื่องที่หนึ่งคือ “คนในฐานะที่เขาเป็นคน” คนในความหมายนี้เป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการเคารพโดยคนอื่น เรื่องที่สองคือ “คนในฐานะที่ไม่ใช่คน” คนในความหมายนี้เป็นเพียงเครื่องมือให้คนอื่นใช้เพื่อหาประโยชน์บางอย่าง การใช้เพื่อนมนุษย์เป็นทาสนั้นผิดจริยธรรมเพราะการเอาเพื่อนมนุษย์มาเป็นทาสเป็นการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไม่ใช่คน

เมื่อประยุกต์แนวคิดของนักปรัชญาท่านนี้กับเรื่องการโคลน สิ่งที่เราจะต้องถามก็คือการโคลนมนุษย์นั้นเป็นการ

ปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์อย่างที่เขาเป็นคน หรือว่าเป็นเพียงเครื่องมือที่เราใช้เพื่อประโยชน์บางอย่างของเราเอง ดูเหมือนว่าการโคลนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นตอจากตัวอ่อนมารักษาความเจ็บป่วยนั้นจะโน้มไปในทางที่เราจะวินิจฉัยได้ว่าเป็นการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์อย่างที่เขาไม่ใช่คน ในกรณีนี้ ตัวอ่อนที่เราสร้างขึ้นจากการโคลนถูกมองว่าเป็นเพียง “การรักษาความเจ็บป่วย” เท่านั้นเรากำลังเห็นแล้วว่าเป็นการมองเพื่อนมนุษย์อย่างที่ไม่เป็นมนุษย์ ปัญหาอาจจะมียูบียงเมื่อเอาหลักการนี้ไปใช้พิจารณาการโคลนมนุษย์เพื่อให้ได้ทายาทมาเลี้ยงดู การที่เราสร้างคนคนหนึ่งให้ลืมตาขึ้นมาดูโลกนั้นหากพิจารณาเฉพาะเพียงแค่นี้ก็ยากที่จะบอกว่าเป็นการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์อย่างคนหรือไม่ ผู้วิจัยคิดว่าหากพิจารณาเพียงการให้กำเนิดชีวิตอย่างเดียว แนวโน้มที่เราจะเห็นว่านี่คือการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์อย่างเป็นมนุษย์ก็มีอยู่ค่อนข้างมาก เพราะอย่างไรเสียถ้าเรายอมรับว่าการมีชีวิตขึ้นในโลกนั้นเป็นประสบการณ์ที่มีค่า การให้ประสบการณ์ดังกล่าวนี้แก่ทารกนั้นก็เป็สิ่งทีประเสริฐ จะอย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเลยไปจากนั้น ก็พิจารณาว่าเมื่อให้เขาเกิดมาแล้ว สภาพที่เขาเป็นนั้นเป็นอย่างไร สภาพที่เขาต้องไปอยู่อันได้แก่สภาพแวดล้อม (อันมีหลายอย่าง ที่ใกล้ชิดที่สุดก็คือสภาพแวดล้อมในทางครอบครัว) เป็นอย่างไร การให้กำเนิดเพียงอย่างเดียวย่อมไม่พอที่จะใช้บอกว่านี่คือสิ่งที่ถูกต้องแล้ว สมมติว่าการโคลนนั่นทำให้ทารกนั้นต่อมากลายเป็นคนที่บกพร่องในทางชีวภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง แม้เราจะพูดไม่ได้ทันทีว่านี่คือการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์อย่างที่ไม่เป็นมนุษย์ เพราะการที่เขาเกิดมาเป็นอย่งนั้นอยู่พ้นความตั้งใจของเราที่เป็นพ่อแม่ แต่เรื่องนี้ก็ต้องถือว่าหมิ่นเหม่ต่อการผิดจริยธรรมในแง่ที่ว่า เพราะเราต้องการลูกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เราจึงโคลนเขาขึ้น การให้กำเนิดเขาบนพื้นฐานของความปรารถนานั้นอาจตีความว่าเป็นการคิดถึงเขาในฐานะเครื่องมือตอบสนองความต้องการของเราที่เป็นพ่อแม่ ซึ่งความต้องการที่ว่านั้นเองที่ส่งผลให้เขาเกิด

มาแล้วไม่สมบูรณ์ดังกล่าว เราอาจจินตนาการต่อไปเห็นสภาพที่เด็กบางคนซึ่งเกิดจากการโคลนเมื่อโตขึ้นพอที่จะคิดด้วยตนเองได้แล้ว เขาอาจตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณค่าของตัวเอง เขาว่าเขาเกิดมาอย่างนั้นเพราะอะไร เขาเป็นเพียง “เครื่องมือตอบสนองความต้องการของพ่อแม่” เท่านั้นใช่หรือไม่ แม้เขาจะสมบูรณ์เช่นคนปกติ แต่การที่เขาเป็นอย่างนั้นเมื่อเทียบกับเพื่อนมนุษย์คนอื่นๆก็เห็นได้ชัดว่าเขาต่างจากคนอื่นมาก คนอื่นนั้นไม่ได้ถูกสร้าง แต่ตัวเขาถูกสร้าง การถูกสร้างนี้วัดจากการที่พ่อแม่มี “แบบ” บางอย่างอยู่ก่อน เด็กคนอื่นๆที่เกิดตามธรรมชาตินั้นพ่อแม่ไม่เคยมีแบบ เพราะเราไม่มีทางที่จะสร้างเด็กอย่างที่เรต้องการได้ แต่การโคลนนั่นมีแบบได้ แบบที่ว่านี้อาจเป็นคนใดคนหนึ่งพ่อแม่ต้องการทำสำเนาเขาขึ้นอีก คนที่ว่านี้อาจเป็น “พี่ชาย” หรือ “พี่สาว” ของเขาที่ตายจากไป ในกรณีเช่นนี้ เขาอาจตั้งคำถามได้ว่าตัวเขานั้นเป็น “เขา” หรือว่าเป็นเพียง “เครื่องมือของความทรงจำที่พ่อแม่มีต่อพี่สาวหรือพี่ชายของเขา” ถ้าคำตอบคืออย่างหลัง เขาก็ได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่อย่างไม่ใช่คน

ทัศนะของคานต์ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ว่าไปแล้วก็สอดคล้องกับสามัญสำนึกของคนทั่วไปที่เห็นว่า หากเรายอมรับว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเกิดมาต่างกันอย่างไร แต่ทุกคนก็มีค่าเท่ากัน การที่ทุกคนมีค่าเท่ากันนั้นก็บอกละเอียดแล้วว่าเราไม่อาจใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือของเราเลย เพราะการทำเช่นนั้นก็เท่ากับว่าเราไม่ยอมรับคุณค่าของผู้อื่นที่มีอยู่เสมอเหมือนกับเรา จะอย่างไรก็ตาม แนวคิดของนักปรัชญาท่านนี้และสามัญสำนึกของเรามาที่กล่าวมานี้ในบางกรณีก็อาจเกิดปัญหาว่า การใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือนี้หมายความว่าอย่างไร การที่สังคมเรามีคนจำนวนหนึ่งทำหน้าที่เป็นทหารนั้นกล่าวได้ไหมว่าเป็นการใช้ปฏิบัติต่อคนเหล่านั้นอย่างไม่เป็นคน เราเห็นพวกเขาเป็น “เครื่องจักรสำหรับปกป้องประเทศ” เท่านั้น ผลคือคนเหล่านั้นบางส่วนก็ตายไป บางส่วนก็พิการ แต่ถ้าเราคิดว่ากรณีนี้เป็นการใช้ผู้อื่นเป็น

เครื่องมือ กรณีอื่นๆอีกมากมายก็ควรถือเช่นเดียวกันนั้นด้วย เช่น คนขับรถ ช่างตัดผม พนักงานในห้างสรรพสินค้า ครู ตำรวจ ขาวนา... สรุปคือไม่ว่าเราจะหยิบยกเอาใครก็ตามขึ้นมาพิจารณา เราสามารถถามได้เสมอว่านี่คือการใช้เขาเป็นเครื่องมือหรือไม่ ไม่เว้นแม้แต่พระสงฆ์ เพราะเราใช้ท่านเป็น “เครื่องจักรทางศีลธรรม” สำหรับอบรมสั่งสอนประชาชนให้อยู่ในศีลในธรรม จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นนี้ทำให้เราประสบความสำเร็จอย่างใจในแง่ที่ว่า หากเราเข้าใจว่าการที่สังคมเรามีคนทำหน้าที่ของคนในแบบต่างๆ ซึ่งทำให้สังคมได้ประโยชน์นั้นหมายถึงการใช้เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมือ ซึ่งผิดหลักจริยธรรมของคานต์ สิ่งที่เราจะต้องเลือกก็จะอยู่สองอย่างคือ หนึ่ง ไม่ยอมรับแนวคิดของนักปรัชญาผู้นี้ เพราะไม่สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมจำนวนมากได้ สอง พยายามอธิบายว่าตามทัศนะของคานต์เราอาจต้องแยก “การปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างที่เขาไม่เป็นคน” กับ “การใช้ประโยชน์จากเพื่อนมนุษย์โดยที่เรายังยอมรับอยู่ว่าเขาเป็นคน” ให้เป็นคนละเรื่องกัน ผู้วิจัยคิดว่าการใช้ประโยชน์จากเพื่อนมนุษย์นั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมสมัยใหม่ที่ระบบการผลิตเพื่อยังชีพของผู้คนซับซ้อนทำให้คนคนเดียวไม่สามารถที่จะทำงานทุกอย่างเพื่อให้ตนดำรงชีพอยู่ได้ เราต้องแบ่งงานกันทำตามความสามารถและตามโอกาสของชีวิต ระบบแบ่งงานกันทำนี้ทำให้เราต้องอาศัยเพื่อนมนุษย์คนอื่นทำงานบางอย่างแทนเราอยู่แล้ว ประเด็นจึงไม่ได้อยู่ที่เรื่องการให้เพื่อนมนุษย์ช่วยทำงานที่เราไม่อาจทำได้เพราะข้อจำกัดตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น แนวคิดของคานต์เรื่องการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไม่เป็นคนนั้นน่าจะอยู่ที่ปัจจัยที่สำคัญ ๓ อย่างคือ (๑) ที่เราใช้เพื่อนมนุษย์ทำงานให้เรา นั้น เพื่อนมนุษย์ที่ว่านั้นเขาสมัครใจหรือไม่ หากสมัครใจ การใช้เขาก็ไม่ถือว่าผิดศีลธรรม (๒) การใช้เพื่อนมนุษย์นั้นเปิดโอกาสให้เขามีทางเลือกที่จะไม่ทำหน้าที่นั้นก็ได้หรือไม่ หากคำตอบคือได้ การใช้เพื่อนมนุษย์นั้นก็ไม่ใช่ผิดศีลธรรม (๓) การใช้เพื่อน

มนุษย์นั้นเป็นการทำให้เพื่อนมนุษย์ผู้นั้นต้องละสถานะจากที่เป็นคนมาเป็นสิ่งที่ต่ำกว่าคนหรือไม่ หากคำตอบคือไม่ การใช้เพื่อนมนุษย์นั้นก็ไม่มีผิดศีลธรรม ผู้วิจัยคิดว่าในบรรดาปัจจัยสามตัวนี้ ปัจจัยตัวสุดท้ายน่าจะมีความสำคัญมากที่สุด เพราะตัวนี้จะเป็นตัวตัดสินว่าการใช้เพื่อนมนุษย์นั้นในท้ายที่สุดแล้วควรพิจารณาว่าเป็นการไม่ยอมรับว่าเขาเป็นคนหรือไม่ ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้ เราจ้างชายคนหนึ่งให้มาตัดหญ้าที่สนามหน้าบ้านเรา เขาชินดี (เข้าเงื่อนไขที่ ๑) และเขาก็ไม่มีข้อผูกมัดว่าจะต้องตัดหญ้าให้เราเสมอ วันหนึ่งเขาอาจไม่มาตัดเพราะเปลี่ยนไปรับงานอื่นที่ชอบมากกว่าก็ได้ (เข้าเงื่อนไขที่ ๒) แต่เมื่อถึงเวลาจ่ายเงิน เราจ่ายให้เขาเพียง ๑๐๐ บาท ปกติเราเคยเรียกบริษัทจัดสวนแห่งหนึ่งมาตัดหญ้าอย่างเดียวกันนี้ เราต้องจ่ายให้บริษัทนั้นไป ๕๐๐ บาท ที่เราจ่ายเพียง ๑๐๐ เพราะเราคิดว่าชายคนนี้ตอนนี้กำลังตกงาน ไม่มีอะไรทำให้เขาทำอะไรเสียเขาก็ต้องเอา การกระทำนี้อาจตีความได้ว่าเป็นการไม่เคารพความเป็นคนของเขา เห็นเขาเป็นสิ่งที่อื่นที่ไม่ใช่คน วิธีพิจารณาในรายละเอียดว่าทำไมการกระทำเช่นนี้จึงตีความได้ว่าเป็นการไม่ยอมรับความเป็นคนของเขา ก็อาจใช้วิธีที่พระพุทธศาสนาหรือปรัชญาขงจื้อได้กล่าวไว้ที่ว่า “เมื่อจะทำอะไรกับคนอื่น ให้ตั้งคำถามว่าหากคนอื่นจะทำสิ่งเดียวกันนี้กับเรา เราชอบไหม ถ้าไม่ชอบ ก็ไม่มีเหตุผลที่เราจะทำสิ่งนั้นกับคนอื่น” การสมมติว่าหากเราเป็นเขาที่ทำงานเหน็ดเหนื่อยแต่ได้ค่าแรงเพียงเท่านั้นจะช่วยให้เราเข้าใจได้ไม่ยากว่าทำไมการกระทำข้างต้นจึงถือว่าการไม่ยอมรับคุณค่าความเป็นคนของคนที่เราใช้งานเขา

ย้อนกลับมาที่เรื่องการโคลนมนุษย์ เรื่องนี้ก็อาจพิจารณารายละเอียดโดยอาศัยเงื่อนไขสามอย่างที่ผู้วิจัยเสนอข้างต้นประกอบได้ จะอย่างไรก็ตาม สองเงื่อนไขแรกนั้นอาจใช้ไม่ได้ เพราะการให้กำเนิดทารกโดยการโคลนนั่นไม่อาจกระทำผ่านการยินยอมพร้อมใจของทารก และเมื่อเขาเกิดมาเป็นอย่งนั้นแล้วก็อาจจะเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น แต่กรณี

เช่นนี้เราก็อ่อนโยนได้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับการให้กำเนิดชีวิตด้วยวิธีการตามธรรมชาติซึ่งทารกก็ไม่ได้เลือกเช่นกัน ปัจจัยสำคัญจึงอยู่ที่ปัจจัยตัวที่สามที่ว่าเมื่อเราสร้างเขาขึ้นมาแล้ว เราปฏิบัติต่อเขาอย่างไรที่แสดงการยอมรับในคุณค่าความเป็นคนของเขาหรือไม่ อาจเป็นไปได้ว่าทารกที่เกิดจากการโคลนบางคนได้รับการปฏิบัติจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเคารพในความเป็นมนุษย์ของเขา แต่ทารกที่เกิดจากการโคลนบางคนไม่ได้รับการปฏิบัติเช่นนั้น เราจะลองพิจารณาการโคลนแบบหนึ่งคือการโคลนเพื่อให้ได้ทารกมาแล้วเอาเซลล์ต้นแบบจากทารกนั้นใช้สำหรับรักษาความเจ็บป่วยของใครบางคนเพื่อดูว่าเราอาจพิจารณาเรื่องเช่นนี้ผ่านทัศนะของคานต์ได้อย่างไรบ้าง

กรณีนี้แม้จะตีความได้ว่าเป็นการ “สร้างเขาขึ้นมาแล้วฆ่า” แต่เราจะตัดสินทันทีว่านี่คือการกระทำที่ผิดจริยธรรมตามทัศนะของคานต์เพราะเป็นการไม่เคารพในความเป็นมนุษย์ของทารกนั้นไม่ได้ ผู้วิจัยคิดว่าแม้ในกรณีที่ดูเหมือนการวินิจฉัยน่าจะโน้มไปในทางที่จะผิดจริยธรรมนี้ ก็อาจมีรายละเอียดบางอย่างที่เมื่อเราทราบแล้ว เราจะรู้ได้ว่าการด่วนตัดสินเช่นนั้นไม่ถูกต้อง ลองสมมติกันดังนี้ว่า ชายคนหนึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ภรรยาเขาตายไปหลายปีแล้วตอนนี้เขาเลี้ยงดูลูกอยู่สี่คน ทุกคนกำลังอยู่ในวัยเรียน เขาทำงานหนักเพื่อพุงฐานะของครอบครัว วันหนึ่งเขาล้มป่วย แพทย์บอกว่าวิธีเดียวที่จะรักษาเขาได้คือเขาต้องตัดเอาเนื้อจากตัวของเขามาชิ้นหนึ่ง แล้วเอาไปโคลน เมื่อได้ตัวอ่อนมาแล้วก็รีบเอาตัวอ่อนนั้นมาสกัดเอาเซลล์ต้นแบบแล้วรักษาโรคของเขา แน่แน่นอนว่าตัวอ่อนที่เกิดมาจากการโคลนนั่นแม้จะกำเนิดจากก้อนเนื้อที่ตัดไปจากกายของเขา แต่เมื่อก่อนเนืวนั้นแปรสภาพไปเป็นตัวอ่อนแล้ว สิ่งนั้นก็กลายเป็นสภาพจาก “ส่วนหนึ่งของกายผู้อื่น” ไปเป็น “ชีวิตอิสระ” ซึ่งมีสถานภาพไม่ต่างจากชีวิตอื่นๆ ในโลกนี้ การใช้เซลล์ต้นแบบจากทารกนั้นจะส่งผลให้เขาตาย แต่ความตายของเขานี้เป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องอันได้แก่ตัวชายคนที่ให้กำเนิดเขา

นั้นและครอบครัวเห็นว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าชาวยุคนี้นี้ตาย ลูกๆของเขาทั้งสี่คนจะไม่มีคนดูแล อนาคตของเด็กๆเหล่านั้นในสายตาของคนทั่วไปน่าจะมีน้ำหนักเพียงพอที่จะสมควรปกป้องไว้ด้วยชีวิตของตัวเองอันที่เกิดจากการโคลน

เราจะวินิจฉัยกรณีตัวอย่างนี้ได้อย่างไร ผู้วิจัยคิดว่าในแง่รายละเอียด ความคิดของคานต์อาจต้องการระบบความคิดอื่นช่วยเพื่อให้กรณีเช่นนี้กระจ่างมากขึ้น สมมติเราจะลองใช้แนวคิดของพระพุทธศาสนาเรื่องเจตคติที่เรามีต่อผู้อื่นซึ่งพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นจุดตั้งต้นของการที่กรรมที่เราทำลงไปจะถือว่าเป็นผลหรือถูก เราก็คงพบว่า จริงๆในการใช้เซลล์ต้นตอจากทารกนั้น ผลคือทารกนั้นต้องตาย แต่ “การฆ่า” กับการ “ขอใช้ชีวิต” นั้นในแง่เจตคตินี้มีความหมายต่างกัน หมายความว่าทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตนั้นพระพุทธศาสนาถือว่าสามารถมีระดับของความผิดได้หลายระดับ ถ้าชาวยุคนั้นมี เจตคติต่อทารกที่เขาสร้างขึ้นจากการโคลนว่า “พ่อยอมรับว่าเจ้าเป็นลูก แต่ที่พ่อต้องขอใช้ชีวิตเจ้าเพื่อรักษาความเจ็บป่วยของพ่อคราวนี้มันเป็นเรื่องที่จำเป็นจริงๆ ที่ของเจ้าทั้งสี่คนจะปลอดภัยถ้าพ่อปลอดภัย แต่พ่อจะปลอดภัยไม่ได้ถ้าเจ้าไม่ช่วย ดังนั้นพ่อก็ขอให้เจ้าช่วยด้วยนะ” น้ำหนักของความผิดในกรณีเช่นนี้พระพุทธศาสนาจะถือว่าน้อยกว่ากรณีที่ใช้ตัวอ่อนนั้นอย่างปราศจากความเคารพในความเป็นมนุษย์ของเขา อันที่จริง หลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาที่แสดงผ่านชาดกอย่างเช่น “เวสสันดรชาดก” ก็ได้กล่าวถึงปมความขัดแย้งในทางจริยธรรมทำนองนี้ไว้เช่นกัน พระเวสสันดรนั้นปรารถนาพุทธภูมิ แต่พุทธภูมิที่ว่่านั้นจะได้มาก็ด้วยการบำเพ็ญบารมี ในการบำเพ็ญบารมี พระเวสสันดรต้องบริจาคบุตรและภรรยา ถามว่าการที่พระเวสสันดรทำเช่นนั้นต่อบุตรและภรรยาเป็นการ “ใช้ผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตัวเอง” หรือไม่ เรื่องนี้เราสามารถอภิปรายได้มาก บางคนอาจคิดว่า “ไม่” แต่บางคนอาจตอบว่า “ใช่เลย” ผู้ที่ตอบอย่างหลังนี้มักไม่เห็นด้วยกับการที่เราจะยกย่องการกระทำของพระเวสสันดร เพราะเขาเห็นว่าในเบื้องต้นพระ

เวสสันดรก็ทำผิดจริยธรรมเสียแล้ว แต่ชาวพุทธจำนวนมากโดยเฉพาะชาวพุทธที่นับถือพระพุทธศาสนาในแนวจริตนั้นเข้าใจว่าสิ่งที่พระเวสสันดรกระทำนั้นห่างไกลจากโทษอันจะพึงตำหนิได้ ด้วยเหตุผลอย่างน้อยสองประการคือ หนึ่ง พระเวสสันดรนั้นมีเจตคติที่ดีต่อบุตรและภรรยา เจตคติในที่นี้หมายถึงการที่ท่านรักบุตรและภรรยาอย่างยิ่งยวด การที่ท่านบริจาคทานบุตรและภรณานั้นมิได้เกิดจากความเกลียดชังหรือต้องการผลกำไรไหนๆแต่เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธา เนื่องจากพระเวสสันดรเป็นพ่อและสามีผู้ประเสริฐ การที่ท่านจำต้องสละคนเหล่านั้นแก่ผู้ที่มาขอเพื่อเอาชนะใจคนในเรื่องที่ยากที่สุดที่คนธรรมดาสามัญจะกระทำได้เช่นนี้ตัวท่านนั้นแหละคือบุคคลที่ต้อง “เจ็บปวด” มากที่สุด ธรรมดาว่าพ่อแม่ทั่วไปใครก็รักลูก พ่อแม่ธรรมดาๆนี้แหละที่เวลาลูกเจ็บป่วยนั้นผู้เป็นพ่อหรือแม่กลับเป็นทุกข์มากที่สุด ลองจินตนาการว่าพระเวสสันดรในแง่ที่เป็นบิดาและสามีผู้ประเสริฐนั้นท่านจะเจ็บปวดมากแค่ไหนจากการที่ต้องสละลูกและภรรยาไปให้คนอื่นครอบครองเช่นนั้น ประการที่สอง สิ่งที่พระเวสสันดรทำนั้นไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนของท่าน จริงที่ว่าพระโพธิญาณนั้นเป็นคุณสมบัติที่จะเกิดแก่พระเวสสันดรอันเปรียบเสมือนสมบัติส่วนตัว แต่คุณสมบัติที่ว่านั้นโดยจุดประสงค์หลักที่อาจเรียกว่าเป็นจุดประสงค์ของการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์คือการได้ช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นออกมาจากห้วงแห่งความทุกข์ ปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมที่ปรากฏในกรณีของพระเวสสันดรนั้นว่าไปแล้วก็เป็นอย่างเดียวกันกับปัญหาจริยธรรมที่ปรากฏในกรณีสมมติเรื่องการที่ชายคนนั้นต้องสร้างชีวิตหนึ่งขึ้นแล้วใช้ชีวิตนั้นแลกกับชีวิตของเขาและชีวิตของลูกอีกสี่คนที่เขาต้องดูแล จะเห็นว่าเมื่อพิจารณารายละเอียดของการโคลนเพื่อใช้เซลล์ต้นแบบจากตัวอ่อนมนุษย์ในกรณีนี้ เราจะไม่สามารถกล่าวอย่างง่ายว่ากระทำนั้นผิดจริยธรรมเลย

จะอย่างไรก็ตาม การโคลนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นแบบในบางลักษณะนั้นอาจกล่าวได้เต็มทีว่าเป็นการแสดงความไม่เคารพต่อความเป็นมนุษย์ของตัวอ่อนที่เราสร้างขึ้นมานั้น ไม่ว่าจะเป็นพยายามอธิบายอย่างไรก็ตาม เช่นการโคลนมนุษย์อย่างเป็นทางการพาณิชย์ อันหมายถึงการผลิตตัวอ่อนเพื่อใช้เซลล์ต้นแบบในการรักษาโรคที่กระทำเพื่อการค้า ในกรณีนี้ตัวอ่อนจะถูกสร้างออกมาจำนวนมากและถูกใช้ในฐานที่เป็นเพียง “สินค้า” ชนิดหนึ่งซึ่งไม่ต่างจากสบู่ ยาสิฟิทรอยนต์ น้ำอัดลม เป็นต้น การทอนสถานะของตัวอ่อนลงเป็นสินค้าเช่นนี้เป็นสิ่งที่ปรัชญาของคานต์ไม่สามารถที่จะรับได้ และเราก็ไม่สามารถอ้างได้ว่า เรามีเจตคติทางดีคืออยากช่วยคนเจ็บป่วยให้รอดพ้นจากความทรมาน เพราะการกระทำจะเป็นสิ่งบ่งบอกเจตนา การกระทำในที่นี้ก็คือการเล็งผลทางด้านธุรกิจ การช่วยให้คนไข้รอดพ้นจากความทุกข์ทรมานนั้นสามารถทำได้ด้วยการอนุญาตการโคลนเป็นกรณีๆ ไปดังกรณีที่ถูกกล่าวข้างต้น กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ การโคลนตัวอ่อนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นแบบสำหรับเป็นยารักษาโรค จำเป็นต้องไม่ถูกกระทำในนามบริษัทการค้าที่ดำเนินการอย่างเป็นธุรกิจโดยมีผลกำไรเป็นเป้าหมายหลัก เพราะเมื่อใดที่เรากระทำเช่นนั้น เราจะไม่สามารถอธิบายได้เลยว่าทำไมจึงไม่ถือว่าเป็นการใช้เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมือและเป็นการแสดงความไม่เคารพต่อความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น เพราะเป็นเรื่องที่ชัดเจนโจ่งแจ้งมากนั่นเอง เรื่องเช่นนี้ก็เหมือนการเลี้ยงไก่โดยชาวนากับการเลี้ยงไก่โดยบริษัทผลิตอาหารจากเนื้อไก่ อาจเป็นไปได้ที่เราจะพิจารณาว่าในบางสถาน-การณ์ ชาวนาเลี้ยงไก่ไก่อ่างที่เคารพในความเป็นชีวิตที่มีอิสระของไก่ ไก่ที่เขาเลี้ยงได้เดินคุ้ยเขี่ยอาหารตามลานดิน สนาบหญ้า หรือท้องทุ่ง มันมีโอกาสได้สูดอากาศหายใจอย่างเต็มปอด ได้เห็นแสงเดือนแสงตะวัน ได้สัมผัสสายลมและน้ำค้าง วันหนึ่งเมื่อจำเป็นชาวนาอาจขอชีวิตมันเป็นอาหารบ้าง นั่นก็เป็นสิ่งที่เราสามารถยอมรับได้ แต่การเลี้ยงไก่ในโรงเรือนที่ปิด คับแคบ โดยที่ไก่ไม่มีโอกาสได้รับเสรีภาพที่

จะเดินเหินเพื่อสูดอากาศบริสุทธิ์อย่างไ้ของชาวนานั้น กล่าวได้ทันทีว่าเป็นความไร้ศีลธรรม เราสร้างไก่อเหล่านี้นมาเป็นอาหารของมนุษย์ บริษัทที่ผลิตไก่อเหล่านี้ออกมาสู่ตลาดไม่สนใจอะไรเท่ากับกำไร จุดมุ่งหมายในเชิงธุรกิจนั่นเองที่ทำให้บริษัทที่เลี้ยงไก่อไม่สามารถคิดถึงประเด็นทางจริยธรรมได้ ข้อนี้ฉันใด การโคลนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นแบบหากกระทำอย่างเป็นธุรกิจก็จะเป็นฉันนั้นเหมือนกัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สรุปได้ว่า ตามความเห็นของคานต์ เมื่อเราจะทำอะไรก็ตามกับผู้อื่น สิ่งที่เราสามารถใช้เป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินว่าการกระทำของเรานั้นผิดหรือถูกในทางจริยธรรมก็คือ การกระทำนั้นเป็นการใช้เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมืออย่างไ้เคารพในความเป็นมนุษย์ของเขาหรือไม่ เมื่อนำหลักการนี้มาใช้กับเรื่องการโคลนมนุษย์ทั้งสองแบบคือการโคลนเพื่อให้ได้ทารกมาเลี้ยงดูเป็นลูกหลานกับโคลนเพื่อใช้เซลล์ต้นแบบจากทารกนั้นสำหรับเยียวการรักษาความเจ็บป่วยของบุคคลบางคน สิ่งที่เรพบก็คือรายละเอียดของการโคลนแต่ละกรณีนั้นจะบอกว่าเราสมควรพิจารณาว่ากรณีเช่นนั้นผิดจริยธรรมหรือไม่ โดยใช้แนวคิดเรื่องการเคารพในความเป็นมนุษย์ของทารกที่เราโคลนขึ้นมาเป็นตัวตั้ง แนวคิดของนักปรัชญาท่านนี้ยังคงเป็นแนวคิดหลักที่วงการจริยศาสตร์ในโลกใช้กันอยู่ และสอดคล้องกับความคิดของประชาชนทั่วไปตรงที่เราเห็นร่วมกันว่าชีวิตมนุษย์นั้นเป็นสิ่งพิเศษ และมีค่ามหาศาล ความพิเศษและคุณค่าอันมหาศาลนี้ไม่ได้วัดในทางเศรษฐกิจ ไม่ได้วัดจากการที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นอะไรได้ แต่วัดจากตัวของชีวิตนั้นเองที่เราเห็นว่ามิค่างโดยไมจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนกับอะไร การเคารพชีวิตจึงเป็นผลที่จะต้องตามมาจากการพิจารณาว่าชีวิตเป็นสิ่งพิเศษและมีค่าตามที่กล่าวมานั้น การโคลนมนุษย์เป็นการยุ่งเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ในแง่ที่ไปสร้าง “เขา” ขึ้นมา เมื่อเขาเกิดมาเป็นชีวิตแล้ว เขาก็มีสถานะทุกอย่างเหมือนเรา คุณค่าและความหมาย

ต่างๆที่เราให้แก่วิถีมนุษย์จะต้องได้รับการมอบให้แก่เขาด้วย ปัญหาจริยธรรมในการโคลนมนุษย์ตามทัศนะของคานต์ส่วนหนึ่งนั้นเกี่ยวข้องกับการมีสองสิ่งที่ขัดแย้งกันในเรื่องเดียวกัน สิ่งแรกคือการโคลนทำให้เกิดชีวิตที่เราต้องเคารพ สิ่งที่สองคือการโคลนนั่นเราทำเพื่อจุดประสงค์บางอย่างที่อาจเป็นการไม่แสดงความเคารพในชีวิคนั้นก็ได้ ถ้าสองสิ่งนี้ไม่ถึงขั้นขัดแย้งกันมาก การโคลนก็เป็นสิ่งที่เราสามารถยอมรับได้ แต่ถ้าขัดแย้งมาก เราก็รับไม่ได้ ปัญหาอยู่ที่เราจะสามารถพิจารณาให้เห็นรายละเอียดในการโคลนแล้ววินิจฉัยได้มากน้อยเพียงใดว่า กรณีนี้สองเรื่องนี้ขัดแย้งไม่มาก แต่สำหรับกรณีนี้สองเรื่องนี้ขัดแย้งกันมากเหลือเกิน ถ้าเราทำได้ หลักการของคานต์ตามที่กล่าวมานี้ก็จะเป็นหลักการที่สำคัญในทางจริยศาสตร์ที่เราสามารถพึ่งพาหาประโยชน์ในแง่ช่วยให้เราตัดสินใจแก้ปัญหาที่ยุ่งยากในเรื่องการโคลนมนุษย์นี้ได้มากที่สุดทีเดียว

(๒) ประโยชน์ของสังคม

มีทัศนะทางจริยศาสตร์อีกทัศนะหนึ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทัศนะของคานต์ ตามที่กล่าวมาข้างต้น ทัศนะนี้เรียกกันในการปรัชญาว่าทัศนะแบบ “ประโยชน์นิยม” (Utilitarianism) นักปรัชญาคนสำคัญคนหนึ่งในกลุ่มความคิดนี้คือจอห์น สจวต มิลล์ ได้เสนอหลักการตัดสินปัญหาทางจริยธรรมเอาไว้ในหนังสือเล่มหนึ่งของเขาชื่อ “Utilitarianism” ใจความสำคัญมีว่า เมื่อเราตัดสินใจไม่ถูกว่าการกระทำต่อไปนี้จะผิดหรือถูกในทางจริยธรรม ให้เราตั้งคำถามว่า “ระหว่างกระทำนี้จะไม่ทำสิ่งนั้นกับการลงมือกระทำ อันไหนส่งผลให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุดในสังคม” หลักการของนักปรัชญาท่านนี้บางทีก็มีผู้เรียกเป็นคำศัพท์ว่า “หลักประโยชน์สูงสุดสำหรับมหาชน” ดูเหมือนว่าในสังคมที่ปกครองด้วยการเมืองแบบประชาธิปไตย หลักการที่มิลล์เสนอมานี้จะถูกใช้ในแง่ที่เป็นหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยอย่างหนึ่งไปแล้ว หมายความว่า การที่เราอยู่ร่วมกันหลายๆเป็นสังคม

เป็นบ้านเป็นเมืองนั้นจะให้คนทุกคนเห็นตรงกันหมดในเรื่องประโยชน์ย่อมเป็นไปได้ ประโยชน์สำหรับคนจำนวนหนึ่งอาจเป็นการสูญเสียประโยชน์ของคนอีกจำนวนหนึ่ง เช่นการตัดถนน สร้างเขื่อน หรือตั้งรัฐบาล ในการตัดถนนและสร้างเขื่อน คนจำนวนหนึ่งจะได้ประโยชน์ แต่คนจำนวนหนึ่งเช่นคนที่ต้องถูกรัฐเวนคืนที่ดินหรือที่จะถูกน้ำท่วมหลังสร้างเขื่อนคือผู้ที่เสียประโยชน์ ในการตั้งรัฐบาลก็เช่นกัน จากผู้แทนจำนวนหนึ่งที่ประชาชนเลือก จะมีบางส่วนได้จัดตั้งรัฐบาล ส่วนที่เหลือก็จะทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้าน ในกิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เสียงส่วนใหญ่จะเป็นตัวตัดสินว่าสังคมเราจะเลือกข้างไหน การตัดถนนและสร้างเขื่อนนั้นปกติรัฐเข้าใจว่าคนจำนวนมากได้ประโยชน์ ในการจัดตั้งรัฐบาลก็เช่นกัน พรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดจะมีสิทธิ์จัดตั้งรัฐบาลก่อนใครหมด ที่เรากำลังทำกันเช่นนั้นก็เพราะเราเชื่อว่าเป็นการดำเนินตามเจตนารมณ์ของคนส่วนใหญ่ ซึ่งเจตนารมณ์ที่ว่านี้ก็คือสิ่งที่จะสนองตอบในแง่ประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่นั้นเอง

ทัศนะข้างต้นนี้นั้นเรื่อง “ประโยชน์” (Utilities) ซึ่งในแง่รายละเอียดก็มีคำถามไม่น้อยจากผู้ที่อยู่ในวงการปรัชญาว่าหมายถึงอะไร แค่ไหน และเพียงใด แต่หลักการกว้างๆที่มิลล์เสนอไว้ในหนังสือเล่มที่เอ่ยถึงข้างต้น ประโยชน์นั้นจะต้องวัดได้ ตรวจสอบได้ทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ ข้าวสองจานราคาเท่ากัน จานหนึ่งปริมาณมากกว่าแต่ยังมีคุณค่าทางโภชนาการมากกว่า อย่างนี้ก็ต้องถือว่าจานนั้นมีประโยชน์มากกว่าอีกจาน ประโยชน์จากการมีถนนก็คือการสัญจรไปมา ประโยชน์จากเขื่อนก็คือการมีน้ำสำหรับทำไร่นาและสร้างพลังงานไฟฟ้า ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่วัดได้ทั้งสิ้น เมื่อเราเอาหลักการเรื่องประโยชน์ของสังคมที่กล่าวมานี้เป็นหลักตัดสินเรื่องการโคลนมนุษย์ คำถามที่เราจะต้องถามก่อนก็คือ “ถ้าอนุญาต สังคมจะได้ประโยชน์อะไร และถ้าไม่อนุญาต สังคมจะได้ประโยชน์อะไร” เมื่อถามเช่นนั้นแล้ว สิ่งที่เราจะต้องพิจารณากันสืบไปก็คือศึกษา

ว่าระหว่างทางเลือกสองทางตามคำถามข้างต้นนั้น ทางเลือกใดจะเป็นประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ในสังคมมากที่สุด จะเห็นว่าหลักการเรื่องประโยชน์ที่เสนอโดยนักปรัชญาสายประโยชน์นิยมนี้มีข้อที่ต่างไปจากหลักการของคานต์ที่ได้กล่าวถึงในหัวข้อก่อนตรงที่ หลักการของคานต์นั้นเมื่อกล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า “จริยธรรม” สิ่งนี้จะเป็นนามธรรม วัดไม่ได้ จำต้องเป็นขึ้นเป็นอันไม่ได้ อันความเห็นต่างกันในเรื่องที่จำต้องไม่ได้ วัดไม่ได้นั้นย่อมยากที่จะยุติว่าข้างไหนมีน้ำหนักมากกว่าข้างไหน (เหมือนคนสองคนเถียงกันว่าสุรพล สมบัติเจริญร้องเพลงเพราะกว่าไวยพจน์ เพชรสุพรรณ ความไพเราะในที่นี้เป็นนามธรรมวัดไม่ได้ คนสองคนนี้จะเถียงกันต่อไปได้ไม่รู้จบ แต่ถ้าถามเรื่องที่วัดได้เช่นนักร้องสองคนนี้ใครมีน้ำหนักมากกว่ากัน อันนี้เป็นปัญหาที่เถียงแล้วจบได้) แต่แนวคิดแบบประโยชน์นิยมนั้นได้ทอนคำถามจริยธรรมลงไปสู่ประโยชน์ ทำให้คำถามจริยธรรมที่แต่เดิมเราเข้าใจว่าเป็นนามธรรมจำต้องหรือวัดไม่ได้นั้นกลายเป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องหรือวัดได้ เมื่อวัดได้ การถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็สามารถหาทางยุติได้ด้วยการศึกษาว่าประโยชน์ที่จะเกิดจากการเลือกหรือไม่เลือกสิ่งที่เป็นปัญหานั้นคืออะไร

ในแง่หลักการ ปรัชญาประโยชน์นิยมไม่ได้สนับสนุนหรือคัดค้านการโคลนมนุษย์ แต่ปรัชญาที่ว่านี้บอกเราว่า หากเราต้องการตัดสินใจว่าสังคมเราจะอนุญาตให้มีการโคลนมนุษย์หรือไม่ สิ่งที่เราสามารถใช้เป็นหลักการได้ก็คือให้พิจารณาว่าระหว่างการอนุญาตกับการไม่อนุญาตอย่างไหนสังคมจะได้ประโยชน์มากกว่ากัน มีแพทย์และนักวิทยาศาสตร์บางส่วนเชื่อว่าการโคลนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นตอจากตัวอ่อนนั้นมีประโยชน์แก่สังคมอย่างแน่นอน โทษในเรื่องนี้ก็อาจมีบ้างหากเราเข้าใจว่าตัวอ่อนนั้นเป็นมนุษย์ การใช้ชีวิตเขามาเพื่อประโยชน์สำหรับชีวิตผู้อื่นก็ต้องถือว่าเป็นการละเมิดชีวิตเขา แต่ในท้ายที่สุดหลักการของประโยชน์นิยมที่พิจารณาประโยชน์ของคนจำนวน

มากกว่าเป็นหลักก็จะบอกเราว่าสังคมเราสามารถที่จะเลือกหนทางนั้นได้ การใช้ชีวิตของคนเพียงคนเดียวแถมยังเป็นคนในสภาวะแรกเริ่มที่ยังไม่มีอะไรบ่งชี้ว่าเขาสามารถรู้สึกนึกคิดอะไรได้เพื่อประโยชน์ในการเชี่ยวชาญรักษาความเจ็บป่วยของคนจำนวนมหาศาล ย่อมไม่ต่างจากการตัดถนนหรือสร้างเขื่อนที่จะต้องมีคนจำนวนน้อยเสียประโยชน์เป็นธรรมดา จะอย่างไรก็ตาม มนุษย์เรานั้นมีสามัญสำนึกในเรื่องการเคารพหรือให้ค่าแก่ชีวิตของมนุษย์อยู่ในตัว การขัดแย้งกันในเรื่องประโยชน์ของผู้คนในกรณีการสร้างถนนหรือเขื่อนนั้นไม่ถึงขั้นทำให้ใครตาย แต่ความขัดแย้งเรื่องการโคลนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นแบบสำหรับเชี่ยวชาญความเจ็บป่วยนั้นเกี่ยวข้องกับการละเมิดคุณค่าชีวิตมนุษย์ในระดับที่รุนแรง เพราะผู้ที่เสียประโยชน์ในกรณีนี้ถึงกับต้องเสียชีวิตเลยทีเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้การถกเถียงกันเรื่องประโยชน์ในกรณีการโคลนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นแบบก็ไม่ง่ายเหมือนการสร้างเขื่อนตัดถนนที่ได้กล่าวมาแล้ว

ดูเหมือนหลักการเรื่องประโยชน์จะใช้ได้ดีกว่ากับเรื่องการโคลนมนุษย์แบบเพื่อให้ได้ลูกมาเลี้ยง ในการนี้ไม่มีใครเสียชีวิต มีแต่คนที่ได้ชีวิตคือได้กำเนิดมาดูแลโลกเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่ง (หรือมากกว่านั้น ในกรณีที่การโคลนนั้นทำในลักษณะการสร้างฝาแฝดตั้งแต่สองคนขึ้นไป) จะอย่างไรก็ตาม หากว่าการโคลนในลักษณะนี้ต่อมามีการศึกษาวิจัยแล้วพบว่ามิใช่โทษแฉ่งอยู่มาก เช่นทารกที่เกิดจากกรรมวิธีเช่นนี้มีสุขภาพทั้งทางกายและใจไม่ได้เท่ากับทารกที่เกิดตามวิธีการธรรมชาติ ข้อมูลนี้ก็บอกเราว่าสิ่งนี้เป็นโทษมากกว่าเป็นประโยชน์ ดังนั้นสังคมเราก็ไม่ควรอนุญาตให้ใครโคลนทารกเพื่อจะได้ทายาทมาสืบสกุล สำหรับนักวิทยาศาสตร์นั้น คุณสมบัติอันหนึ่งของความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ที่จะเสนอต่อสาธารณชนก็ต้องปลอดภัย ดังนั้นแม้ไม่มีปรัชญาประโยชน์นิยมมาบอก นักวิทยาศาสตร์ที่ค้นคว้าในเรื่องการโคลนหากพบ ณ วันหนึ่งอย่างแน่นอนว่าการโคลนมนุษย์เป็นวิธีการที่ไม่ปลอดภัยและเราไม่มีทางเลือกเลี่ยงความไม่

ปลอดภัยนั้นด้วย การโคลนก็ถือว่าจบสิ้น จะไม่มีใครสนใจทดลองสิ่งนี้เพื่อนำมาใช้กับมนุษย์อีก

หากพิจารณาอย่างคร่าวๆ เราจะเห็นว่าปรัชญาประโยชน์นิยมนี้ใช้เป็นหลักตัดสินว่าสังคมเราจะเอาอย่างไรกับการโคลนมนุษย์ได้ดีทีเดียว บางประเทศในโลกนั้นใช้หลักการที่ว่านี้ในการปฏิบัติจริงๆ เช่นประเทศอังกฤษที่กฎหมายอนุญาตให้แพทย์สามารถโคลนตัวอ่อนมนุษย์ (หรือสร้างตัวอ่อนด้วยวิธีอื่นใดก็ตามแต่) เพื่อใช้เซลล์ต้นแบบของตัวอ่อนนั้นในการรักษาโรค โดยมีข้อแม้ว่าตัวอ่อนนั้นจะต้องถูกใช้ภายในสองสัปดาห์ (เหตุผลที่ให้ใช้ภายในสองสัปดาห์ เพราะมีนักวิทยาศาสตร์ในประเทศนี้ให้ความเห็นแก่รัฐบาลตอนที่ผ่านกฎหมายนี้ว่า พ้นไปจากสองสัปดาห์แล้วตัวอ่อนนั้นจะมีเซลล์ประสาทเกิดขึ้น ซึ่งตีความได้ว่าเขาอาจมีความรู้สึกนึกคิดแล้วในบางลักษณะ ซึ่งตามความเชื่อนักวิทยาศาสตร์ที่ให้ความเห็นนี้ ความรู้สึกนึกคิดนั้นเองที่บ่งบอกว่าตัวอ่อนนั้นกลายสภาพจากที่ไม่ใช่คนมาเป็นคนแล้ว ดังนั้นการใช้พวกเขาก่อนหน้านั้นคือภายในสองสัปดาห์จึงไม่ใช่การใช้ชีวิตคน แต่เป็นการใช้กลุ่มเซลล์เท่านั้น) ในประเทศตะวันตกบางประเทศเช่นอเมริกา ปัจจุบันกฎหมายยังไม่อนุญาตให้ทำเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ แต่ก็มีเสียงเรียกร้องจากประชาชนและนักวิทยาศาสตร์ไม่น้อยว่าอเมริกาอาจต้องอนุญาตให้โคลนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นแบบเพื่อเยียวยารักษาโรคที่ปัจจุบันยังมองไม่เห็นความหวังอื่นนอกจากการใช้เซลล์ต้นแบบนี้เท่านั้น เหตุผลที่คนเหล่านี้ใช้อ้างก็คือเรื่องความเป็นประโยชน์ต่อสังคมอเมริกันนั่นเอง ผู้วิจัยเชื่อว่าข้อเรียกร้องในแง่ของประโยชน์เช่นนี้ต่อไปจะค่อยๆ มีน้ำหนักมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้อเมริกาต้องปรับปรุงกฎหมายของตนในอนาคต อย่างน้อยนักวิทยาศาสตร์ก็ได้พยายามชี้ว่าการที่กฎหมายไม่อนุญาต จะทำให้อเมริกาล้าหลังกว่าอังกฤษในเรื่องการแพทย์ ซึ่งความล้าหลังนั้นก็หมายถึงการที่คน

อเมริกันจะไม่สามารถใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางการแพทย์ได้อย่างเต็มที่เหมือนกับที่คนอังกฤษได้รับนั่นเอง

จุดอ่อนของแนวคิดแบบประโยชน์นิยมนี้อยู่ที่การละเลยมิติที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เพราะได้ทอนคุณสมบัติที่มีอยู่ในสิ่งทั้งหลายลงเป็นเรื่องปริมาณที่สามารถวัดได้แล้วให้ค่าแก่ปริมาณอันวัดได้นั้นมากกว่าคุณภาพที่เป็นเรื่องนามธรรมอันไม่อาจวัดได้ ในสถาบันการศึกษามัยใหม่เช่นมหาวิทยาลัย เมื่อแนวคิดแบบเน้นเรื่องประโยชน์เข้ามา มีอิทธิพล ก็เกิดการคุกคามต่อการเรียนการสอนบางสาขาวิชาที่ถูกมองว่าไม่เป็นประโยชน์เพราะไม่สามารถ “ทำเงิน” ได้เช่น ปรัชญา วรรณคดี แนวคิดของคานต์นั้นแม้จะเป็นนามธรรมกว่าและไม่ชัดเจนเท่าแนวคิดของมิลล์ แต่แนวคิดของคานต์ก็ให้ความสำคัญแก่มิติที่เป็นรายละเอียดทางด้านคุณภาพ ประโยชน์นิยมนั้นอาจใช้ได้ดีกับการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เป็นปริมาณ แต่อาจใช้ไม่ได้หรือไม่ใช้ไม่ได้เลยกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ ถ้ามหาวิทยาลัยคิดว่าการลงทุนจ้างอาจารย์สอนวิชานิติศาสตร์ให้ผลคุ้มค่ากว่าการจ้างอาจารย์สอนปรัชญา มหาวิทยาลัยก็ต้องไม่เปิดสอนปรัชญา แต่ความคิดเช่นนี้ยากที่จะยอมรับได้ เพราะคุณค่าของปรัชญานั้นแม้จะวัดเป็นจำนวนหรือปริมาณในแง่ผลตอบแทนกลับสู่มหาวิทยาลัย ซึ่งคิดจากเงินของผู้ลงทะเบียนเรียนไม่ได้ แต่ปรัชญานั้นมีค่าบางอย่างซึ่งทำให้ผู้อยู่ในวงการศึกษามองเห็นพ้องต้องกันว่าจะยกเลิกไม่สอนปรัชญาเพราะเหตุผลว่าไม่ทำเงินนั้นไม่ใช่เรื่องที่จะพูดกันได้ง่ายๆ ในทำนองเดียวกัน การโคลนมนุษย์ในบางลักษณะเช่นการโคลนเพื่อใช้เซลล์ต้นแบบเพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์นั้นอาจวัดเป็นประโยชน์ได้จริง แต่ก็มีมิติทางนามธรรมบางอย่างที่วัดไม่ได้ในรูปของประโยชน์แฝงอยู่ ซึ่งมีมิติที่ว่านี้แนวคิดแบบประโยชน์นิยมไม่พิจารณาเลย การยอมให้ใช้ชีวิตมนุษย์ด้วยกันเพื่อต่ออายุของชีวิตมนุษย์อื่นนั้นเราอาจถามได้ว่าถูกต้องหรือไม่ และเราอาจถามต่อไปอีกว่าสังคมที่ยอมให้ทำ

เช่นนี้จะกำลังเพาะบ่มทัศนคติที่มองว่าเราสามารถใช้ชีวิตมนุษย์บางประเภท (เช่นมนุษย์ที่เพิ่งเกิดและไม่อาจมีปากเสียงมาได้แข่งอะไรกับเรา) เพื่อประโยชน์ของเราได้ ซึ่งหากทัศนคติเช่นนี้แผ่ขยายมากขึ้นจะทำให้จิตใจของผู้คนหยาบกระด้างมากขึ้นหรือไม่

จะอย่างไรก็ตาม การชั่งน้ำหนักว่าเราจะเลือกประโยชน์ที่วัดได้หรือคุณค่าที่วัดไม่ได้ในบางกรณีก็อาจไม่ยาก แต่ในบางกรณีก็ยาก แนวคิดแบบประโยชน์นิยมนั้นเป็นแนวคิดที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นหลัก แม้มีลัทธิซึ่งป็นนักปรัชญาคนสำคัญคนหนึ่งของปรัชญาสายนี้จะกล่าวว่าประโยชน์นั้นต้องดูความมั่นคงในระยะยาวด้วย แต่ความมั่นคงที่ว่ามันก็ไม่ได้ครอบคลุมมาถึงประเด็นที่เป็นคุณค่าทางนามธรรมที่เรากำลังกล่าวถึงอยู่นี้ นอกจากนั้น ปรัชญาแบบเน้นเรื่องประโยชน์ของมหาชนนี้ก็ดูจะเป็นปรัชญาที่ออกแบบใช้กับสังคมอย่าง “โลกๆ” คือคิดอย่างชาวโลก ไม่ต้องคิดถึงมิติของชีวิตและสังคมที่ลึกซึ้งเกินไปกว่าประโยชน์ทางวัตถุที่มองเห็นจับต้องได้ การเยียวยารักษาโรคนั้นเป็นการพิจารณาชีวิตในมิติของปริมาณ ปริมาณในที่นี้คือการมีชีวิตยืนยาว เมื่อพิจารณาชีวิตในแง่นี้ เราก็ชั่งน้ำหนักได้ว่า ตัวอ่อนที่สร้างขึ้นจากการโคลนไม่น่าจะมีค่ามากกว่าการยุติความเจ็บป่วยของคนในโลกจำนวนมากที่ต้องทรมานด้วยโรคร้ายที่กำลังรุมเร้าชีวิตอยู่ แต่ถ้าเราคิดไปถึงมิติอื่นๆ ของชีวิตเช่นการมีชีวิตอยู่อย่างไม่เบียดเบียนผู้อื่น การมีชีวิตอยู่อย่างที่ไม่เห็นว่าการทำอะไรจะต้องดิ้นรนที่จะไม่ตาย เมื่อสัญญาณแห่งความตายมาเยือน หากเราคิดเช่นนี้ เราก็อาจไม่เห็นด้วยที่จะอนุญาตให้ใครโคลนตัวอ่อนมนุษย์ขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ดังที่กล่าวมา เราจะตายเมื่อถึงเวลาตาย ก็เท่านั้นเอง เมื่อทุกคนยอมรับเช่นนี้ คือยอมรับการมีชีวิตอันประกอบด้วยคุณค่าที่ลึกซึ้งเป็นนามธรรม แนวคิดแบบประโยชน์นิยมก็จะไม่มีเสน่ห์ดึงดูดใจเราให้ทำตาม ในท้ายที่สุดสังคมเราจะไม่มีใครคิดจะหาประโยชน์ใดคนโดยการทำร้ายผู้อื่น สังคมเช่นนี้ผู้วิจัยคิดว่าไม่ใช่สังคมอย่าง

โลกๆ แต่เป็นสังคมของมนุษย์ผู้ประเสริฐ ที่เราอาจเคยได้ยินเล่าไว้ในคัมภีร์เก่าๆทางศาสนา จะอย่างไรก็ตาม มีคนไม่น้อยที่คิดว่าสังคมแบบอุดมคติเช่นนี้ในแง่ความดิงามนั้นต้องดีกว่าสังคมอย่างโลกๆที่คิดเพียงเรื่องประโยชน์อันวัดได้เท่านั้น ถ้าเป็นเช่นนั้นก็หมายความว่า การโคลนมนุษย์แล้วอ้างความเป็นประโยชน์ในลักษณะต่างๆนั้นมีความหมาย มีเหตุผล ก็เฉพาะในสังคมอย่างโลกๆเท่านั้น ถ้าเราคิดว่าสังคมเรา (เช่นสังคมไทย) จะต้องเป็นมากกว่าสังคมอย่างโลกๆที่กล่าวมานั้น แนวคิดแบบประโยชน์นิยมก็ต้องได้รับการพิจารณาให้ละเอียดก่อนที่เราจะใช้ ก็ต้องคัดเลือกเอาเฉพาะแง่มุมที่ไม่ขัดกับการยอมรับคุณค่าของชีวิตที่เป็นนามธรรมมาใช้เท่านั้น ซึ่งจุดนี้ผู้วิจัยคิดว่าไม่ใช่เรื่องง่ายเลย แต่เราก็ต้องทำ ๑

ภาคที่สอง

ทัศนะของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการโคลนมนุษย์

ในภาคที่หนึ่ง เราได้พิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับการโคลนมนุษย์และปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์ สิ่งที่เราจะพิจารณากันในบทนี้ก็คือ เราจะดูกันว่าพระพุทธศาสนาจะให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการโคลนมนุษย์อย่างไร เพื่อให้การพิจารณาเรื่องนี้ชัดเจนเป็นสัดเป็นส่วนและต่อเนื่องเกี่ยวข้องกันทั้งหมด ผู้วิจัยจะขอกำหนดประเด็นที่จะพิจารณาเป็นเรื่องๆไปดังนี้

การโคลนมนุษย์ในสองมิติ

ในภาคแรกของงานวิจัยนี้ เราได้พิจารณาไปแล้วว่า สิ่งที่เราเรียกว่าระบบจริยธรรมในพระพุทธศาสนานั้นแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ จริยธรรมสำหรับให้คนแต่ละคนเลือกนำไปใช้กับชีวิตตนเป็นคนๆไป เราเรียกพุทธจริยธรรมแบบนี้ “พุทธจริยธรรมส่วนบุคคล” หรือ “พุทธจริยธรรมส่วนบุคคล”

(Personal Buddhist Morality) อีกส่วนหนึ่งคือจริยธรรม สำหรับให้คนจำนวนมากที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับเลือกว่าเรื่องเช่นนี้สังคมเราควรตัดสินใจที่จะเอาแบบไหนหรืออย่างไร พุทธจริยธรรมแบบที่สองนี้เราเรียกชื่อว่า “พุทธ-จริยธรรมสำหรับสังคม” (Social Buddhist Morality) เดิมนั้นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเริ่มต้นด้วยการเป็นหลักจริยธรรมสำหรับบุคคล ข้อนี้เป็นไปตามลักษณะของการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนาที่ว่าพระพุทธองค์สมัยที่ยังเป็นเจ้าชายนั้นได้ใคร่ครวญเห็นปัญหาชีวิตที่ว่า “คนเราเกิดมาแล้วก็ต้องแก่เจ็บและตาย ทำอย่างไรหนอ เราจึงจะสามารถหลุดพ้นไปจากความจริงของชีวิตอันน่าอนาถใจนี้” จะเห็นว่าจุดเริ่มต้นของพุทธศาสนานั้นมาจากความคิดส่วนบุคคลของเจ้าชายสิทธัตถะที่ต้องการแสวงหาหนทางพ้นไปจากสภาพชีวิตที่ท้อแท้เห็นว่าเป็นสิ่งที่สมควรแก่การเบื่อหน่าย แรกทีเดียวนั้น พระพุทธองค์ไม่ได้ตั้งพระทัยจะสอนสิ่งที่ทรงค้นพบว่าเป็นหนทางพ้นไปจากสภาพชีวิตที่น่าเบื่อหน่ายข้างต้นแก่ผู้อื่น แต่เมื่อพรหมมาทูลอาราธนา ก็ทรงเปลี่ยนพระทัย จุดนี้เองที่ พุทธธรรมในรูปของประสบการณ์ส่วนบุคคลได้รับการถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่น เมื่อจำนวนผู้รับการถ่ายทอดพุทธธรรมนั้นมีมากขึ้นก็เกิดสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า “พุทธบริษัท” (The Community of Buddhists) ขึ้น สิ่งนี้เองที่ต่อมาเราถือกันว่าเป็นองค์ประกอบหลักของพระพุทธศาสนาในแง่ที่เป็นสถาบันตามที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

พุทธธรรมที่ทรงสอนในระหว่างที่ทรงมีพระชนม์ชีพอยู่นั้น โดยแนวมโนทัศน์ไปอาจเปรียบเทียบกับ “ยารักษาโรค” ยาที่เวลานี้เดิมไม่มีคนรู้จัก พระพุทธองค์ทรงค้นพบยาอันวิเศษที่เวลานี้ ทรงพบว่ายาดังกล่าวสามารถรักษาความเจ็บป่วยอันได้แก่การที่ต้องเวียนว่ายอยู่ในห้วงแห่งการเกิด แก่ เจ็บ และตายได้อย่างสิ้นเชิง พระองค์ทรงเป็นบุคคลแรกในโลกที่ได้ลิ้มลองโอสถอันวิเศษนั้น แรกๆทรงพบว่ายานี้รสขมขื่นนัก ไม่น่าที่จะมีใครในโลกนี้ที่ปรารถนาจะลิ้มลอง

ยาดังกล่าว เมื่อทรงคิดเช่นนั้นก็ทรงไม่คิดจะนำยาดังกล่าวออกไปโฆษณาป่าวประกาศให้ชาวโลกรู้ ต่อเมื่อสหัมบดีพรหมมาทูลให้ทรงทบทวนพระหฤทัยว่า จะต้องมีคนบางจำพวกในโลกที่สามารถรับยาอันขมแสนขมนี้ได้ จึงทรงตัดสินใจสั่งสอนธรรม ยาที่ทรงหยิบยื่นให้แก่คนบางคนนั้นเมื่อเขาได้รับไปแล้วก็นำไปใช้อย่างเป็นการส่วนตัวเพื่อแก้ปัญหาส่วนตัวของตนๆ คนบางคนอาจได้รับประโยชน์จากยานี้มากอย่างที่ได้กล่าวได้ว่าเต็มที่สุด นั่นเป็นเพราะเขาสามารถทนต่อความขมของยานี้ได้อย่างสูงสุด แต่บางคนก็ได้อลิ่ดลิ้มลงมา นั่นก็เป็นผลมาจากการที่เขาไม่สามารถรับรสขมของยาได้เต็มที่ เขายังคิดอยู่ในความหวานของกาม แต่ไม่ว่าใครจะรับได้มากได้น้อยต่างกันอย่างไร สิ่งที่เหมาะสมกันในคนทุกคนก็คือแต่ละคนรับเอายาที่ทรงหยิบยื่นให้นั้นไปปรับใช้กับชีวิตของตนอย่างเป็นการส่วนตัวเหมือนกัน

การปฏิบัติตามหลักพุทธจริยธรรมส่วนบุคคลตามที่บรรยายมาข้างต้นนี้มีข้อที่น่าสังเกตอยู่บางประการคือ ตัวยานี้ได้แก่พุทธธรรมนั้นพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ พระพุทธองค์ไม่ใช่ผู้สร้างยานี้ขึ้น ทรงเพียงแต่ค้นพบ การที่พระพุทธศาสนาพิจารณาหลักจริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติหรือตามธรรมชาตินี้มีนัยสำคัญตรงที่ว่า ความผิดความถูกในทางจริยธรรมประเภทนี้จะไม่ขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของมนุษย์ แต่จะขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในธรรมชาติ การฆ่าสัตว์นั้นเราถามได้ว่าผิดหรือถูก และเราก็สามารถให้ความเห็นเพื่อสนับสนุนทัศนะของเราได้อย่างนี้อย่างนั้นว่า “เพราะเหตุนี้แหละ ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า การฆ่าสัตว์ผิดหรือไม่ผิด” ตามหลักจริยธรรมแบบที่อิงอยู่กับความจริงในธรรมชาติของพระพุทธศาสนา การฆ่าสัตว์แบบต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดต่างกัมนั้นธรรมชาติมีหลักเกณฑ์สำหรับวินิจฉัยว่าผิดหรือถูกอย่างไร และผิดหรือถูกในระดับไหนเอาไว้อธิบายแล้วมนุษย์ไม่จำเป็นต้องรู้รายละเอียดเหล่านี้ทั้งหมด เหมือนกับ

ที่เราไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับโภชนาการทั้งหมด เมื่อเรากินอาหารชนิดหนึ่ง หลักโภชนาการที่เป็นเรื่องธรรมชาติจะกำหนดว่าอาหารชนิดนั้นจะให้คุณค่าหรือโทษแก่เราอย่างไรเอาไว้เรียบร้อยแล้ว การทำกรรมเช่นการฆ่าสัตว์ให้ทาน หรือรักษาศีลเป็นต้นธรรมชาติก็มีหลักที่เป็นรายละเอียดกำหนดผลหรืออานิสงส์เอาไว้แล้ว การสอนหลักพุทธจริยธรรมแบบนี้พระพุทธศาสนาสอนในฐานะ “ข้อมูล” เพื่อให้มนุษย์ได้เลือกว่าเขาจะตัดสินใจเอาอย่างไร ซึ่งทั้งหมดเป็นเรื่องของเขาแต่ละคน พระพุทธองค์นั้นชาวพุทธเชื่อว่าทรงเปรียบเสมือนแพทย์หรือนักวิทยาศาสตร์ที่รู้เรื่องโภชนาการและยาทั้งหลายทั้งปวงอย่างเจนจบ ทรงเอาข้อมูลมาบอกพวกเราว่ากินอะไรจะเป็นคุณหรือโทษแก่กายเสร็จแล้วก็ทรงให้อิสระแก่เราที่จะเลือกเอาตามที่ตนประสงค์ คนที่ติดอยู่ในสอรัยของโลกที่พระพุทธศาสนาเรียกว่าการมรณนั้นก็จะไม่กินโอสธแห่งพุทธ-ธรรมที่มีรสชมอย่างเข้มข้นเหมือนคนที่มึนจิตใจไม่หลงยึดติดในสิ่งเหล่านี้ เมื่อกฎธรรมชาติกำหนดว่ากินของหวานมากก็จะมีสุขภาพไม่ดี ก็เป็นธรรมดาที่คนที่ยังติดในสอรัยของโลกจะมีทุกข์ในแง่มุมต่างๆ ส่วนผู้ที่ไม่ติดในรสหวานดังกล่าวนี้เนื่องจากสามารถรับขามแห่งพุทธธรรมได้เต็มที่ สุขภาพของเขาย่อมจะดีเยี่ยมสมบูรณ์ นี่เป็นเรื่องที่ต้องเป็นเช่นนั้นโดยไม่ขึ้นกับการกะเกณฑ์ของใคร คนที่ปฏิบัติพุทธธรรมได้สมบูรณ์แบบที่เราเรียกว่าพระอรหันต์นั้นก็คือคนที่ชีวิตได้หลุดร่อนออกมาจากเกราะแข็งแห่งทุกข์ที่เคยห่อหุ้มเอาไว้มาก่อนหน้านั้น จะเห็นว่าหลักพุทธจริยธรรมแบบส่วนบุคคลนี้มีคุณสมบัติที่สำคัญสองประการคือ (๑) ขึ้นอยู่กับความจริงในธรรมชาติ (๒) แต่ละคนเลือกเอาว่าจะทำตามมากน้อยเพียงใด ใครทำมากพระพุทธศาสนาก็ถือว่าย่อมจะต้องได้มากกว่าผู้ที่ทำน้อยเป็นธรรมดา

การโคลนมนุษย์นั้นเท่าที่เราพิจารณาเมื่ออยู่อย่างน้อยสองรูปแบบหลักๆคือ โคลนเพื่อได้บุตรกับ โคลนเพื่อใช้เซลล์ต้นแบบจากตัวอ่อนสำหรับเยียวรักษาความเจ็บป่วย

การโคลนอย่างแรกนั้นเกี่ยวข้องกับการให้กำเนิดชีวิต ส่วนการโคลนอย่างที่สองเกี่ยวข้องกับการทำลายชีวิต (แม้ว่าก่อนที่จะทำลายจะให้กำเนิดชีวิตก่อน แต่ระยะเวลาที่ตัวอ่อนดำรงอยู่นั้นสั้นนิดเดียว เราจึงจะถือว่าการโคลนแบบนี้ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชีวิต) โดยทั่วไปหลักจริยธรรมแบบส่วนบุคคลในพระพุทธศาสนาไม่ปรากฏคำสอนว่าด้วยเรื่องความชั่วร้ายอันเกิดจากการให้กำเนิดชีวิต ในทางตรงกันข้าม ดูเหมือนการให้ชีวิตพุทธศาสนาจะเห็นว่าเป็นความดีงาม ดังมีคำสอนว่าด้วยบุญคุณของบุญการผู้ให้กำเนิดชีวิตในลักษณะต่างๆ ถึงขนาดว่ามีคำสอนบางส่วนที่ว่าด้วยความชั่วสูงสุดที่มนุษย์เราจะทำได้ (อนันตริยกรรม) ซึ่งได้ให้เนื้อที่แก่บิดามารดาผู้ให้กำเนิดชีวิตเข้าไปนั่งอยู่ในรายชื่อของบุคคลที่เมื่อถูกล่วงละเมิดถึงขั้นเสียชีวิตแล้วคนละเมิดจะถือว่าได้กระทำบาปอันหนักสูงสุดเท่าที่มนุษย์จะทำได้เลยทีเดียว นี่ย่อมแสดงว่าการให้กำเนิดชีวิตต้องเป็นความดี ไม่อย่างนั้นคงไม่มีคำสอนเช่นนี้ปรากฏอยู่ในหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างแน่นอน

ในทางตรงกันข้าม มีคำสอนมากมายในพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงความชั่วร้ายของการฆ่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฆ่ามนุษย์ พิจารณาจากภาพกว้างเช่นนี้ การโคลนแบบเพื่อสร้างชีวิตมนุษย์ขึ้นมาแล้วใช้ชีวิตนั้นมาเยียวรักษาความเจ็บป่วยของคนบางคนจึงน่าจะเข้าข่ายเป็นความผิดตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา อย่างน้อยที่สุดที่เราพอมองเห็นในเบื้องต้นนี้ก็คือการกระทำเช่นนั้นน่าจะเข้าข่ายการทำปาณาติบาตอันเป็นการละเมิดศีลข้อแรกในศีลห้าที่พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศีลพื้นฐานหรือศีลในระดับต่ำสุดที่ชาวพุทธจะต้องมี ไม่เช่นนั้นการจะพัฒนาชีวิตให้สูงขึ้นตามระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย

จะอย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาหลักการกว้างๆนั้นในท้ายที่สุดแล้วภาพของสิ่งที่เราพิจารณาอาจเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเราได้พิจารณาเรื่องนั้นๆอย่างลงลึกในรายละเอียด

ยกตัวอย่างเช่นการฆ่าแม่วะกล่าวได้ว่าน่าจะเข้าข่ายการทำ ปาณาติบาตเสมอ แต่ในสังคมปัจจุบันมีการฆ่าบางลักษณะ ที่อาจตั้งคำถามได้ว่าเหตุใดเราจึงควรจัดการฆ่าเช่นนี้เข้าใน ข่ายของปาณาติบาตด้วย เพราะปกติการฆ่าอันจะถือว่าเป็น การทำผิดจริยธรรมตามหลักการของปาณาติบาตควรจะ หมายถึงการฆ่าบนพื้นฐานของจิตใจที่ชั่วร้าย เช่นฆ่าเพราะ โกรธ หรือเกลียด เป็นต้น แต่บางครั้งเราพบว่าคนบางคนรัก และหวังดีกับคนหรือสัตว์ที่ตัวเองเกี่ยวข้องอยู่ ไม่ต้องการ ให้อันหรือสัตว์นั้นประสบความทุกข์ทรมานจากความ เจ็บป่วยหรือจากสภาพชีวิตบางอย่างเช่นประสบอุบัติเหตุ ร้ายแรงและกำลังทุกข์ทรมาน จึงได้ลงมือยุติชีวิตของบุคคล หรือสัตว์ที่ตนรักนั้น

เมื่อเรารู้ว่าผู้วิจัยอ่านข่าวต่างประเทศแล้วพบว่า ชาวไร่ ในต่างประเทศหลายคนที่ทำไร่อยู่กลางป่าตัดสินใจยิงวัวใน ไร่ของตนที่ประสบอุบัติเหตุถูกไฟฟ้าลวดจนเจ็บหนักเพื่อ ช่วยให้อันที่ตนรักนั้นพ้นไปจากภาวะอันทรมานนั้น พวกเขา ยิงวัวที่นอนรายเรียงกันอยู่เป็นร้อยๆตัวไปด้วยน้ำตาที่ไหล ไปด้วย นี่คือการฆ่าที่แค้นองเรารู้ว่ามีได้เกิดจากความ เกลียดชังเลยแม้แต่น้อย ตรงกันข้าม การฆ่าเช่นนี้มาจาก ความรัก ลูกหลานบางคนในสมัยนี้ขอให้แพทย์ช่วยทำให้ พ่อแม่หรือปู่ย่าตายายที่ทรมานด้วยโรคภัยอันไม่มีทาง รักษาได้กลับไปเสีย นี่ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการฆ่าเช่นกัน (หากว่าการฆ่าเราหมายถึงการกระทำใดๆก็ตามแต่ที่ส่งผล ให้อันอื่นเสียชีวิต) แต่การฆ่าในสถานการณ์เช่นนี้เราสามารถ ตั้งคำถามได้ว่าสมควรวินิจฉัยว่าผิดจริยธรรมหรือไม่ เพราะ ไม่ได้เกิดจากความคิดที่ชั่วร้ายเช่นแค้นเคืองเกลียดชังเลย

การโคลนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นตอสำหรับรักษาความ เจ็บป่วยก็เช่นเดียวกัน โดยภาพกว้าง การใช้เซลล์ต้นตอจาก ตัวอ่อนนั้นอาจถือได้ว่าเป็นการฆ่าอย่างหนึ่ง แต่การฆ่า ดังกล่าวนี้ก็มีคุณสมบัติในรายละเอียดที่เป็นพิเศษแตกต่าง ไปจากการฆ่าอย่างที่เรารู้ว่าเป็นความชั่วร้ายโดยทั่วไป ถามว่า ชายคนหนึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว มีลูกและภรรยาที่

ต้องรับผิดชอบดูแล เขาป่วยและวิธีเดียวที่เป็นหนทาง เยียวยาโรคนั้นคือเขาต้องตัดเอาเนื้อของเขามาโคลน เมื่อ ได้ ตัวอ่อนที่มีลักษณะทางพันธุกรรมที่ตรงกับเขา แพทย์ก็ใช้ เซลล์ต้นแบบจากตัวอ่อนนั้นมาปลูกถ่ายลงในตัวเขา การ สร้างตัวอ่อนขึ้นแล้วใช้ประโยชน์จากตัวอ่อนนี้เกิดจาก ความโกรธแค้นซึ่งซึ่งตัวอ่อนกระนั้นหรือ คำตอบคือไม่ น่าจะใช่ ชายคนนั้นไม่ได้มีความรู้สึกในเชิงลบต่อตัวอ่อนที่ เขาสร้างขึ้นเลย เขาเพียงแต่รู้สึกว่าเขาจำเป็นต้องสร้างชีวิต นั้นขึ้น เขาอาจรู้สึกผิดในบางส่วนด้วยซ้ำไปว่าการใช้เซลล์ ต้นตอจากตัวอ่อนนั้นอาจมีความหมายเท่ากับเป็นการฆ่า แม้ ไม่ใช้การ “ฆ่า” ที่เต็มรูปแบบในความหมายอย่างที่เรารู้จัก กัน แต่นั่นก็คือการ “คร่า” ชีวิตของผู้อื่น แต่เพราะความ จำเป็นแท้ๆ เขาจึงต้องกระทำเช่นนั้น ความรู้สึกเช่นนี้ยังทำให้เรามองเห็นว่ากรณีนี้ห่างไกลจากการฆ่าคนตายที่ระบบ ศีลธรรมของพระพุทธศาสนาเห็นว่าเป็นความเลวร้าย การ โคลนมนุษย์เพื่อใช้เซลล์ต้นแบบสำหรับรักษาความเจ็บป่วย จึงไม่อาจวินิจฉัยได้ทันทีทันใดว่าผิดตามหลักการของ พระพุทธศาสนา เราต้องพิจารณาเรื่องนี้อย่างรอบคอบรอบ ด้านเสียก่อนจึงจะวินิจฉัยได้

ในการทำงานกัน แม้การให้กำเนิดชีวิตจะเป็นสิ่งที่ พระพุทธศาสนาให้ค่าในทางดี แต่การให้กำเนิดชีวิตนั้นเรา ต้องเข้าใจว่าหมายเอาการให้กำเนิดชีวิตบนพื้นฐานของ ความรักและการไม่คิดถึงประโยชน์ตนเป็นที่ตั้ง พ่อแม่ที่นั้น พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นบุคคลที่ให้กำเนิดชีวิตบุตรอย่าง บริสุทธิ์ใจ บริสุทธิ์ใจในที่นี้หมายถึงไม่ได้ให้กำเนิดชีวิต เพราะต้องการผลประโยชน์บางอย่างจากบุตร ความบริสุทธิ์ ใจเช่นนี้เป็นความดี และด้วยความดีนี้ การให้กำเนิดชีวิตจึง ถือว่าเป็น สิ่งอันควรแก่การ สรรเสริญในทัศนะของ พระพุทธศาสนา ในสมัยปัจจุบัน การให้กำเนิดบุตรในบาง ลักษณะอาจตั้งคำถามได้ว่าเกิดจากความรักและปรารถนาดี ของพ่อแม่อย่างบริสุทธิ์ใจหรือไม่ การให้กำเนิดชีวิตผ่าน การโคลนแบบที่หนึ่งคือโคลนเพื่อได้ทายาทนั้นในบาง

สถานการณ์เราอาจสงสัยในเรื่องความบริสุทธิ์ใจของผู้ให้กำเนิดได้ ยกตัวอย่างเช่นคู่สมรสที่เป็นเกย์บางคู่อาจใช้การโคลนเพื่อให้ตนสามารถมีลูกได้เหมือนคู่สมรสปกติ แรงจูงใจหลักของพวกเขาอาจได้แก่การตอบสนองความรู้สึกอันเป็นปมด้อยลึกๆว่าไม่สามารถมีลูกได้ตามวิธีการธรรมชาติเหมือนคนอื่น แต่ด้วยการโคลนนี้แหละที่ทำให้พวกเขารู้สึกว่า “ฉันไม่ได้ด้อยไปกว่าพวกเกย์เลย” ในสภาพเช่นนี้ ในลักษณะของจิตใจเช่นนี้ เราอาจสงสัยได้ว่าการให้กำเนิดชีวิตใหม่ขึ้นสมควรแก่การยกย่องในฐานะบุญกริมากน้อยเพียงใด หากกล่าวในแง่กายภาพ ก็กล่าวในแง่ที่คู่สมรสที่เป็นเกย์คู่นี้เป็นปัจเจกหรือที่มาของทารกนั้นพวกเขาก็ไม่ต่างจากคู่สมรสอื่น แต่ถ้ากล่าวลงลึกไปกว่านั้น ก็กล่าวในแง่ที่พวกเขาให้กำเนิดทารกภายใต้ความคิดอย่างไร การคิดถึงตนเองเป็นหลัก คิดถึงการที่ตนจะสามารถหลบปมด้อยออกไปจากชีวิตได้ มากกว่าที่จะคิดถึงทารกที่จะเกิดมา สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้เรามองเห็นความห่างไกลระหว่างพ่อแม่แบบที่คิดถึงตนก่อนนี้กับพ่อแม่ที่ให้กำเนิดบุตรอย่างคิดถึงบุตรได้มากที่สุด

อาจมีผู้โต้แย้งว่า ในมนุษย์ปุถุชนนั้น การให้กำเนิดบุตรแยกไม่ออกจากกามารมณ์ในแง่ที่ว่า น่าจะมีคนไม่มากนักที่ตั้งใจจะมีบุตรด้วยความรักความเมตตา ส่วนใหญ่นั้นมีบุตรเพราะสิ่งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากกามารมณ์ ความรักและเมตตานั้นเกิดทีหลัง ข้อวิจารณ์นี้ผู้วิจัยยอมรับว่ามีเหตุผลอยู่มาก เพราะวิสัยของคนธรรมดาที่ชีวิตยังถูกกำหนดโดยกามารมณ์นั้นน่าจะเป็นอย่างที่คุณตั้งข้อสังเกตข้างต้นกล่าว แต่ข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นนั้นก็ไม่ใช่เหตุผลที่จะใช้บอกว่า การกล่าวถึงความคิดในเบื้องต้นของผู้ที่ให้กำเนิดทารกนั้นเป็นสิ่งที่ไม้อาจจะกล่าวถึงได้ เพราะแม้จะเป็นความจริงว่าตอนที่เรามีลูกนั้นเราไม่ค่อยได้คิดหรือตั้งใจอะไรมาก แต่การให้กำเนิดชีวิตที่พิเศษบางอย่างนั้นอาจกล่าวได้ว่าต่างจากกรณีปกติธรรมดาที่เรากล่าวถึงอยู่ตรงที่ การให้กำเนิดชีวิตอย่างพิเศษเหล่านี้มักมาพร้อมกับความจงใจหรือ

ทัศนคติบางอย่างที่แรงกล้า ยกตัวอย่างเช่น สามิภรรยาคนหนึ่งมีลูกสาวที่ฉลาด น่ารัก นิสัยดี ต่อมาลูกสาวนั้นเสียชีวิตลงด้วยอุบัติเหตุ ทั้งคู่ตัดสินใจโคลนเธอขึ้นมาใหม่เพราะยอมรับความสูญเสียไม่ได้ จะเห็นว่าการให้กำเนิดทารกคนที่สองนั้นเกิดจากความปรารถนาอันแรงกล้าอย่างหนึ่ง ตอนที่ทั้งคู่ให้กำเนิดลูกคนแรกที่เสียชีวิตไปนั้นพวกเขาอาจไม่ได้คิดอะไรเหมือนคนธรรมดาทั่วไป แต่คราวนี้เหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง กรณีหลังนี้เราอาจเป็นตัวอย่างเพื่อชี้ว่า มีบางกรณีที่เราสามารถตั้งคำถามเรื่องสภาพจิตใจของผู้ให้กำเนิดได้ว่าคิดอย่างไร ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้เราสามารถชี้แจงน้ำหนักได้ว่าพวกเขาให้กำเนิดลูกนั้นสมควรได้รับการสรรเสริญว่าเป็นผู้ให้กำเนิดชีวิตตามคติของพระพุทธศาสนาเรื่องบุญคุณของบุญกริมากน้อยเพียงใด

สรุปความว่า แม้การโคลนมนุษย์สองแบบคือแบบสร้างทายาทกับแบบสร้างตัวอ่อนเพื่อสกัดเอาเซลล์ต้นแบบมารักษาความเจ็บป่วยจะมีลักษณะในเบื้องต้นที่เราพิจารณาได้ว่าเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นคนและโทษต่างกัน คือแบบแรกเกี่ยวข้องกับการให้กำเนิดชีวิตที่น่าจะเป็นสิ่งดี แบบที่สองเกี่ยวข้องกับการทำลายชีวิตที่น่าจะเป็นสิ่งไม่ดี แต่ในรายละเอียดอาจมีบางกรณีในสองแบบนี้ที่ต่างไปจากภาพในเบื้องต้นที่เราเข้าใจ ดังนั้นในทางปฏิบัติ เมื่อเราต้องใช้ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อพิจารณาปัญหาเหล่านี้เราจะดูว่างๆไม่ได้ จะต้องมีการลงรายละเอียดในทุกเรื่องที่เป็นไปได้ (เท่าที่สติปัญญาของเราจะจินตนาการเห็น) เพื่อให้การวินิจฉัยออกมาสมบูรณ์และรัดกุมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

การพิจารณาเรื่องการโคลนที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงมิติเดียว คือมิติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมส่วนบุคคล ยังมีจริยธรรมอีกแบบหนึ่งของพระพุทธศาสนาคือจริยธรรมสำหรับสังคม การโคลนสองแบบข้างต้นนั้นเมื่อพิจารณาจากแง่มุมของจริยธรรมส่วนบุคคลแล้วก็อาจไม่เป็นปัญหา

ในเชิงปฏิบัติมากนัก เพราะจริยธรรมส่วนบุคคลเป็นเรื่องที่แต่ละคนจะเลือกตัดสินใจว่าเขาควรทำอย่างไรกับเรื่องนั้นๆ ในแง่หนึ่ง เมื่อชาวพุทธแต่ละคนเผชิญหน้ากับปัญหาว่า “เราจะเอาอย่างไรดีกับเรื่องนี้ จะโคลนหรือไม่โคลน เพราะอะไร” แต่ละคนที่ได้รับการอบรมมาต่างกันก็อาจตัดสินใจไม่เหมือนกัน การตัดสินใจของคนบางคนอาจใกล้เคียงกับคำแนะนำที่พระพุทธศาสนาให้ แต่ของบางคนก็อาจอยู่ห่างไกล แต่ไม่ว่าจะใกล้หรือไกล ทั้งหมดก็ไม่มีปัญหา เพราะพระพุทธศาสนาถือว่าใครตัดสินใจทำอะไรลงไปก็ต้องรับผิดชอบการกระทำของตนในทางศีลธรรมด้วยตนเอง เรื่องนี้เป็นไปตามกฎแห่งกรรมซึ่งเป็นกฎธรรมชาติ ขอให้สังเกตว่าจริยธรรมส่วนบุคคลนี้ยังไม่ใช่ทั้งหมดของจริยธรรมที่บุคคลในสังคมจะต้องประพฤติปฏิบัติ เพราะแม้จะมีกฎแห่งกรรมคอยกำราบหรือลงโทษคนที่ก่อความชั่วร้าย แต่ก็อาจมีคนบางคนที่ไม่เกรงกลัวกฎแห่งกรรม จะเพราะไม่เชื่อว่ามิกฎแห่งกรรมจริง หรือจะเพราะคิดว่าถึงกฎแห่งกรรมมีจริง ตนจะได้รับ โทษก็ต่อเมื่อตายแล้วเท่านั้น ชาตินี้เขาขอให้ได้สิ่งที่ตนต้องการก่อนก็แล้วกัน ชาติหน้าค่อยไปชดใช้กรรม เมื่อคนพวกนี้คิดเช่นนั้น เขาก็อาจไม่ลังเลที่จะทำกรรมชั่ว ถ้ากรรมชั่วนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวของเขาเท่านั้นก็คงไม่เป็นไร แต่ถ้ากรรมชั่วนั้นเกี่ยวข้องไปยังผู้อื่นด้วย คือในการก่อกรรมชั่วของคนพวกนี้ มีคนอื่นต้องเขามาได้รับผลของการกระทำนั้นด้วย เช่นถูกโกง ถูกฆ่า ถูกเอาเปรียบในลักษณะอื่นๆ ถ้าสังคมเราไม่มีระบบจริยธรรมทางสังคม คนชั่วก็จะก่อความวุ่นวายแก่คนดีในสังคม สังคมก็ไม่สามารถอยู่ได้ ในสมัยที่พระพุทธองค์ทรงก่อตั้งคณะสงฆ์ใหม่นั้น ผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาล้วนแต่เป็นคนดีมีคุณภาพ เพราะเข้ามาบวชด้วยความเคารพศรัทธาในพระรัตนตรัยและประสงค์จะปฏิบัติธรรมเพื่อดับทุกข์จริงๆ สังคมสงฆ์ในระยะแรกจึงเป็นสังคมที่ยังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้จริยธรรมสำหรับสังคม เพราะสมาชิกสงฆ์แต่ละรูปสามารถรับผิดชอบชีวิตตนให้ดีงาม ไม่

รบกวนผู้อื่น ภายใต้อบรมจริยธรรมส่วนบุคคลอยู่แล้ว แต่ต่อมาเมื่อทรงอนุญาตให้พระภิกษุที่เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนต่างๆสามารถบวชกุลบุตรได้เอง สิ่งที่เป็นผลตามมาก็คือปริมาณของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้นและพระสงฆ์บางส่วน (ซึ่งเป็นคนส่วนน้อย) ก็ไม่มีคุณภาพ พระสงฆ์ที่ไม่มีคุณภาพเหล่านี้ต่อมาได้สร้างความเสียหายแก่พระศาสนา ทำให้ชาวบ้านติเตียน คำติเตียนนั้นได้ตกแก่พระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีด้วย เพราะเวลาที่ชาวบ้านติเตียนคำว่าการว่ารวมหมด เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงทรงบัญญัติสิ่งที่เรียกว่าวินัยขึ้น เมื่อเอาสองสิ่งมารวมกันคือ “ธรรม” อันหมายถึงหลักความประพฤติส่วนบุคคล และ “วินัย” อันหมายถึงหลักความประพฤติในฐานะที่เป็นสมาชิกแห่งชุมชนสงฆ์ คำว่า “ธรรม-วินัย” ก็เกิดขึ้น คำนี้พระพุทธองค์ทรงใช้ในฐานะคำแทนที่สำหรับคำว่า “พระพุทธศาสนา” ขอให้สังเกตว่า การที่พระพุทธศาสนาประกอบด้วยเนื้อหาส่วนที่เป็นธรรมและวินัยนี้สะท้อนความจริงอย่างหนึ่งว่า สังคมหนึ่งแม้ว่าตอนแรกจะไม่มี ความจำเป็นก็ต้องมีระบบจริยธรรมสำหรับสังคม เพราะสังคมนั้นสมาชิกทั้งหลายล้วนแต่เป็นคนดี แต่เมื่อสังคมนั้นซับซ้อนมากขึ้น จะมีคนจำนวนหนึ่งที่จะสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น สังคมย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องมี “มาตรการทางสังคม” เพื่อแก้ปัญหา ดังกล่าว

มาตรการทางสังคมตามที่กล่าวมานี้อาจมีได้หลายอย่าง มาตรการทางสังคมที่เราพบมากที่สุดในสังคมต่างๆก็คือกฎหมาย พระวินัยในพระพุทธศาสนานั้นว่าไปแล้วก็คือกฎหมายของพระสงฆ์ กฎหมายไม่ว่าจะออกแบบขึ้นเพื่อใช้กับสังคมสงฆ์หรือสังคมของชาวบ้านจะมีลักษณะเหมือนกันอย่างหนึ่งคือเกิดจากการพิจารณาร่วมกันของคนในสังคมว่า อะไรบ้างที่เราจะยอมให้สมาชิกของสังคมกระทำได้อะไรบ้างที่เราจะไม่ยอมเช่นนั้น การที่มนุษย์จะยอมหรือไม่ยอมในเรื่องใดๆก็ตามแต่ก็เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน

ทางศีลธรรมที่อยู่ใใจของมนุษย์นั่นเอง จะเห็นว่าในท้ายที่สุดแล้ว ทุกอย่างก็จะมีมาจบลงที่เรื่องทางจริยธรรม จริยธรรมทางสังคมนั้นยากกว่าจริยธรรมส่วนบุคคลตรงที่ว่า จริยธรรมส่วนบุคคลนั้น ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เนื่องจากคนที่คิดว่าควรทำหรือไม่ทำสิ่งนั้นเป็นคนคนเดียว แต่ในสังคมมีคนจำนวนมาก เรื่องนี้คนส่วนหนึ่งอาจเห็นว่าไม่ควรอนุญาตให้คนในสังคมได้กระทำ (เช่นจำหน่ายหนังสือโป๊ได้อย่างไม่ผิดกฎหมาย) แต่บางส่วนอาจเห็นว่าควรอนุญาต (เช่นเรื่องจำหน่ายหนังสือโป๊ที่กล่าวแล้วนั้น) เมื่อมีความเห็นที่ขัดแย้งกันเช่นนี้และความเห็นอันขัดแย้งกันนั้น จะต้องยุติลงที่ทางใดทางหนึ่ง ก็เกิดปัญหาว่าสังคมเราจะใช้หลักการใดสำหรับวินิจฉัยความเห็นต่างกันนั้น

เรื่องนี้ดูเหมือนจะเป็นปัญหาใหญ่ในทางจริยศาสตร์ที่นักจริยศาสตร์ในโลกเข้าใจกันดีและพยายามหาหลักการสำหรับแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ สำหรับพระพุทธศาสนา พระพุทธ-องค์เองก็ทรงเข้าใจว่าเมื่อชาวพุทธมารวมกันอยู่เป็นชุมชนพุทธแล้ว แม้ชาวพุทธจะมีหลักความคิดในส่วนที่เป็นหลักการใหญ่ๆตรงกัน แต่ในเรื่องรายละเอียด เราอาจตีความปรากฏการณ์ทางจริยธรรมเดียวกันนั้นต่างกันได้ ยกตัวอย่างเช่นเรื่องการจำหน่ายหนังสือโป๊ที่กล่าวข้างต้น ชาวพุทธนั้นทุกคนเข้าใจตรงกันว่าพระพุทธศาสนาสอนให้เราสำรวมระวังที่จะไม่ให้ชีวิตของตนนั้นถูกรบกวนงำด้วยกิเลส แต่ชาวพุทธส่วนหนึ่งอาจเห็นว่า การที่สังคมเราจะบังคับให้คนอื่นเห็นด้วยกับเรานั้นไม่ถูก จริยธรรมควรเป็นเรื่องของความสมัครใจ การที่มีคนจำนวนหนึ่งในสังคมประสงค์จะขายหนังสือโป๊และมีคนจำนวนหนึ่งประสงค์จะอุดหนุนนั้นแม้เราจะไม่เห็นด้วยเพราะเข้าใจว่านี่คือกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อส่งเสริมกิเลส แต่ความไม่เห็นด้วยนั้นก็ควรจำกัดอยู่ภายในตัวเรา คือเมื่อเราไม่เห็นด้วยเราก็จะไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเช่นนี้ แต่สำหรับคนอื่น ใครจะทำเราไม่ว่า เราจะถือหลักการที่พระพุทธศาสนาสอนว่าจริยธรรมควรเป็นเรื่องของความสมัครใจ แต่ชาวพุทธส่วนหนึ่งอาจเห็นว่า จริงที่

จริยธรรมควรเป็นเรื่องของความสมัครใจ แต่ในบางเรื่องที่เรากระทบต่อคนในสังคมมากๆ เราก็มีความชอบธรรมที่จะกำหนดกรอบกติกาบางอย่างซึ่งอาจดูเป็นการบังคับให้คนอื่นคิดอย่างเดียวกับเรา ถ้าเรายอมรับว่าหนังสือโป๊สร้างความเสียหายแก่สังคมมากกว่าผลดี เราก็มีความชอบธรรมที่จะบอกว่าเราจะไม่อนุญาตให้สมาชิกของสังคมเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ แนวคิดสองแนวนี้ปัจจุบันก็เป็นแนวคิดหลักในทางวิทยาศาสตร์สำหรับสังคมที่นักปรัชญาทั้งหลายถกกันอยู่ในโลก นักปรัชญาพวกหนึ่งนั้นเน้นเสรีภาพส่วนบุคคล การกระทำใดที่กระทบต่อตัวเขาเท่านั้นสังคมไม่มีสิทธิที่จะไปห้าม แม้การกระทำนั้นสังคมจะไม่ชอบ สังคมจะรังเกียจหรือสังคมจะเห็นว่าเป็นความชั่วร้ายตามมาตรฐานของสังคมนั้นก็ตาม แนวคิดแบบนี้เราเรียกกันว่าแนวคิดแบบ “เสรีนิยม” (Liberalism) แนวคิดหนึ่งนั้นเห็นว่าการปล่อยให้ปัจเจกบุคคลทำสิ่งที่เลวร้ายโดยอ้างเสรีภาพนั้นในท้ายที่สุดแล้วจะกระทบต่อความมั่นคงของสังคม สังคมเราจะยอมเช่นนั้นไม่ได้ เพราะถ้ายอม สังคมก็เสี่ยงที่จะประสบความหายนะ นักปรัชญาฝ่ายนี้เข้าใจว่ารัฐหรือผู้ปกครองรัฐนั้นมีหน้าที่พิทักษ์ความถูกต้อง เมื่อมีหน้าที่เช่นนั้นหากว่าความเลวร้ายใดก็ตามแต่ที่กระทบต่อความมั่นคงของสังคม ความเลวร้ายนั้นแม้จะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล รัฐก็มีอำนาจห้ามปรามโดยกำหนดให้ผิดกฎหมายได้ คนที่กินเหล้าแล้วเมาแล้วนอนในบ้านตนนั้นไม่รบกวนใคร แต่ถ้าคนทั้งสังคมเป็นแบบนี้หมด สังคมก็อ่อนแอ ดังนั้นหากรัฐประสงค์จะให้สังคมมั่นคง รัฐก็สามารถออกกฎหมายห้ามการดื่มเหล้าได้ แนวคิดหลังนี้เราเรียกกันว่าแนวคิดแบบ “บิดูบาล-นิยม” (Paternalism)^{๑๒}

^{๑๒} เสรีนิยมคือแนวคิดที่เห็นว่าประชาชนเหมือนลูกที่โตแล้ว พ่อคือรัฐควรปล่อยให้เขาได้เลือกอะไรเอง ส่วนบิดูบาลนิยมเห็นว่าประชาชนเหมือนลูกที่ยังไม่รู้ประสีประสา รัฐคือพ่อจะต้องเลือกให้ว่าลูกควรหรือไม่ควรทำอะไร

คำถามมีว่า จริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาจะเอนเอียงไปข้างใดระหว่างเสรีนิยมกับปีศาจนิยม คำถามนี้ตอบไม่ง่าย มีปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญบางท่านของไทยเช่นท่านพุทธทาสคิดว่าปรัชญาสังคมของพระพุทธศาสนาควรจะเป็นแบบปีศาจนิยม ท่านพุทธทาสไม่เห็นด้วยกับการปล่อยให้ปัจเจกบุคคลในสังคมทำสิ่งที่เลวร้ายตามหลักการของพระพุทธศาสนาแล้วอ้างว่าเป็นเสรีภาพส่วนบุคคล ถ้าคิดตามท่านพุทธทาส อะไรก็ตามแต่ที่ผิดศีลธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา รูปแบบพุทธก็สามารถออกกฎหมายห้ามได้ เช่นห้ามจำหน่ายสุรา ห้ามมีสถานเริงรมย์ ห้ามจำหน่ายยาแก้แค้นและยาเสพติดเป็นอาบายมุขในรูปต่างๆ เป็นต้น ท่านพุทธทาสเคยเสนอด้วยซ้ำไปว่า รูปแบบพุทธอาจจัดตั้งให้มี “ตำรวจทางศีลธรรม” เพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแลความประพฤติของประชาชน คนที่ไม่ขยันทำงาน ดิ้นนอนสาย ชอบดื่มเหล้าเป็นต้น สามารถถูกดักเตือนโดยตำรวจศีลธรรมที่ว่านี้ การตีความจริยธรรมเชิงสังคมของพระพุทธศาสนาในแนวปีศาจนิยมนี้เราอาจพิจารณาในเชิงอุปมาว่าเป็นการทำสังคมทั้งหมดให้กลายเป็นวัด คนทุกคนที่อยู่ภายในสังคมก็จะมีสภาพเหมือนลูกวัด รัฐก็เหมือนเจ้าอาวาส ท่านพุทธทาสคงเข้าใจเช่นนี้ ท่านจึงเสนอความคิดเรื่องตำรวจทางศีลธรรมดังกล่าวข้างต้น ชีวิตในวัดนั้นเป็นชีวิตที่พระภิกษุสามเณรจะอ้างเรื่องเสรีภาพไม่ได้เลย เช่นจะอ้างว่า “ข้าพเจ้าจะฉันทข้าวเย็นและดูหนังไปตามที่ต้องการ เพราะนี่เป็นเสรีภาพส่วนบุคคลที่ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนเลย” ไม่ได้ พระวินัยในพระพุทธศาสนาไม่ยอมให้มีการอ้างเสรีภาพส่วนตัวเช่นนี้เลย เมื่อพระวินัยอันได้แก่กฎหมายของวัดแสดงออกเช่นนี้ การตีความของท่านพุทธทาสก็ไม่ถือว่าเกินเลยแต่อย่างใด พระอุปัชฌาย์อาจารย์ตามพระธรรมวินัยนั้นก็คือตำรวจทางศีลธรรมของศิษย์ ท่านสามารถตรวจตราห้องนอนว่าพระเณรเก็บที่นอนเรียบร้อยหรือไม่ ทั้งนี้ระบบทั้งหมดที่ใช้ในวัดนั้นแม้จะเข้มงวด แม้จะสร้างความอึดอัดแก่ผู้ที่ไม่ชินกับ

การใช้ชีวิตอยู่ในกรอบกติกาอันเข้มงวด แต่ทั้งหมดก็เป็นไปเพราะความหวังดีแก่ผู้ที่ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามกฎนั้น อันที่จริงการมีวินัยที่เข้มงวดนี้ในแง่หนึ่งก็คือการมีจริยธรรมทางสังคมที่จะช่วยให้ปัจเจกบุคคลในวัดได้มีจริยธรรมส่วนตัวได้ง่ายขึ้นนั่นเอง การตีความระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาแบบปีศาจนิยมนี้มีจุดแข็งตรงที่ได้เสนอให้จริยธรรมสำหรับสังคมต้องเดินไปทางเดียวกับจริยธรรมส่วนบุคคล เคยมีคนตั้งคำถามว่า ศาสนาพุทธสอนว่าสุราเป็นสิ่งไม่ดี แต่ทำไมประเทศไทยจึงยังอนุญาตให้จำหน่ายสุรา ศาสนาพุทธสอนว่าอบายมุขเป็นสิ่งไม่ดี แต่ทำไมสถานเริงรมย์และการพนันที่ถูกกฎหมาย (เช่นสนามม้า สนามมวย) จึงได้รับอนุญาต ปรากฏการณ์นี้ผู้พูดคิดว่าเป็นเรื่องที่ขัดแย้งกัน ขัดแย้งตรงที่ว่าเรายอมรับว่าจริยธรรมของชาวพุทธสอนว่าเราจะต้องไม่ข้องแวะกับสิ่งเหล่านี้ แต่รัฐกลับนำเสนอสิ่งเหล่านี้เอาไว้ในที่อันเปิดเผย แม้บางสิ่งรัฐไม่ใช่ผู้ดำเนินการ แต่การที่รัฐอนุญาตก็เท่ากับรัฐเห็นเป็นใจ อย่างนี้ก็แปลว่าจริยธรรมส่วนบุคคลที่พุทธศาสนาสอนไปทางหนึ่ง แต่จริยธรรมสังคมของประเทศไทยที่เป็นเมืองพุทธศาสนาไปทางหนึ่ง ความล้มเหลวทางจริยธรรมของสังคมไทยตามทัศนะของผู้ที่ตั้งข้อสังเกตข้างต้นนี้ส่วนหนึ่ง (ซึ่งเป็นส่วนสำคัญหรือเป็นหลักเลยทีเดียว) มาจากการที่ระบบจริยธรรมสองระบบนี้ไม่ไปทางเดียวกัน ถ้าไปทางเดียวกันอย่างที่ท่านพุทธทาสเสนอ (คือท่านเสนอว่านอกจากจะสอนพลเมืองให้เป็นคนดีแล้ว รัฐต้องจัดการสภาพสังคมให้ดีขึ้นด้วย ไม่ใช่บอกแต่ให้คนทำดี แต่สภาพสังคมเต็มไปด้วยความเลวร้าย) สังคมเราจะดีงามมากกว่าที่เป็นอยู่นี้ ประจักษ์พยานสำหรับยืนยันเรื่องนี้ก็คือวัดที่มีระบบสองระบบนี้ไปด้วยกันเป็นอย่างดีเช่นวัดสวนโมกข์ของท่านพุทธทาส วัดชลประทานรังสฤษฎ์ของหลวงพ่อบุญญานันทะ วัดญาณเวศกวันของท่านพระพรหมคุณาภรณ์ หรือวัดสวนแก้วของท่านเจ้าคุณพยอม เป็นต้น วัดเหล่านี้เป็นวัดที่ดีงามเพราะระบบจัดการวัดดีเอื้อให้พระเณรที่มุ่ง

ทำได้ทำได้ง่าย และป้องกันพระณเรที่อาจทำไม่ได้ทำ
ความไม่คินันยาลำบาก

แม้ว่าการตีความจริยธรรมเชิงสังคมของพระพุทธศาสนา
ในแนวปฏิบัตินั้นจะมีจุดตรงที่ทำให้ระบบจริยธรรม
ส่วนบุคคลและของสังคมเดินไปในทิศทางเดียวกัน แต่การ
ตีความแนวนี้อีกมีคำถามที่หนักมากซึ่งจะต้องตอบคือ การจะ
ทำให้สังคมทั้งสังคมเป็นวัฒนธรรมนั้นทำได้อย่างไร วัฒนธรรมเป็น
สถานที่อันเป็นเอกเทศ เป็นที่เฉพาะ เป็นที่พิเศษสำหรับผู้
สมัครใจจะละทิ้งเสรีภาพในทางที่จะสนุกสนานตามอำนาจ
ของกิเลสเข้าไปขัดเกลตาตนเองผ่านรูปแบบชีวิตที่เข้มงวด
เคร่งครัดโดยมีเป้าหมายเพื่อทำทุกขให้สิ้นไป เมื่อวัดเป็น
สถานที่ที่เหล่าสมาชิกล้วนแล้วแต่สมัครใจที่จะมาใช้ชีวิต
เช่นนั้น การมีกฎระเบียบที่เคร่งครัดซึ่งโดยทั่วไปกฎหมาย
จะสวนทางกับเสรีภาพส่วนบุคคลจึงไม่ใช่เรื่องแปลก

แต่สังคมหรือประเทศชาตินั้น ไม่ใช่สถานที่อันเป็น
เอกเทศเช่นนั้น สังคมเป็นสถานที่สาธารณะ สาธารณะใน
ความหมายว่าเราอยู่ในสังคมนี้โดยไม่ได้สมัคร เราเกิดมาเรา
ก็พบว่าตัวเองเป็นสมาชิกของสังคมเรียบร้อยแล้ว เมื่อการ
เป็นสมาชิกของสังคมไม่ได้เกิดจากการสมัคร ไม่ได้เกิดจาก
การยินยอม แต่เกิดจากการเกิดมาก็พบว่าตนเป็นสมาชิก
เรียบร้อยแล้ว การจะกะเกณฑ์ให้เราทุกคนต้องทำตัวอย่างที่
รัฐต้องการจึงไม่ถูกต้อง ไม่ถูกต้องเพราะรัฐจะเท่านั้นได้
ก็ต่อเมื่อเราสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกรัฐแล้วรู้ล่วงหน้าว่าเมื่อ
เป็นสมาชิกแล้วเราจะต้องสละเสรีภาพส่วนตัวอย่างไรบ้าง
อนึ่ง การอยู่เป็นสังคมในฐานะสมาชิกรัฐนั้นเราอาจนับถือ
หรือไม่นับถือศาสนาก็ได้ ในส่วนของศาสนาหากเรานับถือ
เราก็นับถือศาสนาใดก็ได้ เราอาจไม่ใช่ชาวพุทธ เพราะ
เราไม่นับถือศาสนาใดเลยหรือเพราะเราเป็นชาวคริสต์
มุสลิม หรือฮินดูก็ได้ เสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือไม่
นับถือศาสนาเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์
เมื่อเราไม่ใช่ชาวพุทธ จะใช้กฎหมายของพุทธศาสนาให้
เราต้องปฏิบัติเพราะเป็นกฎหมายก็ไม่ชอบธรรม ถามว่า ถ้า

อย่างนั้นเราจะตีความให้ระบบจริยธรรมสังคมของ
พระพุทธศาสนาเอนไปในทางเสรีนิยมได้ไหม มีนักวิชาการ
ทางด้านพุทธศาสนาบางคนเช่นศาสตราจารย์ ดร. วิทย์
วิเศษ-เวทย์เชื่อว่า พุทธศาสนานั้นให้เสรีภาพแก่ผู้ที่นับถือถึง
ขนาดแม้แต่จะสงสัยในคำสอนของพระพุทธองค์เอง พุทธ
ศาสนาไม่เคยมีความคิดว่าความเชื่อของศาสนาจะต้องได้รับ
การแปรสภาพไปเป็นบทบัญญัติของรัฐ ตามความเข้าใจของ
ศาสตราจารย์วิทย์ ที่พระพุทธศาสนาไม่คิดเช่นนั้นมาจาก
ความมั่นใจของพระพุทธศาสนาเองในการที่จะไม่เห็นว่าการ
ความคิดของตนจะต้องถูกใช้กับผู้อื่นโดยไม่ถามว่าเขาสมัคร
ใจหรือไม่แน่นอนว่าพระพุทธศาสนาก็เหมือนศาสนาอื่นใน
โลกที่ย่อมเห็นว่าการมีคนปฏิบัติตามคำสอนของตนย่อม
เป็นเรื่องดี แต่พระพุทธศาสนาก็เห็นว่าเงื่อนไขที่สำคัญที่จะ
บอกเราว่าการทำตามคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นๆเป็น
สิ่งที่ควรชื่นชมหรือไม่ก็คือ เจ้าตัวเข้าใจในคุณค่าของ
พระพุทธศาสนาแล้วเลือกที่จะทำตามความเข้าใจนั้นอย่าง
เต็มใจหรือไม่ การทำดีเพราะถูกบังคับนั้นพระพุทธศาสนา
ไม่ชื่นชม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญาและ
เสรีภาพ

หากเราเข้าใจพระพุทธศาสนาเช่นนี้ก็ดูเหมือนว่า
แนวโน้มของพระพุทธศาสนาจะเอนเอียงไปทางปรัชญาเสรี
นิยมมากกว่าปฏิบัตินิยม เพราะแนวคิดอย่างหลังนี้เชื่อว่า
หากจำเป็นการบังคับให้ประชาชนทำดีก็กระทำได้ เพราะ
คนเหล่านั้นไม่รู้พอและไม่มีความเข้มแข็งพอที่จะฝืนอำนาจ
ของกิเลส การตีความพุทธจริยธรรมในแนวเสรีนิยมนี้จะ
ออกมาในรูปว่า การทำความดีของประชาชนต้องเกิดจาก
ความสมัครใจ การกระทำบางอย่างที่แม้จะเป็นความชั่วตาม
หลักพระพุทธศาสนา หากว่าการกระทำนั้นไม่สร้างความ
เดือดร้อนแก่ใครนอกจากเจ้าตัวเขาเองสังคมก็ต้องมีความ
อดทนที่จะยอมให้เกิดมีได้ แต่การยอมนั้นเรายอมในแง่ของ
กฎหมาย คือเราจะไม่เขียนกฎหมายห้าม (เช่นไม่ออก
กฎหมายห้ามดื่มเหล้าเป็นต้น) การยอมนี้เป็นคนละเรื่องกับ

การที่เราจะพยายามรณรงค์ให้คนที่ยังอยู่ในข่ายข้างต้นหันมาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันไม่ดีไม่งามของคนนั้น การรณรงค์ โน้มน้าว ชักชวน เทศนา เพื่อเปลี่ยนใจเขานั้นปรัชญาเสรีนิยมถือว่าเป็นกิจที่เราสามารถทำได้และควรกระทำด้วย พระพุทธศาสนาในแนวเสรี-นิยมจะไม่คัดออกกฎหมายห้ามการทำชั่วอย่างเป็นส่วนบุคคล สิ่งที่พระพุทธศาสนาจะทำคือชี้ให้คนผู้นั้นเห็นว่าการกระทำนั้นไม่ใช่อะไร เมื่อเขาเข้าใจ วันหนึ่งเขาจะเลิก การเลิกนั้นเนื่องจากเกิดจากตัวเขาเอง เกิดจากปัญญาของเขาเอง ไม่ใช่เลิกเพราะถูกบังคับด้วยกฎหมาย การเลิกชนิดที่เกิดจากปัญญานั้นจะยั่งยืน มันคง นี่คือนิสัยที่พระพุทธศาสนาต้องการ

ในงานวิจัยที่ทำมาก่อนหน้านี้เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมกับกฎหมายในทัศนะของพุทธศาสนาเถรวาท” ผู้วิจัยได้เสนอความคิดไปว่า

(๑) สังคมพุทธเช่นประเทศไทยสมัยใหม่นั้นเป็นสังคมที่ประกอบด้วยคนหลากหลายลักษณะ ลักษณะที่ว่่านี้นี้หมายถึงลักษณะทางด้านความเชื่อ รสนิยม ศาสนา โลกทัศน์ และอะไรอีกมากมาย โดยสรุปก็คือสังคมไทยแม้จะเป็นสังคมพุทธ แม้จะมีพลเมืองที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นสัดส่วนอันมากที่สุดคือจำนวนถึง ๘๐ กว่า % แต่ภายในจำนวนชาวพุทธด้วยกันนี้ก็มีมีความเชื่อพื้นฐานที่ไม่ตรงกัน ชาวพุทธบางคนอาจเข้าใจว่าพุทธจริยธรรมเป็นแบบปิฎบาลนิยม ในขณะที่บางคนเข้าใจว่าเป็นแบบให้เสรีภาพแก่ชาวพุทธที่จะเลือกกำหนดชีวิตตนเอง (ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้อาจเรียกอย่างหลวมๆแบบขี้เกียจคำที่คิดว่ามานิยามไม่ได้ว่าแบบเสรีนิยม) อะไรจะเป็นหลักการที่เป็นกลางๆที่สุดสำหรับจัดสรรให้ความเห็นที่ต่างกันนี้ลงตัวและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่สุด

(๒) นอกจากชาวพุทธ สังคมไทยย่อมต้องประกอบด้วยผู้ที่นับถือศาสนาอื่นหรือไม่ก็ไม่ได้มั่นใจว่าตนนับถือศาสนาใดเลย สังคมประชาธิปไตยนั้นใช้เสียงส่วนใหญ่เพื่อกำหนดนโยบายของรัฐ แต่เสียงส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยคิดว่าไม่อาจจะใช้ได้กับเรื่องความเชื่อทางศาสนา หมายความว่า แม้จะมีคน

เพียงหนึ่งในจำนวนคนหลายล้านที่บอกว่า “ข้าพเจ้าไม่ได้สมัครใจที่จะนับถือศาสนาของพวกท่าน ดังนั้นการที่พวกท่านจะใช้หลักจริยธรรมในศาสนาที่พวกท่านนับถือมาเป็นพื้นฐานของกฎหมายแล้วเอากฎหมายนั้นมาใช้กับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าย่อมจะไม่ยินยอม” เสียงเดียวนั้นย่อมมีความหมายตามหลักการของพระพุทธศาสนา เมื่อเป็นเช่นนี้ อะไรจะเป็นหลักการที่เป็นกลางที่สุดสำหรับจัดสรรให้เกิดความเป็นธรรมและลงตัวแก่ทุกฝ่ายที่เห็นต่างกันคิดต่างกันตามที่กล่าวมานี้

(๓) หลักการฟังเสียงส่วนใหญ่เป็นหลักการที่อาจจะมิชอบกับพร่องในแง่ที่อาจถูกถามได้ว่าทำไมเสียงส่วนใหญ่จึงถูกต้อง คือได้รับการปฏิบัติหรือตอบสนอง มากกว่าเสียงส่วนน้อย นี่แปลว่าความผิดถูกกลายสภาพไปเป็นเรื่องของปริมาณอย่างนั้นหรือ คนส่วนน้อยที่ต้องเสียประโยชน์ได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมหรือไม่ เหล่านี้คือคำถามที่แนวความคิดทางจริย-ศาสตร์ที่ใช้เสียงส่วนใหญ่หรือประโยชน์สำหรับคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ประสບอยู่ จะอย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ ทั่วโลกที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยมก็ใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นเครื่องตัดสินความขัดแย้ง เพราะเราไม่มีหลักการใดๆที่จะดีไปกว่านี้แล้วเพื่อให้งิจกรรมทางสังคมดำเนินไปได้ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือในทางความคิด เราสามารถถกเถียงกันไปได้อย่างเรื่อยๆอย่างนั้น แต่ในทางปฏิบัติ สังคมเราต้องเลือกที่จะทำบางอย่างลงไป ไม่เลือกไม่ได้ เพราะหากไม่เลือก สังคมเราก็อยู่ไม่ได้ (เหมือนคนที่กำลังหิว จะต้องเลือกกินข้าวหรือขนมจีนอย่างใดอย่างหนึ่ง เขาต้องเลือก เพราะไม่อย่างนั้นจะหิวตาย การเถียงกันว่าข้าวหรือขนมจีนดีกว่ากันนั้นในทางทฤษฎีอาจกระทำไปได้เรื่อยๆ แต่ในทางปฏิบัติเราทำอย่างนั้นไม่ได้) เกณฑ์เรื่องเสียงส่วนใหญ่ที่คิดตรงที่ใช้ปฏิบัติได้ทันที และมีน้ำหนักสนับสนุนไม่น้อย จะอย่างไรก็ตาม หลักจริยธรรมของพุทธศาสนาก็เห็นว่าการใช้เสียงส่วนใหญ่หรือการที่รัฐมีนโยบายเพื่อประโยชน์ของมหาชน

โดยอาจจำเป็นต้องละเลยประเด็นทางจริยธรรมบางอย่างนั้น ควรได้รับการถ่วงดุลด้วยอะไรสักอย่าง เพื่อชดเชยส่วนที่เป็น “ของเสีย” ในระบบการฟังเสียงส่วนใหญ่เป็นหลักนั้น

(๔) หลักการฟังเสียงส่วนใหญ่หรือการที่สังคมพึงดำเนินกิจการต่างๆโดยพิจารณาประโยชน์ของมหาชนนั้นในแง่หนึ่งก็เป็นสิ่งที่สังคมพุทธคุ้นเคย เพราะหลักจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาเช่นที่ปรากฏในพระวินัยนั้นในบางสถานการณ์ท่านก็แนะนำให้ใช้เสียงส่วนใหญ่เพื่อหาทางออกจากความขัดแย้งที่กำลังดำเนินไปอยู่และมีที่ท่าว่าจะมีปัญหาทำให้สังคมไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางสังคมนั้นๆต่อไปได้ ภาษาพระท่านเรียกหลักการนี้ว่า “*เยภยยสิกา*” จะอย่างไรก็ตาม การตัดสินใจความขัดแย้งด้วยเสียงข้างมากนี้พระพุทธศาสนาแนะนำว่าควรใช้เมื่อการเจรจาถกเถียงกันด้วยเหตุผลดำเนินไปจนถึงที่สุดแล้ว หมายความว่าลึกๆนั้นพระพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีปัญญาคือความเห็นขัดแย้งกันนั้นพระพุทธศาสนาเชื่อว่าในเบื้องต้นมักมาจากความไม่รู้หรือวิชาอันเป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับปัญญา ต่อเมื่อมีผู้แจกแจงแสดงให้เห็นว่าเรื่องนั้นๆเป็นอย่างไร และความจริงอันเปิดเผยออกมาแล้วนั้นมีนัยชี้แนะว่าเราควรเลือกหรือไม่เลือกอะไร เราทั้งหลายที่เห็นไม่ตรงกันแต่แรกนั้นจะเข้าใจได้ในเวลาต่อมาว่าอะไรเป็นอะไร และเมื่อถึงตรงนี้เราจะไม่ขัดแย้งกัน การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆก็ไม่จำเป็นต้องใช้เสียงข้างมาก จะอย่างไรก็ตาม จินตนาการข้างต้นนั้นพระพุทธศาสนารู้ดีว่าแม้จะดำเนินตามความเชื่อในเรื่องปัญญาของมนุษย์อันเป็นเรื่องของอุดมคติที่แม้จะเป็นเรื่องจริง (คือจริงที่ว่าลึกๆนั้นมนุษย์ทุกคนมีปัญหา) แต่พระพุทธศาสนาก็ตระหนักว่าในสังคมของมนุษย์จริงๆที่เต็มไปด้วยคนจำนวนมากและต่างชีวิตต่างก็แก่งแย่งแข่งขันเพื่อให้ตนและครอบครัวอยู่รอดนั้น ภาพในจินตนาการตามที่กล่าวมานั้นยากที่จะเกิดขึ้น คือยากที่คนเราจะไม่ใช่ “ความอยาก” ส่วนคนที่มืออยู่ในใจเราจริงๆ (เหมือนกับที่มีปัญหาอยู่จริงๆ) เป็นหลักในการตัดสินใจ

ปัญหาความขัดแย้ง เมื่อต่างคนต่างก็ใช้ความอยากหรือกิเลสค้นหา แม้ให้บุคคลที่ดีเลิศในทางจริยธรรมมาแจกแจงว่าอะไรเป็นอะไร คนเหล่านี้ก็จะไม่ค่อยตามความจริงนั้น แต่จะค่อยตามกิเลส ดังนั้นในท้ายที่สุดหากเราต้องการให้สังคมสามารถเดินหน้าต่อไปได้ เสียงข้างมากจึงเป็นเรื่องที่เราไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การใช้เสียงข้างมากนี้พระพุทธองค์ตรัสว่าอาจเป็นได้ทั้งชนิด “มีธรรม” และ “ไร้ธรรม” เสียงข้างมากแบบมีธรรมนั้นหมายถึงเสียงข้างมากที่ใช้โดยคนคิดที่อาจเห็นต่างกันทางหลักวิชาอะไรสักอย่าง โดยที่หลักวิชาดังกล่าวนั้นหากนำมาใช้ตัดสินปัญหา แนวทางการตัดสินใจจะไม่เหมือนกัน เมื่อต่างฝ่ายต่างก็มีเหตุผลอันอิงอยู่กับหลักวิชานั้น ทางออกที่ดีที่สุดก็คือ “เอาตามหลักวิชาที่ส่วนใหญ่เห็นด้วย” เราอาจพบกรณีตัวอย่างการใช้เสียงส่วนมากแบบนี้ในการสังคายนาครั้งที่หนึ่ง มีผู้เสนอว่าก่อนจะปรินิพพานพระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้สงฆ์ถือนสิกขาบทเล็กน้อยในอนาคตได้ตามที่เห็นว่าเหมาะสม อะไรคือสิกขาบทเล็กน้อย มีความเห็นต่างกันในเรื่องนี้หลายแนวทาง แต่ละแนวทางก็มีเหตุผลของตน ในที่สุดก็ไม่สามารถตัดสินได้ว่าแนวทางใดน่าจะใกล้เคียงกับพุทธาณุญาตที่สุด ถึงตรงนี้มีทางเลือกอยู่สองทางคือนับเสียงว่าเสียงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางใด กับถามที่ประชุมว่าจะใช้การถามเสียงส่วนใหญ่เพื่อหาข้อยุติหรือไม่ ที่ประชุมเห็นด้วยกับแนวทางที่สองคือไม่เลือกที่จะนับคะแนนเพื่อวินิจฉัยว่าจะอะไรคือสิกขาบทเล็กน้อย เมื่อเลือกทางนี้ที่ประชุมก็ตกลงด้วยเสียงอันเป็นเอกฉันท์ว่าจะไม่พยายามตอบคำถามว่าอะไรคือสิกขาบทเล็กน้อยและจะไม่ใช้ประโยชน์จากพระพุทธานุญาตข้อนี้เพราะเกรงว่าอาจเกิดความเข้าใจและการปฏิบัติที่ไม่ตรงกับพระพุทธประสงค์ได้ การใช้เสียงส่วนใหญ่ตามตัวอย่างนี้เห็นได้ว่าไม่จำเป็นต้องใช้เสียงส่วนใหญ่เพื่อ “เลือกกลุ่มสมาชิกที่มีจำนวนมากที่สุดให้เป็นฝ่ายชนะ” แต่อาจเป็นการเสนอให้สมาชิกทั้งหมดยินยอมพร้อมใจกันที่จะไม่เลือกกลุ่มเช่นนั้น จะ

อย่างไรก็ตาม การใช้เสียงส่วนใหญ่เพื่อที่จะไม่เลือกข้างนี้จะเกิดได้ก็เฉพาะกับกรณีที่เรื่องนั้นๆ แม้สังคมไม่เลือกที่จะดำเนินการใดๆต่อไป สังคมก็ยังดำเนินไปได้ตามปกติ คณะสงฆ์นั้นไม่ต้องจัดการอะไรกับเรื่องถอนหรือไม่ถอนสิกขาบทเล็กน้อยก็ยังสามารดำเนินการต่างๆอันเป็นกิจของสงฆ์ต่อไปได้ การใช้เสียงส่วนใหญ่แบบไม่เลือกข้างนี้ไม่อาจจะเกิดได้กับกรณีที่เรื่องนั้นๆ เป็นเรื่องที่ทั้งข้างไม่ได้จะต้องจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป สำหรับเสียงส่วนใหญ่ที่ไม่ประกอบด้วยธรรมนั้นหมายเอาเสียงส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ใช้ปัญญาหรือศีลธรรมเป็นตัวนำในการตัดสินใจเลือกข้าง แต่ใช้อารมณ์ กิเลส หรือผลประโยชน์เฉพาะตนเป็นตัวนำ ความแตกต่างระหว่างเสียงข้างมากสองแบบนี้อยู่ที่เนื้อหาข้างในว่าอะไรคือแรงผลักดันภายในใจของสมาชิกสังคมนั้นที่นำไปสู่การตัดสินใจเลือก หากแรงผลักดันคือปัญญา เสียงข้างมากนั้นก็ประกอบด้วยธรรม แต่หากกิเลสเป็นตัวผลักดัน เสียงข้างมากนั้นก็ไม่ได้ประกอบด้วยธรรม

(๕) จากที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ได้หมายความว่าพระพุทธศาสนาไม่ยอมรับเสียงข้างมากที่ไม่ประกอบด้วยธรรม พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาที่ใจกว้างในความหมายว่ายอมรับปรากฏการณ์บางอย่างที่ไม่ตรงกับมาตรฐานทางศีลธรรมของตนได้ แต่ก็สงวนเงื่อนไขบางอย่างเอาไว้สำหรับอธิบายว่าทำไมจึงยอมรับ และที่ว่ายอมรับหมายความว่าอย่างไร การมีกองทัพนั้นหมายถึงการมีกองกำลังเพื่อทำปณิธาตายเป็นระบบและอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แม้ว่าปณิธาตินั้นจะขัดกับมาตรฐานทางศีลธรรมของพระพุทธศาสนา แต่พระพุทธศาสนา (โดยคณะสงฆ์หรือโดยผู้บริหารคณะสงฆ์เช่นมหาเถรสมาคมที่ถือว่าเป็นหัวหน้าของพุทธบริษัทในสมัยปัจจุบัน เทียบได้กับสำนักวาติกันของศาสนาคริสต์หรือสำนักจุฬาราชมนตรีของศาสนาอิสลามในไทย) ก็ไม่เคยคัดค้านการที่สังคมพุทธเช่นสังคมไทยจะมีกองทัพ เพราะพระพุทธศาสนาเข้าใจเหตุผลของการที่สังคมเราจะต้องมีกองทัพ ในทำนอง

เดียวกัน พระพุทธศาสนาก็ยอมรับว่าเสียงข้างมากอย่างที่ไม่ประกอบด้วยธรรมนั้นคงเกิดได้ในสังคมเล็กๆของผู้ทรงศีลที่ไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวใดๆที่จะต้องปกป้อง แต่สังคมชาวโลกที่ใหญ่โตซับซ้อนและผู้คนต่างก็มีผลประโยชน์ส่วนตนที่จะต้องปกป้องนั้น การจะเรียกร้องให้เกิดเสียงส่วนใหญ่ที่ประกอบด้วยธรรมย่อมไม่ต่างจากการพยายามรีดน้ำนมจากเขาของวัว ความใจกว้างของพระพุทธศาสนานั้นส่วนหนึ่งมาจากความเข้าใจว่าเงื่อนไขจะนำไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดได้แค่ไหนเพียงใด ดังนั้นเมื่อเสียงส่วนใหญ่ในสังคมอย่างโลกๆเป็นเสียงส่วนใหญ่อย่างไม่ประกอบด้วยธรรม โง่ทึบที่พระพุทธศาสนาพยายามคิดจึงได้แก่ เสียงส่วนใหญ่อันไม่ประกอบด้วยธรรมนี้น่าจะมีมาตรฐานทางจริยธรรมเพียงใดที่พระพุทธศาสนาจะขอขีดเส้นกันไว้ ถ้าไปกว่านั้น พระพุทธ-ศาสนาจะคัดค้าน แต่ถ้าถดถอยจากนั้นขึ้นมา พระพุทธศาสนาจะยอมรับ

(๖) ในงานวิจัยที่เอ่ยถึงข้างต้น ผู้วิจัยได้เสนอความคิดไปว่า มีความชั่วร้ายส่วนบุคคลบางระดับที่ระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาจะยอมให้ปัจเจกบุคคลแสดงออกได้โดยที่สังคมเราจะถือว่ามันเป็นเสรีภาพส่วนบุคคล ในขณะที่เดียวกันความชั่วร้ายส่วนตัวบางระดับ ระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาไม่ควรจะยอมให้ปัจเจกบุคคลในสังคมได้แสดงออกในนามของเสรีภาพส่วนบุคคล แม้ว่าความชั่วร้ายนั้นจะปรากฏชัดเจนว่ามีแต่เจ้าตัวเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบ หลักเกณฑ์สำหรับแบ่งแยกความชั่วร้ายที่พระพุทธศาสนายอมและไม่ยอมนั้นผู้วิจัยได้เสนอไปดังนี้

ก. ความชั่วร้ายส่วนบุคคลที่ไม่กระทบต่อชีวิตของเขาในระดับวิกฤติ ความชั่วร้ายส่วนบุคคลเช่นนี้หลักจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาสามารถยอมให้ปัจเจกบุคคลในสังคมได้แสดงออก ซึ่งหมายความว่าในเชิงนิติศาสตร์ได้ว่ากฎหมายไม่ควรเอาผิดการกระทำเช่นนี้

ข. ความชั่วร้ายส่วนบุคคลที่กระทบต่อชีวิตของบุคคลนั้นในระดับวิกฤติในสองลักษณะคือ (๑) วิกฤติทางด้านกายภาพหรือสุขภาพ (๒) วิกฤติทางด้านจิตวิญญาณหรือสาระความเป็นมนุษย์ ความชั่วร้ายส่วนบุคคลเช่นนี้ไม่สมควรที่ระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาจะยอมรับให้ปัจเจกบุคคลในสังคมกระทำได้โดยที่ระบบสังคมเช่นกฎหมายไม่เอาผิด

ตัวอย่างของความชั่วร้ายในระดับแรกก็เช่นการเสพสิ่งที่เป็นอบายมุขที่ไม่ถึงขั้นว่าจะทำร้ายชีวิตของเขาลงอย่างย่อยยับทันทีทันใด มีรายงานว่าในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างเข้มข้นบางประเทศเช่นศรีลังกานั้น สื่อกระตุ้นการมรณที่เรียกรวมๆ ในภาษาอังกฤษว่า Pornography (เช่นหนังหรือหนังสือโป๊) นั้นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายแต่รัฐก็ไม่สู้จะควบคุมอย่างเข้มงวด แม้ว่าการมีประเทศศรีลังกานี้จะมีการศึกษาว่าที่เรื่องนี้เป็นเช่นนั้นส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ (คือการที่กฎหมายไม่เข้มงวดทำให้คนจนสามารถใช้ช่องทางนี้ทำมาหากิน เช่นเด็กสาวจากชนบทที่อยากจูงมือมาทำงานในธุรกิจสื่อกระตุ้นการมรณเป็นต้น) แต่การที่หลายประเทศในโลกที่ยากจนเข้มงวดกับเรื่องนี้ก็อาจสะท้อนว่าปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการที่ประเทศศรีลังกาปฏิบัติเช่นนั้นมาจากการที่ประเทศนี้ใช้หลักจริยธรรมทางสังคมแบบพุทธที่แม้จะเห็นว่าสื่อกระตุ้นการมรณนั้นขัดแย้งกับคำสอนของพระพุทธศาสนาในหลายเรื่อง (เช่นเรื่องอบายมุข เรื่องการกระตุ้นกิเลส ซึ่งทั้งหมดนี้พระพุทธศาสนาอธิบายว่าล้วนแล้วแต่นำพาชีวิตไปหาความเศร้าหมองอันสวนทางกับการปฏิบัติเพื่อความสว่างไสวอันเป็นหัวใจของพุทธจริยธรรม) แต่ความขัดแย้งนั้นชาวพุทธศรีลังกาพิจารณาว่าควรให้อยู่ในขอบเขตของจริยธรรมส่วนบุคคลในแง่ที่ว่า หากชาวพุทธคนใดเห็นว่าสิ่งที่กล่าวมานี้ขัดแย้งต่อหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนา เขาก็ควรละเว้นไม่เกี่ยวข้องด้วยตัวเขาเอง ในกรณีที่มีชาวพุทธบางคนเห็นว่าสิ่งนี้แม้จะขัดกับหลัก

จริยธรรมเพื่อความหลุดพ้นของพระพุทธศาสนา แต่ระดับความเข้มข้นของความเสียหายอันจะเกิดจากสิ่งนี้ไม่มาก เขาเห็นว่าชีวิตอาจเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ศาสนาสอนว่าเป็นกิเลสบ้างก็ได้ การมรณนั้นเป็นผลผลิตของธรรมชาติ สื่อกระตุ้นการมรณที่กระทำอย่างที่ถูกฝ่ายยินยอม ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบกัน ก็เป็นสิ่งที่เขาเห็นว่าไม่อาจจะเสียหายแก่ชีวิตอะไรนักหากว่าเขาจะเกี่ยวข้องกับทั้งในแง่ผู้ผลิตหรือผู้ดูหนัง เมื่อคิดเช่นนี้เขาก็เกี่ยวข้องกับสิ่งนี้ อย่างเข้าใจว่าตนเองกำลังเกี่ยวข้องกับอะไร การมีชาวพุทธบางคนคิดเช่นนี้พุทธศาสนาที่เป็นศาสนาแห่งความใจกว้างย่อมจะยอมรับได้ว่า “ก็แล้วแต่ท่านจะพิจารณา เพราะชีวิตเป็นของท่าน สิ่งที่เรายืนยันคือสิ่งนี้เป็นอบายมุข ไม่ใช่สิ่งที่จะยกระดับชีวิตให้สูงขึ้น การเกี่ยวข้องกับเรื่องเช่นนี้ท่านเองก็ต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง คืออบายมุขนั้นใครเกี่ยวข้องกับคนนั้นก็เศร้าหมองส่วนจะมากหรือน้อยอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับปริมาณความเข้มข้นของความเป็นอบายมุข ท่านก็เลือกตามที่เห็นสมควรก็แล้วกัน” จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า สิ่งที่เป็นความชั่วร้ายในระดับที่ผู้วิจัยเรียกว่า “ไม่วิกฤติ” นั้นอาจมีชาวพุทธเห็นต่างกันตามพื้นฐานความเข้าใจว่าอะไรคือมาตรฐานชีวิตของพุทธศาสนิกชน ชาวพุทธบางคนอาจตั้งมาตรฐานทางศีลธรรมส่วนตัวของตนเองเอาไว้สูง สูงในที่นี้อาจพิจารณาจากการอยู่ใกล้ชีวิตของนักบวชมาก ชาวพุทธบางคนนั้นถือศีลแปด ไม่กินข้าวเย็น ไม่ใช้เครื่องสำอาง กินผัก ไม่กินเนื้อ กินน้อยใช้น้อย แต่ทำงานมาก สำหรับชาวพุทธเช่นนี้ อะไรก็ตามแต่ที่เป็นอบายมุข พวกเขาจะไม่ข้องแวะอยู่แล้ว แต่ชาวพุทธบางส่วนเป็นคนธรรมดา เขาอาจทำบุญทำทานบ้างตามโอกาส แต่ในแง่มาตรฐานชีวิต เขาไม่คิดว่าเขาจะต้องใช้ชีวิตแบบที่เคร่งครัดอย่างที่ถูกกล่าวข้างต้น เขามีหลักการกว้างๆว่า ความเป็นชาวพุทธนั้นวัดจากการใช้ชีวิตที่ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การเป็นคนดีนั้นสามารถดำเนินไปพร้อมๆ กับการเป็นปุถุชนคนธรรมดาได้ การดื่มเหล้าบ้างตามโอกาส ท่องเที่ยวดูหนังฟังเพลงบ้าง เป็นต้นแม้จะขัดกับ

หลักธรรมที่พระพุทธศาสนาสอนบ้าง แต่ก็ยังเป็นสิ่งเล็กน้อย ไม่ใช่สาระสำคัญ เขาคิดว่าการสนุกสนานในการใช้ชีวิตที่ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบใคร ไม่ใช่สิ่งที่แสดงว่าเขาไม่ใช่ชาวพุทธที่ดี การที่สังคมเรามีชาวพุทธที่มีมาตรฐานทางศีลธรรมส่วนตัว เช่นนี้เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาเห็นว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย การมีจริยธรรมทางสังคมที่พอเหมาะพอเหมาะจะช่วยจัดการให้เราชาวพุทธที่ต่างความคิดกันข้างต้นสามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างเช่น เหล้า สถานเริงรมย์ กิจกรรมที่กระตุ้นกิเลสเช่นเพลง ภาพยนตร์ เป็นต้นจึงสามารถมีในสังคมพุทธได้ ทั้งนี้เพราะเราตีความว่าสิ่งเหล่านี้ (๑) เป็นเสรีภาพส่วนบุคคลซึ่งไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใครนอกจากตัวเอง (๒) เป็นสิ่งที่กระทบต่อชีวิตในทางเสียหายที่ไม่มากถึงขั้นวิกฤติ

(๑) การพิจารณาว่าความไม่ส่วนตัวแบบไหนที่เรียกว่าแบบไม่วิกฤติตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยเสนอนั้นในรายละเอียดอาจมีปัญหาได้ แต่ปัญหานี้เป็นปัญหาเรื่อง “ข้อเท็จจริง” ไม่ใช่ปัญหาเรื่อง “คุณค่า” ปัญหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้นสามารถแก้ได้ด้วยการศึกษาวิจัย แต่ปัญหาเกี่ยวกับคุณค่าไม่อาจแก้ได้ด้วยการศึกษาวิจัย (ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาว่าระหว่างก๊วยเตี๋ยกับข้าวมันไก่ราคาเท่ากันอะไรมีคุณค่าทางโภชนาการมากกว่ากัน ปัญหานี้เป็นเรื่องข้อเท็จจริง คนธรรมดาอาจตัดสินไม่ได้ แต่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านโภชนาการสามารถวิจัยแล้วพบคำตอบได้ แต่ถ้าถามว่าก๊วยเตี๋ยกับข้าวมันไก่อะไรดีกว่าอะไร ข้อนี้ไม่อาจศึกษาวิจัยแล้วพบคำตอบได้ เพราะคำว่า “ดี” ในที่นี้เป็นคำที่ระบุคุณค่า ซึ่งส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับรสนิยม คนที่ชอบกินก๊วยเตี๋ยย่อมจะบอกว่าก๊วยเตี๋ยต้องดีกว่าแน่นอนเพราะอร่อยกว่า ส่วนคนที่ชอบข้าวมันไก่ก็จะตอบตรงข้าม ความขัดแย้งในเรื่องคุณค่านี้เราพบได้มากมายในชีวิตเช่นคนที่ชอบเพลงลูกทุ่งไทยจะรู้สึกว่าคุณที่ฟังเพลงคลาสสิกของฝรั่งนั้นฟังอะไรก็ไม่รู้ ไม่เพราะเลย คนที่ฟังเพลงคลาสสิกก็จะคิดในทางตรงกันข้ามว่าเพลงลูกทุ่งนั้นง่าย ไม่ละเอียดลึกซึ้งในทางสุนทรียศาสตร์

เท่าเพลงคลาสสิกเลย สองคนนี้เถียงกันอย่างไรก็ไม่ยุติ) เมื่อเป็นปัญหาทางข้อเท็จจริง ปัญหาเหล่านี้ก็แก้ได้ด้วยการศึกษาค้นคว้า ซึ่งในบางกรณีเราต้องการนักวิชาการเฉพาะเรื่องสำหรับจะบอกแทนเราได้ว่าอะไรคือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ยกตัวอย่างเช่นการพนัน การพนันนั้นต่างจากหนังโป๊ตรงที่เราอาจตั้งคำถามได้ว่าผลกระทบของหนังโป๊ต่อชีวิตของบุคคลกับการพนันเหมือนกันหรือต่างกัน ความต่างอย่างหนึ่งที่เราพอมองเห็นก็คือการเล่นพนันนั้นเป็นช่องทางที่จะทำให้เกิดความวิบัติแก่ครอบครัวได้มากกว่าการดูหนังโป๊ หมายความว่าพ่อบ้านที่ดูหนังโป๊นั้นไม่ถึงขั้นจะทำให้ครอบครัวล่มจมเพราะการดูหนังดังกล่าว แต่พ่อบ้านที่เล่นพนันนั้นเอาครอบครัวไปเสี่ยงต่อความวิบัติหนังโป๊นั้นบางสถานการณ์แพทย์หรือนักจิตวิทยาเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพทางเพศอาจเห็นว่าเป็นคุณค่าคู่สมรสในแง่หากใช้อย่างเหมาะสมก็จะช่วยให้การครองคู่ที่มีความสมดุล ซึ่งก็แปลว่าสิ่งนี้ยังมีทางที่จะมองเห็นประโยชน์แก่ครอบครัว ในขณะที่การเล่นพนันไม่อาจมองได้เช่นนั้นเลย ถ้ามีการศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้วพบว่าการเล่นการพนันส่งผลกระทบ “อย่างมีนัยสำคัญ” ต่อชีวิตของบุคคล จริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาก็ไม่เห็นด้วยที่จะยอมให้ปัจเจกบุคคลสามารถเล่นการพนันได้โดยที่กฎหมายไม่เอาผิด

(๘) แนวคิดเรื่องการให้เสรีภาพแก่ปัจเจกบุคคลที่จะทำ ความชั่วส่วนตัวที่ไม่สำคัญนักเพื่อแลกกับความสนุกสนานตามวิสัยของปุถุชนของพระพุทธศาสนาข้างต้นนี้ในแง่หนึ่งก็สอดคล้องกับปรัชญาเสรีนิยมของนักคิดตะวันตกบางคน เช่น มิลล์ แนวคิดแบบนี้อ้างว่าปัจเจกบุคคลสามารถทำความชั่ว “ส่วนตัว” ในบางระดับได้นี้มักถูกถามด้วยคำถามที่สำคัญข้อหนึ่งคือ “จริงหรือไม่ที่ว่าการกระทำของบุคคลที่กล่าวได้ว่าไม่กระทบต่อคนอื่นเลย” คำถามนี้เราต้องถามพระพุทธศาสนาด้วย หากว่าเรายอมรับหลักการเรื่องการอนุญาตให้มีพื้นที่ส่วนหนึ่งในสังคมเพื่อให้ปัจเจกบุคคลได้ทำความชั่วส่วนตัวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อใครเลยนอกจากตัว

เขาเองตามที่กล่าวมาข้างต้น ตามหลักคำสอนเรื่องอหิงสาที่กล่าวถึงความไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันของสิ่งทั้งหลายนั้น ดูเหมือนว่าจะเป็นการยากยิ่งหรือเป็นไปได้เลยที่เราจะมองว่าพระพุทธศาสนายอมรับว่ามีปรากฏการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างโดดๆไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นเลย ถ้าเป็นอย่างนั้นก็ดูเหมือนว่าแนวคิดเรื่องพื้นที่ทางสังคมสำหรับอนุญาตให้ปัจเจกบุคคลทำความชั่วส่วนตัวได้นั้นก็จะใช้ไม่ได้ เพราะไม่มีสิ่งที่เรียกว่าความชั่วส่วนตัวนั่นเอง ชายคนหนึ่งทุกเย็นจะนั่งดื่มเหล้าคนเดียวในบ้าน ดื่มแล้วก็เข้านอนในสภาพที่เมาาย เขาไม่รบกวนใครเลย และเขาก็เป็นโสด ถามว่านี่พอยกเป็นตัวอย่างของปรากฏการณ์ที่พระพุทธศาสนาจะถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวแท้ๆของเขาได้ไหม ถ้าตอบตามหลักอหิงสา การกระทำของชายคนนี้ แม้เห็นได้ในเบื้องต้นว่าไม่น่ากระทบต่อคนอื่น แต่ในความเป็นจริง การกระทำของเขานี้กระทบต่อคนอื่นในบางลักษณะ เช่นเราอาจพิจารณาว่าสังคมหากมีสมาชิกที่ทำอย่างนี้พร้อมกันมากก็ย่อมจะเป็นสังคมที่อ่อนแอ อ่อนแอในแง่ที่ว่าสังคมเช่นนี้จะมีแต่สมาชิกที่เป็นคนขี้เมา ไม่รู้จักเอาเวลาอันมีค่าไปทำอย่างอื่นที่สร้างสรรค์เช่นอ่านหนังสือ การดื่มเหล้าเฝ้ายามแล้วเข้านอนในสภาพที่เมาอย่างเฝ้ายามจึงกระทบต่อคนอื่นในแง่เป็นปัจจัยแห่งความอ่อนแอของสังคม สังคมที่อ่อนแอแล้วจะส่งผลให้ผู้นั้นที่อยู่ในสังคมนั้นอ่อนแอหรือเป็นอันตรายไปด้วย ถามว่าหากวิเคราะห์เช่นนี้ หลักจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาก็ไม่ควรอนุญาตให้มีการจำหน่ายสุราได้ เราจะตอบเรื่องนี้อย่างไร

คำถามข้างต้นนี้ผู้วิจัยคิดว่าอาจตอบได้โดยการจำแนกหาความเป็นเหตุปัจจัยตามที่หลักอหิงสาที่กล่าวถึงนั้นมีอยู่อย่างน้อยสองแบบหลักๆคือ (ก) ความเป็นเหตุปัจจัยทางกายภาพ (ข) ความเป็นเหตุปัจจัยทางศีลธรรม ความเป็นเหตุปัจจัยทางศีลธรรมหมายถึงความเป็นเหตุปัจจัยที่เราสามารถประณามหรือสรรเสริญสิ่งที่เกี่ยวข้องได้ ส่วนความเป็นเหตุปัจจัยทางกายภาพเป็นเรื่องที่เราจะประณามหรือ

สรรเสริญเช่นนั้นไม่ได้ ฝนนั่นเมื่อตกลงมาแล้วก็ช่วยให้ชาวนาสามารถทำนาได้ ในแง่นี้ฝนก็มีประโยชน์หรือมีบุญคุณต่อชาวนา แต่เราจะสรรเสริญน้ำฝนไม่ได้ แต่คนมีเงินที่บริจาคเงินเพื่อตั้งเป็นกองทุนสงเคราะห์คนยากจนนั้นเป็นผู้ที่เราสมควรสรรเสริญ การกระทำของสองสิ่งในตัวอย่างนี้เหมือนกันคือน้ำฝนให้คุณแก่ชาวนา การบริจาคเงินของคนรวยให้คุณแก่คนยากจน แต่ต้องมีอะไรบางอย่างต่างกันจึงทำให้เราไม่สรรเสริญหรือเรียกน้ำฝนว่าเป็นผู้กระทำความดี แต่เราเรียกคนรวยในตัวอย่างนั้นว่าคนดี บางคนอาจตั้งข้อสังเกตว่าเรื่องนี้จะเกี่ยวข้องกับการที่สิ่งหนึ่งคือน้ำฝนไม่มีชีวิตจิตใจ แต่อีกสิ่งคือคนรายนั้นมีชีวิตจิตใจหรือไม่ ข้อนี้อาจไม่เกี่ยวข้องกันโดยตรงเพราะโจรนั้นก็มิบุญคุณแก่ตำรวจในแง่ที่ว่าเพราะมีโจรจึงมีคนจำนวนมากในโลกถูกว่าจ้างเป็นตำรวจ แต่เราไม่อาจจะสรรเสริญโจรได้ทั้งที่โจรก็มีชีวิตจิตใจและได้กระทำการบางอย่างที่อาจพิจารณาได้ว่าเป็นประโยชน์ในบางแง่ต่อบุคคลอื่น

เราอาจพิจารณาเห็นรายละเอียดที่แตกต่างระหว่างสองกรณีข้างต้นได้ว่า การเป็นเหตุปัจจัยในทางดีหรือร้ายต่อผู้อื่นอย่างไม่จงใจนั้นอาจเรียกได้ว่าเป็นเหตุปัจจัยในทางกายภาพ ส่วนการเป็นเหตุปัจจัยในทางดีหรือร้ายต่อผู้อื่นอย่างจงใจนั้นเป็นเหตุปัจจัยได้ทั้งสองส่วนคือทางกายภาพด้วยทางศีลธรรมด้วย โดยอาจจะเป็นทางศีลธรรมอย่างเดียวหรือเป็นทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ (แต่จะไม่ใช่เป็นทางกายภาพอย่างเดียวเด็ดขาด) ฝนนั้นปราศจากความจงใจ เพราะเป็นสิ่งไร้ชีวิต ผลดีหรือผลร้ายที่เกิดจากฝนจึงอยู่กับการประณามหรือสรรเสริญของมนุษย์ แต่คนนั้นหากจงใจทำดีหรือชั่วแก่ผู้อื่น เราประณามหรือสรรเสริญเขาได้ ในแง่กายภาพ การกระทำของเขานั้นก็เป็นเหตุปัจจัยทางกายภาพด้วยเพราะได้ส่งผลดีหรือเสียแก่ผู้อื่น แต่ถ้าคนทำดีหรือชั่วแก่ผู้อื่นอย่างไม่จงใจ การกระทำนั้นก็เป็นเหตุปัจจัยทางกายภาพอย่างเดียว คือเราบอกเขาได้ว่าที่เขาทำนั้นส่งผลดี

หรือร้ายต่อผู้อื่น แต่เราประณามเขาหรือสรรเสริญเขาไม่ได้ เพราะเขาไม่ได้ตั้งใจนั่นเอง

เมื่อจำแนกได้เช่นนี้ เราก็อาจพิจารณาการกระทำที่เป็น ปริศนาข้างต้นว่าเราจะตัดสินอย่างไรจากทัศนะของระบบ จริย-ศาสตร์ของพระพุทธศาสนา การดื่มห้ำของชายคนหนึ่งที่ไม่ได้คิดอะไรเกินไปกว่าจะดื่มเพียงลำพังโดยไม่เอะอะโวยวายให้เพื่อนบ้านเดือดร้อนนั้นอาจพิจารณาแยกเป็นสองส่วนด้วยกันคือ (๑) การกระทำนี้ไม่กระทบต่อคนอื่นในทางตรงอย่างทันทีทันใด คือไม่มีเพื่อนบ้านของเขาคนใดได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำนี้ แต่การกระทำดังกล่าวนี้กระทบต่อคนอื่นในทางอ้อมในระยะยาวในแง่ที่ว่าสังคมมีสมาชิกที่กระทำเช่นนี้ย่อมจะเป็นสังคมที่เข้มแข็งสู้สังคมที่ไม่เป็นอย่างนี้ไม่ได้ (๒) เจตนาของชายคนดังกล่าวนี้ที่ไม่ประสงค์ให้การกระทำของตนก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นเจตนาหลัก เมื่อเขาไม่ประสงค์ให้ใครเดือดร้อนก็แปลความว่าเขาไม่มีเจตนาในทางร้ายต่อผู้อื่น ดังนั้นแม้ในเวลาต่อมาเราจะวิเคราะห์ได้ว่าการกระทำของเขาอาจส่งผลต่อผู้อื่นในระยะยาวดังที่กล่าว การส่งผลนั้นก็ต้องถือว่าอยู่พ้นไปจากเจตนาของเขา ในทางจริยธรรมเราจะเรียกร้องให้เขารับผิดชอบต่อเรื่องนี้ไม่ได้ ที่เรียกร้องไม่ได้ก็เพราะการที่เขาทำให้สังคมเสื่อมคุณภาพนั้นเป็นเหตุปัจจัยทางกายภาพ ไม่ใช่เหตุปัจจัยทางศีลธรรม

(๕) เมื่อพิจารณาหลักการเรื่องความเป็นเหตุปัจจัยสองอย่างข้างต้นเข้ากับเรื่องหลักการให้เสรีภาพส่วนบุคคลที่จะกระทำสิ่งชั่วร้ายส่วนตัวในบางระดับที่ผู้วิจัยเรียกว่าระดับที่ยังไม่ถึงขั้นวิกฤติ เราจะได้หลักการกว้างๆ ในทางปฏิบัติว่า แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะยอมรับว่ายากมากหรือเป็นไปได้เลยที่การกระทำของบุคคลจะเป็นเรื่องส่วนตัวอย่างล้วนๆ แต่เมื่อพิจารณาจากประเด็นเรื่องเจตนา เรื่องส่วนตัวที่ว่ามันก็มีอยู่ และสังคมพุทธก็ยอมรับได้ว่าหากเจตนาในการกระทำสิ่งชั่วร้ายบางอย่างที่ไม่ใช่เรื่องอันวิกฤติจำก็อยู่

ที่ตัวเขาเท่านั้น คือเขาเชื่อว่าสิ่งที่เขาทำไม่กระทบถึงใคร ในทางเสียหายนอกจากตัวเขาเท่านั้น สังคมพุทธก็จะยอมให้มีการกระทำอันนั้นได้ โดยถือว่าอย่างไรเสียในแง่ทางจริยธรรมส่วนบุคคลคนผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบด้วยตัวเองอยู่แล้ว จะอย่างไรก็ตาม กฎข้อนี้ก็ยกเว้นสำหรับการกระทำที่แม้เจ้าตัวจะเชื่อว่าไม่กระทบคนอื่น แต่สังคมมีข้อพิสูจน์ชัดเจนว่ากระทบ และกระทบในทางตรงอย่างทันทีทันใดด้วย การกระทำของคนที่นั้นก็เข้าข่ายการล่วงละเมิดผู้อื่น ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นการกระทำนั้นก็จะต้องหลุดออกมาจากอาณาเขตของการกระทำส่วนตัวทันที เขาจึงไม่อาจอ้างเสรีภาพส่วนบุคคลได้ การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอาจใช้เป็นตัวอย่างในเรื่องนี้ได้ ปัจจุบันมีงานวิจัยทางการแพทย์ยืนยันเป็นมั่นเป็นเหมาะว่าคนที่อยู่ใกล้ๆ บุคคลที่สูบบุหรี่ก็จะได้รับ โทษภัยจากบุหรี่ในระดับที่ใกล้เคียงกับผู้สูบบุหรี่ ดังนั้นคนที่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะจึงทำร้ายผู้อื่นไปพร้อมๆ กับที่ทำร้ายตนด้วย แต่เรื่องการสูบบุหรี่นี้ก็แตกต่างจากเรื่องการดื่มสุร่าข้างต้นคือระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาก็ใช้เกณฑ์เรื่องเจตนาในการพิจารณาว่าเขาควรรับผิดชอบทางจริยธรรมหรือไม่ คนสูบบุหรี่ในที่สาธารณะบางคนนั้นไม่ทราบ ไม่เข้าใจ ว่าตนกำลังทำร้ายคนอื่น เขาจึงไม่ถือว่ามีความเจตนา เมื่อไม่มีเจตนา การกระทำนี้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบทางจริยธรรม คือเราประณามเขาไม่ได้ด้วยว่าเขาไม่ได้ตั้งใจ แต่สังคมก็มีสิทธิที่จะออกกฎหมายห้ามการสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ทำให้สังคมจึงเท่ากับเรื่องบุหรี่ได้ แต่สังคมไม่สามารถทำกับเรื่องการดื่มสุร่าได้ คำตอบคือการดื่มสุรานั้นไม่ทำร้ายคนอื่นที่อยู่ใกล้ๆ เหมือนการสูบบุหรี่ การดื่มสุร่าจึงถือว่าเป็นกิจกรรมส่วนบุคคลตามระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนา ในขณะที่การสูบบุหรี่ไม่สามารถถือเช่นนั้นได้ เมื่อไม่ใช้การกระทำส่วนบุคคล สังคมก็มีความชอบธรรมเต็มที่ที่จะจัดการตามที่เห็นว่าเหมาะสมโดยคนที่ถูกจัดการนั้นจะอ้างว่าถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพส่วนบุคคลไม่ได้เลย

(๑๐) การโคลนมนุษย์นั้นเราสามารถตั้งคำถามได้ว่าเป็นกิจกรรมแบบไหนระหว่างแบบการค้ำสุรากับแบบการสูบบุหรี่ เราจะยังไม่พิจารณาคำตอบสำหรับคำถามนี้ตรงนี้ แต่สิ่งที่เราจะพิจารณาคือ การที่เราจะตอบคำถามได้ว่าระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาจะยอมให้มีการกระทำสิ่งชั่วร้ายได้ในระดับเช่นใดบ้างนั้นเป็นเรื่องที่แยกไม่ออกจากการวิเคราะห์ว่าการกระทำนั้นเป็น “ความชั่วร้ายส่วนตัว” หรือไม่ และแยกไม่ออกจากการพิจารณาว่า “ความชั่วส่วนตัวนั้นอยู่ในระดับใด วิกฤติหรือไม่วิกฤติ” หลักจริยธรรมพื้นฐานของพระพุทธศาสนาเช่นที่ปรากฏในคำสอนเรื่องศีลห้า นั้นปรากฏชัดเจนว่าลัทธิขัณฑ์เกี่ยวข้องกับ การทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเสียหาย การกระทำทั้งสี่ประเภทนั้นจึงอยู่นอกขอบเขตของ “ความชั่วร้ายส่วนตัว” มีข้อที่ควรสังเกตว่า การกระทำใดก็ตามแต่ที่ส่งผลกระทบในทางเสียหายแก่บุคคลอื่น การกระทำนั้นระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาจะไม่ยอมให้เกิดในสังคมโดยเด็ดขาด ความชั่วร้ายอันเกิดจากการกระทำที่กระทบต่อคนอื่นนี้อาจเรียก (ในแง่เปรียบเทียบกับความชั่วร้ายส่วนบุคคลที่เรากล่าวมาข้างต้น) ว่า “ความชั่วร้ายทางสังคม” ความชั่วร้ายเช่นนี้ระบบจริยธรรมทางสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่สังคมเราจะอนุญาตไม่ได้เลย (เช่นการใช้แรงงานเด็กแม้เด็กจะยินยอมก็ไม่ได้เพราะเป็นการกระทำที่สร้างความเสียหายแก่ผู้อื่น เด็กต้องเรียนหนังสือจึงจะมีอนาคต ไม่ใช่มาทำงานตั้งแต่ปฐมวัยเช่นนี้) การกระทำที่เป็นปัญหาจากมุมมองของระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาก็คือการกระทำที่เป็นความชั่วร้ายส่วนตัว ดังที่เรากำลังพิจารณากันอยู่นี้

(๑๑) ความวิกฤติในความชั่วร้ายส่วนตัวนั้นผู้วิจัยแบ่งออกเป็นสองอย่างคือทางกายภาพกับทางที่ไม่ใช่กายภาพ การดัดอวัยวะเช่นใดขานั้นเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่หากเราเห็นว่าไม่ใช่การกระทำที่กระทบต่อตัวเขาเพียงแค่นั้นแต่กระทบมาก เราก็ต้องสงวนไว้สำหรับการอภิปรายว่า

สังคมเราจะยอมให้กฎหมายอนุญาตให้คนยากคนจนขายอวัยวะของตนได้หรือไม่ มีการกระทำบางอย่างในสังคมปัจจุบันที่เราเห็นค่อนข้างชัดว่าแม้เป็นกิจกรรมส่วนตัว แต่ก็กระทบต่อชีวิตของเจ้าตัวมากเป็นพิเศษ ยกตัวอย่างเช่นการเสพยาเสพติดร้ายแรงเช่นเฮโรอีน การเสพยาเฮโรอีนนี้อาจใช้เป็นตัวอย่างของการกระทำส่วนตัวที่กระทบต่อชีวิตในระดับวิกฤติ โดยที่ความวิกฤติในที่นี้เป็นเรื่องทางกายภาพ หมายความว่าเฮโรอีนนั้นกระทบต่อชีวิตของเขารุนแรง ในทางสุขภาพ สังคมมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะออกกฎหมายห้ามเสพยาเช่นนี้ เพื่อปกป้องพลเมืองของตนจากการทำร้ายตนในระดับรุนแรงเกินกว่าที่สังคมเราจะยอมได้ ความวิกฤติในแง่ที่ไม่ใช่ด้านกายภาพนั้นหมายถึงความวิกฤติที่วัดให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนไม่ได้ แต่เราก็อาจเข้าใจได้ว่าเป็นเรื่องรุนแรงไม่แพ้เรื่องที่วัดได้ ยกตัวอย่างเช่น การเป็นทาสคนอื่นด้วยความสมัครใจนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล แต่การเป็นทาสของผู้อื่นนั้นเป็นการลดฐานะความเป็นคนของตนลงให้ไปเป็นวัตถุสิ่งของหรือสัตว์เลี้ยง ผลกระทบที่ความเป็นทาสมีต่อชีวิตของคนนั้นไม่เหมือนการเสพยา แต่สองเรื่องนี้รุนแรงไปคนละด้าน การเป็นทาสทำให้ชีวิตเสียหายอย่างร้ายแรงเพราะทำให้คนคนนั้นไม่เหลือสภาพความเป็นมนุษย์ พิจารณาจากจุดนี้ สังคมเราก็ไม่อาจยอมให้ใครสมัครใจไปเป็นทาสของอื่นได้ แม้เจ้าตัวจะบอกว่าสมัครใจเพื่อแลกกับคำตอบแทนซึ่งชีวิตเขาต้องการมากก็ตาม

(๑๒) ความวิกฤติสองแบบนี้แบบที่เป็นเรื่องทางกายภาพมีปัญหาที่น้อยกว่าแบบที่ไม่ใช่เรื่องทางกายภาพ เพราะแบบกายภาพนั้นสามารถวัดได้ การไม่สวมหมวกกันน็อกเวลาขับรถจักรยานยนต์นั้นเราวัดได้ว่าหากเกิดอุบัติเหตุจะกระทบต่อชีวิตเขาเพียงใด เพราะวัดได้เราจึงออกกฎหมายเอาผิดคนที่ไม่สวมหมวกกันน็อกได้เพื่อปกป้องเขาที่เป็นคนไม่รู้จักดูแลตนเองและปกป้องสังคมที่จะต้องเสียเงินเสียทองมาเยียวยารักษาคนชนิดนี้ การมีอาชีพขายบริการของ

สตรีนั้นเราอาจตั้งคำถามได้ว่าเป็นสิ่งที่กระทบต่อชีวิตของสตรีนั้นอย่างวิกฤติหรือไม่ เรากำลังกล่าวถึงความวิกฤติในแง่ที่ไม่ใช่เรื่องกายภาพ แต่เป็นเรื่องนามธรรม โสเภณีนั้นโดยอาชีพหรือโดยพฤติกรรมที่เธอแสดงออกไม่พอจะทำให้เราวินิจฉัยได้ว่าอาชีพนี้กระทบต่อชีวิตร้ายแรงเพียงใด แต่หากพิจารณาโดยเอาบรรยากาศหรือวัฒนธรรมของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คำตอบอาจซับซ้อนมากขึ้น สมมติว่าในสังคมหนึ่ง คนในสังคมเห็นเป็นเรื่องปกติธรรมดาว่า การให้บริการทางเพศเพื่อแลกเงินนั้นก็เป็อาชีพอย่างหนึ่ง เหมือนการให้บริการทั่วไป เมื่อสตรีคนหนึ่งเข้ามาประกอบอาชีพนี้แล้ววันหนึ่งก็ออกไปทำอย่างอื่น ประวัติที่เคยมีอาชีพนี้ไม่ส่งผลต่อตัวเธอ เธอสามารถมีชีวิตใหม่ตามปกติเหมือนคนที่เปลี่ยนอาชีพอื่นๆ เราก็อาจกล่าวได้ว่าอาชีพโสเภณีไม่กระทบต่อชีวิตในระดับวิกฤติ อาจมีคำแย้งว่าการเป็นโสเภณีก็เหมือนเป็นทาส คือโสเภณีในขณะที่ทำงานนั้นได้ถูกลดสถานะจากที่เคยเป็น “คน” มาเป็น “วัตถุบำบัดความใคร่” อย่างนี้เราจะพิจารณาได้ไหมว่าอาชีพนี้ส่งผลให้คนกลายสภาพไปเป็นสิ่งที่ไม่ใช่คนซึ่งต้องถือว่าเป็นเรื่องวิกฤติ คำแย้งนี้หากใช้กับอาชีพโสเภณีในสภาพแวดล้อมตามที่กล่าวมาข้างต้นอาจใช้ได้ไม่สนิทนัก เพราะอาชีพขายบริการทางเพศในสังคมเช่นนั้นไม่ต่างจากการขายบริการในเรื่องอื่นๆ การขายบริการนั้นเป็นเรื่องที่ทำให้เป็นธรรมดาได้ คือไม่มีใครเอาเปรียบใครได้ ลูกค้าที่ไปซื้อของในห้างแล้วดูหมิ่นเหยียดหยามหรือก้าวร้าวพนักงานขายก็สามารถถูกปฏิเสธจากทางห้างที่จะไม่ให้บริการได้ โสเภณีในสังคมเช่นนั้นก็เหมือนกัน เมื่อสามารถปกป้องตนเองจากการถูกเอาเปรียบ เธอก็ยังเป็นมนุษย์อยู่ ทาสนั้นต่างจากคนขายบริการตรงที่การเป็นทาสเป็นการเอาชีวิตทั้งชีวิตมอบให้แก่สถานะนั้น คือเป็นทั้งตัวและเป็นตลอดเวลา แต่อาชีพขายบริการทางเพศและอื่นๆ ไม่ได้เป็นทั้งตัวและไม่ได้เป็นตลอดเวลา ทาสคิดไม่ได้ เรียกร้องความยุติธรรมก็ไม่ได้ ปกป้องตนเองก็ไม่ได้

จะอย่างไรก็ตาม อาจเป็นไปได้ที่ในบางสังคม สถานะของโสเภณีไม่ต่างจากทาสคือ เมื่อใครเป็นโสเภณี ประวัติชีวิตนั้นจะคิดตัวไปตลอด ไม่ว่าเธอจะเลิกอาชีพนี้แล้วสังคมก็ยังรังเกียจ ไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างคนปกติได้ ขณะที่ประกอบอาชีพอยู่ สิ่งแวดล้อมอันได้แก่บรรยากาศของการขายบริการทางเพศซึ่งเกี่ยวข้องกับคนจำนวนหนึ่งที่กุมชะตาชีวิตของเธออยู่เช่นเจ้าของช่อง แม่จ๋า ตำรวจ ได้ทำให้สภาพชีวิตของเธอเป็นสิ่งที่เราไม่อาจกล่าวได้เลยว่านั่นคือชีวิตของคน อาชีพนี้กระทบต่อชีวิตในระดับวิกฤติไม่ต่างจากการเป็นทาส ถ้าเธอไม่สมัครใจ เรื่องก็จบ เพราะทุกคนที่เกี่ยวข้องถือว่าเป็นผู้ทำร้ายเพื่อนมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดเต็มที่อยู่แล้ว แต่ถ้าเธอเต็มใจ สังคมก็ต้องปกป้องเธอด้วยการไม่ยอมอนุญาตให้ใครมาเต็มใจกับเรื่องเช่นนี้ได้ ผลคืออาชีพนี้จะเป็นอาชีพที่ระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาแนะนำควรที่รัฐจะกำหนดให้ผิดกฎหมาย ในสมัยพุทธกาลนั้นอาชีพ โสเภณีจะมีลักษณะเป็นแบบแรก คือเป็นอาชีพที่คนทำยังมีความเป็นคนอยู่ครบถ้วน เมื่อเลิกทำก็ไม่มีการติดตามไปหลอกลอนตลอดชีวิต อดีตโสเภณีจำนวนหนึ่งเข้ามาบวชเป็นภิกษุณี กลายเป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่ไม่บวชก็ไม่น้อยที่เป็นอุปาสิกาทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างแข็งขัน ภายใตเจื้อน ใจ เช่นนี้ ระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาในสมัยโน้นย่อมจะไม่ถือว่าอาชีพนี้กระทบต่อชีวิตในระดับเสียหายรุนแรงแต่อย่างใด พระพุทธศาสนาจึงไม่ต่อต้านอาชีพนี้อย่างเปิดเผยเหมือนที่ต่อต้านเรื่องวรรณะเป็นต้น ปัญหาที่นั่นอยู่ที่ว่า ภายในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน โสเภณีเป็นอย่างแรก (คือเป็นอิสฺรชน) หรืออย่างหลัง (คือเป็นทาส) ถ้าเราตอบคำถามนี้ได้ เราก็จะรู้ว่าจะใช้จริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เราจะเห็นว่า ในการพิจารณาประเด็นทางจริยธรรมในสังคมพุทธ เราจะต้องพิจารณา

ประเด็นนั้นให้ครบทั้งสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นแง่มุมทางจริยธรรมส่วนบุคคล และส่วนที่เป็นแง่มุมทางจริยธรรมสำหรับสังคม การโคลนมนุษย์เป็นประเด็นทางจริยธรรม ดังนั้นเมื่อพิจารณาในกรอบของระบบจริยศาสตร์ของพระพุทธศาสนาจึงต้องพิจารณาให้ครบทั้งสองด้าน ผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตในเบื้องต้นนี้ก่อนที่จะเราจะไปพิจารณาการโคลนมนุษย์ผ่านระบบจริยธรรมทั้งสองนั้นว่า เนื่องจากการรอบที่ใช้เป็นรากฐานของระบบจริยธรรมสองอย่างนี้เป็นคนละกรอบ ผลการพิจารณาเรื่องการโคลนในตอนแรกจะออกมาต่างกันก็ได้ เนื่องจากพิจารณาจากคนละกรอบ แต่ในท้ายที่สุดแล้วพระพุทธศาสนาก็มีวิธีประมวลผลการพิจารณาทั้งหมดสำหรับเสนอแนะว่าเราทั้งในฐานะที่เป็นชาวพุทธปัจเจกบุคคลและในฐานะที่เป็นเป็นสมาชิกของสังคมพุทธจะพึงจัดการกับปัญหาทางจริยธรรมต่างๆอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์อย่างไร เราจะพิจารณาเรื่องเหล่านี้กันอย่างละเอียดข้างหน้า

การโคลนมนุษย์ในมิติของจริยธรรมส่วนบุคคล

เราจะเริ่มด้วยมิติทางด้านจริยธรรมส่วนบุคคล โจทย์หลักที่เราจะพิจารณาในเรื่องนี้คือ “เมื่อเราในฐานะปัจเจกบุคคลคนหนึ่งที่น่าับถือพระพุทธศาสนาต้องเผชิญหน้ากับปัญหาจริยธรรมอันเนื่องมาจากการโคลนมนุษย์ เราจะปฏิบัติต่อเรื่องนี้อย่างไร” การจะพิจารณาเรื่องนี้ให้ละเอียดชัดเจนเราต้องจินตนาการถึง “กรณีที่น่าจะเกิดได้” ก่อน จากนั้นเราจะใช้กรณีในจินตนาการนั้นสำหรับอภิปรายว่าระบบจริยธรรมส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาจะมีข้อเสนอแนะแก่เราอย่างไรบ้าง

ก. การโคลนมนุษย์เพื่อได้ทายาท

การโคลนมนุษย์ในความหมายนี้ทางการแพทย์และชีววิทยาเรียกว่า “Reproductive Cloning” หมายถึงการโคลนเพื่อสืบทอดเผ่าพันธุ์ เราจะเริ่มต้นการพิจารณาด้วยการตั้งคำถามว่า “ใครน่าจะเป็นบุคคลที่อาจใช้ประโยชน์จากการโคลนแบบนี้บ้าง” หลังจากตอบคำถามนี้แล้วเราจะพิจารณา

ต่อเนื่องไปว่าระบบจริยธรรมส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาจะให้ความเห็นต่อกรณีเฉพาะเหล่านั้นอย่างไรบ้าง

(๑) คู่สมรสชายหญิงที่ไม่สามารถมีบุตรได้ด้วยกระบวนการตามธรรมชาติและแพทย์ก็ไม่สามารถช่วยให้มีบุตรได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อื่นเท่าที่มีอยู่นอกจากการโคลน

เป็นธรรมชาติของคนเราเมื่อแต่งงานแล้วย่อมปรารถนาจะมีบุตรสืบสกุล ในทางชีววิทยาบางแขนง (เช่นชีววิทยาสกุลคาร์วิน) เราสามารถอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้ลึกซึ้งมากมาย หมายความว่าความรู้สึกอยากมีลูกนั้นเป็นสัญชาตญาณพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ สัญชาตญาณดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับการที่ขึ้นต้องทำหน้าที่ในการปกป้องสายพันธุ์ของมันเอาไว้ เราจะเข้าใจการทำงานที่เข้มข้นของสัญชาตญาณดังกล่าวนี้ได้ไม่ยาก ความก้าวหน้าทางการแพทย์ในเรื่องการช่วยให้มนุษย์มีบุตรนั้นว่าไปแล้วถูกชักนำด้วยสัญชาตญาณที่ว่านี้แทบจะทั้งสิ้น และอย่างที่เราทราบกัน อะไรก็ตามแต่ที่ขัดขวางหรือทำให้สัญชาตญาณของมนุษย์ไม่บรรลุผล สิ่งนั้นจะรบกวนจิตใจของมนุษย์ให้เป็นทุกข์ การไม่อาจมีลูกได้ก็เป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญอันหนึ่งที่วงการแพทย์เห็นว่าจะต้องหาทางเอาชนะให้ได้

สมมติว่าการโคลนมนุษย์ได้รับการทดสอบมาเพียงพอว่าปลอดภัย คือทำให้เราได้ลูกมาเป็นคนสมบูรณ์ตามปกติ เหมือนเด็กที่กำเนิดโดยธรรมชาติ คู่สมรสที่ไม่สามารถมีบุตรได้ตามธรรมชาติ และไม่สามารถมีบุตรได้ด้วยวิธีการทางการแพทย์อื่น มีเพียงการโคลนเท่านั้นที่จะช่วยให้พวกเขามีบุตรได้ การโคลนสมควรเป็นทางเลือกสำหรับพวกเขาหรือไม่ มีปัญหาทางจริยธรรมอะไรหรือไม่ในการที่คู่สมรสนั้นเลือกแนวทางการโคลนที่ว่่านี้ พิจารณาจากหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยคิดว่า ประการแรกเราต้องจัดคู่สมรสประเภทนี้เข้าในประเภทของคู่สมรสที่มีบุตร “ด้วยวิธีการทางการแพทย์” ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีบุตรโดยการช่วยเหลือของแพทย์ในลักษณะต่างๆเช่นการ

ปฏิสนธินอกร่างกาย ที่ต้องจัดเช่นนั้นก็เพราะคนเหล่านี้ไม่ว่าจะใช้วิธีการที่ต่างกันอย่างไร แต่ทั้งหมดก็เหมือนกัน ตรงที่เป็นผู้รับบริการทางการแพทย์เช่นเดียวกัน คนไข้สองคนมีปัญหาล้ายกัน แต่หมอใช้วิธีการต่างกันเช่นคนแรกให้กินยา คนที่สองให้ฉีดยา การรักษาที่ต่างกันนี้เป็นเพียงเรื่องของ “วิธีการ” ที่เป็นกลางๆ สารสำคัญอยู่ที่การรักษาหรือการได้รับบริการทางการแพทย์จากหมอ อาศัยเกณฑ์เบื้องต้นที่ว่านี้ ผู้วิจัยคิดว่าคู่สมรสที่ใช้บริการการโคลนมีสถานะทางจริยธรรมไม่ต่างจากคู่สมรสที่ใช้บริการแบบอื่นๆเพื่อให้ได้มาซึ่งทายาทสืบสกุล

อาจมีผู้ตั้งข้อสงสัยว่าการโคลนนั้นเราจะพิจารณาว่าเป็นเพียงวิธีการที่เป็นกลางๆเหมือนเรื่องการกินยาหรือฉีดยาอย่างที่กล่าวมาได้หรือไม่ ความเป็นกลางทางจริยธรรมของวิธีการใดๆก็ตามแต่ในความคิดของผู้วิจัยนั้นมีหลักเกณฑ์กว้างๆในการมองคือวิธีการดังกล่าวนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายใคร ยกเว้นกรณีที่เราไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และในกรณีที่มองว่าหลีกเลี่ยงได้เราก็มีคำอธิบายในทางศีลธรรมเพียงพอ ยาส่วนใหญ่ที่ใช้กับมนุษย์นั้นต้องทดลองกับสัตว์ก่อน และในการทดลองนั้นสัตว์ก็ต้องล้มตายหรือพิการถามว่ายาที่ได้มาด้วยวิธีการเช่นนี้ชอบธรรมหรือไม่ คำตอบคือเราไม่อาจกล่าวได้เต็มที่ว่าชอบธรรม แต่ในทางปฏิบัติเราต้องทำเช่นนั้น เพราะไม่มีทางเลือกเลย เมื่อหลีกเลี่ยงไม่ได้เราก็ต้องทำอย่างที่ว่าซึ่งถูกใช้ในการทดลองนั้นจะไม่ตาย ไม่พิการ ไม่ทรมาน ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่หากดำเนินการอย่างถึงที่สุดแล้ว สัตว์ก็ยังคงต้องตาย พิการหรือทรมาน เราก็ต้องตระหนักว่าเรากำลังทำผิดต่อสัตว์เหล่านั้นอย่างไม่มีทางเลือกเลยได้ ความตระหนักนี้เราจะแปรให้เป็นมาตรการในอนาคตที่จะหาทางทดสอบประสิทธิภาพของยาโดยไม่ต้องรบกวนชีวิตของสัตว์ แต่ขณะที่เป็นอยู่นี้ ยาที่ได้มาโดยวิธีการดังกล่าวนี้ต้องถือว่าชอบธรรม ชอบธรรมในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดศีลธรรม แต่หมายความว่าได้พยายามที่จะ

ไม่กระทำผิดศีลธรรมแล้ว แต่ทำได้เพียงเท่านั้น และที่เราต้องทำเช่นนั้นก็เพราะความจำเป็นที่ว่าเราจะต้องมียาสำหรับเยียวยาความเจ็บป่วยของมนุษยชาติ

ในการทำงานเดียวกัน การช่วยให้คู่สมรสมีบุตรได้นั้นหลายวิธีการที่แพทย์ใช้อยู่ก็อาจอธิบายได้ว่าชอบธรรมในความหมายที่กล่าวข้างต้น โดยที่ในรายละเอียดนั้นเราอาจพบว่าวิธีการดังกล่าวนั้นเกี่ยวข้องกับการเบียดเบียนชีวิตมนุษย์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ไม่มากนักน้อย ยกตัวอย่างเช่นในการทำเด็กหลอดแก้ว แพทย์มักสร้างตัวอ่อนขึ้นจำนวนหนึ่ง ซึ่งมากกว่าหนึ่ง เมื่อใส่ตัวอ่อนเข้าไปในครรภ์มารดาแล้วประสบความสำเร็จ ตัวอ่อนที่เหลือก็จะอยู่ในสภาพ “เหลือใช้” ตัวอ่อนเหล่านี้ในบางประเทศคู่สมรสที่ใช้บริการมักยกให้แก่โรงพยาบาลเพื่อศึกษาวิจัย ซึ่งตัวอ่อนที่ว่าเหล่านี้ในท้ายที่สุดก็จะตายเพราะถูกทดลอง หรือแม้ไม่ตายเพราะถูกทดลอง กฎหมายในประเทศเหล่านั้นก็มักกำหนดระยะเวลาที่โรงพยาบาลจะสามารถเก็บรักษาตัวอ่อนไว้ได้ระยะหนึ่ง พ้นจากนั้นไปแล้วต้องทำลายทิ้ง ซึ่งก็แปลว่าท้ายที่สุดแล้วเราก็ต้องทำลายพวกเขาทิ้งอยู่ดี ในประเทศไทยผู้วิจัยไม่มีข้อมูล แต่ก็พอสันนิษฐานได้ว่าคงไม่ต่างจากที่ปฏิบัติในต่างประเทศ ผู้วิจัยเคยฟังแพทย์อาวุโสของบ้านเราบางท่านเล่าให้ฟังว่าในการใส่ตัวอ่อนเข้าไปในครรภ์มารดานั้น บางทีแพทย์จะใช้วิธีใส่เข้าไปมากกว่าหนึ่งนับว่าเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย การใส่เข้าไปมากกว่าหนึ่งนี้แพทย์เรียนรู้จากประสบการณ์ว่าดีกว่าใส่เข้าไปทีละหนึ่งในแง่ที่ว่าตัวอ่อนที่ใส่เข้าไปนั้นจะมีเพียง “บางตัว” (ที่จริงควรเรียกว่า “บางคน”) ที่อยู่รอด ดังนั้นการใส่มากกว่าหนึ่งจึงให้ผลดีกว่าในแง่โอกาสทางสถิติ แต่ก็มียาบางครั้งที่ตัวอ่อนที่ใส่เข้าไปมากกว่าหนึ่งนั้นเกิด “ติด” พร้อมๆกันหลายตัว ในการนี้แพทย์ต้องทำลายบางตัวทิ้งเพราะไม่เช่นนั้นมารดาก็จะมีลูกหลายคนในครรภ์ การทำลายนี้ก็หมายความว่าชีวิตมนุษย์จำนวนหนึ่งที่ถูกฆ่า การฆ่านี้เราอาจเลี่ยงได้ด้วยการสร้างตัวอ่อนทีละตัวแล้วทดลองใส่เข้าไปในครรภ์

มารดาที่ละคน รองนกว่าจะได้ผล แต่วิธีการเช่นนี้ก็แพงมากจนคนไข้ไม่สามารถใช้บริการได้ เรื่องนี้ก็เหมือนการทดลองยาที่กล่าวข้างต้นในแง่ที่ว่าเพราะความจำเป็นบางประการทำให้วิธีการทำเด็กหลอดแก้วอย่างที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วโลกเวลานี้ต้องเกี่ยวข้องกับอุศลกรรมตามคำสอนของพระพุทธศาสนาอยู่ แต่เนื่องจากเรื่องนี้สามารถอธิบายได้ว่าทำไมจึงต้องทำอุศลกรรมเช่นนั้น เราจึงถือว่าวิธีการดังกล่าวนี้ชอบธรรมอย่างโลกๆ

เคยมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ในการโคลนแกะดอลลี่นั้น มีตัวอ่อนของแกะที่เกิดจากการโคลนจำนวนมากที่ตายไปกว่าการทดลองจะประสบความสำเร็จ ถ้าวิธีการนี้นำมาใช้กับคน ก็อาจเกิดเหตุการณ์อย่างเดียวกัน และนี่ก็อาจเป็นจุดที่เราอาจตั้งเป็นข้อสังเกตว่าเป็นความเกี่ยวข้องกับอุศลกรรมตามหลักการของพระพุทธศาสนาได้ เรื่องนี้ผู้วิจัยคิดว่าไม่ทำให้การโคลนเป็นวิธีการที่ไม่ชอบธรรม เพราะวิธีการอื่นที่แพทย์ใช้อยู่เวลานี้ก็มีลักษณะดังกล่าว สมมติว่าในการโคลนทารกโดยคู่สมรสคู่หนึ่งร้องขอ แพทย์ได้ใช้ไข่ของภรรยาและเซลล์จากสามีจำนวนหนึ่ง จากเซลล์และไข่เหล่านี้ แพทย์สามารถสร้างตัวอ่อนทารกได้จำนวนหนึ่งสมมติว่า ๑๐ คน แต่กว่าจะได้สิบคนที่ว่านี้มา มีบางส่วนที่ไม่ปฏิสนธิ ส่วนนี้ไม่เป็นปัญหาทางจริยธรรมเพราะไม่เกี่ยวข้องกับคน (หมายความว่าเมื่อสองสิ่งนั้นยังไม่สามารถรวมกันกลายเป็นคน ปรากฏการณ์ใดๆก็ตามที่เกี่ยวข้องกับสองสิ่งนี้ย่อมไม่ถือว่าเป็นเกี่ยวข้องกับจริยธรรม) แต่บางส่วนปฏิสนธิเป็นเวลาสั้นๆแล้วก็ตายไปเพราะไม่แข็งแรงที่เหลืรอดมาจำนวน ๑๐ คนนั้นคือส่วนที่แข็งแรง การสร้างมนุษย์ขึ้นมาแล้วทำให้เขาไม่แข็งแรงจนที่สุดก็ล้มตายไปนั้นอาจถามได้ว่าเป็นอุศลกรรมหรือไม่ ในทำนองเดียวกัน ตัวอ่อนที่แข็งแรงจำนวนสิบคนนั้นจะมีบางคนที่ได้รับเลือกให้กลายเป็นคน ที่เหลือก็จะถูกทำลายทิ้ง ส่วนที่ถูกทำลายทิ้งนั้นก็ก่อให้เกิดคำถามได้ว่าการโคลนเกี่ยวข้องกับอุศลกรรมใช่หรือไม่ คำถามเหล่านี้ผู้วิจัยคิดเป็นสิ่งที่เรา

ถามได้ และผลจากคำถามนี้จะทำให้เราเห็นว่าวิธีการช่วยเหลือคู่สมรสให้มีบุตรที่วงการแพทย์ใช้อยู่รวมถึงการโคลนที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้ด้วยแทบจะเป็นไปไม่ได้โดยที่จะปลอดจากอุศลกรรม แต่นี่ก็เป็นเรื่องที่เราได้พิจารณามาแล้วว่ามีคำอธิบาย การมีคำอธิบายทำให้วิธีการเหล่านี้ชอบธรรมอย่างโลกๆ แม้ในทางธรรมจะเกี่ยวข้องกับอุศลกรรมในบางแง่อยู่ก็ตาม

ที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดคือ ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนานั้นให้ความสำคัญแก่ “ความคิดที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ” มาก พระพุทธศาสนาเรียกสิ่งนี้ว่า “เจตนา” การกระทำสองอย่างที่กระทำโดยคนสองคนแม้จะมีลักษณะภายนอกเหมือนกัน แต่หากว่าความคิดที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้นต่างกัน การวินิจฉัยค่าทางจริยธรรมสำหรับสองกรณีนี้ย่อมต่างกันด้วย คนที่ให้คุณเพราะต้องการสงเคราะห์คนอื่นกับให้คุณเพราะอยากได้หน้าว่าเป็นเศรษฐีใจบุญนั้นแม้จะทำความดีเหมือนกันแต่ค่าทางจริยธรรมของสองการกระทำนี้พระพุทธศาสนาถือว่าต่างกัน เมื่อนำเอาเรื่องเจตนาเข้ามาร่วมพิจารณาการโคลนมนุษย์โดยคู่สมรสที่ไม่สามารถมีบุตรได้ตามปกติ เราจะพบว่าโดยทั่วไปคู่สมรสที่ใช้บริการทางการแพทย์ในเรื่องช่วยให้มีบุตรนั้นจะมีเจตนาที่คล้ายคลึงกันคือ “เพื่อจะมีบุตร” เจตนาดังกล่าวนี้ว่าไปแล้วก็เป็นเจตนากลางๆ เหมือนเจตนาของคนทั่วไปที่สามารถมีบุตรได้ตามปกติ การมีลูกนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปในโลกในหมู่คนที่เรียกกันว่าชาวบ้าน เมื่อเจตนาเพียงเพื่อจะมีลูกเท่านั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นเจตนากลางๆ การที่คู่สมรสคู่หนึ่งเลือกใช้การโคลนเพราะทราบว่าเป็นวิธีการเดียวที่อาจทำให้พวกเขาสามารถมีบุตรได้จึงไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดปกติหรือแปลกไปจากกรณีอื่นๆไม่ว่าจะเป็นกรณีที่เป็นไปตามปกติตามธรรมชาติหรือที่แพทย์ต้องเข้ามาช่วยเหลือแต่อย่างใด

อาจมีผู้กล่าวว่า พระพุทธศาสนานั้นสอนเรื่องทุกข์และสอนว่าชีวิตเรานั้นควรที่จะไม่พยายามสร้างเงื่อนไขที่จะก่อ

ทุกข์ให้แก่ตนเอง การไม่มีลูกนั้นเมื่อโยงเข้ากับแนวคิดเรื่องทุกข์ที่จะออกมาในรูปว่า เราควรยอมรับธรรมชาติอันบกพร่องของตนเองซึ่งสัมพันธ์กับเรื่องกรรมในอดีต คือยอมรับว่าที่เราไม่สามารถมีลูกได้นั้นมาจากกรรมในอดีต การยอมรับกรรมในแง่หนึ่งคือไม่พยายามดิ้นรนเพื่อไปให้พ้นจากข้อจำกัดของชีวิตอันเป็นผลมาจากกรรมนั้น กล่าวอย่างหนึ่งคือเมื่อยอมรับว่าที่ไม่อาจมีบุตรได้เพราะกรรม ก็ไม่ควรคิดชวนขวายดิ้นรนจะมีลูก การโคลนนั้นพิจารณาจากกรอบความคิดนี้อาจหมายความว่าคู่สมรสที่กำลังดิ้นรนที่จะหนีผลของกรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องตามกรอบจริยธรรมของพระพุทธศาสนา ไม่เพียงเท่านั้น การมีบุตรนั้นก็เป็นการก่อทุกข์ให้แก่ชีวิต เพราะเมื่อมีลูกแล้วก็ย่อมเป็นห่วง และจำเป็นต้องเลี้ยงดูในฐานะพ่อแม่ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้ชีวิตต้องเป็นทุกข์อย่างไม่อาจเลี่ยงได้ ดังนั้น หากพิจารณาตามกรอบจริยธรรมของพระพุทธศาสนา คู่สมรสที่ไม่อาจมีบุตรได้ตามธรรมชาติควรที่จะถือโอกาสนั้นพลิกให้เกิดผลดีแก่ชีวิตตน คือไม่ต้องดิ้นรนที่จะมีลูก ให้ใช้ชีวิตอันปราศจากทุกข์ที่ต้องห่วงใยนั้นไปในทางธรรม สร้างสมความดีแก่ตนและสังคม เพื่อผลของกุศลกรรมอันได้กระทำมานั้นจะได้ส่งผลให้มีชีวิตที่ดีงามในภพภาคหน้า สรุปคือการโคลนมนุษย์เพื่อให้ได้บุตรที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้มีผลเสียมากกว่าผลดี

ถ้ากล่าวข้างต้นนี้ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเรื่องที่เราสามารถตีความขยายออกมาจากหลักจริยธรรมพื้นฐานของพระพุทธศาสนาในเรื่องทุกข์และกรรมเป็นต้นได้ แต่ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า หากแนวคิดนี้คู่สมรสใดๆก็ตามจะใช้กับตนเอง ก็เป็นเรื่องที่พระพุทธศาสนาจะอนุโมทนา แต่หากมีคู่สมรสใดไม่ได้เข้าใจหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างนั้น ก็ไม่น่าจะหมายความว่าเขาเหล่านั้น “คิดผิด” ตรงนี้ผู้วิจัยกำลังบอกว่า ความคิดที่จะมีลูกโดยอาศัยวิธีการทางการแพทย์ซึ่งรวมถึงการโคลนด้วยนี้ไม่จำเป็นว่าจะต้องไม่

สอดคล้องกับหลักกรรมและหลักทุกข์ที่พระพุทธศาสนาสอน ดังผู้วิจัยจะอธิบายในรายละเอียดต่อไป

ประการแรก หลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนานั้นได้รับการออกแบบไว้หลายระดับ นับจากระดับต่ำสุด ปานกลาง ไปจนถึงระดับสูงสุด โดยที่ในระหว่างรอยต่อของระดับหลักๆ สามระดับนี้ก็มีระดับย่อยๆ ขยายลงไปอีกมาก ผลจากการที่พระพุทธศาสนามีจริยธรรมที่แบ่งย่อยเป็นหลายระดับ เช่นนี้ ที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาจะมีลักษณะยืดหยุ่น นุ่มนวล ชาวพุทธจึงสามารถมีหลายระดับตามความเข้มข้นของจริยธรรมที่ตนสามารถปฏิบัติได้ จะอย่างไรก็ตาม เรามีมาตรฐานขั้นต่ำบางอย่างที่จะขีดเส้นไว้ว่าหากใครมีมาตรฐานทางศีลธรรมต่ำไปกว่านั้น เขาไม่ควรจะได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่ดี มาตรฐานทางจริยธรรมในระดับต่ำสุดที่จำเป็นสำหรับชาวบ้านก็คือสิ่งที่เรียกว่า “ศีลห้า”

ศีลห้านี้โดยสาระสำคัญก็คือการบอกว่า (๑) เราจะทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่นไม่ได้ เนื้อหาของศีลข้อ ๑-๔ จะสอดคล้องกับหลักการที่ว่านี้ (๒) เราจะทำร้ายเบียดเบียนตนเองไม่ได้ เนื้อหาของศีลข้อที่ ๕ จะสอดคล้องกับหลักการที่ว่านี้ หลักการข้อแรกนั้นชัดเจน แต่หลักการข้อที่สองสามารถตีความได้หลายอย่าง เช่นตีความว่า “แต่ดื่มเหล้าไม่ว่ามากหรือน้อยก็ผิด” ชาวพุทธที่ดีความเช่นนี้ก็จะมีความรู้ในการใช้ชีวิตว่าจะไม่ดื่มเลย ซึ่งก็เป็นเรื่องที่เราควรอนุโมทนา ในขณะที่ชาวพุทธบางคนอาจตีความว่า “การดื่มจนเมาเมาไม่อาจควบคุมตนได้จึงถือว่าทำร้ายตน แต่การดื่มพอประมาณ ยังสามารถควบคุมสติได้ไม่เข้าข่าย” ชาวพุทธที่ดีความเช่นนี้ก็จะดื่มบ้างตามโอกาส แต่ไม่ถึงขั้นดื่มอย่างหว่านน้ำ ซึ่งการถือเช่นนี้ก็คือว่ามีเหตุผล เพราะไม่ทำให้ตนเดือนร้อนเสียหาย

ในทำนองเดียวกัน การที่จะมีชาวพุทธบางคนถือว่า “ชีวิตนี้ก็เป็นทุกข์โดยตัวมันเองอยู่แล้ว เราจึงไม่ควรสร้างเงื่อนไขชีวิตที่จะเพิ่มทุกข์ให้กับชีวิตมากไปกว่าที่เป็นอยู่

ตามธรรมชาตินี้เลย” เราก็สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นการตีความคำสอนเรื่องความทุกข์ของชีวิตอย่างเข้มงวด เหมือนการตีความเรื่องเล่าที่ว่าแค่ดื่มหยดเดียวก็ผิดที่กล่าวข้างต้น มีสำนักพุทธศาสนาในบ้านเราบางสำนักสอนสาวกของตนเองว่า “หากยังไม่แต่งงานก็ไม่ควรแต่ง แต่ถ้าแต่งงานแล้วและยังไม่มีลูกก็ไม่ควรมี ถ้ามีแล้วก็ไม่ควรมีเพิ่ม” (ผู้วิจัยเคยอ่านพบจากเอกสารของสำนักดังกล่าว ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยไม่ขอระบุชื่อ เนื่องจากไม่จำเป็น) แนวคิดนี้เป็นการตีความคำสอนเรื่องทุกข์ของพระพุทธศาสนาอย่างเข้มข้น ซึ่งในแง่หนึ่งเราไม่อาจจะกล่าวหาว่าไม่สอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเลย ลองจินตนาการว่า ผู้ที่เข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างนี้ สมมติว่าขณะที่เป็นศิษย์ของสำนักนั้น พวกเขาแต่งงานแล้ว และเดิมทีเดียวได้พยายามที่จะหาทางมีลูกโดยผ่านทางวิทยาการทางการแพทย์ แต่ก็ไม่สำเร็จ ต่อมา พวกเขาได้เข้ามาเป็นศิษย์ของสำนักดังกล่าว เมื่อเข้าใจหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาตามที่ท่านอาจารย์ของสำนักได้อธิบายขยายความแล้ว แน่แน่นอนว่าพวกเขาจะไม่คิดจะหาทางชวนชายจะมีลูกต่อไป แม้การโคลนจะช่วยให้พวกเขาสามารถมีลูกได้ พวกเขาก็คงไม่สนใจจะใช้บริการ เพราะพวกเขาเข้าใจว่า “แค่การเกิดมาตัวคนเดียวก็มีทุกข์ที่จะต้องจัดการมากโขแล้ว ทำไมจะต้องมีลูกอันเป็นการหาห่วงโซ่แห่งทุกข์อันใหม่มาสวมใส่คอที่ว่างเปล่าด้วยเล่า” ความคิดเช่นนี้เราไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นความคิดที่อยู่นอกแนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาได้เลย

แต่ก็มีชาวพุทธไม่น้อยที่ตีความว่า “ชีวิตนั้นเป็นแกนกลางของทุกอย่าง ศาสนาก็เหมือนสิ่งอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตเราเช่นการเมือง การศึกษา ศิลปะ วรรณกรรม กิจกรรมบันเทิง เป็นต้น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเรานี้บางส่วนเป็นข้อแนะนำในการใช้ชีวิต พระพุทธศาสนาถืออยู่ในประเภทของสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตที่ว่านี้ พระพุทธศาสนานั้นสำคัญน้อยกว่าชีวิต แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่มีค่า

ต่อชีวิต บรรดาข้อแนะนำที่มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นท้ายที่สุดแล้วเราจะเป็นคนเลือกว่าจะทำตามหรือไม่ และหากทำตามจะทำตามในระดับใด เข้มข้น ปานกลาง หรือระดับที่เป็นข้อเรียกร้องต่ำสุด” สำหรับชาวพุทธที่มองชีวิตเช่นนี้ คำสอนเรื่องทุกข์ที่พระพุทธศาสนาสอนก็จะได้รับการตีความเพื่อการปฏิบัติตามได้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับว่าเขาจะตัดสินใจเช่นใด โดยทั่วไป ผู้ที่มองว่าชีวิตสำคัญกว่าอะไรหมดแม้แต่ศาสนานั้นจะตีความคำสอนทางศาสนาอย่างไม่เข้มงวด คือจะทำตามสิ่งที่ศาสนาแนะนำในลักษณะที่เขาเข้าใจว่ามีเหตุผลที่สุดและพยายามเข้าถึงเจตนารมณ์ของศาสนามากกว่าตัวคำสอนของศาสนาตามที่บรรยายเป็นถ้อยอักษรเอาไว้ ชาวพุทธบางคนอาจเห็นว่าการละทุกข์ตามที่พระพุทธศาสนาสอนนั้นเป็นคนละเรื่องกับการใช้ชีวิตตามธรรมชาติ หมายความว่า แม้จะใช้ชีวิตครอบครัว มีลูก และมีอะไรอื่นที่เป็นห่วงโซ่คล้องชีวิต แต่เราก็สามารถบริหารชีวิตให้ปราศจากทุกข์ได้ตามสมควรแก่สถานะของตน ชาวพุทธเหล่านี้อาจคิดไปไกลถึงขนาดว่า กลไกทางชีววิทยาบางอย่างแม้จะอาจตีความให้รวมอยู่ในเรื่องทุกข์ที่พระพุทธศาสนาสอน แต่ผลของการใช้ชีวิตดำเนินไปตามกลไกที่ว่่านั้นอาจส่งผลดีแก่โลกก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น พระพุทธเจ้านั้นทรงเป็นโอรสของพระบิดาและพระมารดา กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือทรงมีพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ของท่านไม่คิดจะมีลูกเพราะเหตุผลว่าไม่อยากรับผิดชอบความทุกข์เพิ่มโลกก็คงไม่มีพระพุทธเจ้า คนดี ๆ เช่นคุณธี โอนส์ไต้น์ เป็นต้นก็มีพ่อแม่ เมื่อพิจารณาเช่นนี้การมีลูกซึ่งเป็นเรื่องของธรรมชาติและมีชาวพุทธบางส่วนเข้าใจว่าเป็นเรื่องของทุกข์ก็ส่งผลดีแก่โลกในแง่เป็นกลไกจัดหาบุคคลที่จะมาช่วยทำประโยชน์ให้แก่โลกคนแล้วคนเล่านั่นเอง

อันที่จริง การมีลูกนั้นหากพิจารณาตามหลักอภิธรรมก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์กลางๆ ในทางจริยธรรม คือพูดไม่ได้ว่าดีหรือชั่ว ปรากฏการณ์กลางๆ นี้พระอภิธรรมเรียกว่า “อภัยกถธรรม” ซึ่งเป็นธรรมที่อยู่ตรงกลางระหว่าง

“กุศล-ธรรม” กับ “อกุศลธรรม” ที่ผู้วิจัยกล่าวเช่นนี้มาจากข้อความในพระอภิธรรมที่ว่า “รูปเป็นอภยาคธรรม” (อภิ. วิ. ๓๕/๓๓) รูปในที่นี้หมายถึงกายและปรากฏการณ์ทางกายภาพทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกาย ยกตัวอย่างเช่นการเกิดมาเป็นชายหรือหญิงเป็นรูป ดังนั้นความเป็นชายหรือหญิงจึงมีสภาพเป็นกลางในทางจริยธรรม อันหมายความว่าเรากล่าวไม่ได้ว่าการเป็นชายดีกว่าหญิงหรือว่าการเป็นหญิงดีกว่าชาย อาจมีผู้หญิงบางคนรู้สึกว่าการเกิดมาเป็นหญิงนั้นเป็นทุกข์มากกว่าชาย แล้วพาลเข้าใจว่าความเป็นหญิงนั้นเป็นสภาพที่ชั่วร้าย ความเข้าใจเช่นนี้ไม่ตรงกับกรณีวิเคราะห์สภาพชีวิตตามที่ปรากฏในพระอภิธรรมของพระพุทธศาสนา ในทำนองเดียวกัน การมีลูก (ถือการมีชีวิตใหม่ถือกำเนิดมาจากตน หรือการที่ตนมีส่วนทำให้เกิดชีวิตใหม่ขึ้น) ก็เป็นปรากฏการณ์ทางด้านรูปธรรมหรือกายภาพ สิ่งนี้พระอภิธรรมพิจารณาว่าเป็นสภาพกลางๆ ไม่มีดี ไม่ชั่ว การมีลูกนั้นอาจเป็นไปได้ที่จะเป็นช่องทางทำให้เกิดคนดีที่จะมาทำประโยชน์แก่โลกก็ได้ หรือเป็นช่องทางทำให้อาชญากรที่ยิ่งใหญ่กำเนิดขึ้นแล้วทำความหายนะใหญ่หลวงให้เกิดแก่ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติก็เป็นได้ แต่ไม่ว่าจะออกมาในทางใด บุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ที่เราไม่สามารถตำหนิหรือสรรเสริญได้ พ่อแม่ของคานธีหรือพ่อแม่ของอิตเลออร์นั้นพระอภิธรรมถือว่าอยู่พ้นความรับผิดชอบในทางจริยธรรมในการที่บุตรของตนได้ทำอะไรแก่โลก

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ผู้วิจัยต้องการที่จะบอกว่า เราต้องแยกประเด็นเรื่อง “ข้อเท็จจริง” กับ “คุณค่า” ออกจากกันเมื่อกล่าวถึงการให้กำเนิดลูก หมายความว่าในแง่ข้อเท็จจริงนั้น การมีลูกย่อมเรียกร้องเราที่เป็นพ่อแม่ให้ต้องรับผิดชอบอะไรมากมายทีเดียว ซึ่งความรับผิดชอบนี้เราอาจเข้าใจว่าเป็นความทุกข์ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่ผิด (ถือที่เข้าใจว่าเป็นทุกข้ออย่างหนึ่งนั้นถูกต้องแล้ว) แต่นี่ก็เป็นเรื่องของข้อเท็จจริง ไม่ใช่เรื่องของคุณค่า หมายความว่าเมื่อเป็นเรื่องของข้อเท็จจริง เราย่อมไม่

อาจเปรียบเทียบคนสองคน คนหนึ่งตัดสินใจไม่มีลูกทั้งที่
สามารถมีได้ แต่อีกคนตัดสินใจมี ว่าคนแรกนั้นคิดว่าคน
หลัง หรือเราไม่สามารถเปรียบเทียบคนสองคนนี้ว่าคนไหน
กันแน่ที่ผิดถูก คิดผิด เพราะการมีลูกไม่ใช่ประเด็นทาง
คุณค่าหรือด้านจริยธรรมที่จะมาพิจารณาว่าเป็นเรื่องผิดหรือ
ถูกได้นั่นเอง

ที่สำคัญไปกว่านั้นคือ จริยธรรมที่พระพุทธศาสนาสอน นั้นเน้นให้เราแยกแยะว่าปัญหาของเรื่องนั้นๆอยู่ที่ไหน ถ้าจะแก้ปัญหาก็ต้องแก้ที่ใดของเรื่องนั้น โดยทั่วไป เมื่อพระพุทธศาสนามองว่าเรื่องทางกายภาพไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม (อย่างที่กล่าวข้างต้นว่าปรากฏการณ์ทางกายภาพเป็นอภยาคตธรรมคือกลางๆไม่ดีไม่ชั่ว) การแก้ปัญหาจึงไม่เน้นไปที่การจัดการกับวัตถุ เท้ากับการจัดการกับจิตใจ หรือทัศนคติที่เราจะพึงมีเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางวัตถุนั้น ยกตัวอย่างเช่น คนเรานั้นเมื่อมีวัตถุหรือทรัพย์สินสมบัติก็จะมีทุกข์เกี่ยวกับสมบัติของคนนั้น พระพุทธองค์ตรัสไว้ในพระไตรปิฎกว่าคนมีวัตถุก็ทุกข์เพราะว่ามีบุตรก็ทุกข์เพราะบุตร มีทรัพย์ก็ทุกข์เพราะทรัพย์ แต่พระพุทธดำรัสข้อนี้ไม่ได้หมายความว่าคนเราไม่ควรมียศ ทรัพย์ นั่นตามหลักธรรมเรื่องโลกธรรมท่านเรียกว่า “ลาภ” สิ่งนี้พระพุทธศาสนาสอนว่ามาได้ก็หายไปได้ เหมือนโลกธรรมข้ออื่นๆอันได้แก่ ชย สรรเสริญ และสุข เมื่อมีลาภก็มีความเสื่อมจากลาภ เมื่อมียศก็มีความเสื่อมจากยศ เมื่อมีสรรเสริญก็มีนิินทา เมื่อมีสุขก็มีทุกข์ได้ คำสอนเรื่องโลกธรรมไม่ได้สอนว่าเราไม่ควรแสวงหาลาภ ชย สรรเสริญ และสุข แต่สอนว่าเมื่อเรามีสิ่งเหล่านี้อยู่ในครอบครองแล้ว เราต้องเตือนตนเองอยู่ตลอดเวลาว่า สิ่งเหล่านี้อาจเปลี่ยนไปเมื่อใดก็ได้ ให้รู้จักเตรียมใจรับเมื่อต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงที่วุ่นนั้น จริงที่ว่าความทุกข์นั้น เริ่มต้นจากการที่เราไม่ “อะไรบางอย่างครอบครอง” แต่ตัวสิ่งที่เราครอบครองนั้น ไม่ใช่ตัวสาเหตุที่แท้จริงของทุกข์ ความไม่รู้จักวางใจในสิ่งที่ตนครอบครองอย่างถูกต้องต่างหากคือ

สาเหตุของทุกข์ เมื่อพระพุทธศาสนาวិเคราะห์เช่นนี้ หลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาจึงไม่แนะนำว่า “จงอย่าได้มีสิ่งครอบครอง” แต่แนะนำว่า “จงมีสิ่งครอบครองซึ่งสามารถอธิบายได้ว่ามีเหตุผล และเมื่อครอบครองสิ่งเหล่านั้นอยู่ที่รู้จักรวางใจให้เหมาะสม ไม่ให้ทุกข์เกิดขึ้นจากการที่เรามีสิ่งครอบครองนั้น หรือแม้จะมีบ้างก็ให้มีแต่น้อย” ในสมัยพุทธกาลนั้นมีเศรษฐีจำนวนไม่น้อยที่เป็นชาวพุทธที่ดี สามารถบริหารชีวิตซึ่งมีสิ่งครอบครองมากมายมหาศาลนั้นให้มีความสุขสงบได้ นี่เป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงว่า พระพุทธศาสนามีหลักคิดในการใช้ชีวิตอย่างไร

เมื่อนำเอาหลักการที่กล่าวมาข้างต้นมาพิจารณาการที่คู่สมรสซึ่งไม่สามารถมีบุตรได้ตามธรรมชาติได้ใช้ช่องทางของวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ตนเองสามารถมีบุตรได้นั้น ผลการพิจารณาจึงออกมาในรูปที่ว่า กิจกรรมดังกล่าวนี้มีได้ผิดแผกแตกต่างในทางจริยธรรมจากการมีบุตรตามธรรมชาติเลย ดังนั้นการกล่าวว่า “เมื่อมีลูกไม่ได้ก็อย่าชวนชายเลย ควรยอมรับว่านั่นอาจเป็นผลของกรรม และการชวนชายจะมีลูกก็รังแต่จะเป็นการหาทุกข์ใส่ตัว” จึงเป็นการใช้มาตรฐานที่เข้มงวดเป็นบรรทัดฐานของการแนะนำ ซึ่งแม้จะไม่ผิดหลักพุทธจริยธรรม แต่ก็อาจผิดหลักการนำเอาหลักการที่เข้มงวดเป็นหลักการในการมองปัญหาในโลกของชาวบ้านที่ไม่เหมาะจะทำตามหลักการอันเข้มงวดนั้น แต่หากจะมีชาวบ้านคนใดอินดีจะทำตามหลักการอันเคร่งครัดนี้เป็นการส่วนตัวเฉพาะเป็นบางคน พระพุทธศาสนาก็ย่อมอนุโมทนา โดยที่การอนุโมทนานั้นไม่ได้มีนัยของการเข้าใจว่าหลักปฏิบัติอันเข้มงวดนั้นดีกว่าหลักการอันเป็นกลางๆที่เราได้พิจารณามาแต่อย่างใด ดังที่เราพบว่าชาวพุทธที่ปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดบางคน (เช่นถือศีลแปด ไม่กินข้าวเย็น ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่อาจเข้าข่ายละเมิดศีลข้อห้า ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกาสิโนกับคูครอง ไม่ยอมมีบุตรเป็นต้น) ก็เป็นคนดีในแบบนั้น โดยมีชาวพุทธอีกบางคนที่ไม่ได้ทำตัวเคร่งครัดอย่างนั้นก็เป็นคนดีได้ในอีกแบบ โดยที่

สองแบบนี้เรากล่าวไม่ได้เลยว่าใครดีกว่าใคร

เพื่อให้เห็นภาพว่า การมีบุตรโดยการโคลนแบบที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้ไม่ได้ต่างจากการมีบุตรตามธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญ ขอให้เราพิจารณาดารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

การมีบุตรตามธรรมชาติ	การมีบุตรโดยการโคลน
(๑) ระบบครอบครัวประกอบ ด้วยพ่อแม่และลูก	(๑) ระบบครอบครัวประกอบ ด้วยพ่อแม่และลูก
(๒) พ่อเป็นชาย แม่เป็นหญิง ส่วนลูกจะเป็นเพศใดก็ได้	(๒) พ่อเป็นชาย แม่เป็นหญิง ส่วนลูกจะเป็นเพศใดก็ได้
(๓) ลูกมีรายละเอียดทาง ชีวภาพตรงกับพ่อครึ่งหนึ่ง และอีกครึ่งหนึ่งตรงกับแม่	(๓) ลูกมีรายละเอียดทาง ชีวภาพตรงกับพ่อหรือแม่เพียง อย่างใดอย่างหนึ่ง

ตามตารางข้างต้นนี้เราจะเห็นว่า สองข้อแรกไม่ต่างกัน ส่วนที่ต่างกันนั้นอยู่ที่ข้อที่สาม สองข้อแรกเป็นประเด็นด้านสังคม ส่วนข้อที่สามเป็นประเด็นด้านชีววิทยา ผู้วิจัยเชื่อว่า ประเด็นทางสังคมนั้นน่าจะมึน้ำหนักรมากกว่าประเด็นทางชีววิทยา หมายความว่าครอบครัวจะมีความสุข ความสมดุล มากน้อยเพียงใดนั้นส่วนใหญ่มุ่งขึ้นอยู่กับประเด็นทางสังคม อาจขึ้นกับประเด็นทางชีววิทยาบ้าง แต่ก็ไม่มาก ประเด็นทางสังคมในที่นี้ผู้วิจัยหมายเอา “บรรยากาศทุกอย่างเกี่ยวกับการเป็นครอบครัว” ครอบครัวมนุษย์และสัตว์บางชนิดนั้นประกอบด้วยพ่อที่เป็นเพศชาย และแม่ที่เป็นเพศหญิง พ่อ นั้นมีลักษณะแข็งแรง ส่วนแม่มีลักษณะอ่อนโยน พ่อมีหน้าที่ในการปกป้องครอบครัวในเรื่องที่ต้องปกป้องด้วยความเข้มแข็ง ส่วนแม่มีหน้าที่ในการดูแลกิจการภายในครอบครัวซึ่งไม่ต้องการความเข้มแข็ง แต่ต้องการความอ่อนโยน นุ่มนวล อย่างสตรี ลูกนั้นในบางส่วนควรได้รับการปกป้องเลี้ยงดูผ่านความเข้มแข็งของพ่อ แต่ก็มีบางเรื่อง ที่ความเข้มแข็งอย่างพ่อนั้นไม่อาจช่วยเหลือได้ เรื่องเช่นนี้ ต้องได้รับการจัดการผ่านความนุ่มนวลของแม่ จะเห็นว่าการ

ที่ธรรมชาติกำหนดรูปแบบครอบครัวโดยให้มีพ่อที่เป็นชาย แม่ที่เป็นหญิง และลูกซึ่งอาจเป็นชายหรือหญิงก็ได้ เป็นรูปแบบที่มีเหตุผล มีคำอธิบาย นี่อาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบที่สมมูลที่สุดของครอบครัว การโคลนนั่นหากเกิดในครอบครัวที่สมมูลในทางสังคมเช่นนี้ผู้วิจัยยังมองไม่ออกว่าจะเป็นปัญหาอย่างไร จะอย่างไรก็ตาม ข้อสามนั้นแสดงความแตกต่างทางรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยทางชีวภาพของคนในครอบครัวทั้งสองแบบนี้ ในครอบครัวที่มีลูกตามธรรมชาติ ลูกนั้นได้พ่อกับแม่มาครั้งหนึ่งและได้แม่มาครั้งหนึ่ง แต่ในครอบครัวที่ได้ลูกมาด้วยการโคลน ลูกนั้นจะได้พ่อกับแม่มาทั้งหมดด้วยการโคลนนั้นใช้เซลล์ของพ่อเป็นต้นแบบหรือไม่ก็ได้แม่มาทั้งหมดหากใช้เซลล์ของแม่เป็นต้นแบบ หากครอบครัวแบบนี้ต้องการมีลูกที่ได้พ่อและแม่มาครบทั้งสองคน ก็อาจใช้วิธีการที่ทั้งสามและภรรยาต่างก็โคลนตนเองให้ได้ลูกคนละคน แต่ถึงจะทำอย่างนี้ก็ไม่ช่วยให้ครอบครัวแบบนี้เหมือนกับครอบครัวที่มีลูกตามธรรมชาติอยู่ดี เพราะแม้จะมีลูกที่ได้พ่อและแม่มาเหมือนกัน แต่ในครอบครัวโคลนลูกที่เกิดมาก็จะเป็นลูกของพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวคนหนึ่งเท่านั้น ไม่เหมือนในครอบครัวธรรมชาติที่ลูกเป็นของพ่อและแม่ครั้งต่อครั้งทุกคน ซึ่งรายละเอียดที่ว่านี้ผู้วิจัยยอมรับว่าอาจมีผลกระทบทางด้าน “จิตวิทยา” ต่อสมาชิกของครอบครัวอยู่ ดังจะพิจารณากันในรายละเอียดข้างหน้า

“ปัจจัยทางจิตวิทยา” ที่ผู้วิจัยกำลังกล่าวถึงนี้หมายถึงปัจจัยด้านความรู้สึกนึกคิดที่คนในครอบครัวมีต่อกัน คือพ่อกับลูก แม่กับลูก ลูกกับพ่อแม่ เป็นต้น ครอบครัวที่รับลูกคนอื่นมาเลี้ยงดูเป็นลูกบุญธรรมนั้นแม้จะทุ่มเทความรักให้แก่เด็กนั้นราวกับว่าเป็นลูกแท้ๆของตน แต่ลึกๆนั้นคนเหล่านี้ก็รู้ว่าเด็กคนนั้นไม่ใช่เลือดเนื้อเชื้อไขของตน ดังนั้นเมื่อมีอะไรก็ตามที่เป็นเงื่อนไขปัจจัยที่อาจกระทบต่อความรู้สึกผูกพันที่ตนมีต่อเด็กคนนั้น ปัจจัยนั้นจะกระทบได้ง่ายกว่ากรณีที่เด็กคนนั้นเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของตน เช่น

หากเด็กคนนั้นประพฤติดุเดือด พ่อแม่ก็อาจพร้อมจะสละความรักได้มากกว่าลูกแท้ๆที่เกรง เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน การที่พ่อแม่ในครอบครัวที่ใช้การโคลนรู้ว่าลูกคนนี้มีมาจากการเลือกเนื้อของพ่อทั้งหมด ไม่ได้อะไรมาจากแม่เลย หรือรู้ว่าลูกคนนี้มีมาจากการเลือกเนื้อของแม่ทั้งหมด ไม่มีอะไรมาจากพ่อเลย ความรู้สึกนี้ก็อาจมีผลกระทบในทางลบบางอย่างซึ่งผู้วิจัยที่ไม่ใช่นักจิตวิทยายังไม่อาจชี้ให้เห็นว่าคืออะไร สิ่งที่สามารถชี้ได้มีเพียงว่ากรณีเช่นนี้ “อาจจะ” มีผลกระทบในทางจิตวิทยาบางอย่างได้

จะอย่างไรก็ตาม ลูกที่เกิดจากการโคลนนั่นก็ต่างจากลูกที่เราเร้าเอามาเลี้ยงมาก บรรยาการของการได้มาซึ่งลูกอันเกิดจากการโคลนนั่นในกรณีที่ใช้เซลล์ของบิดาเป็นต้นแบบ อาจกล่าวได้ว่าไม่ต่างจากการมีลูกด้วยวิธีการตามธรรมชาติ หรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์อื่นเช่นการทำเด็กหลอดแก้วเลย แพทย์จะนำเอาไข่ของมารดาออกมา จากนั้นก็ดูดเอาส่วนที่เป็นไข่แดงออก จากนั้นก็นำเอาเซลล์จากกายของบิดาส่วนใดส่วนหนึ่งที่เหมาะสมเข้าไปแทนที่บริเวณไข่แดงที่ว่างเปล่า นั่น จากนั้นก็กระตุ้นด้วยไฟฟ้า เมื่อเกิดการปฏิสนธิเป็นตัวอ่อนก็ใส่กลับเข้าไปในครรภ์มารดา ในกรณีนี้เราจะเห็นว่าทารกนั้นเกิดจากเลือดเนื้อของพ่อผสมผสานกับเลือดเนื้อของแม่ ไม่ต่างจากวิธีการตามธรรมชาติหรือการปฏิสนธิในอวัยวะเลย ต่างกันเพียงแทนที่จะเป็นเชื้ออสุจิ (ที่เป็นเซลล์สืบพันธุ์ที่มีโครโมโซมครึ่งหนึ่งของเซลล์ธรรมดา) ก็ใช้เซลล์ธรรมดา (อันหมายถึงเซลล์ที่อยู่ในกายของเราทั่วไปหมด ยกเว้นในเชื้ออสุจิของบิดาหรือไข่ของมารดา) แทน และไข่ของมารดาในกรณีการโคลนก็เพียงแต่ดูดเอาส่วนที่เป็นไข่แดงออกเท่านั้น แต่สองกรณี (คือโคลนและธรรมชาติ) ทั้งบิดาและมารดาก็มีบทบาททั้งคู่ การโคลนนั่นเกิดไม่ได้หากปราศจากไข่ของมารดา ดังนั้นแม้ว่าเด็กนั้นเมื่อคลอดออกมาแล้วจะมีรายละเอียดทางพันธุกรรมตรงกับพ่อเท่านั้น แต่นั่นก็เป็นเพียงรายละเอียดทางพันธุกรรมเท่านั้น ในทางจิตวิทยา (ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าสำคัญกว่า

และใหญ่กว่าเรื่องทางพันธุกรรม) มารดาที่อุ้มครรภ์ลูกน้อย นั้นมาเป็นเวลายาวนานกว่าจะคลอด (ซึ่งต้องทุกข์ทรมาน และเสี่ยงชีวิต) ย่อมต้องรู้สึกวาระระหว่างเธอและลูกน้อยมี สายใยบางอย่างผูกพันกันอยู่ ความรู้สึกนี้น่าจะอยู่เหนือ ข้อเท็จจริงทางชีววิทยาที่ว่าลูกนั้นมีดีเอ็นเอตรงกับพ่อ เท่านั้น (ซึ่งไม่น่าจะมีความหมายอะไรนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบรรพบุรุษทั่วไปที่ไม่ได้มีความรู้ในทางชีววิทยา อย่างลึกซึ้ง)

อีกอย่างหนึ่ง ครอบครัวที่ได้ลูกมาโดยวิธีการโคลนนั่น เราก็สามารถพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในทางชีววิทยานั้น ผ่านตัวอย่างธรรมชาติบางอย่างที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นกรณี คล้ายคลึงกันเช่น ตามธรรมชาตินั้น “แฝดแท้” จะมี รายละเอียดทางพันธุกรรมเป็นอย่างเดียวกันเพราะเกิดมา จากไข่ใบเดียวและอสุจิตัวเดียวกัน ในแง่นี้เราก็อาจกล่าวเสีย ใหม่ได้ว่าแฝดเหมือนนั้นเป็น “คู่โคลน” ก็ต่างก็เป็น “ส่วน ที่โคลนออกไปจากตน” ของกันและกัน ในทำนองเดียวกัน เมื่อนายเขียวตัดสินใจใช้เนื้อเยื่อจากร่างกายของตนไป โคลนแล้วกำเนิดเป็นเด็กชายแดง สองคนนี้ในแง่หนึ่งคือพ่อ ลูกของกัน (นายเขียวเป็นพ่อ ส่วนเด็กชายแดงเป็นลูก เกณฑ์ สำหรับบอกว่าเป็นพ่อลูกกันก็คือคนหนึ่งเป็นที่มาของอีก คน โดยที่คนหนึ่งมานั้นเกิดก่อน) แต่ในอีกแง่หนึ่ง ทั้งคู่ก็มี สถานะเป็นแฝดเหมือนของกันและกันด้วยเช่นกัน (เกณฑ์ สำหรับบอกว่าสองคนนี้เป็นแฝดเหมือนคือ หนึ่งมีดีเอ็นเอ ตรงกันทุกประการ สองทั้งคู่มาจากไข่ใบเดียวกันและอสุจิ ตัวเดียว ซึ่งก็คือไข่ของมารดานายเขียวและอสุจิของบิดา นายเขียว) ความเป็นพ่อลูกนั้นจะมีนัยในทางสังคม แต่ ความเป็นแฝดเหมือนมีนัยทางชีววิทยา ที่ผู้วิจัยกล่าวว่าเรา สามารถมองว่าสองคนนี้เป็นพ่อลูกกันก็ได้ เป็นแฝด เหมือนกันก็ได้ นี่ก็เพื่อจะโยงให้เห็นว่า ในโลกนี้มีแฝด เหมือนจำนวนมาก การเกิดขึ้นของแฝดเหมือนนี้ว่าไปแล้วก็ อาจเรียกได้ว่าเป็นการ “โคลนโดยธรรมชาติ” เมื่อผลผลิต ของการโคลนโดยธรรมชาติได้มีอะไรพิเศษแตกต่างไปจาก

คนธรรมดาทั่วไป เราก็ไม่ควรกังวลกับผลผลิตของการ “โคลนโดยมนุษย์” ที่เรากำลังพิจารณากันอยู่นี้ ครงนี้ผู้วิจัย กำลังเน้นเรื่องประเด็นทางด้านจิตวิทยาที่เราได้ตั้งเป็น ประเด็นไว้ข้างต้นว่า ครอบครัวที่มีลูกผ่านทางวิธีการโคลนนั่น ต่างจากครอบครัวที่มีลูกตามธรรมชาติตรงที่ถูกซึ่งเกิดจาก การโคลนนั่นอาจเป็นปัจจัยของการที่พ่อแม่อาจรู้สึกกับลูก แปลกไปจากลูกที่เกิดตามธรรมชาติเช่น หากลูกไม่มีดีเอ็นเอ ตรงกับแม่เลยเพราะใช้เซลล์ของพ่อเป็นต้นกำเนิด แม้อาจ ไม่รู้สึกผูกพันแน่นแฟ้นกับลูกเท่ากับลูกที่มีพันธุกรรมส่วน หนึ่งมาจากแม่ ในครอบครัวที่มีสมาชิกเกิดจากการ โคลน โดยธรรมชาตินั้นไม่ปรากฏว่ามีปัญหาใดๆในทางจิตวิทยา แฝดเหมือนเมื่อแต่งงานมีครอบครัวแยกออกไปต่างหากต่าง ก็มีความผูกพันกับครอบครัวของตนมากกว่า “คู่โคลน” ของ ตน กรณีเช่นนี้ทำให้เราก่อนข้างมั่นใจว่าข้อเท็จจริงทาง ชีววิทยานั้นไม่มีอิทธิพลมากมายอะไรต่อความรู้สึกนึกคิด ของคน ยังมีตัวอย่างเด็กที่ถูกพ่อแม่ทิ้งไปตั้งแต่เล็กๆ มีคน เอาไปเลี้ยงดูเป็นลูก เด็กนั้นผูกพันกับพ่อแม่ที่เลี้ยงดูไม่ต่าง จากพ่อแม่ทางชีววิทยา ภายหลังแม้จะมีโอกาสได้พบกับพ่อแม่ ทางชีววิทยาเพราะเหตุบังเอิญ แต่เด็กเหล่านี้ก็ไม่ ปรารถนาจะไปอยู่กับพ่อแม่ในทางชีววิทยานั้น นี่เป็น ปรากฏการณ์ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป แสดงว่าปัจจัยทาง ชีววิทยานั้นมีกำลังไม่สู้ปัจจัยทางสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ หาก ว่าครอบครัวที่มีลูกผ่านทางวิธีการโคลนให้ความอบอุ่นเลี้ยงดู ลูกนั้นด้วยความรักและด้วยปัญญา หลักจริยธรรมของ พระพุทธศาสนาที่เชื่อว่าไม่น่าจะมีปัญหาอะไรที่จะทำให้ ครอบครัวดังกล่าวนี้ไม่มีความสุขสงบ ปัญหาอยู่ที่ ครอบครัวนั้นมีธรรมหรือไม่ หากมีธรรม จะเป็นครอบครัว ที่ได้ลูกเพราะการโคลนหรือโดยวิธีการตามธรรมชาติก็ไม่ สำคัญ เพราะธรรมจะปกป้องทุกสิ่งทุกอย่างให้อยู่ในความ สันติสุข ดังพระ พุทธทาสจะใน “พระธรรมบท” ที่ว่า “ธรรม ย่อมปกป้องผู้ประพฤติธรรม” (ธมโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี) ผู้ ประพฤติธรรมตามพระพุทธทาสจะนี้แม้ดั้งเดิมท่านจะหมาย

เอาปัจเจกบุคคล แต่ก็สามารถตีความให้ครอบคลุมถึงครอบครัว ประเทศชาติ และโลกได้ด้วย

(๒) *ครอบครัวที่สูญเสียลูกอันเป็นที่รักไป ไม่สามารถทำใจกับความสูญเสียนั้น ประสงค์จะทำสำเนาของลูกที่ตายไปเอาไว้ หรือสร้างลูกที่ตายไปนั้นให้ฟื้นคืนชีพมาใหม่*

ขอให้ท่านผู้อ่านพิจารณาตัวอย่างสมมติต่อไปนี้ (ตัวอย่างนี้แม้จะเป็นเรื่องสมมติแต่ผู้วิจัยเชื่อตรงกับความ เป็นจริงที่เกิดขึ้นในโลกให้เราได้เห็นอยู่เสมอ)

กรณีที่หนึ่ง คุณสมชายและคุณสมศรีแต่งงานกันมาได้ ๑๕ ปี ตอนที่แต่งงานนั้นทั้งคู่อายุเพียงยี่สิบกว่าๆ ปัจจุบันทั้งคู่มีลูกสาวคนหนึ่งอายุ ๑๑ ปี ลูกสาวคนนี้หน้าตาดี สุขภาพแข็งแรง น่ารัก ฉลาด เรียนหนังสือเก่ง นิสัยดี เป็นที่รักของพ่อแม่อย่างไม่มีอะไรเปรียบ วันหนึ่งทั้งคู่สมชายและคุณสมศรีก็ต้องตกใจแทบสิ้นสติเมื่อได้รับโทรศัพท์จากตำรวจว่าลูกสาวประสบอุบัติเหตุขณะลงจากรถโรงเรียนจะกลับบ้าน เธอถูกรถมอเตอร์ไซด์ที่คนขับขี่เร็วชนซึ่งอยู่ในสภาพเมามายับชนอย่างแรง เธอถูกนำส่งโรงพยาบาลในสภาพอาการบาดเจ็บสาหัส อยู่ในห้องไอซียูได้เพียงวันเดียว แพทย์ก็แจ้งแก่ทั้งคู่ว่าไม่สามารถยื้อชีวิตเธอไว้ได้ เธอตายไปท่ามกลางความเศร้าเสียใจอย่างรุนแรงของคุณสมชายและคุณสมศรี สมมติต่อไปว่า ในยุคที่เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น การโคลนมนุษย์เป็นเรื่องที่กระทำได้อย่างปลอดภัยและไม่ยุ่งยากอะไรเลย คุณสมชายและคุณสมศรีขณะนั้นยังอยู่ในวัยที่จะมีลูกคนใหม่ได้ สิ่งที่ทั้งคู่คิดคือจะขอมีลูกคนใหม่ โดยการให้แพทย์ตัดเอาเนื้อเยื่อของลูกสาวที่เพิ่งเสียชีวิตรักษาไว้ เมื่อจัดการงานศพของลูกสาวแล้วและจิตใจอยู่ในสภาพที่พร้อมแล้ว ทั้งคู่ก็ขอให้แพทย์ดำเนินการโคลนแพทย์ได้นำเอาไข่ของคุณสมศรีออกมาและนำเซลล์จากร่างของลูกสาวที่เสียชีวิตไปนั้นเข้าแทนที่บริเวณไข่แดงที่นำออกไปก่อนหน้านี้ เมื่อเกิดการปฏิสนธิเป็นตัวอ่อนก็นำเข้าไปฝังในมดลูกของคุณสมศรี ผ่านไปแปดเดือน คุณสมศรีก็คลอดลูกออกมาเป็นเพศหญิง ลูกคนนี้มีรูปร่างหน้าตา

เป็นอย่างเดียวกับลูกสาวคนก่อนที่เสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุทุกประการ เพราะมีรายละเอียดทางพันธุกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เหมือนแฝดเหมือนที่เราได้กล่าวถึงมาก่อนหน้านี้แล้ว

กรณีที่สอง คุณสมศักดิ์กับคุณวนิดาแต่งงานกันมา ๒๐ ปี ปัจจุบันมีลูกสองคน มีเหตุการณ์อย่างเดียวกันเกิดขึ้นกับทั้งคู่ ทั้งคู่อยู่ในวัยที่จะมีลูกได้อีก เนื่องจากลูกคนที่เสียชีวิตไปนั้นเป็นที่รักของทั้งคู่ สามีภรรยาทั้งคู่จึงตัดสินใจให้แพทย์โคลนลูกที่เสียชีวิตไปนั้นขึ้นมาใหม่ การโคลนสำเร็จ ทั้งคู่สามารถได้ลูกคนนั้นกลับมาใหม่ เช่นเดียวกับกรณีแรก

สองกรณีข้างต้นนี้มีบางส่วนเหมือนกันแต่บางส่วนต่างกัน ที่เหมือนกันคือทั้งสองครอบครัวสูญเสียลูกอันเป็นที่รักไปและได้ใช้การโคลนเป็นช่องทางในการนำลูกที่สูญเสียไปนั้นกลับมา แต่ที่ต่างกันคือครอบครัวแรกมีลูกเพียงคนเดียว การนำลูกที่ตายไปกลับมาจึงมีความหมายอย่างหนึ่งเพิ่มขึ้นคือนำเอาสิ่งเดียวที่ตนมีอยู่กลับมา ในขณะที่ความหมายดังกล่าวนี้ไม่มีในครอบครัวที่สอง เพราะครอบครัวหลังนี้มีลูกมากกว่าหนึ่งคน การสมมติให้มีสองกรณีที่ต่างกันข้างต้นนี้ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อในการพิจารณาประเด็นเรื่องการโคลนในหัวข้อที่สองซึ่งเกี่ยวกับการโคลนเพื่อทำสำเนาบุคคลอันเป็นที่รักไว้มีรายละเอียดมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งจะทำการพิจารณาแนวคิดของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องนี้ละเอียดรอบคอบมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ประเด็นหลักๆที่เราจะพิจารณากันในหัวข้อนี้คือระบบจริยธรรมส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาจะพิจารณาเรื่องนี้อย่างไร และจะมีข้อเสนอแนะอย่างไรแก่ครอบครัวที่อาจเห็นว่าตนเองมีความจำเป็นและมีเหตุผลที่จะใช้ประโยชน์จากการโคลนมนุษย์ในการนำเอาบุคคลอันเป็นที่รักซึ่งสูญเสียไปนั้นกลับมา ผู้วิจัยจะขออภิปรายรายละเอียดต่างๆเป็นหัวข้อๆไปดังนี้

(ก) ที่ผ่านมเราได้พิจารณาการโคลนเพื่อมีบุตรสำหรับครอบครัวที่การโคลนเป็นช่องทางเดียวที่จะทำให้พวกเขามีทายาทสืบสกุลได้ว่า ไม่ต่างจากการมีบุตรตามธรรมชาติหรือมีบุตรด้วยการช่วยเหลือทางวิทยาศาสตร์อื่นๆ ในแง่จริยธรรม การโคลนมนุษย์ภายใต้เงื่อนไขแบบนี้จึงไม่ต่างจากการมีบุตรทั่วไป ซึ่งก็แปลความว่า ระบบจริยธรรมส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องปกติในทางจริยธรรม คู่สมรสที่ใช้ช่องทางนี้เพื่อให้ได้บุตรมาไม่ได้กระทำการสิ่งขัดแย้งกับระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด (กล่าวอย่างภาษาพระก็คือไม่มีบาปจากการโคลนมนุษย์เพื่อให้ได้ลูกในกรณีเช่นนี้ เช่นเดียวกับที่ไม่มีบาปจากการมีลูกตามปกติ) คำถามที่ผู้วิจัยขอตั้งสำหรับการอภิปรายการโคลนแบบเพื่อทำสำเนาบุคคลอันเป็นที่รักมีว่า “การโคลนแบบเพื่อนำคนรักกลับมาเป็นสิ่งที่ระบบจริยธรรมส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาพิจารณาว่าไม่เป็นบาปเลยอย่างเดียวกับการโคลนเพื่อให้ได้ทายาทสืบสกุลหรือไม่ เพราะอะไร”

(ข) ก่อนจะตอบคำถามนี้ เราควรแยกความเหมือนและความต่างของการโคลนสองแบบนี้เสียก่อน โปรดพิจารณาตารางต่อไปนี้

การโคลนเพื่อได้ทายาท	การโคลนเพื่อนำคนรักกลับมา
(๑) ครอบครัวไม่สามารถมีลูกได้ ขกเว้นด้วยการโคลน	(๑) ครอบครัวสามารถมีลูกได้ ตามปกติหรือด้วยวิธีการทาง วิทยาศาสตร์อื่น
(๒) ครอบครัวประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก	(๒) ครอบครัวประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก
(๓) ความปรารถนาพื้นฐานของ ครอบครัวคือแค่เพียงมีลูกเท่านั้น	(๓) ความปรารถนาพื้นฐานของ ครอบครัวคือสร้างคนรักที่ สูญเสียไปกลับคืนมา

จากตารางข้างต้นเราจะเห็นว่าการโคลนสองแบบนี้มีลักษณะร่วมกันในข้อสอง คือครอบครัวที่มีลูกจากการโคลนประกอบด้วยสมาชิกครบสามองค์ประกอบคือพ่อแม่

และลูก ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สมบูรณ์ที่สุดของครอบครัว ในแง่เราจะอาจพิจารณาในเบื้องต้นว่าการโคลนเพื่อนำคนรักที่สูญเสียไปกลับมานั้นเกิดภายในระบบครอบครัวที่สมบูรณ์ ปัญหาทางจริยธรรมอันเนื่องมาจากการสร้างชีวิตใหม่ให้เกิดในสภาพแวดล้อมที่ไม่สมบูรณ์จึงเป็นอันข้ามไปได้ อันที่จริงการโคลนเพื่อนำคนรักกลับมาคืนโดยความหมายก็คือ “การนำคนผู้นั้นกลับมาสู่สภาพแวดล้อมอย่างเดิม” ถ้าสภาพก่อนหน้านั้นปราศจากเงื่อนไขที่เราจะถามเรื่องความรับผิดชอบในทางจริยธรรมได้ สภาพหลังจากนั้นเราก็ถามไม่ได้เช่นกันเพราะเป็นสภาพอันเดียวกัน ความแตกต่างของการโคลนสองแบบนี้อยู่ที่ข้อหนึ่งและสาม ตามข้อหนึ่งนั้นเราจะเห็นว่าการครอบครัวที่ใช้การโคลนเพื่อให้ได้ทายาทนั้นไม่มีทางเลือกอื่นแล้วนอกจากการโคลน แต่ครอบครัวที่โคลนเพื่อนำคนรักที่สูญเสียไปกลับคืนมานั้นยังมีทางเลือกอื่นในการที่จะมีบุตรได้ จะอย่างไรก็ตาม หากพิจารณาที่จุดประสงค์อันเฉพาะ เราก็อาจกล่าวได้ว่าครอบครัวหลังนี้ก็ไม่มีความเลือกอื่นเช่นเดียวกับครอบครัวแรก เพราะในการจะได้มาซึ่งลูกคนใหม่ที่ถ่ายแบบมาจากลูกคนเก่าที่ตายไปทุกประการนั้น วิทยาการอื่นไม่สามารถทำได้นอกจากการโคลน แต่ในเบื้องต้นนี้เราจะพิจารณาการโคลนสองแบบนี้อย่างกว้างๆ ในความหมายของวิธีการในการได้มาซึ่งลูก ซึ่งจะเป็นลูกแบบใดก็ได้ ถ้าตีความอย่างนี้ครอบครัวหลังก็มีอิสระหรือทางเลือกมากกว่า มากกว่าหมายความว่าแม้ไม่ใช้การโคลนครอบครัวหลังก็สามารถมีลูกคนใหม่มาทดแทนลูกคนเก่าได้

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ความปรารถนาพื้นฐานที่อยู่เบื้องหลังการโคลนสองแบบนี้ก็ต่างกัน โดยที่ความปรารถนาหรือแรงจูงใจที่ว่านี้ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องอย่างแยกไม่ออกจากความคาดหวังว่าตนเองจะได้อะไรจากการโคลน ในการโคลนแบบแรกนั้น ครอบครัวต้องการเพียงลูก ความปรารถนานี้ก็เหมือนความปรารถนาของคนทั่วไปเวลาที่

ตั้งใจว่าเมื่อแต่งงานแล้วจะมีบุตร เราอาจกล่าวให้ชัดขึ้นไปอีกว่าลูกที่การโคลนแบบแรกตั้งเป้าเอาไว้ว่าเป็น “ลูกในความหมายทั่วไป” ก็จะเป็นใครก็ได้ ผิดกับลูกที่การโคลนแบบที่สองตั้งความปรารถนาเอาไว้แต่ต้นซึ่งเป็น “ลูกในความหมายเฉพาะ” อันหมายถึงลูกที่มีคุณสมบัติหนึ่ง สอง สาม สี่... ซึ่งทั้งหมดก็คือคุณสมบัติที่มีอยู่ในลูกคนแรกที่ตายไปนั่นเอง เนื่องความปรารถนาหรือแรงงูใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้นระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญในแง่ปัจจัยหลักอย่างหนึ่งสำหรับวินิจฉัยค่าทางจริยธรรมของการกระทำนั้นๆ ดังนั้นเมื่อการโคลนสองแบบนี้มาจากแรงงูใจที่ต่างกัน เราก็อาจคาดการณ์ในเบื้องต้นนี้ได้ว่าการวินิจฉัยค่าทางจริยธรรมของการโคลนสองแบบนี้ อาจจะต่างกันก็ได้

(ค) แรงงูใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้นพระพุทธศาสนาเรียกว่า “เจตนา” เจตนาของคนเราในการกระทำสิ่งต่างๆ นั้นพระพุทธศาสนาจำแนกออกเป็นสองประเภทกว้างๆ ประเภทแรกเรียกว่าเจตนาดี ประเภทที่สองเรียกว่าเจตนาร้าย ลักษณะกว้างๆ สำหรับวินิจฉัยว่าเจตนาเช่นใดเป็นเจตนาดี อย่างไรเป็นเจตนาร้าย คือหากว่าเจตนา นั้นเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง คิดถึงแต่ตัวเอง ลดโลกทั้งโลกลงเหลือเพียงอาณาจักรของตนเองแล้วตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อตอบสนองตัวตน โดยไม่สนใจผู้อื่น เจตนาเช่นนี้ท่านเรียกว่าเจตนาร้าย หากเป็นไปในทางตรงกันข้าม คือแม้จะคิดถึงตน แต่ก็คิดถึงผู้อื่นด้วย เมื่อต้องตัดสินใจกระทำอะไรลงไปก็ไม่ได้คิดถึงแต่ตัวเอง แต่คิดว่าคนอื่นที่เกี่ยวข้องจะได้รับผลกระทบได้ทางเสียหายจากการที่ตนได้ประโยชน์นั้นหรือไม่ เจตนาเช่นนี้ท่านเรียกว่าเจตนาดี ในแง่รายละเอียด พระอภิธรรม (คัมภีร์สำคัญหนึ่งในสามของพระไตรปิฎก อันได้แก่พระวินัย พระสุตต และพระอภิธรรม) กล่าวเอาไว้ว่าเจตนาที่ประกอบด้วยความโลภ โกรธ และหลงเป็นเจตนาร้าย ส่วนเจตนาที่ประกอบด้วย การเสียสละ เมตตา และปัญญา เรียกว่าเจตนาดี เมื่อเอา

เกณฑ์เรื่องเจตนาที่กล่าวมานี้เข้ามาจับแรงงูใจในการโคลนสองแบบที่เรากำลังพิจารณากันอยู่นี้ ผลจะออกมาในทางที่ชี้ว่า ในการโคลนเพื่อให้ได้ลูกเท่านั้นโดยไม่เจาะจงเลือกเฟ้นเพื่อสนองตอบความต้องการพิเศษของคนน่าจะจัดอยู่ในส่วนของเจตนาดี หรือไม่ก็ไม่อาจจัดเข้าใจเจตนาทั้งสองแบบ ที่แน่ๆ คือไม่น่าจะจัดเข้าในเจตนาร้ายได้ ส่วนการโคลนเพื่อให้ได้คนที่รักกลับคืนมานั้นอาจเข้าข่ายการกระทำที่เกิดจากเจตนาร้ายได้ เพราะแรงงูใจนี้เอาความรู้สึกของตนเองเป็นตัวตั้ง พ่อแม่ที่โคลนลูกอย่างเจาะจงเช่นนี้ย่อมคาดหวังว่าตนจะได้ลูกที่ประกอบด้วยลักษณะหนึ่ง สอง สาม สี่... ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของคนทั้งสิ้น โดยลืมไปว่าการโคลนนั้นเป็นการให้กำเนิดชีวิตอิสระอีกชีวิตหนึ่ง ชีวิตนี้แม้เราจะเป็นต้นตอที่มา แต่เขาก็มีความเป็นอิสระในตัวเอง ที่ผ่านมารเราได้พิจารณาแล้วว่าหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาถือว่าการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่เขาจะเป็น “วิถี” พาราไปหาจุดประสงค์บางอย่างนั้นเป็นอกุศลกรรม การโคลนเพื่อให้ได้ลูกคนเก่ากลับมา นั้นอธิบายได้ค่อนข้างมากกว่าเกิดจากความคิดที่มองลูกที่จะเกิดมาเสมือนเป็นสิ่งชดเชยความเจ็บปวดอันเกิดจากการสูญเสียความคิดเช่นนี้เอาตนเป็นศูนย์กลางอยู่ค่อนข้างมาก

(ง) จะอย่างไรก็ตาม เจตนาร้ายนั้นก็มิมีน้ำหนักได้หลายระดับ เจตนาร้ายบางระดับอาจเป็นสิ่งหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนายอมรับได้ในแง่ว่า แม้จะเจือด้วยความชั่ว แต่การกระทำนั้นก็ไม่ถึงขั้นจะทำให้ผู้กระทำได้ก่อกรรมชั่วอันหนักหนาอะไรนัก ถามว่าการโคลนลูกที่ตายไปเพื่อชดเชยความเจ็บปวดอันเกิดจากการสูญเสียลูกอันเป็นที่รักนั้นอยู่ในข่ายของการกระทำที่แม้จะเกิดจากเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ แต่หลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาสามารถยอมรับได้เพราะเป็นอกุศลกรรมในระดับที่ไม่ร้ายแรงอะไรหรือไม่ ผู้วิจัยคิดว่าคำตอบปัญหานี้จะง่ายขึ้นหากเราจะพิจารณากรณีนี้เปรียบเทียบกับกรณีอื่นที่มีผู้กระทำอยู่แล้ว ดังนี้

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางการแพทย์สามารถทำให้พ่อแม่สามารถที่จะกำหนดลักษณะของลูกที่จะเกิดมาได้ในระดับหนึ่งเช่นเลือกเพศได้ว่าจะเอาชายหรือหญิง เลือกว่าจะให้เกิดคนเดียวหรือเป็นแฝด เลือกที่จะคัดกรองความไม่สมบูรณ์ทางพันธุกรรมบางอย่างออกไปเพื่อให้ลูกที่เกิดมามีสุขภาพแข็งแรง สรุปความว่าสิ่งหนึ่งที่วิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่กำลังดำเนินการอยู่ก็คือการเพิ่มประสิทธิภาพของการที่พ่อแม่จะสามารถ “เลือก” ลูกได้ตามที่ปรารถนา เราอาจกล่าวได้ว่าเวลานี้ผู้คนจำนวนมากน้อยในโลกก็กำลังให้กำเนิดลูกบนพื้นฐานของแรงจูงใจหรือเจตนาที่พระพุทธศาสนาเรียกว่าเป็นเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ เนื่องจากเป็นเจตนาที่อิงอยู่กับความคิดที่เอาความต้องการของคนเป็นที่ตั้ง จะอย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนานั้นเชื่อว่ารายละเอียดภายในใจของคนเรานั้นมิได้มากมายหลายแบบ หลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาไม่เคยประเมินค่าการกระทำจากลักษณะภายนอกที่ปรากฏเพียงอย่างเดียว รายละเอียดภายในใจของคนที่ทำกรรมนั้นเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ และสิ่งนี้เองที่จะเป็นตัวตัดสินว่าการกระทำนั้นๆมีค่าทางจริยธรรมทั้งในแง่บวก (เป็นบุญ) หรือลบ (เป็นบาป) อย่างไร เนื่องจากเจตนาเป็นเรื่องราวภายในใจของบุคคลแต่ละคน ดังนั้นในท้ายที่สุดแล้วคนที่รู้ว่าการกระทำของตนดีชั่วอย่างไรและในระดับไหนก็คือคนผู้นั้นเอง ซึ่งเรื่องนี้พระพุทธศาสนาไม่เห็นว่าเป็นปัญหาอะไรเลย หลักจริยธรรมส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาที่เรากำลังใช้พิจารณาการโคลนอยู่นี้มีหลักการสำคัญอย่างหนึ่งคือเป็นหลักที่คนแต่ละคนจะใช้ตรวจสอบการกระทำของตน

การเลือกคุณสมบัติของลูกนั้นอาจเกิดจากเจตนาภายในต่างกัน คนบางคนที่มีเมตตาในใจจะใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจ การเลือกคุณสมบัติต่างๆเกี่ยวกับลูกนั้นก็อาจกล่าวได้ว่ามาจากความโลภ ความโลภนั้นหมายถึงความคิดที่พยายามเห็นด้วยสิ่งต่างๆนอกตัวเข้ามาสู่ตัว

ด้วยความเข้าใจว่าตัวที่หุ้มห่อด้วยสิ่งต่างๆเหล่านั้นจะ “อยู่เหนือ” คนอื่น การมีลูกที่เรียนเก่ง เล่นกีฬาเก่ง หน้าตาดี เป็นต้นอาจเป็นสิ่งที่พ่อแม่จำนวนหนึ่งเข้าใจว่าจะเป็นสิ่งช่วยเสริม “ตัวตน” ของตนเองให้สูงกว่าผู้อื่น (เช่นเวลาอยู่ในวงสนทนาจะได้อวดว่าลูกฉันเรียนมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก เขียวนะเป็นต้น) จะอย่างไรก็ตาม การเลือกคุณสมบัติที่ดีให้แก่ลูกนั้นก็ไม่ว่าจำเป็นว่าจะต้องมาจากความรู้สึกในการตอบสนองตัวตนของพ่อแม่ตามที่กล่าวมานี้เสมอไป พ่อแม่บางคู่ที่เข้าใจโลกและชีวิตหากมีโอกาสจะเลือกคุณสมบัติที่ดีให้แก่ลูกได้ก็คงเลือกสิ่งที่ดีให้แก่ลูก ทั้งนี้เหตุผลก็อยู่ที่ว่า “ลูกเราจะได้สิ่งที่ดีที่สุดเพื่อว่าเขาจะได้พัฒนาเติบโตไปอย่างมีความสุขที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยไม่เอาเปรียบคนอื่น” หากการเลือกคุณสมบัติที่ดีให้แก่ลูกมาจากพื้นฐานความคิดเช่นนี้ เราก็คงกล่าวไม่ได้ว่าการเลือกคุณสมบัติให้ลูกในทางที่ดีเช่นนี้เป็นอกุศลเจตนา เกณฑ์ใหญ่ๆสำหรับวัดว่าการเลือกคุณสมบัติที่ดีให้แก่ลูกแบบไหนถือว่าเป็นกุศลหรืออกุศลเจตนา คือ หากว่าการเลือกนั้นเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของพ่อแม่เป็นหลัก การเลือกนั้นก็เกิดจากอกุศลเจตนา แต่ถ้าเกิดจากการคิดถึงลูกเป็นหลัก การเลือกนั้นก็เกิดจากกุศลเจตนา

(จ) ย้อนกลับมาที่การโคลนมนุษย์เพื่อให้ได้ลูกที่ตายไปกลับมาอีกครั้ง สองครอบครัวที่ทำสิ่งเดียวกันนี้ไม่ว่าจำเป็นจะต้องกระทำไปบนพื้นฐานของเจตนาอย่างเดียวกัน หากว่าการโคลนนั้นเกิดจากความคิดถึงตนเองเป็นหลัก คือเพื่อเยียวยาจิตใจของตนอันบอบช้ำเพราะความสูญเสียลูกรักอย่างกะทันหัน การโคลนนั้นก็อาจกล่าวได้ว่ามาจากอกุศลเจตนา แต่ถ้าการโคลนนั้นดำเนินไปบนพื้นฐานความคิดที่ว่า แบบของลูกที่ตายไปนั้นเป็นแบบที่พ่อแม่คิดว่าเป็นแบบที่ดี (อย่างน้อยที่สุดประสบการณ์ที่ผ่านมาจากการมีลูกคนนี้ก็สร้างความพึงพอใจแก่พ่อแม่อย่างมากมา) การมีลูกคนใหม่ผ่านวิธีการอื่นอาจช่วยให้ทั้งคู่ได้ลูกคนใหม่ ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่ลูกคนใหม่นี้จะสมบูรณ์กว่าลูกคนที่

ตายไป แต่นั่นก็ไม่แน่ว่าจะไป สิ่งที่น่ากลัวคือการ โคลนจะช่วยให้ลูกคนใหม่ได้คุณสมบัติที่ผ่านการตรวจสอบจากพ่อแม่มาแล้ว ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลที่มั่นใจได้มากที่สุด ทั้งคู่จึงเลือกการ โคลน การโคลนด้วยเจตนาเช่นนี้ไม่ได้เกิดจากการเอาตนเองเป็นที่ตั้ง แต่เกิดจากการพยายามหาสิ่งที่ตนคิดว่าดีที่สุดสำหรับลูก จึงถือว่าเกิดจากกุศลเจตนา

(จ) เมื่อการโคลนแบบเพื่อนำลูกที่สูญเสียไปกลับมาแบบสามารถพิจารณาได้ว่าเกิดจากกุศลเจตนา การโคลนในแบบนั้นก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่ระบบจริยศาสตร์ส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาไม่คิดใจ (คือยอมรับได้) การโคลนเพื่อให้ได้ลูกที่ตายไปกลับมาแบบนี้จึงไม่ต่างจากการโคลนแบบที่เป็นช่องทางเดียวเพื่อให้ได้ลูกที่กล่าวข้างต้น ไม่ต่างจากการมีบุตรตามธรรมชาติ ไม่ต่างจากการมีบุตรด้วยวิธีการแพทย์ที่ช่วยให้พ่อแม่ได้ลูกที่มีคุณสมบัติดีเลิศบนพื้นฐานความคิดที่จะให้สิ่งที่ดีที่สุดแก่ลูก ความไม่แตกต่างที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ผู้วิจัยกล่าวในแง่จริยธรรม กล่าวคือรูปแบบการได้มาซึ่งลูกทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นไม่ต่างกัน ในทางจริยธรรมตามกรอบความคิดของพระพุทธศาสนา ทั้งหมดเป็นสิ่งที่ระบบจริยธรรมส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาสามารถยอมรับได้ แม้ในส่วนของการโคลนที่เกิดจากกุศลเจตนาเองก็ตาม เนื่องจากกุศลเจตนาอันเป็นเรื่องที่อยู่ภายในใจของพ่อแม่ โดยที่เจตนาอันเมื่อก่อนผลอาจก่อผลที่ดีเลิศได้ พระอภิธรรมนั้นรับว่าบางครั้งเหตุที่ไม่ดีแต่พอก่อผลกลับก่อผลในทางดีได้ (เช่น บังคับลูกเรียนดนตรีเพราะตนเองเคยฝึฝืนจะได้เรียนแต่ไม่ได้เรียน การบังคับนั้นต่อมากลับส่งผลดีแก่ลูกคือลูกกลายเป็นคนรักดนตรีและเอาดีในทางนี้ได้) ความเลวร้ายเช่นนี้ก็เป็นสิ่งที่ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนายอมรับได้ หมายความว่า แม้ว่าพ่อแม่บางคู่จะ โคลนลูกบนพื้นฐานของการคิดถึงตนเองเป็นที่ตั้ง คือโคลนเพื่อให้ได้ลูกที่ฉันเห็นว่าสมบูรณ์นั้นกลับมา หากเราพิจารณาเรื่องเจตนาของพ่อแม่เอาไว้ก่อน แล้วพิจารณาเฉพาะที่ผลอันจะเกิดจากเจตนา

นั้น เราจะเห็นว่าผลของการโคลนทำให้พ่อแม่คู่นี้ได้ลูกที่สมบูรณ์แบบกลับคืนมา การได้ลูกที่มีลักษณะเช่นนี้มาย่อมถือว่าเป็นการมอบสิ่งที่ดีให้แก่ลูกในตัวเอง แม้ว่าทั้งคู่จะไม่ได้คิดถึงเรื่องนี้แต่แรกก็ตาม การที่เจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ก่อให้เกิดผลที่ดีแก่ผู้อื่น เช่นนี้ทำให้ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาสามารถยอมรับการกระทำอันเกิดภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ได้ แต่การยอมรับนี้ผู้วิจัยถือว่าเป็นเรื่อง “ต่ำสุด” แล้ว หากมีรายละเอียดที่ส่งผลต่ำไปกว่านี้ เช่น เจตนาที่ไม่บริสุทธิ์นั้นส่งผลที่ไม่ดีแก่ผู้อื่น ก็เป็นอันปิดทางที่พระพุทธศาสนาจะยอมรับการกระทำอันเกิดจากเจตนา นั้น ได้ อันที่จริงพระพุทธศาสนาเข้าใจดีว่าในโลกของปุถุชนคนธรรมดา เจตนาในการกระทำสิ่งใดก็ตามแต่ของผู้คนมักเป็นเจตนาที่ถือเอา “ตัวฉัน” เป็นที่ตั้งทั้งสิ้น มีการกระทำน้อยมากที่เกิดจากการเอาคนอื่นเป็นที่ตั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้เราก็อาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเข้าใจดีว่าการกระทำสิ่งต่างๆของมนุษย์นั้นเกิดจากกุศลเจตนา ถ้าเราใช้เกณฑ์เรื่องกุศล-เจตนาเพียงอย่างเดียวเป็นเกณฑ์วัดค่าทางจริยธรรมของการกระทำที่มนุษย์ได้กระทำลงไปในแต่ละวัน ผลก็จะออกมาว่ามนุษย์แทบจะทุกคนล้วนทำสิ่งที่ไม่ดีลงไปทุกวัน ในทางทฤษฎี พระพุทธศาสนายอมรับว่ามนุษย์ที่เป็นปุถุชนนั้นจะอยู่ภายใต้วัฏจักรของ “กิเลส” “กรรม” และ “วิบาก” คนที่ให้ทานแก่ขอทานเพราะคิดว่าตายแล้วตนอาจได้ขึ้นสวรรค์ก็กระทำความดีบนพื้นฐานของกิเลส ในทำนองกลับกัน คนที่ปล้นธนาคารเพราะคิดว่าเป็นช่องทางหาเงินมาได้ง่ายๆก็กระทำความผิดบนพื้นฐานของกิเลส แต่กิเลสสองกรณีนี้ให้ผลต่างกัน กิเลสในกรณีแรกนั้นส่งผลดีแก่ผู้อื่น คือมีคนได้รับสิ่งของจากการบริจาคทาน แต่กิเลสในกรณีที่สองนั้นสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น การที่กิเลสเหมือนกันแต่สร้างผลที่ตามมาต่างกันเช่นนี้ทำให้ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาแยกการกระทำที่มาจากกิเลสหรือจากกุศลเจตนาออกเป็นสองแบบ แบบแรกคือแบบที่ก่อผลดีแก่ผู้อื่น แบบที่สองคือแบบที่ก่อผลร้ายแก่

ผู้อื่น จากนั้นพระพุทธศาสนาก็พิจารณาว่า แบบแรกนั้นเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาอนุโลมยอมรับได้ แต่แบบหลังนั้นพระพุทธศาสนาไม่ยอมรับ คำว่า “บาป” อันหมายถึงความชั่วตามทัศนะของพระพุทธศาสนาหมายถึงการกระทำที่เกิดจากกิเลสแบบที่สองเท่านั้น สิ่งที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า “บุญ” นั้นหมายถึงการกระทำที่มาจากกิเลสแบบที่หนึ่ง จะอย่างไรก็ตาม ทั้งบุญและบาปพระพุทธศาสนาก็ถือว่าต่างก็เป็นปัจจัยผลักดันให้ชีวิตของคนเราต้องเวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสารเช่นเดียวกัน ต่างเพียงบุญส่งผลให้เวียนว่ายในสุคติ แต่บาปส่งผลให้เวียนว่ายในทุคติเท่านั้น แต่คิดทั้งสองนี้ก็ก่อความทุกข์ให้แก่ชีวิตคนและแบบ ผู้จะหลุดพ้นจากสังสารวัฏจะต้องไม่ก่อทั้งบุญและบาป การกระทำดีที่พระพุทธศาสนาสนับสนุนนั้นได้แก่การกระทำดีที่ไม่เป็นไปเพื่อสะสมหรือพอกพูนกิเลส ดังนั้นการให้ทานแก่คนขอทานด้วยความคิดที่ไม่เอาตนเป็นที่ตั้ง คือไม่คิดว่า “ฉันจะได้อะไรสักอย่างจากการนี้” แต่ให้เพราะเห็นว่าเพื่อนมนุษย์ผู้นั้นน่าสงสาร และการให้ก็ให้อย่างไม่คิดเอาคืน ให้อย่างสละออก การให้อย่างนี้ท่านกล่าวว่าไม่ได้มาจากกิเลส จึงไม่เป็นการกรรมและไม่มีวิบาก จะอย่างไรก็ตามพระพุทธศาสนาไม่คาดหวังว่าคนธรรมดาสามัญจะทำได้เช่นนั้นได้ คนในโลกตามสายของพระพุทธศาสนาส่วนทำการต่างจากพื้นฐานของกิเลสทั้งสิ้น

(ข) การโคลนมนุษย์เพื่อให้ได้ลูกที่สูญเสียไปกลับคืนมาอย่างที่เรากำลังพิจารณาว่ามาจากกิเลสของพ่อแม่ นั้นจึงไม่ต่างจากการให้ทานด้วยความหวังว่าฉันจะได้อะไรบางอย่างกลับมาในแง่ที่ว่า หากผลของการโคลนทำให้ชีวิตใหม่ที่เกิดขึ้นมาเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติสมบูรณ์ อย่างน้อยก็ไม่มีมาตรฐานของชีวิตต่ำว่ามนุษย์คนอื่น เราก็ต้องถือว่าการโคลนในสภาพการณ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาอนุโลมยอมรับได้ คือ ยังถือว่าไม่เป็นบาปส่วนจะเป็นบุญหรือไม่นั้นอาจต้องพิจารณาในรายละเอียดมาก สิ่งที่มีผู้วิจัยพอจะกล่าวได้คือการกระทำนี้หากส่งผลดีแก่

ลูกก็ต้องถือว่าเป็นบุญ แต่บุญนั้นจะถูกกิเลสของพ่อแม่ที่คิดถึงตนเองเป็นหลักกลายให้เจือจางลงมาก จึงเป็นบุญที่เบาบาง เสียจนแทบจะไม่เรียกว่าบุญก็คงได้ ที่ผ่านมาระดมสมมติสถานการณ์ว่าการโคลนเพื่อให้ได้ลูกที่รักกลับมานั้นอาจเกิดในครอบครัวที่มีลูกเพียงคนเดียวหรือมากกว่าหนึ่งก็ได้ พิจารณาจากความจำเป็น ครอบครัวที่มีลูกเพียงคนเดียวแล้วสูญเสียลูกไปอาจกล่าวได้ว่าจำเป็นมากกว่าที่จะต้องได้ลูกกลับมา ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาที่พิจารณาประเด็นเรื่องความจำเป็นในฐานะเงื่อนไขหรือองค์ประกอบหนึ่งของการวินิจฉัยค่าทางจริยธรรมของการกระทำที่ดูเหมือนจะเป็นอย่างเดียวกัน เช่นชาวนาที่ตกปลาเพื่อเอามาเป็นอาหารเลี้ยงลูกเมียนั้นก็ทำปาณาติบาตเช่นเดียวกับคนเมืองที่ไปตกปลาอย่างเป็นกีฬา แต่ปาณาติบาตที่กระทำโดยชาวนานั้นต้องถือว่าอ่อนกว่าที่กระทำโดยคนเมืองที่ไม่มี ความจำเป็นอันใดเลยที่จะต้องทำปาณาติบาตเช่นนั้น ในทำนองเดียวกัน ครอบครัวที่มีลูกคนเดียวแล้วตัดสินใจโคลนก็ต้องถือว่ามีความจำเป็นหรือมีแรงบีบบังคับของชีวิตมากกว่า หากจะมีอุปสรรคเกิดจากการโคลน อุปสรรคนั้นก็ต้องถือว่าเบากว่ากรรมของครอบครัวที่มีลูกคนอื่นเหลืออยู่แล้ว แต่ในท้ายที่สุดผู้วิจัยคิดว่าสองกรณีนี้ต่างกันไม่มาก สรุปความถือว่าการโคลนเพื่อนำลูกที่สูญเสียไปกลับมาเป็นสิ่งพระพุทธศาสนายอมรับได้ ด้วยเหตุผลหลักๆ ที่ดูจากการที่ลูกจะได้อะไรเป็นหลัก พระพุทธศาสนาถือว่าลูกนั้นได้ (๑) ครอบครัวคือเกิดมามีพ่อแม่และครอบครัวตามที่คนปกติเขามีกัน การโคลนจึงไม่เป็นการทำร้ายลูก (๒) ได้ความสมบูรณ์ของชีวิตในทางกายภาพ การโคลนนั้นใช้ลูก (ซึ่งก็คือฟองไข่ของเด็กที่เกิดใหม่หรือฝาแฝดที่อายุต่างกันก็ได้) สุดแต่เราจะพิจารณาจากกรอบความคิดใด) ที่พ่อแม่พิจารณาเห็นว่ามีความสมบัติที่ดีในระดับหนึ่งเป็นแบบ (คงไม่มีพ่อแม่ผู้ใดที่ตัดสินใจโคลนลูกที่สุขภาพไม่ดี ปัญญาไม่ดี ให้กลับมาอีกครั้ง แม้จะรักลูกคนนั้นมากมายปานใดก็ตาม) ในแง่นี้กิเลสของพ่อแม่ก็ส่งผลดีแก่ลูก เหมือนคนให้ทานเพราะคิดว่าตน

จะได้อะไรกลับมาที่กล่าวถึงตอนต้นนั่นเอง การยอมรับการโคลนแบบนี้พระพุทธศาสนาจากผลที่เกิดแก่ผู้อื่นเป็นหลัก

(๓) การโคลนที่ใช้ในฐานะวิธีการได้ลูกมาอย่างหนึ่ง โดยผู้ใช้คือคู่สมรสที่สามารถมีลูกได้ตามปกติ และไม่ได้สูญเสียลูกอันเป็นที่รักแต่อย่างใด แต่มองเห็นว่าการโคลนจะช่วยให้ตนได้ลูกชนิดพิเศษบางประการซึ่งวิธีการตามธรรมชาติไม่อาจจะให้ได้

กรณีที่เราจะพิจารณาต่อไปนี้เป็นกรณีที่ผู้วิจัยคิดว่าอาจเป็นไปได้มากที่สุดแบบหนึ่งในอนาคต กรณีนี้ต่างจากกรณีแรกและกรณีที่สองที่เราพิจารณาผ่านมาแล้ว เราอาจจินตนาการถึงกรณีย่อยๆที่อยู่ในหมวดนี้ได้ดังนี้

ก. คุณสุธีและคุณรัชนีเพิ่งแต่งงานกัน ทั้งคู่คิดว่าจะมีลูกสักสองคน แต่จะไม่มีตามวิธีการธรรมชาติ ทั้งคู่เป็นศิลปินคิดอะไรไม่เหมือนคนทั่วไป คุณสุธีคิดว่าเขาอยากมีลูกที่ถอดแบบออกมาจากเขาร้อยเปอร์เซ็นต์ ส่วนคุณรัชนีก็คิดอย่างเดียวกันนั้น ทั้งคู่จึงตัดสินใจไปหาหมอเพื่อโคลนตนเอง ผลคือทั้งคู่ได้ลูกมาสองคน คนหนึ่งเป็นชาย หน้าตาถอดแบบมาจากพ่อ ส่วนอีกคนเป็นลูกสาว ถอดแบบมาจากแม่

ข. คุณสมักรเป็นนักมวยที่เก่งกาจ ปัจจุบันเขาเพิ่งแต่งงาน ยังไม่มีลูก เขากำลังทำเงินได้มากจากการเป็นนักมวย คุณสมักรคิดว่าเขาจะให้โคลนตัวเองให้ได้ลูกมาสักสองสามคน เขาจะปั้นลูกเหล่านี้ให้เป็นนักมวยเหมือนตนเอง คุณสมักรไปหาหมอพร้อมภรรยา เขาโคลนตัวเองสองครั้ง ครั้งแรกได้ลูกชายมาหนึ่งคน ครั้งที่สองเขาให้หมอโคลนลูกแฝด เวลานี้คุณสมักรมีลูกชายสามคน หน้าตาถอดแบบมาจากพ่ออย่างกับแกะ

ค. ครอบครัวคุณพินิจและคุณพรพิมลมีลูกแล้วคนหนึ่ง ต่อมาเทคโนโลยีการโคลนก้าวหน้ามาก ทั้งคู่คิดว่าจะลองใช้วิธีการที่ว่ามีเพื่อมีลูกอีกคน โดยคุณพินิจยอมให้คุณพรพิมลใช้เซลล์ของตนเป็นต้นแบบ ที่คุณพินิจยอมเพราะเห็นว่าตอนนี้มีลูกชายแล้ว อยากมีลูกสาวบ้าง การโคลนจะช่วยให้

แน่ใจว่าจะได้ลูกสาวแน่ แพทย์โคลนคุณพรพิมลโดยใช้เซลล์และไข่ของเธอเพียงคนเดียว ทั้งคู่ได้ลูกสาวหน้าตาอย่างกับฝาแฝดกับคุณพรพิมลเลยทีเดียว

นอกจากสามกรณีที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้นนี้ ผู้วิจัยคิดว่าคงมีกรณีอื่นๆได้อีกมาก จะอย่างไรก็ตาม กรณีทั้งหมดที่ยกมาและที่เราจะสามารถจินตนาการถึงได้ก็มีลักษณะร่วมกันบางอย่าง โดยที่ลักษณะดังกล่าวนี้เองที่ทำให้การโคลนแบบนี้ต่างจากการโคลนสองแบบที่กล่าวมาข้างต้น ลักษณะร่วมที่ว่านั้นคือผู้ที่ให้บริการจากการโคลนแบบนี้ไม่ได้มีภาวะบีบคั้นของชีวิตแต่อย่างใด คนที่ไม่มีทางมีลูกได้หากไม่ใช้การโคลนนั่นอาจกล่าวได้ว่ามีความบีบคั้นมากที่สุด รองลงมาก็คือคนที่สูญเสียลูกไปอย่างกะทันหันและต้องการนำลูกนั้นกลับมาในรูปของลูกคนใหม่ที่ถอดแบบมาจากคนเก่าทุกอย่าง จะอย่างไรก็ตาม ในรายละเอียด ผู้ที่จะให้บริการจากการโคลนในกลุ่มนี้ก็อาจจำแนกออกไปหลายประเภท ตามจุดประสงค์อันเจาะจงมากขึ้นเพียงใดในการโคลนนั่น

ดังที่ได้กล่าวเอาไว้ในตอนที่ว่าด้วยการโคลนว่า การโคลนนั่นมีประโยชน์มากอย่างหนึ่งคือทำให้เราสามารถ “สร้าง” คนหรือสัตว์ให้มีคุณสมบัติบางอย่างที่เราต้องการได้ และเดิมทีนั้นจินตนาการเรื่องการโคลนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการโคลนมนุษย์ก็มาจากความคิดฝันว่าทำอะไรเราจึงจะสามารถสร้าง อัจฉริยะบุคคลให้เกิดขึ้นในโลกได้มากมายโดยไม่ต้องรอ “อุบัติเหตุทางธรรมชาติ” คู่สมรสบางคู่ในกลุ่มนี้อาจไม่มีจุดหมายที่เจาะจงอะไรเป็นพิเศษในการใช้บริการจากการโคลน สิ่งที่พวกเขาต้องการมีเพียงแค่ว่า “ให้ลูก” และที่เขาไม่ใช้วิธีการอื่นเช่นวิธีการตามธรรมชาติหรือทางการแพทย์แบบอื่นๆก็มาจากเหตุผลต่างๆอย่างกลองใช้การโคลนเท่านั้น คู่สมรสแบบนี้เรากล่าวได้ว่าไม่ได้ต้องการใช้คุณสมบัติพิเศษจากการโคลนที่กล่าวมาข้างต้นแต่อย่างใด แต่คู่สมรสบางคู่เช่นคู่ที่เป็นศิลปินและนักมวยนั้นกล่าวว่าได้ว่าเป็นผู้ที่ใช้การโคลนเพราะการโคลนช่วยให้ได้ลูกอย่าง

ที่ตนต้องการได้ เราอาจจินตนาการได้ว่าในอนาคต หากการโคลนกระทำได้ง่ายดายและมีประสิทธิภาพมาก ๆ คนจำนวนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในชีวิต จะเพราะเกิดมามีพรสวรรค์ หรือเพราะอะไรก็ตามแต่ ที่ทำให้พวกเขาเป็นคนเก่ง (เช่นเป็นนักกีฬา ศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ นักธุรกิจ ในระดับแถวหน้าในสังคมเป็นต้น) น่าจะเป็นกลุ่มคนที่มีความโน้มสูงที่จะใช้บริการจากการโคลนกลุ่มหนึ่งในทางชีววิทยานั้น เราเชื่อกันว่าสัญชาตญาณพื้นฐานอย่างหนึ่งของสิ่งมีชีวิตคือการ “ทำสำเนา” ตนเองเอาไว้ก่อนที่จะตนเองจะลาจากโลกนี้ไป การโคลนนั่นว่าไปแล้วก็คือการทำสำเนาตนเองที่มีประสิทธิภาพที่สุด เมื่อการโคลนตอบสนองสัญชาตญาณอันลึกซึ้งที่สุดอันหนึ่งของมนุษย์ เช่นนี้ การโคลนก็อาจจะเข้ากันได้ดีกับธรรมชาติอันลึกซึ้งของเรา ซึ่งการเข้ากันได้ดีนี้จะแสดงออกในรูปของการไม่รีรอที่จะใช้การโคลนในการทำสำเนาตนเองหากว่ากระทำได้

โดยทั่วไป การแข่งขันกันในกลุ่มมนุษย์นั้นแยกไม่ออกจากการพยายามทำให้ “สำเนาของตน” มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดเท่าที่เราจะเลือกสิ่งที่เราคิดว่าดีที่สุดให้แก่ลูกเช่นสุขภาพ การศึกษา สภาพแวดล้อม สังคม เป็นต้น คนทั่วไปอาจเห็นว่าคำถามนี้ไม่จำเป็นต้องตอบเลย เพราะเขาหรือพวกเขาเป็นลูกของเรา เราก็ต้องทำอย่างนั้นอยู่แล้ว นักชีววิทยานั้นเชื่อว่ากลไกในการปกป้องตนเองนั้นเป็นกลไกพื้นฐานที่ทำงานอยู่ลึกๆภายในสิ่งมีชีวิต เมื่อลูกเป็นสำเนาของเรา สัญชาตญาณในการปกป้องนั้นก็ขยายไปยังลูกด้วย และด้วยสัญชาตญาณที่ว่านี้ คนทั้งหลายจึงแข่งขันกันทำมาหากินและแข่งขันกันที่จะสร้างและเตรียมทายาทของตนให้มีความพร้อมที่สุดสำหรับการแข่งขัน เมื่อการโคลนเป็นหนทางที่ทำให้มนุษย์มั่นใจว่าสำเนาของตนจะมีประสิทธิภาพ การโคลนจึงเข้ากันได้ดีกับสัญชาตญาณข้างต้น ก่อนหน้านั้นเราก็เห็นแล้วว่าหากมีวิทยาการอันใดก็ตามแต่ที่ตอบสนองสัญชาตญาณที่ว่านี้ วิทยาการนั้นก็มักได้รับการตอบรับจาก

มนุษย์เป็นอย่างดี เมื่อการแพทย์สามารถตรวจสอบว่าลูกที่อยู่ในครรภ์ของเรามีสุขภาพดีเพียงใด เราก็มักใช้ประโยชน์จากวิทยาการนั้น เวลานี้ก็กล่าวกันว่าคัดกรองเอาสิ่งที่ไม่ดีที่ติดตัวลูกเรามาแต่เกิดในนามพันธุกรรมสามารถกระทำได้ คนจำนวนไม่น้อยที่สามารถซื้อหาวิทยาการดังกล่าวนี้มาใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางการแพทย์นี้อย่างไม่รีรอ กล่าวง่าย ๆ ก็คือก่อนหน้าที่จะมีการโคลน ก็มีวิทยาการอื่นๆที่สามารถทำให้การทำสำเนาตนเองของมนุษย์มีประสิทธิภาพกว่าที่เป็นไปตามธรรมชาติ วิทยาการเหล่านี้จะได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีจากมนุษย์ (ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจพอที่จะช่วยให้สามารถใช้บริการเหล่านี้ได้) เมื่อแนวโน้มเป็นไปในทางนั้น เราก็มักมีเหตุผลที่จะเชื่อได้ว่าการโคลนมนุษย์เพื่อทำให้การทำสำเนาของตนมีประสิทธิภาพนั้นจะเป็นสิ่งที่มนุษย์ตอบสนองเป็นอย่างดี เหมือนกับที่เคยตอบสนองต่อวิทยาการอื่นๆก่อนหน้านี้

การใช้ประโยชน์จากการโคลนเพียงเพื่อให้ได้ลูกโดยไม่มีเป้าหมายเจาะจงอะไรเป็นพิเศษนั้นอาจกล่าวได้ว่าไม่ต่างจากการมีบุตรตามธรรมชาติ หรือมีบุตรด้วยวิธีการทางการแพทย์อื่น ปัญหาจริยธรรมสำหรับการโคลนมนุษย์แบบนี้จึงไม่จำเป็นต้องอภิปราย ที่เราจะอภิปรายกันคือการโคลนมนุษย์ด้วยจุดประสงค์อันเฉพาะซึ่งได้แก่การโคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูกที่ตนคิดว่า “เก่งเหมือนตน” และ “ลูกจะอยู่นานกว่าคนอื่นในการแข่งขัน” การโคลนที่ถูกชักนำด้วยความคิดอันนี้พระพุทธศาสนาจะพิจารณาอย่างไร

ที่ผ่านมาเราได้กล่าวถึงหลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งในระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนา หลักการที่ว่านั้นมิใช่ความว่า

(๑) การกระทำที่เกิดจากอกุศลเจตนาซึ่งส่งผลร้ายแก่ผู้อื่นเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาไม่อาจยอมรับในทางจริยธรรมได้

(๒) การกระทำที่เกิดจากอกุศลเจตนาแต่ส่งผลดีแก่ผู้อื่นเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาอนุโลมยอมรับได้

(๓) การกระทำที่เกิดจากกุศลเจตนาเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนายอมรับได้ (สำหรับการกระทำที่เกิดจากกุศลเจตนาที่พระพุทธศาสนาเชื่อว่ามิแต่จะก่อผลในทางดีแก่ผู้อื่น ไม่มีทางก่อผลร้าย แต่บางครั้งความซับซ้อนขององค์ประกอบในการทำกรรมอย่างหนึ่งอาจทำให้เข้าใจว่าบางครั้งการกระทำที่เกิดจากเจตนาดีก็ส่งผลร้ายแก่ผู้อื่นได้ เช่นเห็นคนประสบอุบัติเหตุข้างถนนรีบลงไปช่วยอุ้มพาไปโรงพยาบาล แต่อุ้มไม่ถูกวิธีทำให้คนคนนั้นพิการ กรณีนี้พระพุทธศาสนาอธิบายว่าเจตนาที่จะช่วยให้เขาไม่ตายนั้นเป็นเจตนาดี แต่นอกจากเจตนาที่ยังมีองค์ประกอบอื่นที่ผลักดันให้เราอุ้มเขาเช่นนั้น สิ่งนี้คือความไม่รู้ที่พระพุทธศาสนาเรียกว่าโมหะ เมื่อมีองค์ประกอบฝ่ายที่ไม่ดีร่วมด้วย การกระทำนี้ของเราจึงต้องแยกเป็นดีส่วนหนึ่งไม่ดีอีกส่วนหนึ่ง เฉพาะในส่วนดีคือเจตนาจะช่วยเหลือเขาเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาเชื่อว่าเราไม่มีทางมองเห็นเป็นสิ่งที่ไม่ดีไปได้เลย การแยกแยะรายละเอียดเช่นนี้จะย้อนกลับมาสนับสนุนหลักการที่ว่า การกระทำที่เกิดจากกุศลเจตนาเป็นสิ่งที่ไม่มีทางก่อผลเสียแก่ผู้อื่นเลย มีแต่ก่อผลดี ผลดีในกรณีนี้คือคนผู้นั้นไม่ตาย การที่คนผู้นั้นไม่ตายมาจากเจตนาที่ดีคือเจตนาที่จะช่วยให้เขารอดตาย ส่วนผลเสียที่เกิดแก่เขาไม่ได้มาจากกุศลเจตนาตัวนี้ แต่มาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เจตนาที่ดีจึงไม่เกี่ยวกับผลเสียที่เกิดแก่ผู้อื่น)

คำถามมีว่า สมมติว่านักมวยที่เก่งมากคนหนึ่งโคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูกด้วยความคิดว่าลูกที่เกิดมาจะได้ต่อยมวยเก่งเหมือนพ่อ และความเก่งนั้นจะทำให้ลูกสามารถสร้างความร่ำรวยให้แก่ตนได้ ความคิดอันนี้และการกระทำอันสืบเนื่องมาจากความคิดนั้นพระพุทธศาสนาจะพิจารณาอย่างไร

ผู้วิจัยคิดว่า เมื่อพิจารณาอย่างกว้างๆ เราอาจจัดการกระทำนี้ให้อยู่ในประเภทที่หนึ่งหรือสองก่อน โดยใช้หลักการอย่างหยาบๆว่า การโคลนลูกเช่นนี้เกิดจากอกุศลเจตนา คือเป็นเจตนาที่เอาตนเองเป็นที่ตั้ง แล้วก็เอา

ตนเองนั่นแหละเป็นแบบหรือกรอบสำหรับกำหนดรูปแบบชีวิตของลูก แต่ปัญหาว่า อกุศลเจตนาที่ส่งผลร้ายหรือผลดีแก่ผู้อื่นเป็นเรื่องที่เราจะต้องพิจารณาในรายละเอียดกันอีกที

มีนักปรัชญาตะวันตกสมัยปัจจุบันจำนวนหนึ่งที่กล่าวว่า หลักการสำหรับบอกว่าการ โคลนมนุษย์ผิดหรือไม่ผิดในทางจริยธรรมคือหลักการเรื่อง “สิทธิที่จะมีอนาคตที่เปิดกว้าง” (The Right to the Open Future) นักปรัชญาสังคมคนสำคัญคนหนึ่งของปัจจุบันคือ Joel Feinberg ก็เสนอหลักการดังกล่าวนี้ในข้อเขียนเกี่ยวกับเรื่องทำนองนี้ของเขา ตามความเห็นของนักปรัชญาเหล่านี้ คนเราแม้จะเกิดมาเป็นลูกคนอื่น แต่เขาก็มีเสรีภาพในฐานะมนุษย์ เสรีภาพที่ว่านี้ก็คือเสรีภาพที่จะมีชีวิตในลักษณะใดลักษณะหนึ่งอันเป็นลักษณะที่เขาได้เลือกให้แก่ตนเอง พ่อแม่นั้นไม่ใช่เจ้าของชีวิตลูก ดังนั้นพ่อแม่จึงไม่มีสิทธิที่จะปิดกรอบจำกัดให้แก่ชีวิตของลูก พ่อแม่คนใดทำเช่นนั้น นักปรัชญาเหล่านี้ก็ถือว่าได้ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพอันนี้ของลูก ถ้าคิดตามนักปรัชญาเหล่านี้ พ่อที่เป็นนายทหารแล้วพยายามบีบบังคับให้ลูกเรียนทหารโดยไม่สนใจว่าลูกชอบหรือไม่ก็เป็นพ่อที่ไม่ดี พ่อที่เป็นแพทย์ นักวิชาการ หรือนักอะไรก็ตามแต่ที่เห็นว่าตนนั้นดีวิเศษและความวิเศษนั้นจะต้องได้รับการถ่ายทอดไปยังลูก จากนั้นก็เอาตนเป็นผู้บัญชาการ บีบบังคับด้วยกลวิธีต่างๆทั้งตรงและอ้อมเพื่อให้ลูกเป็นอย่างที่ตนต้องการ คนเหล่านี้ย่อมถือว่าได้ล่วงละเมิดสิทธิอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของลูกอันได้แก่สิทธิที่จะมีอนาคตที่เปิดกว้าง

ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนานั้นไม่ได้ใช้ถ้อยคำอย่างเดียวกับจริยศาสตร์ตะวันตกเช่นคำว่า “เสรีภาพ” “สิทธิ” เป็นต้น แต่ในแง่ความคิด ผู้วิจัยได้เสนอมาในงานเขียนก่อนหน้านี้หลายชิ้นว่าระบบความคิดของพระพุทธศาสนานั้นเป็นระบบที่เคารพในสิ่งที่เราเรียกกันในสมัยนี้ว่าเสรีภาพ ความเสมอภาค และสิทธิมาก เมื่อเราเอาแนวคิดของพระพุทธศาสนามาพิจารณาการกระทำของนักมวยที่โคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูกเป็นนักมวยเหมือนตน

ผ่านกรอบความคิดเรื่องการปิดกั้นเสรีภาพของลูกหรือไม่ ผู้วิจัยคิดว่าประเด็นนี้พระพุทธศาสนามีอะไรหลายอย่างที่ให้เป็นหลักคิด ซึ่งบางอย่างก็อาจคล้ายกับที่นักปรัชญาตะวันตกเหล่านี้พูดกัน แต่บางอย่างก็อาจเป็นหลักคิดที่พระพุทธศาสนามีเป็นพิเศษของตนเอง

อย่างแรกที่สุดนั้น พระพุทธศาสนา มองชีวิตมนุษย์ว่าเป็นโอกาสอันสำคัญของการที่จะได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง คุณค่าของชีวิตมนุษย์ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาก็อยู่ที่ตรงนี้เอง ถามว่าทำไมการฆ่าผู้อื่นจึงเป็นบาป คำตอบคือ เพราะการฆ่านั้นเป็นการคัดลอกชีวิตของผู้อื่นมิให้ดำเนินต่อไป ถามต่อว่าทำไมการคัดลอกให้ชีวิตผู้อื่นหยุดชะงัก เช่นนั้นจึงถือว่าเป็นความชั่ว คำตอบคือ เพราะการหยุดชะงัก เช่นนั้นทำให้ศักยภาพอันดีงามทั้งหลายที่บรรจุอยู่ในชีวิตนั้น ไม่สามารถได้แสดงออก ตามอุดมคติของพระพุทธศาสนา ชีวิตมีศักยภาพที่จะรู้แจ้ง คือรู้ว่าอะไรเป็นแก่นสารของการได้เกิดมาเป็นคน อะไรเป็นเปลือก อะไรจะทำความทุกข์สะสมพอกพูนในชีวิต อะไรจะทำความทุกข์ที่เกาะกินชีวิตอยู่คอยหลอหลวงลงไปตามลำดับ เมื่อเด็กคนหนึ่งถือกำเนิดขึ้น ภายในชีวิตเขามีศักยภาพที่ว่ามีแฝงอยู่ พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเรียกสิ่งนี้ว่า “พุทธ-ภาวะ” บ้าง “โพธิจิต” บ้าง ซึ่งทั้งหลายทั้งปวงคำเหล่านี้ก็สื่อความไปในทางที่ว่าภายในกายที่เป็นเนื้อเป็นหนังในทางชีวิตวิทยานั้น มีแก่นสารอันเป็นนามธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งแฝงอยู่ คนเราต่างกันที่เนื้อหนัง แต่ภายในเนื้อหนังนั้นไม่ต่างกัน จะเห็นว่าตามทัศนะของพระพุทธศาสนา มนุษย์เราต่างกันในด้านพันธุกรรม แต่เหมือนกันในทางจิตวิญญาณ การฆ่าคนอื่นให้ตายนั้นเป็นความชั่วร้ายไม่ใช่เพราะนั้นเป็นการทำลายชีวิตในทางชีวภาพ จริงที่ชีวิตทางด้านชีวภาพนั้น พระพุทธศาสนา มองว่าเป็นฐานของการที่ชีวิตทางด้านจิตวิญญาณจะได้พัฒนาไปอย่างที่ดีกว่าข้างต้น แต่ชีวิตด้านชีวภาพก็สำคัญน้อยกว่าชีวิตด้านจิตวิญญาณ การฆ่าเป็นความชั่วร้ายเพราะเป็นการหยุดกระบวนการพัฒนาตน

ในทางจิตวิญญาณที่ดำรงอยู่ในชีวิตทางชีวภาพนั้นมิให้เจริญเติบโตต่อไป

ในการทำงานเดียวกัน การบีบบังคับให้ชีวิตอื่นเกิดความยากลำบากในการพัฒนาชีวิตด้านในก็ถือว่าเป็นความชั่วร้ายด้วย พุทธศาสนาเห็นคล้ายกับนักปรัชญาข้างต้นว่าอนาคตของชีวิตทุกชีวิตควรเปิดกว้างที่สุด แต่การเปิดกว้างนี้พระพุทธศาสนามีได้มองว่าเป็นเป้าหมายหรือเป็นสิ่งที่มีความค่าในตัวเอง หากแต่มันมีค่าเพราะชีวิตที่เปิดกว้างเป็นอิสระนั้นง่ายที่จะพัฒนาศักยภาพแห่งการเรียนรู้ว่าชีวิตที่ถูกบีบบังคับให้เป็นไปอย่างไรอย่างหนึ่ง การโคลนนั่นว่าไปแล้วเป็นการบีบบังคับอย่างถึงที่สุดในทางชีวภาพ เพราะเป็นการสกัดกั้นเสรีภาพที่จะเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งจากอำนาจยีนของพ่อแม่ดังที่เกิดขึ้นได้ในระบบการสืบทอดเผ่าพันธุ์ตามธรรมชาติหรือทางการแพทย์แบบอื่นๆที่ไม่ถึงขั้นเข้าไปกำหนดรายละเอียดทางชีวภาพอย่างเดียวกับการโคลน กล่าวง่าย ๆ คือพ่อแม่ที่โคลนลูกนั้นต้องเข้าใจว่าตนเองกำลังทำตัวเป็นผู้เผด็จการ คือปั้นแต่งลูกให้เป็นอย่างที่ต้องการ ยังมีรูปแบบอื่นๆอีกมากที่ลูกสามารถเป็นได้ แต่เราก็คงได้เลือกเอารูปแบบอันเจาะจงอย่างหนึ่งที่เราเห็นว่าดี แล้วยึดเยื้อดให้แก่ลูก โดยที่ลูกไม่มีทางเลือกหนี ไม่ได้ร้องขอ และเราก็คงจะไม่ทราบเลยว่ารูปแบบที่เราเห็นว่าเป็นดีนั้น ผู้รับคือลูกปรารถนาที่จะรับมันหรือไม่ ต้องรอให้เขาเติบโตเสียก่อนเราจึงจะทราบ ผลที่ออกมาอาจเป็นไปได้สองอย่าง คือเขาชอบหรือไม่ก็รังเกียจ ถ้าชอบก็นับว่าเป็นความโชคดีของทุกฝ่าย แต่ถ้าเขาไม่ชอบขึ้นมาละ ตรงนี้แหละคือปัญหาที่พระพุทธศาสนา มองเห็นว่าเป็นความชั่วร้ายที่แอบแฝงอยู่ของการทำตัวเป็นผู้เผด็จการที่ว่ำนั่น

จะอย่างไรก็ตาม ในท้ายที่สุดพุทธศาสนาก็เห็นว่า แก่นสารภายในของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีใครอาจบงการหรือบีบบังคับให้เป็นอย่างที่เขาต้องการได้ มีเพียงเจ้าตัวเขาเท่านั้นที่จะควบคุมให้แก่นสารที่ว่ำนั้นพัฒนาไปในทิศทางที่ดีงาม ในแง่นี้พระพุทธศาสนาก็เห็นต่างจากนักชีววิทยา

ประเภทที่เชื่อว่าชีวิตมนุษย์ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางชีวภาพ แม้จะไม่ทั้งสิ้น แต่ปัจจัยทางชีวภาพก็เป็นหลักที่สุดให้แก่วิธีการที่ชีวิตของคนเราจะพัฒนาไปทางใด นักมวยที่โคลนตนเองแล้วได้ลูกมานั้น ลูกของเขามีแนวโน้มที่จะเป็นนักมวยอย่างพ่อสูงมาก เพราะปัจจัยทางพันธุกรรม นักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน หรือบุคคลที่มีพรสวรรค์ในทางใดทางหนึ่งก็เช่นกัน นี่คือการเชื่อของผู้ที่เห็นว่าพันธุกรรมคือปัจจัยหลักที่จะหล่อหลอมชีวิตมนุษย์ให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แม้พุทธศาสนาจะยอมรับว่าปัจจัยทางชีวภาพ (ที่พระพุทธศาสนาเรียกว่าปัจจัยทางพินนิยาม) จะมีบทบาทไม่น้อย แต่ปัจจัยดังกล่าวนี้ก็มีส่วนน้อยกว่าพลังทางจิตวิญญาณที่อยู่ข้างในของคน ดังนั้นสำหรับพุทธศาสนา พ่อแม่ที่โคลนลูกด้วยความคาดหวังว่าจะได้ลูกที่มีคุณสมบัติเลิศอย่างคนนั้นกำลังเข้าใจผิด การโคลนช่วยลอกเลียนแบบทางกาย คือทำให้ลูกมีหน้าตาคล้ายพ่อแม่ มีรายละเอียดทางด้านพันธุกรรมตรงกับพ่อแม่ ซึ่งทั้งหมดเป็นเรื่องเปลือกนอกเท่านั้น รายละเอียดทางด้านจิตวิญญาณของลูกเป็นของเฉพาะตนของลูกที่ไม่ได้เกิดจากอำนาจของการโคลน รายละเอียดทางด้านจิตวิญญาณของคนนั้นพระพุทธศาสนาถือว่าเกี่ยวข้องกับกรรมในอดีตของเขา เขาตั้งสมการมาอย่างไร แนวโน้มทางด้านจิตวิญญาณของเขาก็เป็นอย่างนั้น หากไอน์สไตน์โคลนตนเองแล้วได้ไอน์สไตน์หมายเลขสองมา ทั้งหมายเลขหนึ่งและสองมีหน้าตาอย่างเดียวกันก็จริง แต่ถ้าข้างในของหมายเลขสองตั้งสมการมาอีกแบบ เขาก็ไม่จำเป็นต้องชอบวิชาฟิสิกส์อย่างพ่อก็ได้ เราอาจเห็นคนที่หน้าตาอย่างเดียวกับไอน์สไตน์ชนิดแยกไม่ออกเลยที่เป็นผู้กำกับหนังก็ได้ หรืออาจเห็นคนที่หน้าตาอย่างเดียวกับคานธีที่ไม่ได้มีน้ำใจคิดจะต่อสู้กับความอยุติธรรมทางสังคมอย่างพ่อ แต่เป็นนักธุรกิจที่แต่งตัวโก้หรู ขับรถยนต์ปรารถนาแพง เรื่องเช่นนี้พุทธศาสนาคิดว่าเป็นไปได้สูงมาก เพราะคนเราต่างมีกรรมที่สั่งสมมาไม่เหมือนกัน ไม่ต้องดูอื่นไกล แค่เพียงในครอบครัวเดียวกัน ลูกสามสี่คนที่มาจากพันธุกรรม

ของพ่อแม่ชุดเดียวกัน แต่นิสัยใจคอก็ไม่เหมือนกัน แสดงว่าพันธุกรรมมีอิทธิพลต่อชีวิตไม่มาก อะไรทำให้ลูกพ่อแม่เดียวกันคิดไม่เหมือนกัน พระพุทธศาสนาตอบว่ากรรมนั่นเอง

ถ้าพิจารณาจากกรอบความคิดของพระพุทธศาสนาข้างต้น การที่พ่อแม่ตั้งตัวเป็นเผด็จการด้วยการโคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูก “ดั่งใจ” นั้นก็ไม่มีผลที่จะสร้างความเสียหายใหญ่หลวงแก่ลูกดังที่นักปรัชญาที่กล่าวข้างต้นมอง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะสองกรอบความคิดนี้ไม่เหมือนกัน สำหรับนักปรัชญาที่เชื่อว่าการโคลนคือการทำสำเนาพันธุกรรมอันจะมีผลทำให้ลูกมีรูปแบบชีวิตที่ใกล้เคียงพ่อหรือแม่ที่เป็นต้นแบบ การโคลนก็เป็นการปิดอนาคตของลูกให้เดินไปตามทางแคบๆที่พ่อแม่ได้เปิดเป็นช่องเอาไว้ให้ ทั้งที่เขาสามารถเดินไปในทางเส้นใหญ่ที่เปิดโล่งและมีทางเลือกมากกว่าหนึ่ง ในแง่นี้พ่อแม่ที่โคลนลูกก็ไม่มีจริยธรรม แต่สำหรับพุทธศาสนา การโคลนทำได้เพียงทำสำเนากาย ไม่อาจทำสำเนาจิตวิญญาณ ดังนั้นการโคลนจึงไม่ใช่การปิดช่องทางอนาคตของลูกให้แคบ ลูกที่เกิดจากการโคลนยังมีจิตวิญญาณที่พร้อมจะพัฒนาอย่างเปิดกว้างได้เสมอ

ดูเหมือนว่าประเด็นที่พระพุทธศาสนาเห็นว่าสำคัญเกี่ยวกับการที่พ่อแม่ทำตัวเป็นผู้บัญชาการชีวิตลูกนั้นจะอยู่ที่การเข้าไปก้าวก่ายชีวิตลูกในระยะยาว ซึ่งเรื่องนี้สามารถเกิดได้กับครอบครัวที่เฝ้ากำเนิดลูกโดยวิธีการตามธรรมชาติ สมมติว่าชายคนที่เป็นนักมวยที่เรากล่าวถึงข้างต้นตัดสินใจมีลูกด้วยการโคลน เสร็จแล้วเมื่อได้ลูกมาแล้วเขาก็ปล่อยให้ลูกได้เรียนรู้ชีวิตด้วยตนเอง เขาไม่เข้าไปก้าวก่าย คิดว่าหากลูกได้อยู่ใกล้ชิดพ่อ เห็นรายละเอียดของชีวิตพ่อ แล้วเกิดความคิดว่าเขาจะเลือกรูปแบบชีวิตนี้ด้วยตัวเขาเอง ลูกก็จะทำทุกอย่างด้วยตัวเขาเอง สมมติว่าในท้ายที่สุดลูกเขาก็เห็นว่าชีวิตการเป็นนักมวยนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่า และเลือกเดินตามเส้นทางที่พ่อเคยเดินมาก่อนอย่างมุ่งมั่นว่าจะเอาดีในทางนี้ให้ได้ ถามว่ากรณีนี้เราจะกล่าวได้ไหมว่าชายที่เป็นพ่อนั้น

เป็นผู้เผด็จการ เขาเป็นคนบงการชีวิตลูก เขาไม่ให้เสรีภาพ แก่ลูกที่จะเลือกรูปแบบชีวิตอื่น สำหรับพุทธศาสนา คำตอบคือเรากล่าวไม่ได้เลยว่าชายคนนี้เป็นผู้เผด็จการ ที่พระพุทธศาสนาตอบเช่นนั้นเพราะพระพุทธศาสนาเชื่อว่า สิ่งที่เขาที่เป็นพ่อจักรพรรดิให้ลูกได้คือกายที่พร้อมจะเป็นนักมวยเท่านั้น ส่วนจิตวิญญาณนั้นไม่มีทางที่พ่อจะสร้างสรรค์ขึ้นได้เลย เมื่อเป็นเช่นนี้เราก็เห็นแล้วว่า การโคลนแม้ด้วยจุดประสงค์อันเจازงที่จะทำสำเนาของตนเอาไว้ อันถือได้ว่าเป็นการกระทำที่เกิดจากอกุศลเจตนา (คือความยึดมั่นในตนเองและเผ่าพันธุ์ของตน) แต่ถ้าหลังจากกระบวนการของการโคลนแล้ว ผู้ให้กำเนิดได้ปล่อยให้ลูกได้เลือกสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเขาเอง การโคลนนั้นก็ไม่ใช่เพียงพอที่จะบอกว่าเป็นสิ่งที่ทำร้ายลูก เมื่อไม่ถึงขั้นทำร้ายลูก ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาย่อมพออนุโลมที่จะยอมรับการโคลนในลักษณะนี้ได้

แต่ถ้าเรจินตนาการไปในทางที่จะเรียกว่า “สุดโต่ง” (ซึ่งกรณีเช่นนี้ผู้วิจัยเองยังไม่อยากเชื่อว่าจะมีมนุษย์คนใดที่จะมีจิตใจอย่างที่จะกล่าวต่อไปนี้) การโคลนในประเภทที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้ก็อาจเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาไม่อาจยอมรับได้ สมมติว่ามีผู้นำเผด็จการที่ชั่วร้ายคนหนึ่งปกครองโลกทั้งโลกด้วยอำนาจอันเบ็ดเสร็จของเขา เขาคิดในวันหนึ่งว่า สักวันหนึ่งเขาก็ต้องตาย แต่ก่อนตายเขาจะสร้างทายาทสำหรับสืบทอดอำนาจเอาไว้ เขาให้แพทย์โคลนตัวเขาออกมาจำนวนหนึ่ง เสริมแล้วเขาก็จัดการเลี้ยงดูลูกทุกคนอย่างที่เราเรียกว่าเป็นการเลี้ยงดูภายใต้การควบคุม เขาจัดสร้างบรรพชาศต่างๆ ที่เชื่อว่าจะหล่อหลอมให้ลูกเป็นตัวแทนต่อไป ลูกๆ ไม่มีโอกาสได้ใช้ชีวิตอย่างเสรีเหมือนเด็กทั่วไป สถานที่อยู่ เพื่อนฝูง โรงเรียน เป็นสิ่งที่ลูกของเขาเกี่ยวข้องกับด้วยแล้วแต่ถูกประคองขึ้นเพื่อการหล่อหลอมเด็กๆ เหล่านี้ทั้งสิ้น ถึงตรงนี้ท่านผู้อ่านคงนึกถึงหนังเรื่อง *The Boys from Brazil* (สร้างเสร็จออกฉายปี ๑๙๗๘) ขึ้นมาได้ หนังเรื่องนี้มีเนื้อหากเกี่ยวกับการโคลน เป็นหนังเก่ามาก

แล้ว แต่ความคิดล้ำยุคมาก โดยผู้แต่งเรื่องจินตนาการว่าฮิตเลอร์ได้โคลนตนเองเป็นเด็กจำนวนหนึ่งแล้วเอาไปเลี้ยงไว้บนเกาะแห่งหนึ่งในประเทศบราซิลเพื่อสืบทอดอำนาจของตน การเลี้ยงดูเด็กที่เกิดจากการโคลนอย่างที่เป็นการปิดประตูสำหรับโอกาสที่เด็กจะได้เลือกทางเดินของตนเช่นนี้อาจกล่าวได้อย่างไม่ต้องลังเลว่าเป็นความปราศจากศีลธรรมโดยแท้ จะอย่างไรก็ตาม เรื่องนี้เราก็คงตั้งคำถามได้ว่า ความชั่วร้ายของเรื่องนี้อยู่ที่ไหน ที่การโคลนหรือว่าที่การเลี้ยงดู ผู้วิจัยคิดว่าท่านผู้อ่านคงตอบได้ว่าอยู่ที่การเลี้ยงดู ดังนั้นการโคลนจึงไม่ใช่ประเด็นสำคัญ ประเด็นสำคัญนั้นอยู่ที่การเลี้ยงดู ซึ่งเราก็คงตอบไปได้อีกว่า อย่าว่าแต่การโคลนเลย ต่อให้เด็กนั้นเกิดตามวิธีการธรรมชาติแล้วถูกเลี้ยงเช่นนี้ เราก็คงสามารถพูดได้เต็มท้าว่านสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

แม้ว่าการโคลนจะไม่ใช้จำเลยโดยตรงของความไร้ศีลธรรมในกรณีดังกล่าวข้างต้น แต่การโคลนก็เป็นปัจจัยสนับสนุน “ทางอ้อม” ที่กระตุ้นให้เกิดการเลี้ยงดูเด็กอย่างปราศจากศีลธรรมนั้น ผู้วิจัยกำลังหมายความว่า ความคิดที่ต้องการควบคุมให้สิ่งต่างๆ เป็นไปตามที่ตนอยากให้เป็นนั้นเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ ในสภาพที่ปราศจาก “เครื่องมือที่จะช่วยให้คนมีอำนาจเหนือผู้อื่น” ก็อาจไม่คิดที่จะกระทำการในทางที่เป็นอกุศลมากเท่ากับเมื่อมีสิ่งเหล่านี้อยู่ในมือ ปืนนั้นเป็นตัวอย่างของเครื่องมือที่ช่วยให้คนที่ถือมันอยู่สามารถข่มขู่ให้ผู้ที่ปราศจากอาวุธทำตามที่ตนต้องการได้ ปืนจึงเป็นเครื่องสนับสนุนอกุศลกรรมได้ตั้งแต่ระดับเล็กๆ (คือกระทำต่อคนเพียงหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น แต่ก็คงไม่เป็นร้อยเป็นพัน) เช่นปืนสั้นทาร์ปส์ ไปจนถึงที่ใหญ่ๆ (คือกระทำต่อคนทั้งประเทศหรือทั้งสังคมหรือทั้งโลก) เช่นการใช้กองทัพเข้าครอบงำให้คนทั้งหลายอยู่ใต้การปกครองของตน วิทยาศาสตร์นั้นเป็นอาวุธที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ของมนุษยศาสตร์อย่างขนานใหญ่ ยุโรปสมัยกลางนั้นเคยถูกรอบงำด้วยอำนาจของศาสนจักร ต่อมาเมื่อวิทยาศาสตร์ก้าวหน้า ศาสนจักรก็

ต้องพ่ายแพ้แก่วิทยาศาสตร์ สิ่งทีวิทยาศาสตร์ให้ในฐานะอาวุธสำหรับการครองอำนาจก็คือความรู้ ความรู้นั้นมีอะไรหลายอย่างแฝงอยู่ ซึ่งอาจเป็นด้านดีหรือด้านร้ายก็ได้ ด้านดีของความรู้คือการช่วยให้อนุชนไม่มั่งงาย ซึ่งวิทยาศาสตร์เองก็มีส่วนไม่น้อยที่ได้ช่วยลดความมั่งงายของมนุษย์ในโลกลง ส่วนด้านร้ายก็คือการที่ความรู้นั้นทำให้คนบางคนสามารถใช้ความรู้นั้นเอาเปรียบผู้อื่น ในส่วนนี้วิทยาศาสตร์ก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยทีเดียว การโคลนมนุษย์นั้นเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดเท่าที่เรามีอยู่เวลานี้ (ในทางทฤษฎี) ในการที่จะทำให้คนบางคนสามารถสร้างทายาทสืบสกุลที่มีลักษณะทางพันธุกรรมตรงกับตนมากที่สุดขนาดไม่ต่างจากแฝดเหมือนเลยทีเดียว เมื่อการโคลนสามารถให้ “ปัจเจกทางพันธุกรรม” อย่างมากมายมหาศาลเช่นนี้ ก็เป็นการง่ายหรือเป็นไปได้ในทางช่วยที่จะทำให้มนุษย์บางคนซึ่งมีจิตใจผิดแปลกเป็นพิเศษไปจากมนุษย์ธรรมดาทั่วไปเกิดความคิดที่จะใช้กำลังของตนบีบบังคับให้ผลผลิตที่เกิดจากการโคลนนั่นเป็นอย่างที่ตนต้องการ เราสามารถจินตนาการได้ว่าอาจมีผู้นำเผด็จการบ้าอำนาจบางคนในโลกที่เมื่อการโคลนกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เขาย่อมมีแนวโน้มที่จะโคลนตนเองแล้วเลี้ยงดูทายาทอันเกิดจากการโคลนนั่นอย่างที่เป็นการบังคับให้กลายเป็นตัวเขาคคนที่สอง... สาม... เพื่อสืบทอดอำนาจของตน เรื่องนี้ไม่ได้เกินไปเลยที่จะเป็นจริงได้ในโลก

จะอย่างไรก็ตาม ในท้ายที่สุดแล้ว เราก็ต้องให้ความเป็นธรรมแก่การโคลนในแง่ที่ว่า หากตัดทุกอย่างจบลงที่ผลของการโคลน ปัญหาทางจริยธรรมก็ยังไม่เกิด เพราะการโคลนนั่นก่อให้เกิดเพียงชีวิตใหม่ที่มีลักษณะทางพันธุกรรมตรงกับต้นตอที่ให้กำเนิดเท่านั้น ในทางจิตใจ วิทยาศาสตร์บอกไม่ได้ว่าทายาทที่เกิดจากการโคลนจะต้องคิดหรือมีโลกทัศน์อย่างเดียวกับต้นตอที่มาของเขาหรือไม่ ผลจากการสังเกตที่เราพบในกรณีของแฝดเหมือนนั้นบอกเราเสียด้วยซ้ำว่าไม่มีความแตกต่างเลยระหว่างคู่แฝดกับเด็กคนอื่น ๆ

หมายความว่าระหว่างคู่แฝดนั้น สิ่งที่มีเหมือนกันคือรูปร่างหน้าตาเท่านั้น แต่อุปนิสัยใจคานั้นแยกเป็นคนละคนเหมือนพี่น้องในครอบครัวเดียวกันที่ไม่ได้เป็นแฝด ดังนั้นการโคลนจึงไม่มีหลักประกันว่าจะต้องสร้างคนใหม่ให้มิจิตใจเป็นอย่างคนเก่าได้ ต่อให้ฮิดเลอร์โคลนตนเองเป็นทายาทสักโหล ก็ไม่มีหลักประกันอันใดว่าทายาทนั้นจะมองโลกด้วยสายตาวงเดียวกัน ฮิดเลอร์ อาจเป็นไปได้ที่ทายาทเหล่านี้จะคิดเหมือนพ่อผ่านการฝึกหัดอบรมอย่างเข้มงวด แต่นั่นก็ไม่เกี่ยวกับการโคลน ดังนั้นในท้ายที่สุดแล้วผู้วิจัยคิดว่า แม้ในกรณีที่น่าจะเป็นเรื่องที่พระพุทธศาสนาห้ามไม่ได้นี้ พอวิเคราะห์ให้ละเอียดก็พบว่าส่วนที่ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาไม่อาจจะยอมรับนั้นก็ เป็นเรื่องอื่นจากการโคลน การโคลนเท่าที่พิจารณาในหัวข้อนี้จึงยังไม่ประสบปัญหาทางจริยธรรมตามทัศนะของพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด

(๔) การโคลนมนุษย์เพื่อให้คู่สมรสที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนสามารถมีลูกได้

สามกรณีที่เราพิจารณาข้างต้นเป็นการโคลนมนุษย์เพื่อให้ได้ทายาทในคู่สมรสที่เป็นชายกับหญิง ยังมีการโคลนมนุษย์เพื่อให้ได้ทายาทอีกแบบหนึ่งที่วงการวิทยาศาสตร์ค่อนข้างจะเชื่อว่าจะจะเป็นช่องทางสำคัญที่จะทำให้คู่สมรสบางคู่สามารถมีลูกได้ โดยที่คู่สมรสเช่นนี้ไม่มีทางที่จะมีบุตรของตนได้ตามวิธีการทางธรรมชาติ เรากำลังกล่าวถึงคู่สมรสที่เป็นชายล้วน หรือคู่สมรสที่เป็นหญิงล้วน โปรดพิจารณาตัวอย่างสมมติต่อไปนี้

ก. คุณสมศักดิ์กับคนสมเกียรติเป็นชายทั้งคู่ ทำงานเป็นพนักงานสายการบินแห่งหนึ่ง ทั้งคู่เกิดมาเป็นคนรักร่วมเพศ จบจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเหมือนกัน มาพบกันตอนที่มาทำงานเป็นพนักงานของสายการบินที่ว่านี้ เนื่องจากต้องเดินทางไปต่างประเทศกับสายการบินอยู่ประจำ ทั้งคู่จึงพบกันเสมอ แล้วพัฒนามาเป็นความรัก ระหว่างพักอยู่ในโรงแรมที่ต่างประเทศเพื่อรอบินกลับ ทั้งคู่จะพักห้อง

เดียวกัน เวลานั้นทั้งสองอยู่บ้านหลังเดียวกันในกรุงเทพ ใช้ชีวิตเหมือนกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งสองคิดอยากมีลูก เดิมนั้นเคยคิดจะรับเด็กกำพร้ามาเป็นบุตรบุญธรรม แต่เมื่อการโคลนสามารถกระทำได้ จึงหันมาใช้ในการโคลนแทน โดยทั้งสองตัดสินใจจะมีลูกสองคนคือคนหนึ่งโคลนจากเซลล์ของคุณสมศักดิ์ อีกคนจากคุณสมเกียรติ คุณสมศักดิ์มีพี่สาวที่รักและเข้าใจน้องชาย เธอยินดีบริจาคไข่เพื่อใช้ในการโคลน เมื่อได้ตัวอ่อนที่เกิดจากการโคลนแล้ว เธอรับเป็นคนอุ้มครรภ์ให้

ข. คุณวนิดาและคุณบุญกรเกิดมาเป็นคนรักร่วมเพศเช่นกัน ทั้งสองทำงานคนละที่แต่อาศัยอยู่ในคอนโดเนียมหลังเดียวกันจึงมีโอกาสได้พบกัน ต่อมาเมื่อแน่ใจว่าจะอยู่ด้วยกันฉันคู่ครอง ทั้งสองก็ย้ายเข้ามาอยู่ในห้องเดียวกัน อีกห้องให้คนเช่า ทั้งคุณวนิดาและคุณบุญกรอยากมีลูก เมื่อการโคลนสามารถทำได้ ทั้งสองจึงตัดสินใจโคลนตนเอง กรณีของคุณวนิดาและคุณบุญกรนี้ต่างจากกรณีของคุณสมศักดิ์และคุณสมเกียรติข้างต้นตรงที่ในกระบวนการโคลนนั่นไม่ต้องให้वानให้คนอื่นเข้ามาช่วยเหลือ เพราะทั้งสองสามารถใช้ไข่และเซลล์ของตนเองในการโคลน เมื่อได้ตัวอ่อนที่เกิดจากการโคลนแล้ว แต่ละคนก็อุ้มท้องของตนเอง

สองกรณีที่กล่าวมาข้างต้นนี้เหมือนกันตรงที่สมาชิกในครอบครัวเป็นคนเพศเดียวกัน หากมีการเกิดในครอบครัวนี้ เขาก็จะมีพ่อสองคน หรือไม่มีแม่สองคน (หมายถึงพ่อแม่ในทางชีววิทยา ในทางการแสดงออก แต่ละครอบครัวอาจบอกได้ว่าใครคือพ่อ ใครคือแม่ เช่นคุณสมศักดิ์อาจเป็นพ่อ ส่วนคุณสมเกียรติอาจเป็นแม่ ส่วนคุณวนิดาก็เป็นพ่อ ในขณะที่คุณบุญกรเป็นแม่ เป็นต้น พ่อในทางบทบาทนี้หมายถึงผู้ที่แสดงความเข้มแข็งในฐานะหัวหน้าครอบครัวอย่างเพศชาย ส่วนแม่ในทางบทบาทก็เช่นกัน หมายถึงผู้ที่แสดงความอ่อนโยนในฐานะหัวหน้าครอบครัวอีกส่วนหนึ่ง แต่เป็นส่วนที่ใช้ความอ่อนโยนละมุนละม่อม ผู้วิจัยเชื่อว่า

การแสดงบทบาทเช่นนี้สามารถมีได้ในครอบครัวที่เป็นเกย์หรือเลสเบียน โดยเฉพาะในหมู่คนประเภทนี้ที่มีการศึกษาและมีความคิด) ถ้าเรายอมรับว่าความหมายของ “ครอบครัว” หมายถึงการมี (๑) พ่อที่เป็นชายแท้ๆ (๒) แม่ที่เป็นหญิงแท้ๆ ครอบครัวของผู้ที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนนี้ก็ไม่ใช่ครอบครัวที่สมบูรณ์ในความหมายนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้การโคลนมนุษย์เพื่อให้ได้ลูกสืบสกุลในกรณีนี้จึงต่างจากกรณีก่อนๆ มาก ความสงสัยหรือคำถามที่ผู้วิจัยคิดว่าเราสามารถถามได้อย่างมีเหตุผลก็คือ “การโคลนแบบนี้เท่ากับสร้างชีวิตใหม่ให้เกิดขึ้นมาท่ามกลางความไม่สมบูรณ์หรือความผิดปกติหรือไม่” หากคำตอบคือ “ใช่” ปัญหาทางจริยธรรมในการโคลนแบบนี้ก็จะเกิดขึ้นทันที

แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนาที่ปฏิบัติต่อบุคคลที่เกิดมารักร่วมเพศอย่างที่เราเรียกว่า “รั้งเกย์-เบียดเบียน” น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับศาสนาสายยูดาห์ที่สำคัญสามศาสนา คือ ยูดาห์ คริสต์ และอิสลาม^{๑๑} แต่พระพุทธศาสนาก็มีหลักความเชื่อบางอย่างที่ผู้วิจัยคิดว่าชาวพุทธที่ออกมาเป็นคนรักร่วมเพศอาจจะต้องใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการพิจารณาเรื่องการโคลนที่เรา กำลังกล่าวถึงอยู่นี้ แรกทีเดียว

^{๑๑} ในศาสนาอิสลามนั้นประเทศที่นับถือศาสนาอย่างเคร่งครัดหลายๆ ประเทศเช่นอิหร่านถึงกับมีกฎหมายเอาผิดผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางเพศในหมู่คนเพศเดียวกันถึงขั้นประหารชีวิต มีรายงานจากการศึกษาของหน่วยงานที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของตะวันตกบางแห่งกล่าวว่าประเทศอิหร่านได้ประหารชีวิตพลของตนด้วยข้อกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมรักร่วมเพศนี้ที่รวบรวมได้จากอดีตถึงปัจจุบันถึง ๔,๐๐๐ คน มากกว่าโทษประหารชีวิตที่ประเทศไทยเคยใช้มากับทุกกรณีหลายเท่าตัว (ข้อมูลปี ๒๕๔๗ ของกรมราชทัณฑ์บอกว่าจำนวนผู้ถูกประหารชีวิตทั้งหมดจากอดีตถึงปัจจุบันคือ ๓๒๓ คน) ศาสนาคริสต์และยูดาห์ไม่มีกฎหมายที่เข้มงวดขนาดนั้น แต่ก็ประณามและต่อต้านพฤติกรรมรักร่วมเพศอย่างชัดเจน (ข้อมูลส่วนของ

พระพุทธศาสนาจะยอมรับว่าการเกิดมาผิดเพี้ยนนั้นเป็นผลมาจากอกุศลกรรมบางอย่างที่เราได้กระทำมาในอดีต (ขุ. ชา. ๒๘/๘๖๔ “กระหม่อมฉัน เมื่อเกิดเป็นลาต้องพาลูกผู้ดีทั้งหลายไปด้วยหลังบ้าง ด้วยรถบ้าง นั้นเป็นผลแห่งกรรม คือ การที่กระหม่อมฉันคบชู้ภรรยาของผู้อื่น ข้าแต่พระองค์ ผู้ครองวิเทหรัฐ กระหม่อมฉันจุติจากชาติเป็นลานั้นแล้ว ไปบังเกิดเป็นลิงในป่าใหญ่ ถูกนายผู้กระหนองขบถคลุกอ้นทะ นั้นเป็นผลแห่งกรรม คือ การที่กระหม่อมฉันคบชู้ภรรยาของผู้อื่น ข้าแต่พระองค์ผู้ครองวิเทหรัฐ กระหม่อมฉันจุติจากชาติเป็นลิงนั้นแล้ว ได้เกิดเป็นโคในทสันรัฐ ถูกเขาคอน มีกำลังแข็งแรง กระหม่อมฉันต้องเทียมยานอยู่สัณกาลนาน นั้นเป็นผลของกรรม คือ การที่กระหม่อมฉันคบชู้ภรรยาของผู้อื่น ข้าแต่พระองค์ผู้ครองวิเทหรัฐ กระหม่อมฉันจุติจากชาติเป็นโคนั้นแล้ว มาบังเกิดเป็นกะเทยในตระกูลที่มีโรคสมบัติมากในแคว้นวัชชี จะได้เกิดเป็นมนุษย์ยากจริงๆ นั้น เป็นผลแห่งกรรม คือ การที่กระหม่อมฉันคบชู้ภรรยาผู้อื่น) พิจารณาจากแง่นี้ การเกิดมาเป็นคนมีธรรมชาติข้างในผิดแปลกไปจากชายหญิงทั่วไปนี้ก็คือว่าเป็นวิบากของอกุศลกรรม ในพระวินัยปิฎกนั้นพระพุทธองค์ทรงห้ามมิให้คณะสงฆ์รับเอาชายที่เป็นกะเทยมาบวช ต่อมาในยุคอรรถกถาได้มีการขยายความว่ากะเทยหรือที่พระวินัยเรียกเป็นภาษาบาลีว่า “บัณเฑาะก์” นั้นมีหลายประเภท บางประเภทบวชได้ แต่บางประเภทไม่อนุญาตให้บวช ประเภทที่บวชไม่ได้นี้นั้นหมายเอาชายที่ผิดเพศในระดับที่รุนแรง ความผิดปกติของจิตใจอาจกล่าวด้วยภาษาการแพทย์สมัยนี้ว่าเป็นโรคจิตอย่างใดอย่างหนึ่ง หากถึงขั้นนี้ชายนั้นก็บวชไม่ได้ แต่ถ้าเป็นชายที่ชอบชายอย่างธรรมดา คือ ไม่ได้เป็นโรคจิตในความหมายว่าไม่ได้มีจิตใจอันวิปริตหลงผิดคิดร้ายต่อคนหรือสังคม เพียงแต่ชอบเพศเดียวกัน และมีความต้องการทางเพศกับคนเพศเดียวกันเท่านั้น อรรถกถาถือว่าบวชได้ตามพัฒนาการนี้เราจะเห็นว่าคณะสงฆ์มีความผ่อนปรนหรือมีทัศนะในทางบวกต่อชายที่เกิดขึ้นมาเป็นคนรักร่วมเพศมาก

เพราะการที่พระอรรถกถาจารย์อธิบายเช่นนั้นนักวิชาการทางด้านพุทธศาสนาจำนวนหนึ่งเห็นว่าไม่ตรงกับพระบัญญัติของพระพุทธเจ้าในวินัยปิฎก ในนั้นผู้ที่ทรงห้ามบวชจากที่บ้านทักไว้ก็น่าจะเป็นเพียงชายที่ชอบชายตามธรรมดาเท่านั้น เพราะถ้ามองอรรถกถาในบ้านเราจึงมีการอนุญาตให้ชายที่มีลักษณะเช่นนี้เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุสามเณรได้ในพระไตรปิฎกไม่ได้พูดเรื่องหญิงรักหญิงเอาไว้ แต่ก็น่าจะอนุโลมใช้คำอธิบายที่ใช้กับเรื่องชายชอบชายได้

สิ่งที่พระพุทธศาสนาเรียกว่าวิบากของอกุศลกรรมนั้นในแง่วิทยาศาสตร์ท่านถือว่าเป็นกลางในทางจริยธรรม คือบอกว่าดีหรือร้ายไม่ได้ การเกิดมาพิการ งาม หรือยากจนนั้นท่านจัดเป็นวิบากกรรม แต่ความพิการ ความโง่เขลา หรือความยากจนนั้นจะบอกว่าเป็นสิ่งไม่ดีไม่ได้ เช่นเดียวกัน การเกิดมาเป็นคนที่ชอบคนเพศเดียวกันจะบอกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีก็ไม่ได้ เพราะพระพุทธศาสนาถืออย่างนี้ พระพุทธศาสนาจึงไม่ประณามคนที่เกิดมาชอบคนเพศเดียวกันอย่างศาสนาสาธุ-คายที่กล่าวข้างต้น ตามทัศนะของศาสนาเหล่านี้ พระเจ้าทรงสร้างเพศมาเพียงสองเพศ ไม่มีเพศที่สาม เพศที่สามนั้นศาสนาเหล่านี้ถือว่าเกิดจากความอ่อนแอของคนเหล่านี้เองที่ไม่คิดจะฟันแนวโน้มนำภายในใจของตนอันมาจากการเพาะบ่มของสภาพแวดล้อม เมื่อพระเจ้าไม่อนุญาตให้มีเพศที่สาม การประพฤติดัวเป็นเพศที่สามก็ผิดพระประสงค์ของพระเจ้า อะไรก็ตามที่ขัดพระประสงค์ของพระเจ้าสิ่งนั้นต้องถือว่าผิดจริยธรรม จะเห็นว่าความแตกต่างกันระหว่างพระพุทธศาสนากับศาสนาตระกูลยูดาอยู่ที่ศาสนาเหล่านี้เชื่อว่าเพศที่สามไม่ได้เป็นจากธรรมชาติข้างใน แต่พระพุทธศาสนาเชื่อว่าเป็นจากธรรมชาติข้างใน อะไรก็ตามที่เป็นจากธรรมชาติข้างในพระพุทธศาสนาถือว่าแก้ไขไม่ได้ เหมือนการที่ชาวปาอัฟริกั้นเกิดมาผิวดำจะแก้ไขไม่ได้ นอกจากจะแก้ไขไม่ได้ การเกิดมาผิดเพศก็เหมือนกับวิบากของอกุศลกรรมอื่นๆที่เราไม่สามารถประณามคนที่เกิดมาเป็นเช่นนั้นในทางศีลธรรมได้

จะอย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนาแนะนำว่าวิบากของกรรมเก่าที่ไม่ดีทั้งหลายนี้เราควรพิจารณาอย่างที่จะเป็นคุณแก่ชีวิต เช่น หากเกิดมาสุขภาพไม่ดีเพราะชาติก่อนทำปาณาติบาตมากก็ควรถือเอาการที่ต้องมีสุขภาพอ่อนไม่ดีนั้นเป็นเครื่องเตือนใจที่จะละเว้นไม่สร้างกรรมเช่นนั้นอีก ในทำนองเดียวกัน การเกิดมาพิศมัยก็ควรใช้เป็นอนุสติสำหรับเตือนตนว่าไม่ควรสร้างกรรมเช่นนั้นอีก ที่กล่าวมานี้ไม่ได้หมายความว่าคนที่เกิดมาพิศมัยควรก้มหน้ายอมรับชะตากรรมของตนไปโดยไม่ต้องคิดที่จะเรียกร้องความชอบธรรมบางอย่างจากสังคม สองเรื่องนี้เป็นคนละเรื่องกัน ในต่างประเทศนั้นการเรียกร้องสิทธิของชาวไร่ร่วมเพศดำเนินไปอย่างเข้มข้นและกว้างขวาง ขอนี้พระพุทธศาสนาสอนให้เราพิจารณาว่าการเรียกร้องนั้นมาจากเหตุผลอะไร หากมาจากเหตุผลที่ว่าสังคมปิดกั้นสิทธิอันชอบธรรมบางอย่างของชาวไร่ร่วมเพศอย่างที่มีคำอธิบายได้หนักแน่นว่าสังคมทำเช่นนั้นไม่ถูกต้อง การเรียกร้องนั้นก็สมควรแล้ว และสังคมก็ต้องรับฟังข้อเรียกร้องนั้นด้วย แต่ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็เป็น ประเด็น ทาง สังคม ใน แก่ชีวิต ส่วน ตัว พระพุทธศาสนาคิดว่าหากเราเกิดมาพิศมัย ความสังวรระวังที่จะไม่ก่อกรรมอันเป็นอกุศลต้องมากกว่าคนที่เกิดมาเป็นคนปกติด้วย (ไม่ได้หมายความว่าเกิดเป็นคนปกติแล้วจะประมาทก็ได้ พระพุทธศาสนาไม่สอนให้ใครประมาท แต่สอนว่าการเกิดมาแล้วต้องยกย่องผู้อื่นนั้นควรได้รับการชดเชยด้วยตระหนักรู้และระวังที่จะไม่สร้างกรรมชั่วมากเป็นพิเศษ เพราะเราเคยพลาดพลั้งทำเรื่องพวกนี้มาแล้ว) การให้กำเนิดบุตรด้วยวิธีการโคลนตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นเรื่องที่ผู้เกิดมาเป็นเกย์และเป็น เลสเบียนจะต้องไตร่ตรองให้หนัก เพราะนี่คือการสร้างชีวิตใหม่ให้เกิดขึ้นมาดูแลโลก หากสร้างเขามาแล้วเขาต้องประสบกับเคราะห์กรรม ก็ต้องมีชีวิตอันบีบเค้นกดดันไปตลอดชาติ การให้เขาเกิดมาต้องนับว่าเป็นอกุศลกรรมอันหนักหน่วง เราจะรู้ได้อย่างไรว่า หากคู่สมรสที่เป็นชายล้วนหรือหญิงล้วน โคลนตนเอง ชีวิตใหม่จะอยู่ใน

สภาพกดดันหรือบกร่องไม่สมบูรณ์หรือไม่ ขอนี้ผู้วิจัยคิดว่าเราอาจพิจารณาได้ด้วยการใช้เหตุผลดังนี้

ประการแรก ครอบครัวแบบนี้ต้องถือว่าเป็นครอบครัวที่บกพร่อง เพราะไม่มีพ่อหรือแม่ที่เป็นคนต่างเพศครบถ้วน เด็กที่เกิดมานั้นย่อมทราบและเข้าใจถึงความไม่สมบูรณ์นี้ หากเด็กไปอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยเด็กๆ ที่มาจากครอบครัวที่ปกติ เขาอาจคิดเปรียบเทียบเมื่อถูกเพื่อนๆ ล้อเลียน ถามว่าสภาพจิตใจของเด็กที่ถูกเพื่อนล้อเลียนเช่นนี้จะกลายมาเป็นผลเสียแก่เด็กหรือไม่ แม้ไม่ต้องให้จิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญมาตอบ เราก็ตอบได้ว่าต้องมีแน่ เพราะมีหลักฐานมากมายที่แสดงว่าเด็กที่เสียคนนั้นส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ยิ่งพระพุทธศาสนาด้วยแล้วยิ่งให้ความสำคัญแก่จิตใจของมนุษย์ เพราะพระพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์สร้างโลกขึ้นจากใจของเขา ใจที่ถูกทำร้ายกดดันจะสร้างโลกที่เลวร้าย ในท้ายที่สุดโลกที่เลวร้ายที่ใจอันถูกกดดันนั้นสร้างขึ้นก็อาจจะเบิดสร้างความเสียหายแก่โลกจริงๆ ที่ได้สร้างแรงกดดันให้แก่บุคคลเหล่านั้น อันที่จริง แม้คนเหล่านั้นจะไม่สร้างความเสียหายในทำนองเป็นการแก้แค้นตอบแทนสังคมที่สร้างความกดดันบีบคั้นให้แก่ชีวิตของพวกเขา การที่เราสร้างเขาขึ้นมาเพื่อให้มีชีวิตอยู่ในความกดดันนั้นก็ไม่ได้ถูกต้องอยู่แล้ว เพราะเป็นการสร้างความทุกข์ให้แก่ผู้อื่น อาจมีคำถามว่า ที่ผ่านมาระหว่างเราได้พิจารณาแล้วว่าจริยธรรมของพระพุทธศาสนานั้นถือเอาเจตนาเป็นปัจจัยสำคัญในการวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นเป็นกรรมหรือไม่ หากเป็นอย่างนั้นเราจะกล่าวได้ว่าไหมว่า คู่สมรสที่เป็นเกย์หรือ เลสเบียนบางคู่ที่โคลนลูก เขาไม่มีเจตนาจะทำร้ายลูกเลย พวกเขาเพียงแต่อยากจะมีลูก และอยากมีครอบครัวที่สมบูรณ์ เหมือนกับคนอื่นๆ เท่านั้น ผู้วิจัยคิดว่า เจตนาที่พระพุทธศาสนาสอนนั้นนอกจากจะหมายถึง “ความตั้งใจจะให้เป็นอย่างนี้นั่น” ยังหมายรวมเอา “ความรับผิดชอบอันสมควรแก่เหตุ” ด้วย คนงานที่ทำงานในโรงงานนิวเคลียร์ซึ่งต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษจะอ้างว่าตนไม่มีเจตนา

ไม่ได้หากว่าวันหนึ่งเขาเข้าเฝ้าแล้วดื่มสุราจนมึนเมาเป็นสาเหตุให้ลืมปิดเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์อย่างสนิททำให้เกิดการรั่วไหลของพลังงานนิวเคลียร์สร้างความเสียหายใหญ่หลวง จริงว่าขณะที่เมานั้นเราพูดไม่ได้ว่าเขามีเจตนาที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุ แต่ก่อนหน้าที่จะดื่มนั้นเราพูดได้เต็มทิวเขาประมาท ความประมาทนี้วัดจากการที่เขาควรมีความสำนึกในเรื่องความปลอดภัยอันเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่คนที่ทำหน้าที่เช่นนี้ต้องมี แต่เขาก็ไม่ได้มีสิ่งนี้ ในทำนองเดียวกันชายสองคนหรือหญิงสองคนที่ตัดสินใจ โคลนตนเองให้กลายเป็นลูกนั้นต้องรู้ว่าชีวิตของตนนั้นพิเศษแตกต่างจากชาวบ้านอย่างไร และต้องรู้ว่าทัศนคติโดยทั่วไปของชาวบ้านนั้นเป็นอย่างไร พระพุทธศาสนาไม่คิดว่าที่ชาวบ้านรู้สึกถึงภัยพิบัติที่สามนั้นถูกต้อง แต่พระพุทธศาสนาสอนให้บุคคลที่อยู่ในเพศที่สามนั้นเข้าใจเรื่องนี้ ซึ่งผลของความเข้าใจนั้นควรแสดงออกมาว่า “เราไม่ควรสร้างใครให้เข้ามารวมอยู่ในวงจรของชีวิตที่ชาวบ้าน โดยทั่วไปไม่เห็นคิดเห็นงามด้วยนี้” เมื่อคนเหล่านี้สามารถเรียบเรียงเรื่องราวที่กล่าวมาและประมวลผลในท้ายที่สุดได้ว่าหากเขามีลูก ลูกของเขาจะตกอยู่ในสถานการณ์อันกดดันอย่างไร แต่กระนั้นเขาก็ยังตัดสินใจมิ อย่างนี้จะว่าไม่มีเจตนาอาจจะไม่เข้ากับการวิเคราะห์ของพระพุทธศาสนาที่กล่าวมาข้างต้น ตามความคิดของพระพุทธศาสนา คนเหล่านี้ต้องถือว่ามีเจตนาเจตนาในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าจงใจสร้างลูกเพื่อให้ไปมีชีวิตที่กดดัน (เพราะไม่มีใครที่จะมีจิตใจอันวิปริตเช่นนั้น) แต่หมายความว่าอะไรจะเกิดกับลูกแต่ก็ยังผลักไสเขาไปหาสิ่งนั้น ตรงนี้ต่างหากที่สะท้อนความมีเจตนา เมื่อมีเจตนาที่เป็นกรรม และเมื่อกรรมนั้นส่งผลเสียแก่ลูก การกระทำนั้นก็เป็นอกุศลกรรม

ประการที่สอง เรื่องที่เราพิจารณาในข้อข้างต้นนั้นในแง่หนึ่งยังมีน้ำหนักของการที่จะต้องเป็นเช่นนั้นแบบไม่เคร่งครัดชนิดไม่มีทางดั้นเป็นอย่างอื่น หมายความว่าอาจเป็นไปได้ที่จะมีเด็กบางคนที่ถูกสร้างมาให้ดูโลกด้วยวิธีนี้

แต่เขาก็สามารถทนความกดดันได้ หรือไม่ก็แปรความกดดันนั้นให้เป็นพลังของชีวิต แต่กรณีเช่นนี้ก็ต้องถือว่ามีโอกาสเกิดไม่มาก ยังมีสภาวะอีกอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าเมื่อเทียบกับสิ่งที่กล่าวมาในข้อข้างต้น อย่างหลังนี้ต้องถือว่ามีความจำเป็นของการบังคับให้เป็นอย่างนั้นอย่างนั้นสูงกว่า ผู้วิจัยกำลังกล่าวถึงสภาพทางชีววิทยาของเด็กที่โคลนมาจากพ่อแม่ที่เป็นเกย์หรือเลสเบียน ปัจจุบันมีงานวิจัยทางด้านพันธุศาสตร์ที่บอกว่าการเกิดมาเป็นเพศที่สามนั้นปัจจัยสำคัญคือปัจจัยทางชีววิทยา อันที่จริงเรื่องนี้เราอาจเข้าใจได้ด้วยแนวคิดของดาร์วินเรื่อง “การผ่าเหล่า” (Mutation) ตามแนวคิดนี้ สิ่งมีชีวิตโดยทั่วไปเมื่อออกลูกออกหลานลูกหลานที่เกิดมาก็จะเหมือนพ่อแม่บรรพบุรุษ แต่ก็มีความเสี่ยงที่ลูกหลานที่เกิดมานั้น “ผ่าเหล่า” ออกไปจากโคตรเหง้าเหล่ากอ การผ่าเหล่านี้นี้มีสองอย่างคือเป็นไปในทางที่ดีกว่าต้นกำเนิดกับที่เป็นไปในทางที่เลวลงกว่าต้นกำเนิด ดาร์วินเชื่อว่าการผ่าเหล่านี้นี้แหละที่ทำให้เกิดสายพันธุ์ใหม่ๆ แยกจากพ่อแม่ไปจากสายพันธุ์เดิม และการมีสายพันธุ์ใหม่ๆ นี้เป็นประโยชน์ในแง่ความรอดของเผ่าพันธุ์รวม กล่าวคือเมื่อมีอะไรเกิดขึ้นกับเผ่าพันธุ์ในนามของอุบัติเหตุทางธรรมชาติ หากว่าเผ่าพันธุ์นั้นไม่มีการแยกสายพันธุ์ที่หลากหลายออกไปก็อาจเสี่ยงต่อการที่ต้องสูญพันธุ์ได้ แต่หากมีความหลากหลาย อาจมีบางส่วนตายไปแต่บางส่วนจะคงอยู่ ความหลากหลายจึงเท่ากับได้ช่วยชะลอการที่ต้องสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ทั้งหมดไปโดยอัตโนมัติ

การมองว่าผ่าเหล่าแบบไหนจึงจะดีกว่าดี อย่างไรไม่ควรจัดว่าเลว ตามแนวคิดของดาร์วินอาจตอบได้จากการที่สิ่งที่เกิดมาใหม่นั้นสนับสนุนการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์หรือไม่ ในแง่การเกิดมาผิดเพศก็ต้องถือว่าเป็นการผ่าเหล่าในทางร้าย เพราะเมื่อคนเพศเดียวกันชอบกัน สิ่งนี้จะทำให้การสืบต่อเผ่าพันธุ์ขาดตอน หากประเทศหนึ่งผู้ชายทั้งหมดไม่ชอบผู้หญิงเลย แต่ชอบชายด้วยกัน ส่วนผู้หญิงก็เช่นเดียวกัน ประเทศนี้เราจินตนาการถึงความพินาศสูญสิ้นได้ มินึก

ชีววิทยาสสมัยใหม่บางคนคิดว่า การที่ลึกลงแล้วคนส่วนใหญ่ในสังคมมีแนวโน้มที่จะรังเกียจผู้มีพฤติกรรมรักร่วมเพศ เพราะภายในลึกลง ชีวิตเรา (หมายถึงกลไกของชีวิตในระดับลึกที่ควบคุมเราทั้งหมดซึ่งตามความคิดของนักชีววิทยาเหล่านี้คือยีน) รู้ว่าพฤติกรรมนี้ไม่สนับสนุนการอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ของมนุษยชาติ หรือหากกล่าวให้หนักกว่านั้นก็คือพฤติกรรมนี้หากแผ่ขยายมาก ๆ จะเป็นสาเหตุหลักของการสูญสิ้นเผ่าพันธุ์มนุษยชาติ เมื่อรู้เช่นนั้นก็ส่งผลให้เราไม่ชอบผู้ที่มีพฤติกรรมนี้ เรื่องนี้ผู้วิจัยคิดว่าน่าฟัง แต่ยังมีคำถามว่า ทำไมเรายังไม่รู้ลึกเช่นนั้นกับพระ ตรงกันข้ามเรานับถือพระทั้งที่ชีวิตพระก็สนับสนุนการสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ของมนุษย์เช่นเดียวกัน อาจจะมากกว่าผู้ที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนเสียด้วยซ้ำ เพราะฝ่ายหลังนี้ยังคิดจะมีลูกโดยการโคลน แต่พระนั้นพระวินัยห้ามมีลูกแม้จะโดยการโคลนก็ตามที่

แต่ไม่ว่าเราจะมองอย่างไร การเกิดมาผิดเพี้ยนนั้นก็ยากที่จะกล่าวว่าเป็นเรื่องปกติหรือเป็นคุณแก่มนุษยชาติ เมื่อการวิเคราะห์โน้มไปในทางที่จะตั้งข้อสังเกตว่าการเกิดมาผิดเพี้ยนเป็นเรื่องที่ “ไม่ดี” หรือ “ผิดปกติ” ก็หมายความว่าสิ่งเช่นนี้ไม่ควรได้รับการสร้างให้เพิ่มขึ้นในสังคม แต่ก่อนนั้นคนที่เกิดมาเป็นเกย์หรือเลสเบียนก็ถูกควบคุมด้วยกลไกตามธรรมชาติให้ไม่สามารถสร้างสำเนาตนเองได้เหมือนคนทั่วไป (ซึ่งจุดนี้ก็น่าคิดว่าอาจเป็นกลไกของธรรมชาติที่จะป้องกันมิให้ผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานทางธรรมชาติได้รับการแพร่กระจายออกไป) แต่ ณ เวลานี้การโคลนที่มนุษย์ค้นพบเป็นช่องทางที่จะทำให้มีการเผยแพร่สำเนาพันธุกรรมของคนที่เกิดมาผิดเพี้ยนได้ หากเป็นความจริงว่าความผิดเพี้ยนมีสาเหตุหลักมาจากปัจจัยด้านชีววิทยา หรือกล่าวอีกแง่หนึ่งความเป็นเกย์หรือเลสเบียนเป็นเรื่องทางชีววิทยาเหมือนความเป็นชายเป็นหญิงที่ชอบเพศตรงกันข้าม การโคลนก็จะทำให้เด็กที่เกิดมาเป็นเกย์หรือ เลสเบียนตามผู้ให้กำเนิดด้วย คำถามมีว่า เมื่อพระพุทธศาสนาสอนว่าการเกิดมาไม่สมบูรณ์ในทางเพศนั้นเป็นผลของกรรมไม่ดีในอดีต สมควร

หรือไม่ที่เราซึ่งเกิดมาเป็นเช่นนั้นแล้วจะสร้างกรรมใหม่ด้วยการสร้างชีวิตใหม่ให้เกิดมาไม่สมบูรณ์เหมือนตน แน่แน่นอนว่ามีคำแย้งในทางคำสอนได้ว่าชีวิตใหม่ที่จะเกิดมาไม่สมบูรณ์นั้นก็ต้องทำกรรมไม่ดีมาเช่นกัน เขาจึงต้องเกิดมาอย่างนั้น เพราะฉะนั้น พ่อแม่ที่เป็นคนผิดเพี้ยนก็ไม่ได้สร้างลูกให้เป็นเช่นนั้นเลย กรรมของลูกในอดีตต่างหากที่ส่งผลให้เขาเกิดเช่นนั้น คำแย้งนี้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาทีเดียว แต่ถูกเพียงครึ่งเดียว การที่ถูกเกิดมาไม่สมบูรณ์นั้นเกี่ยวข้องกับกรรมของเขาในอดีตที่ไม่ดีแน่นอน แต่เราที่เป็นพ่อแม่ก็มีส่วนสร้างกรรมไม่ดีในปัจจุบันด้วย เปรียบเหมือนคนที่ถูกปล้นทรัพย์แล้วคนร้ายฆ่าตายอย่างน่าอนาถ ตามคำสอนเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนา เป็นไปได้ที่คนตายนั้นได้ทำกรรมอันเป็นอกุศลอย่างร้ายแรงบางอย่างมาในอดีต กรรมนั้นจึงส่งวิบากที่รุนแรงตามมาให้เขาชดใช้ในชาตินี้ในรูปของการถูกฆาตกรรมอย่างโหดเหี้ยม แต่การที่คนตายสมควรตายเช่นนั้นหากพิจารณาจากผลของกรรมก็เป็นคนละเรื่องกับการที่คนร้ายคนนั้นได้ทำอกุศลกรรมที่ร้ายแรงลงไป หมายความว่าแม้คนตายจะสมควรตายเช่นนั้นก็ไม่ได้หมายความว่าคนฆ่าไม่ได้ทำบาป คนฆ่าได้ทำบาปอย่างที่เราเรียกด้วยภาษาชาวบ้านว่า “เต็มประตู” เรื่องนี้ฉันทัด การที่บุคคลที่เกิดมาผิดเพี้ยนรู้ถึงความผิดเพี้ยนเป็นความทุกข์ทรมานของชีวิตแล้วยังโคลนตนเองให้เกิดลูกมาเป็นคนผิดเพี้ยนด้วยการกระทำนี้ก็ไม่ต่างจากการปล้นฆ่าข้างต้น คือจะบอกว่าคนที่เกิดมาเป็นลูกทำอกุศลกรรมมาในอดีตจึงเกิดมาเช่นนั้นแล้วไม่ต้องรับผิดชอบในเรื่องกรรมไม่ได้ พระพุทธศาสนาแยกสองเรื่องนี้ออกจากกัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยคิดว่า สำหรับกรณีของคู่สมรสที่เป็นชายทั้งคู่หรือหญิงทั้งคู่ การโคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูกนั้นแม้จะเป็นความปรารถนาอย่างมนุษย์ธรรมดาทั่วไปที่อยากมีครอบครัวที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ของคนอื่นเขา (ซึ่งความปรารถนาเช่นนี้

พระพุทธศาสนาซึ่งสอนเรื่องเมตตาจะเข้าใจและเห็นใจ เป็นอย่างดี) แต่เมื่อชั่งน้ำหนักแล้ว เราก็ต้องยอมรับว่า เป็นสิ่งที่หากมองจากกรอบจริยธรรมส่วนบุคคลของผู้ที่จะตัดสินใจโคลนตนเองแล้วก็ต้องกล่าวว่า “ไม่สมควรกระทำ” ในต่างประเทศนั้น ชายที่รักชายหรือหญิงที่รักหญิง ได้รวมตัวกันเป็นสมาคมเรียกร้องสิทธิพื้นฐานในฐานะมนุษย์เช่นการแต่งงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ผลปรากฏว่าสังคมในต่างประเทศเหล่านี้ได้พัฒนาไปในทิศทางที่จะยอมรับข้อเรียกร้องเหล่านี้มากขึ้นตามลำดับ ที่เป็นเช่นนั้น เพราะความเข้าใจทั่วไปของระบบสังคมในประเทศเหล่านี้ เห็นว่าคนที่เกิดมาผิดเพศเหล่านี้มีฐานะเป็น “คน” เสมอ เหมือนกับเราทุกประการ จึงไม่มีเหตุผลที่พวกเขาจะทำการที่ พวกเราทำไม่ได้ ผู้วิจัยคิดว่าความเข้าใจว่าบุคคลเหล่านี้เป็น คนเหมือนเรานั้นสอดคล้องกับความคิดของพระพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากการที่พระพุทธศาสนาไม่มีคำสอน ที่เป็นการรุกรานหรือทำร้ายบุคคลเหล่านี้เลย เมื่อเทียบกับ ศาสนาตระกูลยูดาห์ที่กล่าวมาข้างต้น อนึ่งการที่บุคคล เหล่านี้ตื่นตัวเรียกร้องเสรีภาพของตนอย่างขานานใหญ่ เช่นนั้นเป็นเรื่องที่แยกไม่ออกจากการที่ในอดีตพวกเขาเคย ถูกเหยียดขี้ปากโดยศาสนาในประเทศของพวกเขา ในบ้านเรานั้น บุคคล เช่นนี้ไม่เคยถูกเหยียดขี้ปากทำร้ายจาก พระพุทธศาสนา จึงไม่รู้สึกว่าตนจะต้องเรียกร้องอะไร ซึ่ง ทั้งหมดเป็นเรื่องดีในแง่ที่จะทำให้สังคมเราปฏิบัติต่อบุคคล เหล่านี้ได้เหมาะสมพอดีพองาม อย่างที่ทุกฝ่ายจะรู้สึกมี ความสุขร่วมกัน ในอนาคตอาจเป็นไปได้ที่จะมีการก่อตั้ง สมาคมรักร่วมเพศอย่างต่างประเทศแล้วเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพพื้นฐานในฐานะมนุษย์เช่นการแต่งงานอย่างมี กฎหมายรับรองคุ้มครอง และการสามารถจะมีบุตรที่มาจาก เลือดเนื้อเชื้อไขของตน ข้อเรียกร้องเหล่านี้ผู้วิจัยคิดว่า สมควรที่สังคมเราจะต้องรับฟังอย่างเคารพในความเป็น มนุษย์ของผู้ที่เรียกร้อง แต่ในท้ายที่สุดแล้วผู้วิจัยคิดว่า การ ช่วยกันไตร่ตรองด้วยเหตุผล ด้วยหลักคิดอันลึกซึ้งหลายๆ

ทาง (ซึ่งแน่นอนว่าทางหนึ่งก็คือจากพระพุทธศาสนา) จะ ช่วยให้เราทุกฝ่ายรวมทั้งผู้ที่เรียกร้องด้วยเห็นร่วมกันว่า บางอย่างเราอาจยอมได้เพราะ ไม่มีการก่อกรรมอันเป็น อกุศลแก่ใคร (เช่นยอมให้เกย์และเลสเบี้ยนจดทะเบียน สมรสได้เพื่อให้ชีวิตคู่ของพวกเขาเป็นหลักประกันในทาง กฎหมายและสังคมบางอย่าง) แต่บางอย่างเราคงยอมให้เกิด ไม่ได้ เพราะมีบุคคลบางคนเข้ามาเกี่ยวข้องกับทางเสียหาย อย่างร้ายแรงเกินกว่าที่สังคมเราจะยอมนิ่งเฉยไม่ยื่นมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับ (เช่นการ โคลนตนเองเพื่อให้มีลูกที่จะเกิดมา เป็นอย่างตน) ซึ่งทั้งหมดนี้ผู้วิจัยเชื่อว่า เมื่อร่วมกันคิดอย่าง รอบคอบแล้ว ทุกฝ่ายจะเข้าใจตรงกัน ความเข้าใจนั้นจะช่วย ลดกระแสการปะทะกันทางความคิดในสังคมเราลงได้มาก พระพุทธศาสนาเชื่ออย่างนั้น

(๕) การ โคลนมนุษย์เพื่อให้คนที่ เป็น โสดสามารถมีลูก ได้โดยไม่ต้องแต่งงาน

การ โคลนมนุษย์ในลักษณะนี้น่าจะเป็นลักษณะสุดท้าย ของการ โคลนมนุษย์แบบหลักๆที่เราพิจารณากันในงานวิจัย นี้ ในต่างประเทศนั้นคนที่มีข้อเสียบางคนเช่นดารา ภาพยนตร์ประกาศตัวต่อสาธารณชนว่าตนเองนั้นปรารถนา จะมีลูกแต่ไม่ปรารถนาจะแต่งงานมีครอบครัว วิธีการทาง การแพทย์สมัยใหม่เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถช่วยให้ ความปรารถนาของคนเหล่านี้ประสบผล เช่นดารา ภาพยนตร์ฮอลลีวูดหญิงคนหนึ่งได้ทำ IVF โดยการขอ บริจาคเชื้ออสุจิมาผสมกับไข่ของเธอในหลอดทดลอง (ข่าว แถลงอย่างนั้นแต่ผู้วิจัยเชื่อว่าเธอน่าจะซื้อ เพราะคลินิกที่รับ ทำงานประเภทนี้มีเชื้ออสุจิหลายประเภทเช่นอสุจิของคน ที่เรียนหนังสือเก่งๆ ของคนที่เป็นนักกีฬา ของดารา และของ ใครต่อใครอีกมากมายให้ลูกค้าได้เลือก นี่เป็นเรื่องของธุรกิจ แม้เชื้ออสุจิที่ได้มานั้นผู้วิจัยก็เชื่อว่าทางคลินิกก็ต้องซื้อ มา เพราะเป็นอสุจิที่มีคุณภาพ) เมื่อมีการปฏิสนธิแล้วก็ใส่กลับ เข้าไปในครรภ์ของเธอ ขณะนี้ทารกนั้นคลอดออกมามีชีวิต ปกติแล้ว ตัวอย่างที่กล่าวมานี้แสดงว่ามีคนบางคนในโลกมี

จิตใจที่พิเศษแตกต่างไปจากคนทั่วไปคือต้องการมีลูก แต่ไม่ต้องการสามีหรือภรรยา การต้องการลูกนั้นสามารถได้รับการตอบสนองด้วยการรับเอาเด็กกำพร้ามาเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งก็มีคนบางคนที่ทำเช่นนั้น แต่อย่างที่เราจะชี้ให้เห็นได้เคยกล่าวก่อนหน้านี้ว่า ลักษณะญาณในการทำสำเนาตนเองนั้นเป็นลักษณะญาณที่ลึกซึ้งที่สุดอย่างหนึ่งของสิ่งมีชีวิต การมีบุตรบุญธรรมที่ไม่ได้มาจากเลือดเนื้อเชื้อไขของตนเองนั้นในท้ายที่สุดแล้วก็ไม่ตรงกับลักษณะญาณที่ว่านี้ ความฝันที่จะมีลูกของคนที่ไม่สามารถมีลูกได้ดังที่เห็นกันโดยทั่วไป นั้นเป็นประจักษ์พยานของพลังแห่งลักษณะญาณที่ว่านี้ การทำ IVF นั้นมีข้อเสียตรงที่คนที่ต้องการมีลูกแต่ไม่ต้องการคู่ครองที่จะใช้บริการได้นั้นจะต้องเป็นหญิง และต้องใช้เชื้อสุจิของผู้ชาย ลึกลงไปผู้ที่ต้องการมีลูกแบบนี้ต้องการลูกเท่านั้น ไม่ต้องการผู้ชายเลย แต่ต้องใช้เชื้อสุจิของผู้ชายก็เพราะไม่มีทางเลือก ดังนั้นการโคลนหากพัฒนาขึ้นจนกลายเป็นวิธีการที่ทำได้ไม่ยากก็จะกลายมาเป็นวิธีการอย่างไร้ใหม่ที่จะเข้ามาแทนที่วิธีการทำ IVF วิธีการผสมเทียมแบบที่ใช้กันอยู่เวลานี้เริ่มมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ในทางเสียหายมากกว่าอาจเป็นที่มาของปัญหาทางจริยธรรมที่ร้ายแรง เช่นมีการกล่าวว่าชายคนหนึ่งไปขายเชื้อสุจิของตนไว้ที่คลินิกแห่งหนึ่ง ปกติชื่อของเจ้าของสุจินั้นแพทย์จะเก็บเป็นความลับ ต่อมาหญิงสาวคนหนึ่งได้ซื้อเชื่อนั้นไปทำเด็กหลอดแก้ว ทารกที่เกิดมาเป็นเพศหญิง ต่อมาเด็กหญิงคนนั้นก็โตเป็นสาวแล้วไปทำงานอยู่ในบริษัทแห่งหนึ่ง เธอได้รู้จักกับผู้ชายคนหนึ่งที่มีอายุมากกว่าราว ๒๕ ปี ทั้งคู่เกิดรักกันและเตรียมที่จะแต่งงาน ต่อมาการแต่งงานก็ต้องเลิกกะทันหันเพราะแพทย์ที่ทำ IVF ให้แก่แม่ของเธอทราบข่าวและรู้ว่าเธอกำลังจะแต่งงานกับ “พ่อ” ของเธอเอง จึงได้ยอมเสียจรรยาบรรณแพทย์เปิดเผยเรื่องนี้ออกมา เรื่องนี้ผู้วิจัยไม่ยืนยันว่าเกิดจริง ได้ทราบมาจากการสัมภาษณ์ทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมการแพทย์เมื่อสองสามปีที่แล้ว แต่ไม่ว่าเหตุการณ์ที่เล่านี้จะจริงหรือไม่ (คือได้

เกิดเรื่องแบบนี้ขึ้นจริงๆหรือไม่) แต่ในแง่ความเป็นไปได้ เหตุการณ์เช่นนี้สามารถเกิดได้ เมื่อสามารถเกิดได้ คำถามคือเรื่องเช่นนี้กระทบต่อจริยธรรมของมนุษย์เราใช่หรือไม่ คำตอบคือใช่ ยิ่งชาวตะวันตกนั้นยิ่งเห็นว่าเรื่องนี้กระทบต่อจริยธรรมของเขามาก เพราะศาสนาของพวกเขามองเรื่องความสัมพันธ์อันสูงส่งระหว่างคนในครอบครัวว่าเป็นเรื่องต่ำช้ามาก

เมื่อเป็นเช่นนี้ การโคลนแบบที่เรากำลังกล่าวถึงอยู่นี้จึงเป็นทางออกที่ดูสวยงามที่สุดแก่ทุกฝ่ายคือ ฝ่ายหญิงที่ต้องการลูกแต่ไม่ต้องการสามีก็สามารถมีลูกได้โดยไม่ต้องพึ่งผู้ชายเลย เพราะในการโคลนเชื้อสุจิไม่ต้องใช้ สังคมเองก็อาจเห็นว่าปัญหาจริยธรรมอย่างที่เกิดในการทำเด็กหลอดแก้วข้างต้นคงไม่อาจจะเกิดได้กับการโคลน จะอย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าโคลนแบบนี้จะไม่มีปัญหาทางจริยธรรมในลักษณะอื่น เพื่อให้การพิจารณาของเรารอบคอบที่สุด เราจะสมมติกรณีที่จะเกิดขึ้นได้กับการโคลนแบบนี้ดังนี้

(ก) คุณศรีสมรเป็นสาวโสด เธอต้องการมีลูก แต่ไม่ต้องการมีสามี เธอเป็นหญิงปกติ สามารถมีบุตรเองได้ตามธรรมชาติหากต้องการ เธอตัดสินใจโคลนตนเองโดยใช้เซลล์และไข่ของตนเอง ไม่ต้องอาศัยผู้อื่นเลย

(ข) คุณบวรเป็นชายโสด ต้องการมีลูก แต่ไม่ต้องการภรรยา คุณบวรเป็นชายปกติ คือชอบเพศตรงกันข้าม แต่ที่ไม่ต้องการมีเมียก็เพราะปมบางอย่างในใจที่มีรายละเอียดมากเกินกว่าคนทั่วไปจะเข้าใจ เขาไปหาหมอ ดัดเนื้อของคนออกมาโคลนโดยใช้ไข่ของผู้หญิงที่แพทย์ซื้อหามาหรือคุณบวรขอบริจาคมาก็ตามแต่เป็นอุปกรณ์เสริม เมื่อเกิดการปฏิสนธิแล้วก็ว่าจ้างหรือให้วัยรุ่นหญิงคนใดคนหนึ่งช่วยอุ้มท้องให้

(ค) คุณภาวีกากับคุณอนันต์เป็นหญิงและชายที่ชอบเพศเดียวกัน ทั้งคู่ไม่อยากมีคู่ครอง แต่อยากมีลูก จึงทำเช่นเดียวกับกรณีข้างต้น

เราจะพิจารณาภาพรวมก่อน การโคลนแบบนี้ไม่ว่าจะเกิดกับบุคคลแบบใดก็มีลักษณะเหมือนกันอย่างหนึ่งคือเป็นการสร้างทารกขึ้นเพื่อให้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวพิเศษอย่างหนึ่งคือครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว จุดนี้เป็นจุดที่พระพุทธศาสนาสนใจเป็นพิเศษ เราทราบดีว่าพระพุทธศาสนานั้นสอนเรื่องธรรมชาติ การสอนเรื่องธรรมชาตินี้หมายความว่า อะไรก็ตามแต่ที่ธรรมชาติได้เลือกให้แก่มนุษย์นั้นล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มีความดีในตัวเอง กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือพระพุทธศาสนาเชื่อว่าธรรมชาติฉลาดกว่ามนุษย์มาก ดังนั้นการที่ธรรมชาติเลือกรูปแบบครอบครัวที่มี “พ่อ-แม่-ลูก” เป็นสมาชิกจึงมีคำอธิบายในตัวเอง คำถามมีว่าเราจะรู้ได้อย่างไรว่ารูปแบบครอบครัวข้างต้นเป็นสิ่งที่ธรรมชาติเลือกให้แก่เรา คำตอบคือเราต้องสังเกตจากรูปแบบการสืบพันธุ์ของมนุษย์ที่ต้องใช้สองเพศ การที่ธรรมชาติเลือกรูปแบบที่ต้องให้มีชายและหญิง “ร่วมมือกัน” จึงจะสามารถให้กำเนิดชีวิตใหม่ได้ นี่มีนัยแฝงในเรื่องเจตนารมณ์ของธรรมชาติค่อนข้างชัดเจนอยู่แล้ว พุทธศาสนา นอกจากจะสอนเรื่องธรรมชาติยังสอนต่อด้วยว่าการดำเนินตามแนวทางที่ธรรมชาติได้ชี้แนะให้ นั้นเป็นความฉลาดอย่างหนึ่ง คนที่ใช้ชีวิตขัดแย้งกับธรรมชาติจะมีชีวิตที่เป็นทุกข์ จะอย่างไรก็ตาม แนวทางของธรรมชาตินั้นพระพุทธศาสนาก็มองกว้างว่าไม่จำเป็นจะต้องดำเนินไปในทางที่เป็นคุณอย่างเดียว เส้นทางของธรรมชาติมีสองสาย สายหนึ่งนำไปหาความสุข อีกสายนำไปหาความทุกข์ ตัวอย่างเช่นการรู้จักเลือกกินอาหารที่เป็นประโยชน์ก็เป็นคุณ การไม่รู้จักเลือก กินตามใจอยาก กินตามที่เห็นว่าอร่อย ก็เป็นโทษ การกินอาหารดีแล้วร่างกายได้ประโยชน์นี้เป็นแนวทางของธรรมชาติอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกันการกินอาหารไม่ดีแล้วเป็นโทษก็เป็นแนวทางของธรรมชาติอีกอย่างหนึ่งที่ธรรมชาติมีสองเส้นทางเช่นนี้ก็เพราะ (๑) มันเป็นเช่นนั้นเอง (๒) ธรรมชาติต้องการให้เรารู้จักเลือก การโคลนมนุษย์นั้นว่าไปแล้วก็เป็นเส้นทางหนึ่งของธรรมชาติ แต่เป็น

เส้นทางที่ธรรมชาติปิดไว้ การปิดไว้นี้อาจตีความได้ว่า (๑) ธรรมชาติเห็นว่าแนวทางนี้ยังไม่ถึงขั้นว่าเลวร้ายเกินไป อะไรก็ตามหากเลวร้ายเกินไปธรรมชาติจะทำให้สิ่งนั้นกลายเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ (๒) แต่แนวทางนี้ก็เป็นโทษอยู่มาก เพราะเป็นโทษจึงต้องเก็บเอาไว้ในที่อันมืดมิด (๓) เนื่องจากแนวทางนี้มีคุณเมื่อถูกใช้ในกรณีที่เฉพาะบางอย่าง ดังนั้นธรรมชาติจึงยอมเปิดเผยเมื่อมีการศึกษาค้นคว้าโดยมนุษย์ ทั้งนี้มนุษย์นั้นแหละควรสำนึกกว่าที่ธรรมชาติปิดเรื่องพวกนี้เอาไว้สื่อความว่าเราต้องใช้วิธีการเหล่านี้เพื่อจุดประสงค์ที่เฉพาะบางอย่างอย่างเคร่งครัดเท่านั้น ที่ผ่านมามีคนได้เห็นแล้วว่าผู้วิจัยได้เสนอว่าการโคลนบางแบบ เช่นแบบที่จะช่วยให้คู่สมรสที่ไม่มีทางมีบุตร ได้เลยยกเว้นด้วยการ โคลนเป็นสิ่งที่มีความดี ที่มีเหตุผลก็เพราะผู้วิจัยเข้าใจว่าการโคลนนั่นถูกเก็บซ่อนเอาไว้เพื่อให้มนุษย์ได้ใช้กับกรณีเช่นนี้ แต่การโคลนบางแบบเช่นแบบที่คู่สมรสที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนทำนั้นผู้วิจัยเสนอว่าไม่มีเหตุผล ที่ไม่มีเหตุผลส่วนหนึ่งเพราะผู้วิจัยตีความว่าการ โคลนไม่ได้ถูกเก็บซ่อนไว้เพื่อให้ใช้กับกรณีเช่นนี้ คำถามมีว่าเราจะรู้ได้อย่างไรว่าการ โคลนถูกเก็บซ่อนไว้เพื่อใช้กับกรณีเช่นใด เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะตอบ แต่ถ้าพิจารณาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เราจะทราบ ผู้วิจัยขออภิปรายเรื่องนี้ควบคู่ไปกับการพิจารณาการโคลนที่กระทำโดยคนโสดที่ต้องการมีเพียงลูก แต่ไม่ต้องการมีคู่ครอง ดังนี้

ประการแรก เราต้องยอมรับว่าการ โคลนไม่ใช่เรื่องที่จะใช้ได้อย่างพร่ำเพรื่อ (การที่การโคลนไม่สามารถใช้ได้อย่างพร่ำเพรื่อนี้มีความหมายในทางปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยจะได้อภิปรายอย่างละเอียดข้างหน้าคือ สิ่งนี้จะกระทำอย่างเป็นธุรกิจไม่ได้) คำว่า “ใช้อย่างพร่ำเพรื่อ” นี้ผู้วิจัยหมายถึง (ก) ใช้โดยไม่จำเป็น ไม่จำเป็นหมายความว่าอธิบายไม่ได้ว่าทำไมจึงใช้ อธิบายไม่ได้ในที่นี้ไม่ได้แปลว่าบอกไม่ได้ว่าทำไมจึงทำเช่นนั้น แต่หมายความว่าต่อให้บอกแล้วเราก็ก้าวใจว่าไม่มีเหตุผลที่รับฟังได้ ยกตัวอย่างเช่นคนที่ขับรถ

เร็วอย่างผิดปกติบนทางด่วน แชนซ้ายป่ายขวายอย่างน่าชวนให้เกิดอุบัติเหตุ เขาบอกว่าต้องรีบพาถูกไปสอบเข้ามหาวิทยาลัย นี่คือเหตุผลซึ่งบอกเราว่าทำไมเขาจึงขับรถยนต์อย่างนั้น แต่ในท้ายที่สุดแล้วเราก็ต้องยอมรับว่าการกระทำนี้อธิบายไม่ได้ เพราะคนอื่นอาจประสบอุบัติเหตุได้ ทำไมคนอื่นจึงต้องเสี่ยงเพื่อขายคนนี้ได้ คิดกับการที่รุดโรงพยาบาลที่รีบขับพาคนป่วยหนักไปหาหมอ เราขอรับการกระทำนี้เพราะจำเป็นต้องทำเช่นนั้นและความจำเป็นนี้ได้ผนวกเข้ากับการมีกฎเกณฑ์บางอย่างที่ไว้ก่อนหน้าไว้ก่อนหน้าเช่นรถโรงพยาบาลจะเปิดสัญญาณขอทาง เมื่อเห็นว่าปลอดภัยจึงขับเร็ว การโคลนก็เช่นกัน ไม่ใช่ใครก็จะใช้ก็ได้ ต้องมีกรอบกติกาทางจริยธรรมบางอย่าง (ซึ่งเรื่องนี้จะมีรายละเอียดมากข้างหน้าเมื่อเราพิจารณาการโคลนในกรอบของจริยธรรมทางสังคม) ดูแลด้วย (ข) ใช้อย่างไม่มีจริยธรรมกำกับ เงื่อนไขข้อนี้เป็นเรื่องที่ต้องตามมาจากเงื่อนไขแรก หมายความว่า แม้ว่าการโคลนนั่นจะถูกใช้กับกรณีที่อธิบายได้ว่าเป็นจริงๆ แล้วก็ไม่ได้หมายความว่า การใช้จะไม่ต้องคำนึงถึงประเด็นด้านจริยธรรม ปกติอะไรก็ตามแต่ที่กระทำลงไปเพราะความจำเป็นจริงๆ การกระทำนั้นมักอธิบายได้ในทางจริยธรรมอยู่แล้ว จะอย่างไรก็ตามกรณีเช่นนี้ก็ไม่ได้จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้นเสมอไป

ประการต่อมา เมื่อพิจารณาจากหลักการข้างต้น ถามว่าคนโสดสี่ประเภทที่เรากล่าวถึงข้างต้น (คือโสดอย่างที่เป็นชายหญิงธรรมดา กับ โสดอย่างที่เป็นชายและหญิงที่ชอบเพศเดียวกัน) เราคิดว่าได้ไหมว่าการโคลนตนเองเพื่อให้ได้มีลูกของคนเหล่านี้อธิบายได้ ผู้วิจัยคิดว่าคำตอบคือ “อธิบายไม่ได้เลย” หากเราแยกสองเรื่องต่อไปนี้ออกจากกัน เราจะเข้าใจเรื่องการที่สิ่งนี้อธิบายไม่ได้มากขึ้น สิ่งแรกคือ “ความปรารถนา” สิ่งที่สองคือ “ความที่ชีวิตต้องการสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้ง” ความปรารถนาในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึงการอยากได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยที่หากไม่ได้สิ่งนั้นชีวิตก็ไม่ได้ขาดแคลนในระดับที่วิกฤต ลองเปรียบเทียบการที่สามีภรรยาคนหนึ่งที่ไม่

อาจมีบุตรได้ตามธรรมชาติแล้วใช้การโคลนเพื่อให้ตนเองได้บุตร ถามว่านี่คือความปรารถนาหรือไม่ ผู้วิจัยคิดว่าไม่ การที่คนสองคนแต่งงานกันนั้นมีความหมายว่านั่นคือความต้องการที่จะมีครอบครัว ลูกจึงมีความหมายพ่วงมากับการแต่งงานในตัวเอง อาจมีคู่แต่งงานบางคู่ที่เมื่อไม่อาจมีลูกได้ก็ทำใจ ไม่ชวนขยาย นั่นก็เป็นกรณีเฉพาะ เพราะยังมีคู่สมรสจำนวนมากที่แม้จะไม่สามารถมีบุตรได้ตามธรรมชาติ ก็พยายามดิ้นรนชวนขยายเพื่อให้คนมีบุตร กรณีคู่สมรสที่ไม่ชวนขยายเองก็ตาม หากพิจารณาให้ดีส่วนหนึ่งอาจมาจากการที่วิทยาการทางการแพทย์ที่เคยใช้มาไม่สามารถช่วยเหลือพวกเขาได้ หากการโคลนเป็นวิธีที่สามารถช่วยได้ ผู้วิจัยคิดว่าโอกาสที่คนเหล่านี้จะยุติการดิ้นรนเพื่อจะมีลูกนั้นน้อยมาก แต่การเป็นโสดนั้นผู้วิจัยไม่คิดว่ามีความหมายพ่วงเอาการมีลูกตามมาด้วย อาจมีคำถามว่าการที่ผู้วิจัยนิยามเช่นนั้นเป็นการนิยามเอาตามความเห็นส่วนตัวหรือไม่ เรื่องนี้ผู้วิจัยคิดว่าอาจตอบโดยอาศัยหลักการที่ผู้วิจัยกล่าวข้างต้น เรื่องนี้ให้เราไตร่ตรองดูสิ่งที่ธรรมชาติกระตือรือร้นให้เราแล้ว เราจะพบว่ามีการแสดงความหมายเอาไว้แล้วในนั้น กล่าวง่าย ๆ คือธรรมชาติวางกฎเอาไว้ (ที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า *พินนิยาม*) ว่า “หากคุณเกิดมาแล้วอยู่คนเดียวคุณก็ไม่มีลูก หากว่าคุณอยากจะมีลูกคุณก็ต้องมาอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยา” ผู้วิจัยคิดว่านี่คือกฎที่เรียกตามภาษาฝรั่งว่า Fair ที่สุดแล้ว ทำไมธรรมชาติจึงวางกฎไว้เช่นนั้น หากอธิบายตามทัศนะของพระพุทธศาสนาก็คือเพราะธรรมชาติเห็นว่า “มันสมควรที่จะเป็นเช่นนั้น” เมื่อชีวิตใหม่จะเกิดขึ้นมาในโลก ธรรมชาติเห็นว่าเป็นความจำเป็นที่ชีวิตใหม่นั้นจะได้รับการปกป้องดูแลโดยพ่อและแม่ จะขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปไม่ได้เลย ดังนั้นเมื่อคนสองคนมาอยู่ร่วมกัน ธรรมชาติจึงเห็นว่าเป็นความชอบธรรมแล้วละที่จะอนุญาตให้พวกเขาให้กำเนิดชีวิตใหม่ได้ อาจมีบางคู่ที่เกิดมาพร้อมความบกพร่องทางชีววิทยาบางอย่างทำให้ไม่สามารถใช้ “สิทธิอันชอบธรรมที่ธรรมชาติได้มอบให้” นั้น แต่พวกเขาก็ยังมี

สิทธิที่ว่ำนนั้นอยู่เมื่อพวกเขาใช้การโคลน เราจึงถือว่าพวกเขามีสิทธิ์ที่จะทำ แต่สำหรับคนโสด การเป็นโสดนั้นธรรมชาติวางกฎไว้ว่า “คุณจะไม่มียูกนะ” ธรรมชาติเล็งเห็นความจำเป็นที่การที่ชีวิตใหม่จะต้องได้รับการปกป้องโดยพ่อและแม่ทั้งสองเพศ จึงไม่ออกแบบให้ชายหญิงที่เป็นโสดสามารถมีลูกได้ลำพังเพียงตนเอง หากธรรมชาติไม่มีเหตุผลข้อนี้ ธรรมชาติก็คงออกแบบให้ชายโสดหรือหญิงโสดสามารถมีลูกได้เอง (เช่นอาจจะแตกหน่อเหมือนต้นกล้วยหรือต้นไผ่ก็ได้) เมื่อถูกเป็นเช่นนั้น ก็แปลว่า “คนโสดไม่มีความชอบธรรมตามธรรมชาติที่จะมีลูก” ดังนั้นการที่คนโสดโคลนตนเองเพื่อให้มีลูกก็หมายความว่าเขากำลังเล่นเกมที่กล่าวอย่างภาษาฝรั่งว่า Unfair ต่อธรรมชาติ เป็นที่น่าสังเกตว่า การกระทำที่พระพุทธศาสนาเรียกว่าอกุศลกรรมนั้นก็คือการกระทำที่เป็นการเล่นเกมเพื่อ “เอาเปรียบ” หรือ “โกง” ธรรมชาตินั้นเอง เหมือนธรรมชาติวางกฎเอาไว้ข้อหนึ่งว่า “หากอยากรวยคุณต้องขยันทำมาหากินนะ” คนที่ขยันทำมาหากินแล้วร่ำรวยจึงถือว่าทำตามกฎ การทำตามกฎนี้พระพุทธศาสนาเรียกว่าเป็นการทำตัวให้อยู่ในศีลในธรรม ตรงกันข้าม คนที่ไม่ขยันทำมาหากินอย่างสุจริต แต่อยากรวย เมื่ออยากรวยก็โกง การกระทำนี้หากอธิบายเรื่องการทำตามกฎข้างต้นก็อธิบายได้ว่าเป็นการไม่ทำตามกฎ เป็นการเอาเปรียบกฎ เมื่อเป็นการเอาเปรียบกฎการกระทำนี้ก็เป็นอกุศลกรรมตามทัศนะของพระพุทธศาสนา

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นชัดว่า การโคลนมนุษย์ในแบบที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้ก็เหมือนการโคลนในกรณีของคู่สมรสที่เป็นชายชอบชายหรือหญิงชอบหญิงที่กล่าวมาข้างต้นตรงที่อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการเอาเปรียบธรรมชาติ เมื่อเป็นการเอาเปรียบธรรมชาติก็จัดเป็นกรรมที่ไม่ดีไม่งามตามทัศนะของพระพุทธศาสนา จะอย่างไรก็ตาม มีรายละเอียดบางอย่างที่ถือว่าเป็นความแตกต่างกันระหว่างการโคลนโดยคู่สมรสที่ผิดปกติทางเพศกับที่กระทำโดยคนโสดที่ไม่ได้มีความผิดปกติทางเพศ คือว่าคนโสดที่เป็น

ชายหญิงแท่นั้นนั้นอาจกล่าวได้ว่าหากโคลนลูกแล้วชีวิตของลูกน่าจะมีความกดดันในทางจิตใจน้อยกว่าทารกที่ถูกโคลนโดยพ่อแม่ที่เป็นเกย์หรือเลสเบียน ในแง่นี้น้ำหนักของความเป็นอกุศลกรรมในแง่การสร้างผู้ขึ้นมาให้เผชิญทุกข์จึงอาจดูเบาบางกว่า (แต่ก็คงไม่มากถึงขนาดมีนัยสำคัญอะไร) ส่วนการโคลนโดยคนโสดที่เป็นเกย์หรือ เลสเบียนนั้นก็ยังไม่ต่างจากที่กระทำโดยสองคนที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนแต่อย่างใด

มีข้อที่น่าสังเกตว่า การที่คนโสดไม่ว่าจะเป็นคนปกติในทางเพศหรือไม่ก็ตาม กับคนที่เป็คู่สมรสที่เป็นเกย์หรือเลสเบียน จะรับเลี้ยงดูเด็กกำพร้าเป็นลูกบุญธรรมนั้นอาจพิจารณาได้ว่าไม่ใช่การเอาเปรียบธรรมชาติ เพราะในธรรมชาติไม่มีอะไรที่บ่งชี้ว่าคนที่เกิดมาเป็นคนผิดปกติในทางเพศก็ดี เป็นคนโสดก็ดี ไม่ควรอุปถัมภ์เด็กที่ตกยากเป็นบุตรบุญธรรม ตรงกันข้าม ผู้วิจัยคิดว่าเป็นการทำตามเจตนารมณ์ของธรรมชาติเสียด้วยซ้ำ หลักคำสอนเรื่องเมตตากฎมนั้นพระพุทธองค์มิได้ทรงสอนอย่างมีเงื่อนไขว่าผู้ที่เมตตากฎมาต่อบุคคลอื่นได้นั้นจะต้องไม่เข้าบุคคลประเภทนี้ประเภทนั้น ตรงกันข้าม หลักดังกล่าวนี้เป็นหลักสากล ใช้ได้กับคนทุกประเภททุกสถานภาพ กล่าวโดยสรุป แม้พระพุทธศาสนาจะไม่เห็นด้วยกับการที่คู่สมรสที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนจะโคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูก หรือไม่เห็นด้วยที่คนโสดจะโคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูก แต่พระพุทธศาสนาก็อนุโมทนาที่บุคคลเหล่านี้จะรับเด็กกำพร้ามาเป็นลูก การกระทำอย่างหลังนี้พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นกุศลกรรมโดยแท้ การเป็นบุตรบุญธรรมนั้นในทางจิตวิทยาต่างจากการเป็นลูกโดยสายเลือดมาก เด็กที่เป็นบุตรบุญธรรมของเกย์หรือ เลสเบียนนั้นน่าจะถูกกดดันจากสังคมน้อยกว่า เพราะอย่างน้อยเด็กก็รู้ว่านั่นไม่ใช่พ่อแม่ที่แท้จริง อีกทั้งการมีพ่อแม่ชนิดนี้ก็ยังดีกว่าไม่มีเลย ยิ่งหากเป็นเด็กที่มีความคิดเขาอาจทำได้มากโดยพยายามมองไปที่น้ำใจอันดีงามของพ่อแม่บุญธรรมที่ได้มอบให้แก่ตน กรณีของคนโสดที่เป็น

ชายหญิงแท้งนั้นแทบมองไม่ออกว่าจะสร้างความกดดันแก่เด็กอย่างไร อีกอย่างหนึ่ง กระบวนการรับบุตรบุญธรรมนั้นเป็นกระบวนการทางสังคม มีคณะกรรมการดูแลคณะกรรมการจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่าสมควรมอบเด็กให้ไปอยู่ในมือของบุคคลเหล่านี้หรือไม่ เมื่อมีการคัดกรองในเบื้องต้นเช่นนี้ บุคคลที่เด็กจะไปอยู่ด้วยในฐานะพ่อหรือแม่บุญธรรมก็ย่อมเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติในเบื้องต้นอย่างที่เราจะสามารถไว้วางใจได้ หลังจากนั้นกระบวนการทางกฎหมายก็ยังสามารถเข้าไปช่วยเหลือปกป้องเด็กที่ไปเป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นอยู่ ผิดกับเด็กที่เกิดจากการโคลนที่คงเป็นเรื่องยากที่กฎหมายจะเข้าไปเกี่ยวข้องเพราะเด็กเหล่านี้เป็นลูกตามธรรมชาติ ไม่ใช่ลูกตามกฎหมาย

ข. ภาพรวมของทัศนะของพุทธจริยธรรมส่วนบุคคลต่อการโคลนเพื่อได้ทายาท

จากที่กล่าวมาอย่างละเอียดข้างต้น เราพบว่า บุคคลที่น่าจะใช้บริการจากการโคลนมนุษย์เพื่อให้ได้ทายาทนั้นมีอยู่ ๕ กลุ่มหลักๆ คือ (๑) คู่สมรสที่ไม่มีทางจะมีบุตรได้ ยกเว้นด้วยการโคลน (๒) คู่สมรสที่สูญเสียลูกสุดที่รักไป และต้องการทำสำเนาลูกที่สูญเสียไปนั้นไว้ (๓) คู่สมรสที่ต้องการลูกที่มีลักษณะพิเศษบางอย่าง ซึ่งไม่อาจได้ด้วยวิธีอื่นนอกจากการโคลน (๔) คู่สมรสที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนที่ต้องการมีบุตรซึ่งมาจากเลือดเนื้อเชื้อไขของตน (๕) คนโสดที่ต้องการมีลูกแต่ไม่ต้องการมีคู่ครอง

ข้อสรุปหลักๆเกี่ยวกับกรณีทั้งห้านี้คือ

สามกลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเห็นว่าสามารถกระทำได้ คำว่า “สามารถกระทำได้” นี้มีความหมายในรายละเอียดว่า (ก) เป็นการกระทำที่ระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนาไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นอกุศลกรรม ส่วนจะเป็นกุศลกรรมหรือกรรมอย่างกลางๆที่บอกไม่ได้ว่าดีหรือชั่วเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นกรณีๆไป แต่ที่กล่าวได้ในเบื้องต้นคือการโคลนมนุษย์ใน

สามกรณีนี้ไม่มีรายละเอียดใดที่พระพุทธศาสนาเห็นว่า เป็นไปในทางร้าย อย่างน้อยที่สุดก็ไม่ได้ร้ายในความหมายว่าก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น (ข) เมื่อเป็นเช่นนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนี้โดยเฉพาะอย่างผู้ที่ตัดสินใจ (คือผู้ที่ตัดสินใจโคลนเช่น โคลนตนเองหรือลูกที่เสียชีวิตไป) และผู้ที่ช่วยให้บุคคลข้างต้นบรรลุวัตถุประสงค์ของตน (คือแพทย์หรือนักวิทยาศาสตร์ที่ลงมือโคลน) ควรตระหนักว่า แม้เรื่องนี้พระพุทธศาสนาจะกล่าวว่ายังไม่มีความจำเป็นที่ควรพิจารณา แต่ก็ต้องดำเนินการอย่างสุจริตใจ อย่างที่รู้ดีแก่ใจตนว่าที่ทำเช่นนั้นก็เพราะจำเป็นแก่ชีวิต

การวิเคราะห์ว่าการโคลนในสามกรณีข้างต้นเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ตามทัศนะของพระพุทธศาสนานั้น นอกจากจะวิเคราะห์จากกรอบความคิดว่าการกระทำนั้นเป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมแล้ว ยังพิจารณาจากกรอบความคิดเรื่อง “ความชอบธรรมตามธรรมชาติ” ซึ่งเป็นอีกหลักการหนึ่งที่สำคัญในระบบจริยธรรมของพระพุทธศาสนา หลักการนี้มีใจความย่อๆว่าสิ่งใดก็ตามแต่ที่เป็นการใช้สิทธิ์ตามธรรมชาติ สิ่งนั้นพระพุทธศาสนาเห็นว่าเป็นความชอบธรรม หรือกล่าวในแง่ของกรรมก็คือไม่เป็นอกุศลกรรม การโคลนในสามกรณีข้างต้นเกิดในครอบครัวที่มีพ่อแม่ และลูกครบถ้วน พระพุทธศาสนาถือว่าการให้กำเนิดบุตรในสภาพครอบครัวที่ธรรมชาติมีนัยชี้แนะว่าเป็นระบบที่สมบูรณ์นี้ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการประกอบอกุศลกรรม เพราะเป็นการใช้สิทธิ์ตามธรรมชาติ หรือเป็นการดำเนินไปอย่างสอดคล้องต่อเจตนารมณ์ของธรรมชาติ

การวิเคราะห์ด้วยกรอบเรื่องกรรมและเรื่องสิทธิตามธรรมชาตินี้เมื่อเอามาใช้กับการโคลนในกรณีที่ ๔ และ ๕ จะปรากฏผลออกมาชัดเจนว่าพระพุทธศาสนาไม่เห็นด้วยกับการโคลนในกรณีเหล่านี้ “ไม่เห็นด้วย” ในที่นี้หมายความว่า (ก) การกระทำนี้ผิดจริยธรรม กล่าวอย่างภาษาธรรมก็คือเป็นอกุศลกรรม (ข) ที่เป็นอกุศลกรรมก็

เพราะเป็นการกระทำที่ส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงซึ่งหมายถึงทารกที่เกิดจากการโคลนประเภทนี้เกิดมามีสภาพที่บีบคั้นกดดัน (ค) ไม่เพียงเท่านั้น การกระทำนี้หากพิจารณาจากกรอบความชอบธรรมตามธรรมชาติก็ถือได้ว่าเป็นการไม่ทำตามกฎธรรมชาติ เอาเปรียบธรรมชาติ ธรรมชาตินั้นเห็นว่ามนุษย์จะมีลูกได้ต้องโดยการที่ชายหญิงมาอยู่ร่วมกันสร้างครอบครัว เมื่อประสงค์จะมีบุตร เราก็ต้องเคารพหลักการอันนี้ แต่การโคลนบุตร โดยคนที่เป็นชายล้วนหรือหญิงล้วน หรือโดยคนที่เป็นโสคนั้นเป็นการฝ่าหลักเกณฑ์ดังกล่าว พระพุทธศาสนาจึงไม่อาจจะยอมรับได้

การพิจารณาการโคลนแบบเพื่อให้ได้ทายาทตามที่แสดงมาทั้งหมดนี้ดำเนินไปภายในกรอบจริยธรรมส่วนบุคคล ซึ่งหมายถึงจริยธรรมแบบที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรงจะพึงพิจารณาด้วยตนเอง ไม่เกี่ยวกับสังคม ผู้ที่เกี่ยวข้องหมายถึงคนหนึ่งก็คือพ่อแม่ที่ต้องการบุตรแล้วใช้วิธีการโคลนผู้ที่เกี่ยวข้องหมายถึงสองนั้น ได้แก่แพทย์ นักวิทยาศาสตร์ หรือผู้ให้บริการทางการแพทย์ในลักษณะอื่นๆ ในที่นี้เราพิจารณาเน้นไปที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหมายถึงหนึ่ง เพราะผลการพิจารณาจากบุคคลหมายถึงหนึ่งออกมาอย่างไรก็จะกำหนดผลการพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหมายถึงสอง กล่าวคือ เมื่อผลออกมาว่าการโคลนสามแบบข้างต้นพระพุทธศาสนาไม่ขัดข้องหากเจ้าตัวจะทำ ผลนั้นก็จะขยายมาครอบคลุมแพทย์หรือนักวิทยาศาสตร์ด้วยว่าพระพุทธศาสนาก็ไม่ขัดข้องอีกเช่นกันที่แพทย์หรือนักวิทยาศาสตร์จะทำให้แก่คนเหล่านั้น ในทางตรงกันข้ามเมื่อผลการวินิจฉัยออกมาว่า การโคลนในแบบที่สี่และห้าพระพุทธศาสนาไม่เห็นด้วย ผลนั้นก็ครอบคลุมมาถึงแพทย์หรือนักวิทยาศาสตร์ด้วยว่าเป็นการไม่ถูกต้องที่จะทำให้แก่บุคคลเหล่านั้น

เนื่องจากจริยธรรมส่วนบุคคลที่พระพุทธศาสนาสอนนี้โดยใจความลึกๆ แล้วก็คือการที่เราแต่ละคนจะใคร่ครองตรวจสอบจิตใจของตนว่าเป็นกุศลหรืออกุศล จากนั้นจึง

ตรวจสอบว่าที่ตนตัดสินใจทำลงไปเช่นนั้นผิดหรือถูก พระพุทธศาสนานั้นเชื่อว่ามนุษย์ไม่อาจหลอกใจตนเองได้ เจตนาข้างในของเราเป็นอย่างไร เราจะเป็นผู้ที่ดีที่สุดจริยธรรมส่วนบุคคลที่พระพุทธศาสนาสอนนั้นเกี่ยวข้องกับกฎธรรมชาติที่สำคัญมากอย่างหนึ่งก็คือกฎแห่งกรรม นอกจากจะหลอกใจตนเองไม่ได้ พระพุทธศาสนายังเห็นต่อไปด้วยว่าไม่มีทางเลยที่มนุษย์จะหลอกหรือเอาเปรียบกฎแห่งกรรมด้วยการคิดชักย้ายหลบเลี่ยง การโคลนสามแบบที่พระพุทธศาสนาพิจารณาว่าไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นอกุศลกรรมนั้นยังมีรายละเอียดเฉพาะบุคคลเพิ่มเติมเข้าไปอีก รายละเอียดที่ว่านั้นคือ เจตนาอันลึกซึ้งที่ซ่อนอยู่ในใจของผู้ที่ใช้บริการจากวิทยาการที่ว่านี้ เจตนาอันนี้มีสองอย่างหลักๆ คือเจตนาที่ซื้อตรงกับเจตนาที่คดโกง เจตนาที่ซื้อตรงหมายถึงเจตนาที่ยอมรับกฎของธรรมชาติ เช่นกฎที่ว่าลูกเราแม้จะเกิดจากการโคลนเขาก็เป็นชีวิตอิสระที่เราจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวแทรกแซงจนเกินขอบเขตไม่ได้ ส่วนเจตนาที่คดโกงก็คือเจตนาที่เอาตนเป็นที่ตั้ง ไม่เคารพกฎธรรมชาติใดๆ ทั้งสิ้นหลักจริยธรรมส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาสอนเรื่องอนาคตอันหมายถึงการที่เราไม่อาจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกฎอะไรในธรรมชาติได้เกินไปกว่าที่ธรรมชาติอนุญาต ในท้ายที่สุดเจตนาที่คดโกงนั้นจะไม่บรรลุผล เมื่อไม่บรรลุผลก็ก่อทุกข์ การละเมิดจริยธรรมส่วนบุคคลในท้ายที่สุดก็จะจบลงด้วยการที่ชีวิตเป็นทุกข์ อาจเป็นไปได้ที่พ่อแม่บางคู่โคลนลูกด้วยการคาดหวังจะให้ผลที่เกิดขึ้นตอบสนองความต้องการของคนที่สุด นี่ก็คือเจตนาที่คดโกง เนื่องจากไม่มีอะไรในโลกที่เที่ยงแท้แน่นอนและสั่งได้ เจตนาดังกล่าวนี้ในท้ายที่สุดก็จะไม่ได้รับการตอบสนองและนำไปสู่ความทุกข์ ถ้าฟังความทุกข์เฉพาะตนยังไม่เท่าไร หากว่าทุกข์นั้นส่งไปถึงลูกด้วย คือพ่อลูกไม่เป็นดังใจตนก็ปล่อยปละละเลยหรือกดดันลูก บาบก็ยิ่งเพิ่มทวีขึ้นเป็นเงาตามตัว

สรุปแล้ว การโคลนสามแบบที่พระพุทธศาสนาอนุญาตนั้นสมควรที่จะกระทำด้วยปัญญา ด้วยความเข้าใจโลกและชีวิต

เราจะต้องเตือนตนอยู่เสมอว่า ธรรมชาติมีครรลองของธรรมชาติเอง เราเอาเปรียบหรือคดโกงธรรมชาติไม่ได้ ที่สำคัญที่สุดคือ เราต้องหมั่นระลึกว่า การโคลนเป็นวิธีการพิเศษที่ธรรมชาติเก็บซ่อนไว้เพื่อให้เราใช้ในกรณีจำเป็นเท่านั้น ของที่ถูกออกแบบให้ใช้ภายใต้เงื่อนไขที่เฉพาะ เช่นนี้มีความหมายอย่างหนึ่งคือ หากปฏิบัติผิดต่อสิ่งนี้ จะมีหายนะตามมามากกว่าปกติ ขาที่หมอใช้เฉพาะกรณีจำเป็นนั้นอันตรายกว่ายาที่ใช้ทั่วไป ข้อนี้ฉันใด ธรรมชาติก็ฉันนั้น

ก. การโคลนแบบไม่ใช้เพื่อได้ทายาท

นอกจากการโคลนเพื่อให้ได้ทายาทดังที่พิจารณามาแล้วข้างต้น ยังมีการโคลนอีกแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยขอเรียกรวมๆว่า “แบบไม่ใช้เพื่อให้ได้ทายาท” (Non-Reproductive Cloning) การโคลนแบบนี้ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการวิจัยเซลล์ต้นแบบ แต่ส่วนหนึ่งก็ไม่เกี่ยวข้อง ในที่นี้เราจะพิจารณาเฉพาะส่วนที่ไม่เกี่ยวข้อง เนื่องจากส่วนที่เกี่ยวข้องจะได้พิจารณาในตอนที่ว่าด้วยการวิจัยเซลล์ต้นแบบข้างหน้า

โปรดพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้ (เป็นตัวอย่างที่ผู้วิจัยสมมติขึ้นในจินตนาการ โดยไม่สนใจข้อมูลทางการแพทย์ว่าเรื่องทำนองนี้เกิดได้จริงหรือไม่ ณ เวลานี้ เพราะประเด็นสำคัญไม่ได้อยู่ที่ตรงนั้น)

(๑) นายเขียวแต่งงานมีครอบครัวแล้ว เขามีลูกสองคนเป็นชายและหญิง อายุ ๓ และ ๑ ขวบตามลำดับ วันหนึ่งนายเขียวป่วยด้วยโรคบางอย่าง สมมติว่าเป็นโรคเกี่ยวกับไขกระดูกสันหลัง เขาทรมาณมาก แพทย์วินิจฉัยว่าเขาต้องได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนถ่ายไขกระดูกสันหลัง แรกทีเดียวยุติพักพยายามหาแหล่งของไขกระดูกสันหลังจากคนในครอบครัวของนายเขียว โดยเพิ่งไปถึงที่ลูกสองคนเพราะคิดว่าลูกมีพันธุกรรมส่วนหนึ่งตรงกับนายเขียว แต่ก็ไม่ได้ผล สมมติต่อไปว่าวิทยาการเกี่ยวกับการโคลนช่วงที่นายเขียวป่วยนี้ก้าวหน้ามาก คือสามารถทำได้อย่างปลอดภัย แพทย์ได้แนะนำนายเขียวว่าให้เขาโคลนตนเองให้ได้ลูกมาอีกคน

หนึ่ง ลูกคนนี้ทางการแพทย์มั่นใจว่าจะมีไขกระดูกที่ตรงกับความต้องการของนายเขียว เพราะเขาเป็น “สำเนา” ของนายเขียวนั่นเอง ลูกคนนี้จะเป็​น​ลูก​คน​ที่​สาม​ของ​ครอบครัว​ เมื่อลูกคนนี้ได้ขึ้นอายุราว ๑ หรือ ๒ ขวบ แพทย์จะผ่าตัดเอาไขกระดูกสันหลังของลูกคนนี้มาใส่ให้นายเขียวเพื่อรักษาโรคที่รุมเร้าเขาอยู่ นายเขียวตัดสินใจโคลนตนเอง

(๒) นายขาวเป็นคนโสด ป่วยด้วยอาการเดียวกับนายเขียว เขาให้หมอโคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูก โดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกับนายเขียวทุกประการคือจะใช้ไขกระดูกสันหลังของลูกมารักษาความเจ็บป่วยของตน กรณีของเขาที่เหมือนกรณีของนายเขียวคือ การได้ลูกมาเลี้ยงดูต่อไปนั้นเป็นผลพลอยได้ แต่เขาก็จะรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกอย่างถึงที่สุด

(๓) นายแดงแต่งงานมีครอบครัวแล้ว มีลูกสองคนเหมือนนายเขียว วันหนึ่งลูกคนโตของเขาป่วยด้วยอาการเดียวกับนายเขียวข้างต้น หมอพยายามหาแหล่งไขกระดูกสันหลังจากคนในครอบครัวแล้ว แต่ก็ไม่ได้ หมอจึงแนะนำให้นายแดงโคลนลูกคนโต เพื่อเอาไขกระดูกสันหลังจากลูกที่เกิดมาใหม่มารักษาที่ นายแดงตัดสินใจให้หมอโคลนลูกคนแรก ได้ลูกมาอีกคนเป็นคนที่สาม คนแรกและคนที่สามนี้เป็นเหมือนแฝดเหมือน ไขกระดูกสันหลังจึงตรงกัน

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ท่านผู้อ่านจะเห็นว่า การโคลนในสามกรณีทีกล่าวนี้นี้มีลักษณะคล้ายกันบางประการคือ

(ก) *โดยรูปแบบ* เป็นการโคลนอย่างที่เรารู้จักว่าเพื่อให้ได้ทายาท (คือเป็น Reproductive Cloning) ผลจากการโคลนทั้งสามกรณีก็จะได้เด็กมากรณีละ ๑ คน เด็กที่ว่าเป็นผู้ที่รับผิดชอบโคลนเขามาเต็มใจที่จะเลี้ยงดูเขาในฐานะลูก

(ข) *แต่โดยเนื้อหา* การโคลนเหล่านี้มีจุดประสงค์หลักอยู่ที่การได้มาซึ่ง “ยาชีวภาพสำหรับรักษาโรค” (ผู้วิจัยขอใช้คำง่ายอย่างนี้ก็แล้วกัน) ไม่ใช่ได้ “ลูกมาเลี้ยงดู” ดังการโคลนแบบเพื่อให้ได้ทายาท ดังนั้นเนื้อหาของ การโคลนแบบนี้จึงโน้มไปในทางที่วงการแพทย์เรียกว่า Therapeutic Cloning

คำถามมีว่า ระบบจริยธรรมส่วนบุคคลของพระพุทธศาสนาจะพิจารณาการโคลนแบบนี้อย่างไร เบื้องต้นนี้ผู้วิจัยขอคัดกรณีที่สองออก เพราะที่ผ่านมาเราได้พิจารณาแล้วว่าการโคลนโดยบุคคลที่เป็นโสดนั้นพระพุทธศาสนาไม่ยอมรับ เมื่อคัดกรณีนี้ออก ก็เหลือกรณีที่เป็นไปได้อยู่สองแบบคือ (๑) การที่พ่อแม่โคลนตนเอง กับ (๒) การที่พ่อแม่โคลนลูกคนใดคนหนึ่ง (ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นลูกคนที่เจ็บป่วยและต้องการยาชีวภาพนั่นเอง) เราจะพิจารณาสองกรณีนี้กันในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประการแรกที่สุด เราต้องไม่ลืมกฎทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ตอนต้นว่า ธรรมชาติมีนัยแฝงทางจริยธรรมให้เราได้ศึกษาอยู่แล้ว ปัญญาจะช่วยให้เราเข้าใจและเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากบทเรียนทางศีลธรรมที่แฝงอยู่ในปรากฏการณ์ธรรมชาติ จากหลักการอันนี้ เราอาจถามคำถามที่สำคัญอันหนึ่งในตอนนี้ได้ว่า “จุดประสงค์ของการมีลูกตามธรรมชาตินั้นคืออะไร ประโยชน์จากการมีลูกสามารถขยายไปถึงขอบเขตไหน การสร้างลูกเพื่อใช้บางส่วนของกายของเขาเพื่อรักษาความเจ็บป่วยของผู้ให้กำเนิดถือว่าเป็นการล่วงละเมิดจุดประสงค์ของการมีบุตรที่ธรรมชาติได้กำหนดไว้หรือไม่”

คำถามข้างต้นนี้ผู้วิจัยยอมรับว่าไม่ใช่สิ่งที่จะตอบได้ง่ายๆ ส่วนหนึ่งของความยากนั้นอยู่ที่การตีความความสัมพันธ์ระหว่างบุพการีและบุตร จะอย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกนั้นเป็นความสัมพันธ์แบบถ่ายทอดจากทางพ่อแม่ไปหาลูกมากกว่าที่จะถ่ายทอดจากลูกมาหาพ่อแม่ ในชีวิตจริงที่เกิดแก่มนุษย์และสัตว์นั้นเราจะพบว่าพ่อแม่มักยอมลำบากเพื่อลูก บางครั้งถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อลูกก็ได้ แต่ในทางกลับกันเราไม่ค่อยพบความเสียสละเช่นเดียวกันนี้จากลูกย้อนกลับมาหาพ่อแม่ ที่เป็นเช่นนั้นไม่ได้หมายความว่าลูกไม่มีคุณธรรมเท่ากับพ่อแม่ เพราะลูกที่ไม่ยอมเสียสละขนาดนี้เพื่อพ่อแม่ของตนก็อาจเสียสละเช่นนี้แก่ลูกของตนได้

ปรากฏการณ์ตามที่กล่าวมานี้อาจอธิบายได้ตามหลักพีชคณิตที่พระพุทธศาสนาสอนว่า ลูกนั้นคือเลือดเนื้อหรือลำเนาของชีวิตพ่อแม่ ในแง่ประโยชน์ในการปกป้องเผ่าพันธุ์ของตนเอง ลูกนั้นมีอายุที่จะดูแลโลกมากกว่าพ่อแม่ ลูกจึงเป็นประโยชน์ในแง่ของการเป็นพาหะรับสืบทอดเผ่าพันธุ์มากกว่าพ่อแม่ ข้อเท็จจริงทางชีวภาพอันนี้ผู้เขียนเชื่อว่านักชีววิทยาสกุลดาร์วินก็ต้องอธิบายเช่นนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นความรักของพ่อแม่ที่ทุ่มให้แก่ลูกจึงมากกว่าที่ลูกจะทุ่มกลับคืนมายังพ่อแม่ ในทางจริยธรรมนั้นพระพุทธองค์ทรงพรรณนาพระคุณของพ่อแม่เอาไว้มาก โดยที่พระคุณที่ว่านี้ก็คือการทุ่มเทความรักให้โดยไม่คิดจะเรียกร้องอะไรตอบแทนจากลูก อาจกล่าวได้ว่าจริยธรรมความเป็นพ่อแม่ที่พระพุทธศาสนาสอนนั้นคือ “รักลูกอย่างไม่หวังว่าลูกจะทำอะไรตอบแทนหรือไม่” เมื่อหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกเป็นอย่างนี้ หลักการข้อนี้ก็ไม่ค่อยเข้ากันเท่าใดนักกับการโคลนลูกเพื่อเอามารักษาตน เพราะนั่นคือการจงใจสร้างลูกขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์อันสวนทางกับหลักจริยธรรมความเป็นพ่อแม่ที่พระพุทธศาสนาสอน

สมมติว่ามีผู้แย้งว่า “เราจะรู้ได้อย่างไรว่าการใช้ประโยชน์จากลูกในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่ใช่วัตถุประสงค์ของธรรมชาติ อาจเป็นไปได้ว่าธรรมชาติสร้างการโคลนไว้ก็เพื่อให้มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากการสร้างสำเนาตนที่เรียกว่าลูกขึ้นแล้วเอาสำเนานั้นแหละมารักษาเยียวยาความเจ็บป่วยของตน” คำแย้งนี้ผู้วิจัยยอมรับอีกเช่นกันว่าไม่ง่ายเลยที่จะตอบ จะอย่างไรก็ตามเรามีทางที่จะพิจารณาเรื่องนี้อย่างหนึ่ง ประการแรก ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวนั้นเป็นความสัมพันธ์พิเศษที่อธิบายด้วยเกณฑ์เดียวกับที่ใช้มองคนนอกครอบครัวไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น อาจมีพ่อแม่บางคู่ตัดสินใจมีลูกเพราะหวังว่าลูกจะทำประโยชน์ให้แก่ตนกลับคืนในยามที่ตนไม่อาจเลี้ยงดูตนได้เพราะแก่ชราเป็นต้น นี่คือการคิดวางแผนซึ่งหากใช้พิจารณาเรื่องอื่นๆก็ต้อง

นับว่าเป็นเรื่องดีเหมือนการรู้จักทำประกันชีวิตคนเป็นต้น แต่พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกด้วยจิตใจเช่นนี้แม้ว่าพวกเขาจะเลี้ยงดูลูกอย่างดี เช่น ให้การศึกษา ให้ช่องทางประกอบอาชีพ จัดหาอุปกรณ์ที่จะช่วยให้ลูกมีชีวิตครอบครัวที่มั่นคง แต่นั่นก็เป็นเรื่องของความคิดลงทุน เราไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นพ่อแม่ที่มีจริยธรรม จริยธรรมของพ่อแม่จะเกิดเมื่อรับผิดชอบลูกอย่างเต็มที่ที่กล่าวข้างต้น แต่ทำไปอย่างบริสุทธิ์ใจ อย่างไม่หวังผลตอบแทน หลักจริยธรรมในพุทธศาสนานั้นเราเชื่อว่าเป็นหลักธรรมชาติ ซึ่งก็แปลว่าจะต้องสอดคล้องกับหลักธรรมชาติอื่นๆที่ไม่ใช่หลักทางจริยธรรมด้วย ตามหลักพีชนิยามนั้น ครอบครัวที่พ่อแม่มีความวางแผนเพื่อเอาประโยชน์ขึ้นจากลูกจะไม่มีความสุขเท่าครอบครัวที่พ่อแม่ไม่มีใจที่จะคิดเช่นนั้นเลย (เรื่องนี้เราสังเกตเห็นได้ หรือใช้เหตุผลก็สามารถเข้าใจกฎพีชนิยามในข้อนี้ได้) ดังนั้นหลักพีชนิยามกับหลักจริยธรรมครอบครัวก็ดำเนินไปในทางเดียวกัน การจะบอกว่าธรรมชาติอาจจูงใจให้การโคลนเป็นช่องทางที่พ่อแม่จะได้ใช้ประโยชน์จากลูกจึงยากที่จะหาเหตุผลมาสนับสนุนได้เท่ากับการวิเคราะห์อย่างทันท่วงที

อนึ่ง แม้เป็นคนนอกครอบครัว การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมุ่งใช้ประโยชน์จากเขา (ดังที่เราเรียกเป็นภาษาปรัชญาตามสำนวนของ Immanuel Kant ที่ว่าปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่เขาเป็น Means นำไปสู่ประโยชน์ของเรา) ก็เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาถือว่าไม่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมแล้ว หลักความสัมพันธ์ของผู้คนตามที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในหลักธรรมเรื่อง “ทศ ๖” นั้นแสดงชัดเจนว่าพุทธศาสนานับการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างให้ความเคารพตามสมควรแก่สถานภาพและตามที่เขาเป็นมนุษย์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรา ลูกจ้างนั้นมีสถานภาพต่ำกว่านายจ้าง แต่เขาไม่ต่างจากนายจ้างตรงที่เขาเป็นคนเหมือนกัน ความตระหนักว่าเพื่อนมนุษย์ของเราไม่ว่าเขาจะมีสถานะสูงหรือต่ำกว่าเราอย่างไร เขาก็เป็นคนเสมอเหมือนเรา นี่พระพุทธศาสนาถือว่าเป็น

รากฐานของจริยธรรมเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคมที่พระพุทธศาสนาจำแนกออกเป็น ๖ คู่ ซึ่งในบรรดาหกคู่นั้นมีอยู่คู่หนึ่งที่กล่าวถึงพ่อแม่กับลูก นายจ้างใช้งาน ลูกจ้างได้ตามสถานะของความเป็นนายจ้าง แต่ถ้านายจ้างตระหนักว่าลูกจ้างเป็นคนเท่าเทียมกับตน การจ้างงานก็จะแสดงออกในลักษณะที่ไม่ได้ปฏิบัติต่อลูกจ้างอย่างที่จะเป็น Means พาไปหาประโยชน์ของตนเท่านั้น การปฏิบัติต่อลูกจ้างอย่างที่เขาคือ Means หากกล่าวเป็นภาษาง่ายๆอย่างที่ชาวบ้านทั่วไปจะสามารถเข้าใจได้ทันทีก็คือการปฏิบัติต่อเขาอย่างไม่ใช่คน แต่เป็นอย่างอื่นซึ่งอาจเป็นสัตว์เครื่องจักรหรือเครื่องจักรสร้างความร่ำรวยแก่ตนก็ได้ ในทำนองเดียวกัน เราเป็นพ่อแม่และเขาเป็นลูกเรา ในแง่สถานะ เขาในฐานะลูกมีบทบาทบางอย่างที่จะปฏิบัติต่อเราแบบหนึ่ง เราในฐานะพ่อแม่ก็มีบทบาทต้องปฏิบัติต่อเขาอีกแบบหนึ่ง แต่ไม่ว่าเราจะมีสถานะตามบทบาทต่างกัน เราทั้งหมดก็เป็นคนเสมอเหมือนกัน ดังนั้นพ่อแม่จะต้องตระหนักว่าลูกนั้นในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือเป็นชีวิตอิสระชีวิตหนึ่ง เขามีสถานะที่เท่าเทียมกับเรา สถานะอันนี้จะเป็นหลักประกันว่าเราที่เป็นพ่อแม่จะปฏิบัติต่อลูกอย่างที่เขาเป็น Means เพื่อประโยชน์ของเราไม่ได้ ดังกรณีตัวอย่างนายจ้างและลูกจ้างที่ยกมาเปรียบเทียบนั่นเอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นอันสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจากกรอบจริยธรรมอันอิงอยู่กับการสังเกตธรรมชาติ พระพุทธศาสนามีความคิดว่าความเป็นพ่อแม่เป็นแม่นั้นแสดงออกในทางเป็น “ผู้ให้” มากกว่าเป็น “ผู้รับ” จากลูก ที่กล่าวมานี้ไม่ได้หมายความว่าพระพุทธศาสนาตัดโอกาสที่ลูกจะให้แก่พ่อแม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้สิ่งสำคัญอันจะช่วยยืดอกอายุของพ่อแม่ออกไป พระพุทธศาสนาไม่ปฏิเสธการที่พ่อแม่จะรับอะไรจากลูก แต่ประเด็นอยู่ที่การรับนั้นกระทำในลักษณะใด พระพุทธศาสนานับปฏิเสธการซื้อขายอวัยวะ แต่ไม่ปฏิเสธการรับบริจาคอวัยวะ สองเรื่องนี้เราต้องแยกเป็นคนละเรื่อง การซื้อขายอวัยวะนั้นพระพุทธศาสนาไม่ยอมรับ

เพราะเป็นสิ่งที่แสดงความสัมพันธ์แบบลดทอนเพื่อนมนุษย์ลงเป็นวัตถุสิ่งของที่สามารรถซื้อขายได้ แต่การให้อวัยวะเป็นทานเช่นดวงตา หัวใจ เป็นต้นถือเป็นการให้ทาน การกระทำนี้จัดเป็นกุศลกรรม คนที่รับการบริจาคไปก็ถือว่าเป็นหนี้ในทางศีลธรรมต่อผู้ที่บริจาค ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับทานนี้ไม่ใช่ความสัมพันธ์แบบลดทอนอีกฝ่ายลงเป็นวัตถุสิ่งของ หากแต่เป็นความสัมพันธ์อันมนุษย์ต่อมนุษย์ด้วยกัน มิแต่มนุษย์ผู้มีใจประเสริฐเท่านั้นที่จะเข้าใจความงามของการบริจาคสิ่งอันมีค่าเช่นอวัยวะนี้ คนที่เห็นเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารรถซื้อขายได้ด้วยเงินจะไม่เข้าใจความงดงามดังกล่าวนี้ เพราะจิตใจเขาหายบงกชไปนั่นเอง

ในทำนองเดียวกัน การที่บุตรจะบริจาคอวัยวะให้กับบิดามารดาอย่างที่กล่าวข้างต้นย่อมสามารรถกระทำได้ และพระพุทธศาสนาย่อมถือว่าเป็นความดี ข้อนี้หมายความว่าหากพ่อแม่เจ็บป่วยด้วยโรคบางอย่างเช่นไขกระดูกเสื่อมแล้วแพทย์พบว่าไขกระดูกของลูกสามารถนำมาช่วยได้โดยที่การนำไขกระดูกออกจากลูกนั้นไม่กระทบต่อสุขภาพของลูกในระดับที่ร้ายแรง ลูกย่อมสามารรถที่จะบริจาคไขกระดูกแก่พ่อแม่ได้ กรณีเช่นนี้พ่อแม่ที่รับเอาสิ่งนี้มาจากลูกก็ไม่ถือว่าได้ทำตัวเกินไปกว่าบทบาทของพ่อแม่เลย เพราะแม้แต่นอกครอบครัวไม่รู้จักกันเลยก็มีความชอบธรรมที่จะรับบริจาคอวัยวะจากผู้อื่นอยู่แล้ว นี่เป็นเรื่องของคนในครอบครัวแท้ๆ จึงเป็นอันไม่มีปัญหาใดๆ ให้ต้องกังขาอยู่แล้ว สรุปความคือพระพุทธศาสนาคิดว่าการ โคลนลูกเพื่อเอาอะไรบางอย่างจากตัวของลูกมาบำบัดความเจ็บป่วยของพ่อแม่เป็นการกระทำที่เกินเลยขอบเขตของความเป็นพ่อแม่ เมื่อเกินเลยก็ไม่ถูกต้องตามศีลธรรมที่พระพุทธศาสนาสอน

สำหรับกรณีการโคลนลูกเพื่อให้เขาได้น้องมาสำหรับใช้รักษาความเจ็บป่วยของพ่อก็มีรายละเอียดบางอย่างที่แตกต่างไปจากการโคลนลูกเพื่อรักษาคนที่กล่าวมาข้างต้นแต่รายละเอียดบางอย่างก็คล้ายกัน ส่วนที่คล้ายกันนั้นคือ

ชีวิตใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นมานั้นอาจกล่าวได้ว่าถูกสร้างมาในฐานะเครื่องมือสำหรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น แต่ส่วนที่ต่างกันนั้นอยู่ที่ผู้ได้รับประโยชน์จากการโคลนนี้เป็นเด็กซึ่งยังอยู่ในความคุ้มครองดูแลของพ่อแม่ เป็นบุคคลที่ยังไม่อาจตัดสินใจอะไรได้ด้วยตนเอง มีพ่อแม่เป็นผู้กระทำการต่างๆ แทน ถ้ามองว่าการที่พ่อแม่พยายามหาวิธีการรักษาลูกนั้นเป็นความดีงามหรือไม่ คำตอบคือใช่อย่างแน่นอน จากคำตอบนี้เราจะเห็นว่าการโคลนที่กระทำโดยพ่อแม่ในกรณีนี้กับกรณีก่อนมีน้ำหนัของ “คุณภาพทางจริยธรรม” ไม่เหมือนกัน ในกรณีที่โคลนเพื่อรักษาพ่อแม่ นั้นไม่มีเรื่องของเมตตาเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในกรณีของการโคลนเพื่อรักษาลูกนั้นมีเรื่องของเมตตาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จะอย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมิเมตตาหรือไม่ก็ตาม สองกรณีก็เหมือนกันคือเป็นการปฏิบัติต่อลูกที่จะเกิดมาจากการโคลนนั่นอย่างไม่ถูกศีลธรรม เพราะจุดประสงค์หลักของการโคลนทั้งสองแบบอยู่ที่การได้ยาสำหรับรักษาความเจ็บป่วยของบุคคลอื่น แม้ว่าการโคลนนั่นจะทำให้ได้ลูกมาอีกคนหนึ่ง แต่การได้ลูกนั้นก็เป็นการประสงครอง เมื่อพิจารณาการกระทำเราต้องเอาเจตนาหลักเป็นตัวตั้งแล้ววินิจฉัยจากเจตนาหลักนั้น โดยอาจใช้เจตนาที่รองๆ มาเป็นตัวประกอบร่วมได้ แต่ทั้งนี้เราจะไม่คิดจากเจตนาหลักไม่ได้เลย

หากคิดเป็นปริมาณ (ซึ่งในความเป็นจริงผู้วิจัยคิดว่าเราคงทำเช่นนี้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมเช่นความถูกต้องทางศีลธรรมไม่ได้ทุกกรณี แต่เฉพาะกรณีนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าพอทำได้) การโคลนตัวเองเพื่อให้ได้ลูกสำหรับใช้อวัยวะของเขามาสำหรับการเขยวรักษาความเจ็บป่วยของพ่อแม่ อาจเขียนเป็นรายละเอียดแสดงปริมาณของค่าทางจริยธรรมได้ดังนี้

(๑) การกระทำนี้เป็นการใช้ผู้อื่นเพื่อเป็นประโยชน์ของตนเพียงผู้เดียว

(๒) ดังนั้นเจตนาที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนี้จัดเป็นอกุศลเจตนา ๑๐๐%

(๓) เมื่อเกิดจากอสุติเจตนา ๑๐๐% กรรมนี้ก็จัดเป็น อสุติกรรม ๑๐๐%

ลองเปรียบเทียบกับ การโคลนลูกคนแรกเพื่อให้ได้ลูกคนที่สองเพื่อเอามาเยียวยารักษาความเจ็บป่วยของลูกคนแรก ผลจะเป็นอย่างไร

(๑) การกระทำนี้เป็นการใช้ประโยชน์จากบุคคลอื่น แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์นั้นสำหรับตน หากแต่ใช้สำหรับคนอื่น ซึ่งในที่นี้คือลูกที่เจ็บป่วย

(๒) เมื่อเป็นเช่นนี้ เจตนาที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนี้เป็น อสุติเจตนา ๕๐% (วัดจากการคิดใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือ) และเป็นกุศลเจตนา ๕๐% (วัดจากความคิดที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์)

(๓) เมื่อเป็นเช่นนี้ กรรมนี้ก็จัดเป็นอสุติกรรมเพียงครั้งเดียว อีกครั้งนั้นต้องถือว่าเป็นความดี

เรื่องที่กล่าวข้างต้นนี้ก็เหมือนการปล้นแล้วเอาทรัพย์สินที่ได้มาเป็นของตนซึ่งถือว่าเป็นบาป ๑๐๐% ผิดกับการปล้นคนรวยเพื่อเอาทรัพย์สินมาแจกจ่ายคนจนที่ถือว่าเป็นบาปครึ่งหนึ่ง อีกครึ่งหนึ่งนั้นเป็นความดี น้ำหนักของความเป็นอสุติกรรมในการโคลนอย่างที่สองนี้ผู้วิจัยคิดว่ามีผลต่อการพิจารณาว่าพ่อแม่สมควรที่จะทำหรือไม่ อันที่จริง หลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นหลักจริยธรรมส่วนบุคคลนั้นไม่ได้มีลักษณะเป็นสิ่งที่เรียกกันในภาษาฝรั่งว่า The Divine Commands เลข กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือพระพุทธองค์ไม่เคยสั่งใครว่า “เจ้าจงอย่าล่วงละเมิดสิ่งนี้” สิ่งที่ทรงกระทำมีเพียงทรงชี้ให้เห็นว่า “หากกระทำความผิดเจตนาเช่นนี้ ท่านจะต้องได้รับผลของกรรมอย่างนี้” เท่านั้น ดังนั้นในท้ายที่สุดแล้วการจะตัดสินใจว่าจะเอาอย่างไรกับการโคลนสองแบบที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้ก็ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของผู้ที่จะลงมือกระทำนั่นเอง

จริยธรรมของพระพุทธศาสนานั้นเป็นจริยธรรมที่เห็นว่ารายละเอียดอันแตกต่างกันที่บรรจุอยู่ในการกระทำที่คล้ายคลึงกันจะส่งผลให้การวินิจฉัยค่าทางจริยธรรมสำหรับ

กรณีที่อยู่เหมือนกัน เป็นอย่างเดียวกัน หรือคล้ายกันนั้นแตกต่างกัน การโคลนในกรณีแรกที่เราวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำอสุติกรรม ๑๐๐% นั้นก็เช่นกัน เป็นการพิจารณาสำหรับกรณีที่ถือว่าเป็นมาตรฐานโดยทั่วไป แต่สำหรับกรณีเฉพาะ รายละเอียดที่มีอยู่ในกรณีเหล่านั้นอาจต่างไปจากมาตรฐานที่กล่าวมามากบ้างน้อยบ้าง หากมีรายละเอียดต่างไปจากกรณีมาตรฐานมาก การวินิจฉัยค่าทางจริยธรรมในกรณีเช่นนั้นก็ต้องให้ผลต่างจากที่ปรากฏในกรณีมาตรฐานมาก ยกตัวอย่างเช่น

(๑) ชายคนหนึ่งมีภรรยาต้องเลี้ยงดูลูกเล็กๆถึงสามคน เขากำลังป่วยหนัก อาจตายได้ แต่ถ้าเขาโคลนตนเองแล้วใช้สิ่งที่ได้จากลูกอันเกิดจากการโคลนนั้นมาเยียวยาความเจ็บป่วย เขาจะกลับมามีชีวิตปกติ การโคลนในกรณีนี้ไม่ได้มีเพียงเจ้าของชีวิตที่เจ็บป่วยเท่านั้นที่เกี่ยวข้อง แต่มีลูกเล็กๆอีกสามคนเกี่ยวข้องด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ เจตนาที่อยู่เบื้องหลังการโคลนจะกล่าวว่าเป็นอสุติ ๑๐๐% ไม่ได้เลย

(๒) ผู้นำประเทศคนหนึ่งป่วยหนัก เขาเป็นบุคคลที่มีความหมายต่ออนาคตของประเทศมาก ถ้าเขาตาย อาจเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในทางหายนะแก่ประเทศ เขาตัดสินใจโคลนตนเองเพื่อรักษาความเจ็บป่วย กรณีนี้ก็เหมือนกรณีแรกคือมีคนอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แต่จำนวนคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยในกรณีหลังนี้มีจำนวนมาก เจตนาอันมุ่งผลไปยังมหาชนเช่นนี้จะมีผลในการทอนกำลังของความเป็นอสุติกรรมของการโคลนลงไปมาก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เราสรุปได้ว่า การโคลนแบบที่สอง (แบบแรกคือโคลนเพื่อให้ได้ทายาทสืบสกุลที่พิจารณาผ่านมาแล้ว) นี้อาจจำแนกออกเป็นสองกรณีหลักๆคือ การโคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูกแล้วใช้ลูกนั้นเป็นเครื่องมือรักษาความเจ็บป่วยของตน ผลที่ตามมาจากการนี้คือพ่อหรือแม่ที่โคลนได้สิ่งบำบัดความเจ็บป่วยและได้ลูกมาเลี้ยงดูเพิ่มอีกคนหนึ่ง อีกกรณีหนึ่งคือการที่พ่อแม่โคลนลูกที่เจ็บป่วยเพื่อให้ได้ลูกคนที่สองแล้วใช้ลูกคนที่สองนั้นเป็นเครื่องมือ

รักษาความเจ็บป่วยของลูกคนแรก การโคลนสองแบบนี้
พิจารณากว้างๆอย่างแรกเป็นอนุสตรกรรม ๑๐๐% ส่วนอย่าง
หลังเป็นอนุสตรกรรม ๕๐% นี่คือการนิยามมาตรฐาน ส่วนใน
รายละเอียดอาจมีกรณีเฉพาะที่ต่างออกไป ซึ่งทั้งหมดนั้น
พระพุทธศาสนาเชื่อว่าชาวพุทธย่อมจะสามารถวินิจฉัยได้
เอง หลักการกว้างๆมีว่า เมื่อเราเจ็บป่วย สิ่งที่เราต้อง
พิจารณาก็คือมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะโคลนลูก
เพื่อเอามารักษาตัวเรา หากความเจ็บป่วยนั้นเกิดแก่เราผู้ที่
โดยอายุขัยก็สมควรที่จะลาโลกไปได้แล้ว การโคลนก็ไม่
จำเป็น เมื่อไม่จำเป็น การก่ออนุสตรกรรมด้วยการสร้างชีวิต
ใหม่ขึ้นมาเพื่อใช้เขาเป็นเครื่องมือของเราย่อมไม่ถูกต้อง ไม่
คุ้มค่ากับผลของอนุสตรกรรมที่เราจะต้องได้รับในชาติ
ต่อไป แต่ถ้าความเจ็บป่วยนั้นมีเหตุผลหนักแน่นว่าสมควร
ที่เราต้องบำบัด ไม่ใช่เพื่อตัวเราเท่านั้น แต่เพื่อผู้อื่นที่เราต้อง
รับผิดชอบดูแลด้วย พระพุทธศาสนาทำให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ
ของเราเอง สำหรับการ โคลนลูกเพื่อให้ น้องช่วยพี่นั้น มี
แนวโน้มว่าพระพุทธศาสนายอมรับได้ แต่ทั้งนี้ความเป็น
อนุสตรกรรมในการ โคลนนั้นก็ยังมีอยู่ การสร้างมนุษย์ขึ้น
อย่างไม่ใช่ด้วยความบริสุทธิ์ใจนั้นอย่างไรเสียก็เป็น
อนุสตรกรรม พระพุทธศาสนายืนยันอย่างนั้น

จะอย่างไรก็ตาม การใช้ทารกที่เกิดจากการโคลนในสอง
กรณีข้างต้นเป็นการใช้ “ชั่วคราว” ความเป็นอนุสตรกรรมจึง
มีข้อจำกัดด้านเวลา พ้นจากนั้นไปแล้วทารกนั้นก็เป็ลูกอีก
คนของเรา หากว่าพ้นจากนั้นไปแล้วเราเลี้ยงดูเขาอย่าง
รับผิดชอบ ให้เขามีชีวิตที่เจริญเติบโตขึ้นทั้งในทางกายภาพ
และจิตใจ ความรับผิดชอบนี้จะมีส่วนละลายความเป็น
อนุสตรกรรมแต่ต้นลงได้มาก พระพุทธศาสนาเชื่อว่าอย่างไร
เสียพ่อแม่ก็มีสัญชาตญาณในการรักและปกป้องลูก ดังนั้น
จึงไม่น่าจะมีมนุษย์คนใดโคลนลูกมาใช้แล้วทิ้งขว้าง เมื่อ
พิจารณาจากกรอบนี้ โดยภาพรวมผู้วิจัยคิดว่า การโคลนใน
แบบที่สองนี้หากกระทำในครอบครัวที่ปกติ คือมีพ่อ แม่
และลูก อย่างที่กล่าวในการโคลนเพื่อให้ได้ทายาท ก็อาจ

พิจารณาสงเคราะห์เข้ากันได้ ซึ่งก็แปลว่าเป็นสิ่งที่ระบบ
จริยธรรมของพระพุทธ-ศาสนายอมรับได้ แต่ก็มีข้อแม้ว่า
เราต้องไม่ลืมว่าในการ โคลนอย่างหลังนี้มีความเป็น
อนุสตรกรรมเจืออยู่ การมีอนุสตรกรรมเจืออยู่นี้หากใช้ในทาง
สร้างสรรค์ก็อาจแปรเป็นข้อเตือนใจว่าพ่อแม่ที่สร้างลูกแบบ
นี้ขึ้นจะต้องรักและดูแลเขาให้มาก เพราะเราได้กระทำผิดต่อ
เขาเป็นเบื้องต้นในตอนที่เขาเกิดนั่นเอง ความรู้สึกเช่นนี้จะ
ช่วยให้เรามีสติที่จะชดเชยบาปที่เราก่อแก่ลูกผ่านทางความ
รักและการดูแลเขาเป็นอย่างดีต่อไป

การโคลนมนุษย์ในมิติของจริยธรรมทางสังคม

จริยธรรมของพระพุทธศาสนานอกจากจะสอนว่าเราแต่ละ
คนควรดูแลชีวิตตนเองให้หมดจดสะอาดในทาง
จริยธรรมอย่างไร ยังสอนด้วยว่าเราทั้งหลายที่ร่วมกันอยู่ใน
สังคมจะช่วยกันรักษาคุ้มครองให้สังคมของเราหมดจด
สะอาดในทางจริยธรรมอย่างไรด้วย คำสอนสองส่วนนี้บาง
แง่แยกกัน แต่บางแง่ก็เชื่อมประสานถึงกัน การที่เราแต่ละ
คนช่วยกันดูแลชีวิตตนเองให้ดีนั้นส่งผลทางอ้อมให้สังคม
ของเราเป็นสังคมที่ดีด้วย เพราะเมื่อมีคนดีมากๆ สังคมอัน
หมายถึงการที่คนจำนวนมากๆอยู่ร่วมกันก็จะกลายเป็น
สังคมที่ดีด้วย จะอย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนาไม่เคย
คาดหวังว่าคนในสังคมจะต้องดีทั้งหมด หรือดีพร้อมๆกัน
เมื่อมีบางคนดี บางคนเลว ก็เป็นธรรมดาที่คนเลวนั้นอาจจะ
ทำความเดือดร้อนแก่คนดีได้ทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ
สังคมจึงจำเป็นที่จะต้องมีการระเบียบสำหรับกำหนด
หลักการในการอยู่ร่วมกัน กฎระเบียบที่ว่านี้จะมีเนื้อหา
กว้างๆบอกว่า “เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคม เราในฐานะสมาชิก
ของสังคมสามารถทำอะไรได้บ้าง และมีอะไรบ้างที่เราไม่
สามารถทำได้” ปกติการบอกว่าอะไรทำไม่ได้มักมีนัยบอก
ว่าหากไม่เป็นอย่างนั้นก็สามารทำได้ กฎระเบียบของ
สังคมจึงมักออกมาในรูปของ “ข้อห้าม” ในทางสงฆ์นั้น
พระวินัยคือกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน สำหรับทางโลก

กฎหมายก็คือกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน พระวินัยกับกฎหมายนั้นเหมือนกันบางส่วน แตต่างกันในส่วน ส่วนที่เหมือนกันคือพระวินัยเป็นข้อห้ามที่บอกว่าเมื่อมาอยู่ในชุมชนสงฆ์แล้ว พระภิกษุแต่ละรูปจะถูกห้ามมิให้ทำอะไรบ้าง ซึ่งตรงกับกฎหมายในแง่ที่ว่ากฎหมายนั้นจะมีเนื้อหาที่บอกว่าเราในฐานะสมาชิกของสังคมจะถูกห้ามไม่ให้ทำอะไรบ้าง ส่วนที่ต่างกันนั้นคือพระวินัยนอกจากจะมีนัยของการเป็นกฎระเบียบทางสังคม ยังมีเนื้อหาบางส่วนที่มีนัยของการเป็นมาตรการในการขัดเกลาชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคมสงฆ์นั้นให้เจริญขึ้นงอกงามขึ้นด้วย โดยทั่วไปกฎหมายบ้านเมืองของทางโลกนั้นไม่มีจุดประสงค์จะพัฒนาชีวิตของผู้คนให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น กฎหมายมุ่งรักษามาตรฐานขั้นต่ำทางความประพฤติของผู้คนเอาไว้เพราะเชื่อว่าหากคนเราที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมใช้ชีวิตต่ำลงไปกว่านี้เราจะอยู่ร่วมกันไม่ได้ บ้านเมืองจะลุกร้อนเป็นไฟ แต่พระวินัยบางส่วนของสงฆ์นั้นออกแบบเพื่อให้สมาชิกของสังคมสงฆ์ได้พัฒนาขัดเกลาตนเองให้สูงขึ้นด้วย

ในสังคมคฤหัสถ์ สิลห้เป็นกฎระเบียบทางสังคมที่พระพุทธศาสนาเชื่อว่านี่เป็นมาตรการขั้นต่ำสุดสำหรับรักษาคุณภาพของสังคมเอาไว้ สิลของคฤหัสถ์นี้ต่างจากพระวินัยของสงฆ์ตรงที่สิลของคฤหัสถ์มีลักษณะคล้ายกฎหมายของทางโลกมากกว่า หมายความว่า เราจะไม่ค่อยพบลักษณะการใช้สิลเป็นเครื่องมือในการยกระดับชีวิตของผู้ปฏิบัติเหมือนที่พบในวินัยของสงฆ์บางส่วน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะพระพุทธศาสนาเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างสังคมสงฆ์อันเป็นสังคมเฉพาะของบุคคลที่มองเห็นปัญหาของชีวิตแล้วเข้ามาถือบวชเพื่อหาทางแก้ปัญหาเหล่านั้นกับสังคมชาวบ้านที่ไม่ได้มีเป้าหมายเฉพาะอันใดที่จะต้องดำเนินตาม เมื่อสองสังคมนี้ต่างกัน ข้อเรียกร้องที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมคฤหัสถ์ก็คือ “อย่าทำตัวให้ต่ำลงไปกว่านี้” ส่วนแต่ละคนจะทำมากกว่านั้นในทางที่ดีงามก็ให้เป็น

สิ่งที่แต่ละคนจะเลือกเอง กฎระเบียบของสังคมจะไม่บัญญัติไว้

ในงานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมกับกฎหมายในทัศนะของพุทธศาสนาเถรวาท” ที่ผู้วิจัยทำมาก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดไปว่า มาตรฐานทางจริยธรรมที่กล่าวไว้ในสิลห้ของพุทธศาสนานั้นสามารถคิดขยายออกมาเป็นพื้นฐานของกฎหมายในสังคมพุทธเช่นสังคมไทยได้ ข้อเสนอนี้มีมาจากความคิดว่าที่ว่า สิลห้หานั้นเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ปราศจากบทลงโทษโดยมนุษย์ (บทลงโทษตามธรรมชาตินั้นมีอยู่แล้วคือกฎแห่งกรรม) ดังนั้นหากเราต้องการให้สังคมพุทธมีมาตรฐานทางจริยธรรมในระดับต่ำสุด กฎหมายก็ต้องสอดคล้องกับสิลห้หรือไม่สิลห้ก็ต้องเป็นรากฐานของการเขียนกฎหมาย จะอย่างไรก็ตามในรายละเอียดผู้วิจัยได้เสนอความเห็นไปว่าการใช้สิลห้หานั้นต้องผ่านการตีความ โดยพิจารณาโยงกับหลักคำสอนอื่นๆในพุทธศาสนา ในการพิจารณาเรื่องการโคลนในมิติของจริยธรรมทางสังคมนี้ ผู้วิจัยก็จะดำเนินไปในแนวทางนั้น คือในแนวทางที่ใช้การตีความสิลห้ห้เป็นแนว ผสมผสานกับหลักความคิดอื่นๆในพุทธศาสนา

ตามความเข้าใจของผู้วิจัย เจตนารมณ์ที่อยู่เบื้องหลังการบัญญัติสิลห้ของพระพุทธศาสนามีอยู่ ๒ ประการคือ

(๑) เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกของสังคมทำร้ายหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

(๒) เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกของสังคมทำร้ายตนเอง

เจตนารมณ์ข้อแรกนั้นปรากฏในสิลข้อที่ ๑-๔ ส่วนเจตนารมณ์ข้อที่สองปรากฏในสิลข้อที่ ๕ ในสังคมอินเดียสมัยโบราณในยุคที่สิลห้ถูกกำหนดขึ้นนั้นผู้วิจัยเชื่อว่าสภาพสังคมไม่ซับซ้อนอย่างปัจจุบัน การทำร้ายหรือเบียดเบียนกันเป็นเรื่องที่ตรงไปตรงมา จึงไม่เป็นปัญหาเวลาที่เอาหลักสิลห้เข้าวินิจฉัย แต่สภาพสังคมปัจจุบันซับซ้อนมากกว่านั้น ดังนั้นเมื่อต้องเอาหลักสิลห้เข้าพิจารณาปัญหาทางจริยธรรม เราจึงต้องการการตีความในบางสถานการณ์

ซึ่งดูเหมือนว่าในบางสถานการณ์การตีความอาจไม่ยาก แต่ในบางสถานการณ์การตีความเป็นเรื่องยาก การโคลนที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของสถานการณ์ทางจริยธรรมที่เมื่อเอาหลักการของศีลห้าเข้าจับ เราจะพบว่าไม่ง่ายหรือตรงไปตรงมาเลยที่เราจะใช้หลักการเรื่องศีลห้าเข้าวินิจฉัยเรื่องนี้ แต่ที่สุดแล้วผู้วิจัยคิดว่าเราจะสามารถทำได้ และต้องพยายามทำด้วย

หลักการของศีลห้านี้ขึ้นอยู่กับเรื่อง (๑) การล่วงละเมิดผู้อื่น ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า The Harm to Other กับ (๒) การล่วงละเมิดตนเอง ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า The Harm to Oneself กรณีของการโคลนนั่นเนื่องมาจากเกี่ยวข้องกับตนเอง (เช่น โคลนตนเอง) ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการล่วงละเมิดตนได้ ในขณะที่ผลของการโคลนก็ก่อให้เกิดชีวิตใหม่ขึ้นมา ซึ่งชีวิตดังกล่าวนี้ถือเป็นชีวิตอิสระ จัดเป็น “บุคคล” ในทางจริยธรรมหรือแม้แต่กฎหมาย ดังนั้นการโคลนก็อาจเกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดผู้อื่นได้ เราจะใช้กรอบสองกรอบนี้ในการพิจารณาเรื่องการโคลนดังนี้

การโคลนกับการล่วงละเมิดตนเอง

ในงานวิจัยที่เอ่ยถึงข้างต้นเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายและศีลธรรมตามทัศนะของพระพุทธศาสนานั้น ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาที่ไม่นิยมการใช้หลักการทางศาสนาเพื่อไปบีบบังคับให้คนอื่นทำตามสิ่งที่ตนเห็นว่าดีงาม การล่วงละเมิดตนเองของผู้คนในสังคมในบางลักษณะนั้นพระพุทธศาสนาพิจารณาว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถึงขั้นวิกฤติ เป็นเพียงการใช้ชีวิตเลือกถนัดกับสิ่งที่พระพุทธศาสนาสอนว่าเป็นกิเลสหรืออบายมุขเพื่อให้ชีวิตได้ลิ้มรสชาติความสุขอย่างโลกๆบ้างเท่านั้น การล่วงละเมิดตนเองในระดับนี้อาจเป็นสิ่งที่ปรัชญาสังคมของพระพุทธศาสนาขอมอบุโณให้เกิดขึ้นสังคมได้ ขอมอบุโณให้มีความหมายว่าเราจะไม่ออกกฎหมายห้ามทำเช่นนั้น ตัวอย่างของการล่วงละเมิดตนเองในระดับนี้ก็เช่นการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์เช่นเหล้า เบียร์ เป็นต้น การพนัน

ชนิดที่ทำอย่างมีหลักเกณฑ์เพื่อนำรายได้เข้าสู่รัฐเช่นสลากกินแบ่งก็อาจพิจารณาว่าอยู่ในข่ายของสิ่งที่เมื่อมนุษย์เกี่ยวข้องแล้วก็ถือว่าล่วงละเมิดตนเองในระดับที่ไม่วิกฤติ ส่วนการใช้ยาเสพติดร้ายแรงหรือการเล่นการพนันอย่างที่จะพาให้ชีวิตพินาศล่มจมได้นั้นเป็นการล่วงละเมิดตนเองอย่างวิกฤติ รัฐย่อมมีเหตุผลที่จะห้ามจำหน่ายหรือห้ามเปิดบ่อนการพนันที่เอื้อแก่การทำลายชีวิตตนเองในระดับวิกฤตินั้น ที่กล่าวมานี้ไม่ได้หมายความว่าพระพุทธศาสนาเห็นว่าเราควรเปิดเสรีในเรื่องที่กระทบต่อชีวิตอย่างไม่ถึงขั้นวิกฤติเช่นการจำหน่ายสุรา ความหมายนั้นมิว่า พระพุทธศาสนายอมรับว่าสังคมชาวนั้นเป็นสังคมของคนที่ยังมีกิเลส เราควรอนุญาตให้คนที่ต้องการเสพสุขจาการสอรัยของกิเลสได้สัมผัสสิ่งนั้นเท่าที่ไม่ทำร้ายชีวิตของเขาจนเกินพอดี ทั้งนี้รัฐก็ต้องหามาตรการสำหรับชี้นำผู้คนให้ค่อยๆมีจิตใจที่สูงส่งและประณีตเกินกว่าที่จะเห็นคุณค่าของการเสพสุขทางอายตนะเช่นนั้นตามลำดับ ผ่านทางการศึกษา ผ่านทางศาสนธรรม แต่ไม่ใช่ด้วยการออกกฎหมายบังคับ แต่กฎหมายก็ควรมีส่วนในการที่จะช่วยให้สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่สะดวกในการซื้อหา ไม่สะดวกในการเผยแพร่โฆษณาเพื่อกระตุ้นการบริโภค มาตรการเหล่านี้สังคมเราต้องกระทำควบคู่กับการเปิดโอกาสให้เลือกตามที่กล่าวมาข้างต้น

ถามว่าการโคลนทั้งสองแบบคือแบบเพื่อให้ได้ทายาทสืบสกุลกับแบบเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์จากผู้ที่เราโคลนเขามาเข้าข่ายของการล่วงละเมิดตนเองหรือไม่ ผู้วิจัยคิดว่าคำตอบค่อนข้างชัดเจนว่า “ไม่” การโคลนนั่นอาจพิจารณา รวมอยู่ในกิจกรรมทางธรรมชาติที่เรียกว่า “กิจกรรมการสืบทอดเผ่าพันธุ์ของตน” สิ่งมีชีวิตทั้งหลายนั้นถูกธรรมชาติสร้างมาเพื่อให้ทำกิจกรรมต่างๆเพื่อการดำรงอยู่ของตนเช่นกินอาหาร หายใจ สืบทอดเผ่าพันธุ์ของตนเอาไว้ก่อนที่จะตายเป็นดิน เมื่อพิจารณาจากกรอบความคิดนี้การโคลนในแง่ที่เป็นกิจกรรมหนึ่งของกิจกรรมการสืบทอดเผ่าพันธุ์ของตนที่มีได้หลากหลายวิธีก็ไม่ต่าง

จากการกินอาหารหรือการหายใจ เราไม่อาจเรียกกิจกรรมเหล่านี้ว่าเป็นการล่วงละเมิดตนเองได้เลย ในทางตรงกันข้าม การไม่ทำสิ่งเหล่านี้อาจพิจารณาว่าเป็นการล่วงละเมิดตนก็ได้เช่นไม่ยอมหายใจหรือไม่ยอมกินอาหารที่อาจทำให้ตนเองตายก็ได้ การโคลนในแง่นี้อาจพิจารณาว่าเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะแสดงความรับผิดชอบทางชีววิทยาในเรื่องการสืบทอดเผ่าพันธุ์ของตน เราต้องไม่ลืมว่าที่เราเกิดขึ้นมามีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ต้องอาศัยกิจกรรมการสืบทอดเผ่าพันธุ์ของพ่อแม่และบรรพบุรุษ หากท่านเหล่านั้นไม่ทำสิ่งเหล่านี้ เราก็เกิดมาสู่โลกไม่ได้ หากเราคิดว่าการมีชีวิตปรากฏขึ้นในโลกเป็นโชคอันมหาศาล เป็นโอกาสอันยิ่งใหญ่ที่เราจะได้รับความมีอยู่ของจักรวาลอันกว้างใหญ่ไพศาล เราก็ต้องขอบคุณที่พ่อแม่บรรพบุรุษของเราได้ดำเนินกิจกรรมในการสืบทอดเผ่าพันธุ์มาต่อเนื่องการมณเฑาะฐในฐานะสิ่งทีต้องมกฐกับกิจกรรมการสืบทอดเผ่าพันธุ์ในฐานะเครื่องปรุงรฐสาธาธิให้มนุษย์และสัตว์ (รวมพืชด้วยหรือไม่ผู้วิจัยไม่แน้ใจ) รู้สึกสนุกสนานกับการทำกิจกรรมที่ว่านี้ (ซึ่งในตอนปลายจะก่อความทุกข์แก่มนุษย์เช่นสตรีต้องอุ้มครรภ์ ฝ่ายชายก็ต้องทำมาหากินหนักขึ้นเพื่อดูแลชีวิตใหม่ทีจะเกิดมา) ก็ต้องพิจารณาว่ามิด้านทีดีหรือด้านทีงดงามตรงทีเป็นเหตุปัจจัยร่วมทีสำคัญอันหนึ่งของการทีจะมีชีวิตใหม่อุบัติขึ้นในโลกเพื่อมาสัมผัสสภาพอันน่าตื่นตาตื่นใจของจักรวาล

จะอย่างไรก็ตาม อาจมีการโคลนตนเองบางแบบทีเราสามารถกล่าวได้ว่เป็นการล่วงละเมิดตนเอง ผู้วิจัยกำลังกล่าวถึงการโคลนตนเองชนิดทีทำเพื่อการค้าหรือเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนในทางใดทางหนึ่ง ปัจจุบันในต่างประเทศมีการซื้อขายไข่และอสุจิอย่างทีเรียกได้ว่เป็นการค้า เฉพาะอสุจินั้นมีการโฆษณาให้ถูกค้าได้เลือกตามทีต้องการเช่นอสุจิของผู้ทีจบปริญญาเอกทางด้านต่างๆ ของผู้ที่ป็นนักกีฬาชั้นยอดเยี่ยม ของศิลปิน ป็นต้น (เพื่อให้การค้าขายเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่ดูโง่เง่าน่าเกลียด บริษัททีทำ

การค้ามักประกาศว่ไข่หรืออสุจินั้นได้มาจากการบริจาค ผู้รับไปใช้ไม่ต้องจ่ายเงิน แต่ในความเป็นจริงทุกอย่างเป็นการค้า แต่ก็มีเหมือนกันทีบางแห่งดำเนินการอย่างทีเป็นการกุศล) ดาราสาวฝรั่งคนหนึ่งมีข่าวรายงานว่าเธอได้ใช้บริการซื้อเชื้ออสุจิตังกล่าวนี้เพื่อให้กำเนิดบุตร ซึ่งตอนนั้กล่าวกันว่เธอมีลูกทีเกิดจากกรรมวิธีดังกล่าวนั้แล้วสองคน ธุรกิจแบบนี้เกิดขึ้นจากการทีมีสตรีบางคนปรารถนาจะมีลูกแต่ไม่ต้องการสามี ผู้วิจัยเชื่อว่าในส่วนของชายบางคนก็อาจมีลักษณะดังกล่าวนั้คือไม่ต้องการภรรยาแต่ต้องการลูก เขาอาจไปซื้อไข่ของสตรีทีมีคุณสมบัติตามที่เขาต้องการมาจากนั้นก็ให้แพทย์เอาเชื้ออสุจิของเขาไปผสมกับไข่ เมื่อเกิดการปฏิสนธิแล้วก็ว่าจ้างผู้หญิงสักคนหนึ่งทีต้องการเงินมาอุ้มท้อง คลอดแล้วก็ส่งมอบลูกให้เขา เขาก็จะได้ลูกโดยไม่ต้องมืภรรยา เนื่องจากความปรารถนาของคนนั้นมุ่งไปหาความสมบูรณ์ดีเลิศด้วยกันทั้งนั้น อาจเป็นไปได้ทีเมื่อการโคลนก้าวหน้ามากขึ้นจนสามารถทำได้เป็นเรื่องปกติธรรมดา คนบางคนทีต้องการลูกทีดีเลิศก็อาจใช้วิธีโคลนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น สำหรับคนที่เห็นว่ตนเองไม่มีคุณสมบัติดีเลิศ แต่อยากได้ลูกทีดีเลิศ วิธีทีเขาจะได้ลูกเช่นนั้นมาก็คือการโคลน แต่ไม่ใช่โคลนตัวเขาเอง ดันต่อทีใช้สำหรับการโคลนก็คือบุคคลทีปัจจุบันไข่หรืออสุจิของเขากำลังวางขายอยู่ในท้องตลาดนี้เอง สมมติว่ผู้วิจัยอยากได้ลูกสาว หน้าตาสวยอย่างดารา ผู้วิจัยก็ไปซื้อเซลล์ของดาราคนโปรด เสริมแล้วก็เอาเซลล์นั้นแหละไปให้แพทย์โคลน เทานั้ผู้วิจัยก็ได้ลูกสาวทีหน้าตาเป็นพิมพ์เดียวกับดาราสาวคนโปรดนั้นเลย ในทำนองเดียวกัน คนบางคนเช่นหญิงสาวอยากได้ลูกชายทีเรียนเก่ง เธอก็เพียงแต่ไปทีคลินิกทีรับบริการเรื่องการโคลน เธอเลือกซื้อเซลล์ของชายคนหนึ่งทีตามประวัติบอกว่เรียนจบปริญญาเอกทางวิศวกรรมศาสตร์ตั้งแต่อาຍยังน้อย เธอให้แพทย์โคลนเซลล์นั้น เทานั้เธอก็สามารถมีลูกทีถอดแบบพันธุกรรมออกมาจากพ่อพันธุ์ทีเรียนหนังสือเก่งอย่างฉกาจฉกรรจ์

การขายเซลล์ของคนเพื่อให้เขานำไปโคลนนั้นผู้วิจัยถือว่าอยู่ในขอบข่ายของการโคลนตนเองที่เรากำลังพิจารณาว่าเป็นการล่องละเมิดตนเองหรือไม่ คำว่า “ล่องละเมิดตนเอง” นั้นเป็นคำที่ยังไม่ชัด ในงานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมกับกฎหมายในทัศนะของพุทธศาสนาเถรวาท” ผู้วิจัยได้เสนอความคิดไปว่า การล่องละเมิดตนเองอย่างที่เราเรียกว่าวิกฤตินั้นแบ่งได้เป็นสองอย่างคือ (๑) การล่องละเมิดทางกายภาพ (๒) การล่องละเมิดทางนามธรรม การเสพยาหรือนั่นเป็นการล่องละเมิดตนเองอย่างวิกฤติในทางกายภาพ การดื่มเบียร์ก็เป็นการล่องละเมิดตนเองในทางกายภาพ แต่ไม่ถึงขั้นวิกฤติ สำหรับการล่องละเมิดตนเองในทางนามธรรมนั้นหมายถึงการทำตัว ลดตัว จากที่เป็นมนุษย์ไปเป็นสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ การเป็นโสเภณีในสังคมที่ใครก็ตามหากมีประวัติว่าเป็นโสเภณีแล้วจะไม่มีทางกลับพื้นมาใช้ชีวิตอย่างปกติสุขเหมือนคนธรรมดาเลยถือว่าเป็นการล่องละเมิดตนในทางนามธรรม การขายอวัยวะของคนนั้นก็จะเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการล่องละเมิดตนในทางนามธรรม แม้ว่าอวัยวะที่เราขายไปนั้นจะดูเหมือนไม่สำคัญคือตัดออกไปจากตัวเราแล้วร่างกายเรายังทำงานได้ตามปกติ อาจจะไม่ได้เท่าเดิมทั้งหมด แต่ก็ยังทำงานได้ แต่ประเด็นไม่ได้อยู่ที่เรื่องนี้ (เพราะประเด็นนี้เป็นเรื่องกายภาพ) ประเด็นอยู่ที่ว่าชีวิตมนุษย์นั้นมีค่าตรงที่เป็นมนุษย์เป็นคน เป็นสิ่งที่ภาษาฝรั่งเรียกว่า The Person ซึ่งหมายถึงสิ่งที่มีค่ามีศักดิ์ศรีแลกเปลี่ยนซื้อขายอย่างวัตถุไม่ได้ พระพุทธศาสนานั้นสอนว่าการเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นสิ่งมีค่าในตัวเอง มีค่าเพราะความเป็นมนุษย์ได้ให้อีกโอกาสงามที่เราจะพัฒนาศักยภาพแห่งความรู้แจ้งให้เติบโตขึ้นเรื่อยๆ ในตน แม้ว่าการยอมตัวเป็นวัตถุจะไม่ชัดเจนว่าขัดแย้งกับการที่ชีวิตมีคุณค่านั้นอย่างไร แต่เราก็อาจเข้าใจความสัมพันธ์กันระหว่างสองเรื่องนี้ได้ว่า เมื่อชีวิตมนุษย์ได้รับการประเมินค่าโดยพระพุทธศาสนาว่าเป็นสิ่งสูงส่งตามธรรมชาติ การลดตัวเองลงก็แสดงถึงความไม่เคารพนั้น

แม้ว่าชีวิตจะเป็นของเขา แต่สังคมเราก็ไม่ควรอนุญาตให้ใครได้แสดงความไม่เคารพในคุณค่าความเป็นคนของตน ดังนั้นเราจะถือว่าการขายเซลล์ตนเองเพื่อให้อื่นเอาไปโคลนนั้นเป็นการลดตน ลดความเป็นคนของตน ซึ่งเป็นของที่ไม่อาจซื้อขายได้ นี่คือรูปแบบหนึ่งของการล่องละเมิดตนอย่างรุนแรงที่ระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาไม่อาจยอมรับได้

ในโลกสมัยใหม่นั้น เราพูดถึงการปกป้องสิ่งที่เรียกว่า “สิทธิมนุษยชน” คนบางคนอาจไม่เห็นคุณค่าของสิ่งนี้ ขอมขายตัวเอง ขายความเป็นคนของตนเองเพื่อแลกกับผลประโยชน์บางอย่างเช่นเงิน (เช่นคนขายกบในประเทศด้อยพัฒนาบางประเทศยอมขายอวัยวะให้กับเศรษฐีจากโลกตะวันตกเพื่อการปลูกถ่าย คนเหล่านี้บางคนพูดว่าตนเต็มใจขาย) แต่การปกป้องสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นคนละเรื่องกับการที่คนผู้นั้นยินยอมพร้อมใจให้คนอื่นล่องละเมิดสิทธิมนุษยชนของตน โลกทั้งโลกเวลานี้เข้าใจตรงกันว่าเราจะยอมให้มีการล่องละเมิดตนเองเช่นนั้นไม่ได้ พระพุทธศาสนาก็คิดอย่างเดียวกันนั้น อนึ่ง การจะเข้าใจแนวคิดเรื่องคุณค่ามนุษย์ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาได้ดีขึ้นนั้น ทางหนึ่งอาจทำได้ด้วยการโยงเรื่องนี้ไปหาแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมกันของมนุษย์ พระพุทธศาสนาสอนว่าคนเราเกิดมาต่างกันทางชาติพันธุ์ เพศ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และอะไรอีกมากมาย แต่ในความต่างกันนั้น เราทุกคนมีสิ่งหนึ่งเท่าเทียมกัน สิ่งนี้คือความเป็นมนุษย์ ความเท่าเทียมกันในแง่ที่เราต่างก็เป็นมนุษย์นี้เองที่ทำให้การกระทำใดๆก็ตามแต่ที่แสดงความไม่เคารพในความเท่าเทียมกันนี้เป็นสิ่งที่ระบบจริยธรรมทางสังคมของพระพุทธศาสนาไม่อาจรับได้ เศรษฐีมีเงินจะดบน้ำหรือดุน้ำลายใส่หน้าคนจนแล้วยื่นธนบัตรใบละพันให้เป็นการแลกเปลี่ยนนั้นไม่ได้เลย อาจมีคนจนบางคนยินดีรับเงินที่วานั้น เขาอาจไม่เห็นว่าคุณค่าตัวเองต้องเสียอะไรเลยจากการรับเงินนั้นมา แต่ทั้งนี้กำลังทำลายสายใยความเท่าเทียมกันระหว่าง

มนุษย์ สิ่งนี้สำคัญ ดังนั้นความยินยอมพร้อมใจของคนที่ถูก ล่วงละเมิดไม่ใช่สาระสำคัญ คนที่ละเมิดเขานั้นค่อนข้าง ชัดเจนว่าทำไม่ถูก แต่สำหรับคนที่ยินดีให้เขาล่วงละเมิดเพื่อ แลกกับผลประโยชน์นั้นเราอาจเห็นว่าเขาไม่น่าจะได้ชื่อว่า ล่วงละเมิดคนแต่อย่างใด แต่สำหรับพระพุทธศาสนา นี่คือการล่วงละเมิดคน

มีคำถามต่อไปว่า หากว่าการโคลนคนไม่ได้เกิดจากการ ที่คนปรารถนาผลประโยชน์แลกเปลี่ยน แต่เกิดจากการหยิ่ง เห็นประโยชน์บางอย่างที่สังคมจะได้รับ อย่างนี้ พระพุทธศาสนาจะถือว่าเป็นการละเมิดคนหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งกำลังจะ ตาย รัฐบาลขอให้เขาโคลนตนเองเอาไว้สัก ๒-๓ คนเพื่อว่า ประเทศชาติจะได้มีนักวิทยาศาสตร์ที่เปรี๊ยะปราษฎ์เช่นนี้ ต่อไปอีก สิ่งที่รัฐบาลขอคือตัดเซลล์ของเขาเอาไว้ เมื่อเขา ตายไปแล้วรัฐบาลจะเอาเซลล์ที่นำไปโคลน ถามว่าการที่ นักวิทยาศาสตร์ผู้นี้ตัดสินใจยอมให้รัฐบาลทำเช่นนั้น เขาได้ ล่วงละเมิดคนหรือไม่

กรณีข้างต้นนี้ผู้วิจัยคิดว่าไม่ถือว่าเป็นการล่วงละเมิด คนเอง เพราะการตัดสินใจเช่นนั้นไม่เกิดจากการหวัง ประโยชน์ตอบแทนที่เป็นวัตถุแล้วยอมลดตนลงจากที่เป็น คนไปเป็นสิ่งที่ไม่ใช่คน เรื่องนี้อาจเทียบได้กับการบริจาค อวัยวะเช่นดวงตาหรือหัวใจ เมื่อเราตายไปแล้ว อวัยวะของ เราที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์แก่ผู้อื่น จะอย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ แม้ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการล่วงละเมิดคน แต่ก็อาจเป็นการ ล่วงละเมิดผู้อื่นได้ (ซึ่งเรื่องการล่วงละเมิดผู้อื่นนี้เราจะ พิจารณากันข้างหน้า) ด้วยว่าเซลล์นั้นต่อมาเมื่อถูกโคลน แล้วก็จะกลายสภาพเป็นคน เขาเกิดมาในสภาพที่ปราศจาก พ่อ ใครคือเจ้าของเขา อาจเป็นไปได้ที่เขายังมีแม่อยู่และ รัฐบาลก็ให้เขาอยู่ในความดูแลของแม่โดยรัฐบาลได้ให้ทุน สนับสนุนเพื่อเตรียมการมาให้เขาได้รับการศึกษาอบรมอย่าง ที่จะกลายมาเป็นนักวิทยาศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่อย่างพ่อของเขา ในอนาคต แต่การที่เราสร้างเขามาโดยรู้มาก่อนว่าเขาจะต้อง

กำพร้าพ่อก็อาจถือได้ว่านั่นคือการล่วงละเมิดเขา ส่วน นักวิทยาศาสตร์เจ้าของเซลล์ก็เช่นกัน เขาอาจไม่ได้ล่วง ละเมิดคนเพราะไม่คิดขายตนเป็นสินค้า แต่การยอมให้มีการ สร้างชีวิตใหม่ที่เกิดมาในสภาพที่ไร้พ่อก็ต้องถือว่าเป็นการ ล่วงละเมิดผู้อื่นเช่นกัน

การโคลนกับการล่วงละเมิดผู้อื่น

ในทางปรัชญาสังคมนั้น เป็นที่ทราบกันดีว่าแนวคิดเรื่อง การล่วงละเมิดผู้อื่นนี้เป็นแนวคิดหลักของปรัชญาสังคม ตะวันตก นักปรัชญาผู้มีส่วนสำคัญที่ทำให้หลักการเรื่องการ ล่วงละเมิดผู้อื่นเป็นหลักการที่ถือกันอยู่ทั่วโลกเวลานี้คือนัก คิดชาวอังกฤษที่ชื่อ John Stuart Mill นักปรัชญาผู้นี้ได้เสนอ หลักการเรื่องนี้เอาไว้ว่า ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมนั้น ต่าง คนก็ต่างความคิด ถามว่าเมื่อเราต้องมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม แล้วต้องกำหนดกติกาขึ้นใช้ร่วมกัน หลักการกว้างๆของ กติกาที่ว่านั้นควรเป็นอย่างไร Mill เสนอว่ากติกาของสังคม ควรประกอบด้วยหลักการกว้างๆ ๒ ข้อดังนี้

(๑) คนแต่ละคนในสังคมจะต้องมีเสรีภาพในการใช้ชีวิต อย่างที่เขาได้เลือกแล้ว คนอื่นจะล่วงเกินเสรีภาพของเขา ไม่ได้ หมายความว่ากติกาของสังคมจะต้องเขียนให้มีการ ค้ำครองเสรีภาพของบุคคลอย่างชัดเจน สังคมที่ปราศจาก การคุ้มครองเสรีภาพของปัจเจกบุคคล Mill ถือว่าไม่ใช่ สังคมของมนุษย์ผู้ประเสริฐ

(๒) จะอย่างไรก็ตาม หากสังคมเห็นว่าการใช้เสรีภาพ ของบุคคลบางคนเป็นสิ่งที่สังคมไม่สบายใจ สังคมก็มีสิทธิ ที่จะออกมาตรการจัดการกับการใช้เสรีภาพนั้นได้ มาตรการ ที่ว่านั้นคือ หากว่าการใช้เสรีภาพของบุคคลนั้นก่อความ เสียหายแก่ผู้อื่น สังคมสามารถออกกฎระเบียบห้ามการใช้ เสรีภาพที่ว่านั้นได้ แต่ถ้าการใช้เสรีภาพของเขานั้นไม่ ปรากฏว่าได้ก่อความเสียหายแก่ผู้ใด คนอื่นเพียงแต่ไม่ชอบ การกระทำนั้นเท่านั้น หากเป็นเช่นนั้นสิ่งที่สังคมสามารถทำ ได้ก็คือโน้มน้าวใจเขาให้เปลี่ยนพฤติกรรมนั้น จะ โดย ทางการเจรจา ให้การศึกษา หรือให้หน่วยงานทางศาสนา

เทศนาสั่งสอนเขา นี่คือสิ่งที่กระทำได้ แต่สิ่งที่รัฐหรือสังคมไม่สามารถกระทำได้เลยคือการออกกฎหมายห้ามการแสดงพฤติกรรมนั้น สำหรับ Mill สังคมจะออกกฎหมายห้ามใครได้ก็ต่อเมื่อเขาได้ล่วงละเมิดผู้อื่นเท่านั้น

จะเห็นว่าหลักการของนักปรัชญาผู้นี้ถือเรื่องการล่วงละเมิดผู้อื่นเท่านั้น การทำอะไรกับตนเองไม่ว่าจะเสียหายอย่างไรนักปรัชญาท่านนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่คนผู้นั้นทำได้เพราะชีวิตเป็นของเขา หากเขาไม่รักชีวิตตน จะทำลายชีวิตนั้นอย่างไรก็เป็นเรื่องของเขา หากเราอยากช่วยเหลือเขา สิ่งที่เราทำได้คือการโน้มน้าวใจ แต่เราไม่อาจออกกฎหมายห้ามเขาได้เลย ยกตัวอย่างเช่น หากคนบางคนคิดสั้นอยากฆ่าตัวตายก็เป็นเรื่องของเขา นั่นเป็นการใช้เสรีภาพของเขา หากเราเห็นว่าเขาผิดไม่ถูก เราก็อาจโน้มน้าวใจเขาจะโดยวิธีใดก็ได้ แต่เราจะประชุมกันแล้วออกกฎหมายห้ามฆ่าตัวตายไม่ได้ (คือออกกฎหมายหมายว่าใครฆ่าตัวตายหากไม่สำเร็จจะต้องได้รับโทษทางอาญาหรือทางแพ่ง) Mill คิดว่าเราไม่มีทางหาเหตุผลมาอธิบายได้เลยว่าทำไมสังคมจึงจะมีสิทธิออกกฎหมายที่ก้าวล่วงเรื่องส่วนตัวของปัจเจกบุคคล เพราะเรา (หมายถึงคนอื่นๆ ในสังคม) ไม่ใช่เจ้าของชีวิตคนผู้นั้น เขาต่างหากที่เป็นเจ้าของ เมื่อเป็นเจ้าของเขาจะทำอะไรกับชีวิตของเขาก็ย่อมได้

แม้ว่าหลักการเรื่องการล่วงละเมิดผู้อื่นที่ Mill เสนอนี้จะฟังดูง่าย ไม่ซับซ้อน แต่เอาเข้าจริงหลักการนี้ก็ยังมีปัญหาตรงที่เมื่อใช้กับเรื่องบางอย่างอาจดูก็อ้างว่าเรื่องดังกล่าวนั้นควรจัดว่าอยู่ในข่ายของการล่วงละเมิดผู้อื่นหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่ามีชายนิสยวิปริตคนหนึ่งสร้างบ้านอยู่ห่างไกลจากผู้คน ในบ้านนั้นเขาเลี้ยงสุนัขไว้จำนวนมาก แต่ไม่ได้เลี้ยงเพราะความรักอย่างคนทั่วไป ชายคนนี้เลี้ยงสุนัขเหล่านี้ไว้เพื่อหาความสุขจากการได้ทรมานพวกมัน ในช่วงเย็นๆ ชายคนนี้จะนั่งดื่มเหล้า พร้อมกับนั้นก็เอาหมาที่เลี้ยงไว้เหล่านี้บางตัวมามัดปากมัดคัวเอาไว้อย่างแน่นหนาแล้วก็ทุบตี เขาไม่ทุบให้มันตาย ทุบเพียงให้มันทรมานเจ็บปวด

เนื่องจากบ้านของเขาอยู่ห่างไกลผู้คน เขาจึงไม่ถือว่ารบกวนใคร อีกทั้งหมาที่เขาทุบตีทรมานนั้นก็ถูกมัดปากมัดคัวอย่างแน่นหนา ไม่สามารถร้องส่งเสียงไปรบกวนใครได้ ถามว่าพฤติกรรมที่ชายคนนี้แสดงออกเป็นการล่วงละเมิดผู้อื่นตามหลักการของ Mill หรือไม่

หากตอบตามหลักการดั้งเดิมของ Mill จริงๆ เราต้องตอบว่าชายคนดังกล่าวนี้ไม่ได้ละเมิดใครเลย เพราะเขาไม่ได้รบกวนใคร ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนเสียหาย การตอบเช่นนี้ทำให้นักปรัชญารุ่นต่อมาที่เห็นด้วยกับแนวคิดของ Mill เห็นพ้องกันว่าจะต้องมีการปรับปรุงหลักการที่นักปรัชญาท่านนี้ได้วางไว้แต่แรกนั้นให้รัดกุมมากขึ้น ข้อสังเกตหลักๆ ที่นักปรัชญาเหล่านี้ได้กล่าวถึงก็คือ (๑) แนวคิดของ Mill นั้นจะคิดให้ครอบคลุมเฉพาะคนเท่านั้น หมายความว่า การล่วงละเมิด “ผู้อื่น” ตามความคิดของนักปรัชญาท่านนี้หมายถึงเฉพาะการล่วงละเมิด “มนุษย์” เท่านั้น คำสองคำคือ “ผู้อื่น” กับ “มนุษย์” จึงมีความหมายเท่ากัน เมื่อเป็นเช่นนี้การที่ชายคนข้างต้นทรมานสุนัขจึงไม่เข้าข่ายการล่วงละเมิดผู้อื่น หากจะปรับแนวคิดของนักปรัชญาท่านนี้ให้ครอบคลุมมาถึงสัตว์ก็ต้องไปปรับแก้ความหมายของคำว่า “ผู้อื่น” นั้นเสียใหม่ แต่แนวทางการปรับแก้เช่นนี้จะไปไม่ได้เลย เพราะในวัฒนธรรมทางความคิดอย่างของฝรั่งนั้น สัตว์เครื่องนุ่งห่มไม่เคยได้รับการคุ้มครองในทางศีลธรรมมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ศาสนาคริสต์นั้นสอนว่าฆ่าสัตว์ไม่บาปเพราะสัตว์ไม่มีวิญญาณ นักปรัชญาคนสำคัญของโลกตะวันตกคนหนึ่งคือ Immanuel Kant นั้นก็กล่าวว่า เจ้าของสัตว์ที่ฆ่าสัตว์ชำแหละใช้งานมันมานานเพราะเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่เจ้าของแล้วไม่ถือว่าเป็นคนชั่ว เพราะความชั่วจะเกิดก็ต่อเมื่อสิ่งที่เราก่อทำความไม่ดีไม่งามให้นั้นเป็นคนเท่านั้น (๒) เมื่อแนวทางข้างต้นนี้อาจกระทำไม่ได้ สิ่งที่นักปรัชญาเหล่านี้พิจารณาถือคือการปรับแนวคิดของ Mill อาจต้องพิจารณาที่คำว่า “ผู้อื่น” นั้นแหละ โดยให้คงความหมายเดิมไว้คือยังหมายถึงคนอยู่

แต่คนในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะคนเป็นคนๆ ไปเท่านั้น ด้วยว่าหากหมายเอาเช่นนั้นเรื่องข้างต้นก็ไม่สามารถแก้ไขอะไรได้อีก “ผู้อื่น” ในที่นี้อาจหมายถึง “สังคม” อันเป็นนามธรรมก็ได้ ดูเหมือนว่าหากพิจารณาปรับเช่นนี้ แนวคิดของ Mill เรื่องการล่วงละเมิดผู้อื่นก็จะละเอียดมากขึ้น กรณีชายคนที่ทรمانสุนัขข้างต้นนั้นอาจเข้าข่ายล่วงละเมิดผู้อื่นได้ ทั้งที่ไม่มีคนเป็นคนๆ ให้เขาล่วงละเมิด แต่สิ่งที่เขาละเมิดคือสังคมมนุษย์อันหมายถึงสังคมของผู้ประเสริฐ ถ้าตีความอย่างนี้ การกระทำหลายอย่างของบุคคลที่ไม่ปรากฏว่าล่วงละเมิดใครก็สามารถตีความว่าได้ล่วงละเมิดผู้อื่นซึ่งในที่นี้หมายถึงสังคม เมื่อล่วงละเมิดผู้อื่น เราก็ห้ามเขาไม่ให้ทำเช่นนั้นได้ การแต่งงานระหว่างคนในครอบครัว เช่น ระหว่างน้องสาวกับพี่ชาย หรือระหว่างพ่อ (ที่ภรรยาเพิ่งตายไป) กับลูกสาว ไม่อาจกระทำได้เพราะการกระทำเหล่านี้เราถือว่าเป็นการล่วงละเมิดสังคม แนวคิดของ Mill ที่ปรับความหมายใหม่ให้ละเอียดมากขึ้นแล้วนี้นักปรัชญาไม่น้อยเชื่อว่าสามารถใช้อธิบายและแก้ปัญหาทางศีลธรรมใหม่ๆ ได้มากขึ้นและดีขึ้น ไม่น้อยเลยทีเดียว

หลักการล่วงละเมิดผู้อื่นที่พระพุทธศาสนาสอนนั้นต่างจากของ Mill ตรงที่ของพระพุทธศาสนาเราครอบคลุมไปถึงสัตว์เดรัจฉานด้วย ดังนั้นหากพิจารณาจากหลักการล่วงละเมิดผู้อื่นที่พระพุทธศาสนาสอน ชายคนที่ทรمانสุนัขข้างต้นก็วินิจฉัยได้เลยว่าเป็นคนเลวทรามตามหลักพระพุทธศาสนา และด้วยความเลวทรามนั้นหากสังคมพุทธจะพิจารณาออกกฎหมายเอาผิดก็ย่อมจะสามารถทำได้เลยจะอย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงเรื่องการล่วงละเมิดที่ดูเหมือนจะไม่มี “ผู้ถูกล่วงละเมิดที่ชัดเจน” พุทธศาสนาก็มีวิธีคิดสำหรับจัดการกับปัญหานี้ในทำนองเดียวกับที่นักปรัชญาซึ่งเห็นด้วยกับหลักการของ Mill บางส่วนในปัจจุบันกระทำอยู่ คือในกรณีเช่นนั้น เราต้องให้ความหมายของการล่วงละเมิดครอบคลุมไปถึงสังคมด้วย แต่วิธีการพิจารณาว่าในกรณีเช่นนี้สังคมถูกล่วงละเมิดอย่างไรที่พระพุทธศาสนาเสนอ

นั้นแตกต่างจากที่นักปรัชญาในสายความคิดแบบ Mill เสนอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประการแรก พระพุทธศาสนาสอนเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ที่ละเอียดมาก หลักธรรมที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ที่รู้จักกันดีคือหลักธรรมเรื่องอิทัปปิจจยตา การสอนเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ที่ละเอียดเช่นนี้ทำให้พระพุทธศาสนาเชื่อว่า การกระทำของเราในบางครั้งแม้จะไม่ชัดว่าได้ล่วงละเมิดผู้ใด แต่ในความเป็นจริงการกระทำนั้นในรายละเอียดที่ลึกซึ้งลงไปมากมาย อาจอธิบายได้ว่าได้ล่วงละเมิดผู้อื่น ยกตัวอย่างเช่นในพระสูตรบางพระสูตร พระพุทธเจ้าตรัสว่าการที่ปัจเจกบุคคลในสังคมแต่ละคนประพฤติชั่วอย่างเป็นการส่วนตัวเป็นจำนวนมากนั้น ความชั่วอย่างที่เป็นการส่วนตัวที่กระทำโดยคนจำนวนมากในสังคมนี้อาจส่งผลกระทบต่อสังคม ทำให้สังคมอ่อนแอ ธรรมชาติวิปริต ซึ่งเมื่อสังคมอ่อนแอ ธรรมชาติวิปริต คนดีที่ไม่ได้ทำความชั่วอย่างคนอื่นซึ่งเป็นคนจำนวนน้อยในสังคมก็ย่อมจะพลอยได้รับผลกระทบในทางที่เสียหายนั้นด้วย ในแง่นี้ความชั่วที่กระทำอย่างเป็นการส่วนตัวนั้นนอกจากพระพุทธศาสนาจะพิจารณาว่าเป็นการล่วงละเมิดตน คือทำให้ตนเสียหายตกต่ำแล้ว ยังเป็นการล่วงละเมิดผู้อื่นคือทำให้ผู้อื่นซึ่งไม่ได้ร่วมก่อกรรมอันไม่ดียังนั้นกับเราด้วยต้องได้รับผลพลอยได้ในทางร้ายร่วมกับเรา แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์อันละเอียดลึกซึ้งของสรรพสิ่งที่พระพุทธศาสนาสอนนี้เองที่จะเป็นรากฐานของการพิจารณาการกระทำบางอย่างที่แม้จะไม่ชัดว่าใครถูกล่วงละเมิด แต่เราก็สามารถสาวไปจนพบว่ามีผู้ถูกล่วงละเมิดได้

มีหลักธรรมอยู่ชุดหนึ่งที่ช่วยขยายความหลักธรรมเรื่อง “อิทัปปิจจยตา” ที่กล่าวข้างต้นให้ละเอียดลงไป หลักธรรมชุดที่ว่านี้คือหลักธรรมเรื่อง “นิยาม ๕ ประการ” นิยามนั้นอาจแปลให้เข้าใจง่ายสำหรับคนสมัยใหม่ว่า “กฎธรรมชาติ” นิยามห้าจึงหมายถึงกฎธรรมชาติหลักๆ ห้าอย่างที่พระพุทธศาสนาเชื่อว่าเป็นกฎที่สามารถใช้อธิบาย

ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติทุกอย่างในจักรวาล นิยามข้อที่ ๑ ชื่ออุตุนิยาม หมายถึงกฎธรรมชาติที่ดูแลความเป็นระเบียบของโลกแห่งวัตถุที่ไม่มีชีวิต หากเทียบกับกฎธรรมชาติที่วิทยาศาสตร์สมัยใหม่สอน อุตุนิยามก็มีเนื้อหาครอบคลุมกฎทางฟิสิกส์และเคมี นิยามข้อที่ ๒ ชื่อพีชนิยาม หมายถึงกฎธรรมชาติที่ดูแลความเป็นระเบียบของสิ่งต่างๆในโลกทางชีวภาพ หรือโลกของสิ่งที่มีชีวิตอันได้แก่สัตว์และพืช หากเทียบกับวิทยาศาสตร์สมัยนี้ พีชนิยามก็คือกฎทางชีววิทยา นิยามข้อที่ ๓ ชื่อจิตนิยาม หมายถึงกฎธรรมชาติที่ดูแลความเป็นระเบียบของสิ่งที่อยู่ในโลกของจิต จิตตามทัศนะของพระพุทธศาสนาคือสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ จิตเป็นสิ่งที่อยู่อย่างหนึ่งเหมือนวัตถุ แต่ต่างจากวัตถุตรงที่จิตเป็นนามธรรม จิตนั้นก็เหมือนวัตถุก็จะต้องมีกฎอะไรสักอย่างสำหรับจัดระเบียบ พระพุทธศาสนาเรียกกฎที่ทำหน้าที่จัดระเบียบจิตว่าจิตนิยาม นิยามข้อที่ ๔ เรียกว่ากรรมนิยาม นิยามข้อนี้ชาวพุทธรู้จักกันดีในนามกฎแห่งกรรม กฎแห่งกรรมนี้เป็นกฎธรรมชาติอย่างหนึ่ง ทำหน้าที่ดูแลจัดระเบียบให้แก่กรรมอันหมายถึงการกระทำของมนุษย์และสัตว์ที่เกิดจากความตั้งใจ นิยามข้อที่ ๕ เรียกว่าธรรมนิยาม นิยามข้อนี้มีความหมายหลักๆ สองความหมายคือ ความหมายอย่างกว้าง ๑ และความหมายอย่างแคบอีก ๑ ความหมายอย่างกว้างหมายถึงว่า อะไรก็ตามแต่ที่จัดเข้าในกฎสี่ข้อข้างต้น ไม่ได้ทำให้เข้ามาอยู่ในสิ่งที่จะต้องได้รับการจัดการดูแลโดยธรรมนิยาม ส่วนความหมายอย่างแคบหมายความว่ากฎธรรมชาติข้อนี้ว่าด้วยปรากฏการณ์ทางศีลธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศีลธรรมของมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่นในพระสูตรที่ชื่อ “อภ-คณฺณสูตร” มีข้อความบันทึกว่าสมัยที่มนุษย์ยังประพฤดิธรรม สิ่งต่างๆในธรรมชาติเช่นพืชพันธุ์ธัญญาหารก็อุดมสมบูรณ์ แต่ต่อมาเมื่อมนุษย์ไร้ธรรมสิ่งเหล่านี้ก็ลดคุณภาพจากที่เดิมเป็นเลวลง ความสัมพันธ์ระหว่างการที่มนุษย์ไร้ธรรมกับการที่ทรัพยากรธรรมชาติมีคุณภาพที่เลวลงนี้อธิบายด้วยพีชนิยามก็ไม่ได้ อธิบายด้วยกรรมนิยามก็

ไม่ได้ ต้องอธิบายด้วยธรรมนิยาม (ในความหมายอย่างแคบ) เป็นต้น

นิยามข้อที่ ๕ คือธรรมนิยามนี้ผู้วิจัยคิดว่าสามารถใช้สำหรับอธิบายเรื่องการถ่วงละเมิดผู้อื่นที่ไม่ชัดเจนได้ ตามหลักธรรมนิยาม นอกจากสังคมมนุษย์จะตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติตามที่เรารู้จักกัน (ซึ่งอาจมีได้หลายอย่าง) แล้วยังตกอยู่ภายใต้การดูแลของกฎธรรมนิยามด้วย เพื่อให้เข้าใจการทำงานของธรรมนิยามในฐานะกฎธรรมชาติที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสังคมมนุษย์ ผู้วิจัยขออนุญาตท่านผู้อ่านใช้คำคำหนึ่งก็คือคำว่า “โครงสร้างทางศีลธรรม” คำนี้แม้ไม่ปรากฏตรงๆในพระไตรปิฎก แต่ผู้วิจัยเชื่อเต็มหัวใจว่าไม่ปรากฏนั่นคือคำว่า (เหมือนคำว่าสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค เป็นต้น) เท่านั้น ส่วนเนื้อหาหรือความหมายนั้นมียู่อย่างแน่นอน (เหมือนที่ในคำสอนของพระพุทธศาสนาเราจะพบเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคระหว่างมนุษย์ เป็นต้น) สิ่งที่ผู้วิจัยมุ่งจะเสนอตรงนี้คือ

(ก) สังคมมนุษย์เรานั้นต้องอาศัย “โครงสร้าง” (Structure) จำนวนหนึ่ง โครงสร้างที่ว่านี้มีได้หลายอย่าง เช่น “โครงสร้างทางการเมือง” (Political Structure) “โครงสร้างทางเศรษฐกิจ” (Economic Structure) เป็นต้น โครงสร้างเหล่านี้ก็เหมือนโครงสร้างของสิ่งที่เป็นวัตถุ เช่น บ้าน รถยนต์ คือทำหน้าที่เป็นโครงให้สิ่งนั้นๆ “ตั้งตัว” อยู่ได้ โครงสร้างของบ้านก็คือเสา คาน ฝา ช่อ เป็นต้น ส่วนโครงสร้างของรถก็คือตัวถัง สิ่งเหล่านี้เปรียบกับมนุษย์ก็เหมือนโครงกระดูก ถ้าปราศจากโครงกระดูก เราก็ไม่ใช่คน คือเราไม่อาจจะมีชีวิตอยู่ได้ หรือแม้จะพออยู่ได้ก็คงเป็นชีวิตที่อ่อนแอพิกลพิการ โครงสร้างทางการเมืองนั้นก็คือกฎระเบียบทางการเมืองที่บอกว่าสังคมเราจะปกครองกันอย่างไร จะให้สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความคิดเห็นในเรื่องการเมืองแค่ไหนอย่างไร โครงสร้างทางเศรษฐกิจก็

เช่นเดียวกัน มีข้อที่น่าสังเกตว่า โครงสร้างเหล่านี้มนุษย์เป็นผู้ร่วมกันสร้าง เมื่อเกิดจากปัญญาของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถอ้างความสมบูรณ์ได้เลย โครงสร้างของสังคมชนิดที่เกิดจากการกำหนดของมนุษย์เช่นนี้จึงอาจจะ “ผิดก็ได้ถูกก็ได้” หรือ “สร้างความสุขหรือความทุกข์” ก็ได้ ไม่มีอะไรเป็นหลักประกัน โดยทั่วไป โครงสร้างของสังคมแบบนี้เท่าที่ปรากฏใน ประวัติศาสตร์ของ มนุษยชาติก็เปลี่ยนแปลงแก้ไขกันเรื่อยมาไม่รู้จักสิ้น โดยที่บางครั้งเมื่อถึงยุคหนึ่งของที่เคยถูกปฏิเสธมาก่อนหน้านั้นก็อาจถูกทบทวนนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (เช่นบางรัฐในประเทศอเมริกาได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว แต่ต่อมาเมื่อรัฐนั้นมีอาชญากรรมที่สูงและรุนแรงมากขึ้นจนคนจำนวนมากรู้สึกว่ามีโทษไม่ไหวแล้ว ก็มีเสียงเรียกร้องให้นำโทษประหารชีวิตมาใช้ใหม่โดยหวังว่าจะช่วยป้องปรามอาชญากรรมที่รุนแรงนั้น เป็นต้น)

(ข) สมมติว่าเรามีโครงสร้างทางสังคมที่ดี เช่น มีโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ดีแล้ว โครงสร้างเหล่านี้ก็จะทำหน้าที่ปกป้องสังคมจากความล่มสลาย ตัวอย่างเช่นสมมติว่าเรามีระบบเศรษฐกิจที่ดี (เช่นเศรษฐกิจแบบที่เน้นความพอเพียงตามสถานะของผู้คน หรือมีระบบที่มีการจัดการเรื่องความยุติธรรมที่ดี) ผู้คนในสังคมก็จะได้รับการปกป้องให้มีชีวิตที่เป็นสุขตามอัตภาพ สังคมที่ประชาชนมีความสุขตามอัตภาพย่อมเป็นสังคมที่มีความสุขสงบ ไม่ขัดแย้งอาฆาตมาดร้ายกัน ถ้ามองว่าสภาพอันสงบสุขเช่นนี้เกิดจากอะไร แน่นอน ส่วนหนึ่งเราตอบได้ว่าเกิดจากการที่ประชาชนในสังคมปฏิบัติตามกติกาสังคม แต่ประชาชนจะทำตามกติกาไม่ได้เลยหากไม่มีกติกากำหนดเอาไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว ในแง่นี้ความสุขของสังคมก็ขึ้นต่อโครงสร้างของสังคมอย่างมากทีเดียว เหมือนความสงบสุขบนท้องถนนที่ขึ้นอยู่กับกฎระเบียบทางการจราจร ฉะนั้น

โครงสร้างทางศีลธรรมที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า “ธรรม-นิยาม” นั้นต่างจากโครงสร้างทางสังคมอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้นตรงที่ โครงสร้างทางสังคมที่เรียกว่าธรรมนิยามนี้เป็นโครงสร้างทางนามธรรม มองไม่เห็นชัดเจนเหมือนโครงสร้างอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุธรรม นอกจากนั้น โครงสร้างทางศีลธรรมที่เรียกว่าธรรมนิยามนี้ยังไม่เป็นผลมาจากการกำหนดของมนุษย์เหมือนโครงสร้างทางสังคมอื่นๆ ด้วย ในแง่นี้เราอาจกล่าวได้ว่าธรรมนิยามนั้น (๑) เป็นโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคม (The Moral Structure of Community) และ (๒) เป็นโครงสร้างที่มีอยู่ตามธรรมชาติ (Natural Structure) ไม่ได้เกิดจากการกำหนดของมนุษย์ เนื่องจากธรรมนิยามไม่ได้เกิดจากการกำหนดของมนุษย์ โครงสร้างอันนี้ของสังคมจึงเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนาเชื่อว่าจะดำรงอยู่อย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง โครงสร้างอื่นๆ ของสังคมที่เกิดจากการกำหนดของมนุษย์นั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัย แต่โครงสร้างทางศีลธรรมที่เรียกว่าธรรมนิยามนี้จะเป็นอย่างนั้นตลอดไป

โครงสร้างของสังคมนั้นต้องมี “เนื้อหา” เช่นหากเราใช้แนวคิดแบบทุนนิยมเป็นโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคม เราก็จะทราบว่าภายในระบบที่เราใช้นี้ สิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่รัฐรองรับ และสถานะของรัฐนั้นก็เหมือนกรรมการที่เป็นคนกลางระหว่างนักกีฬาที่แข่งขันกันอยู่ในสนาม ส่วนปัจเจกบุคคลในรัฐก็เปรียบได้กับนักกีฬาที่แข่งขันกันเพื่อชัยชนะ ใครดีคนนั้นก็จะได้ ใครอ่อนแอก็แพ้ เป็นต้น คำถามมีว่า โครงสร้างทางศีลธรรมที่เรียกว่าธรรมนิยามนั้นมีเนื้อหาว่าอย่างไร เพื่อว่าเมื่อรู้แล้วเราจะได้ปฏิบัติตามเหมือนกับที่ปฏิบัติตามโครงสร้างทางสังคมอื่นๆ

คำตอบสำหรับคำถามข้างต้นนี้คือ มนุษย์เรานั้นมีข้อจำกัดตรงที่ไม่อาจล่วงรู้เนื้อหาของกฎธรรมชาติได้ทั้งหมด จะอย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์มีปัญญาและบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของปัญญาก็คือทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจเรื่องที่ลึกซึ้งที่แฝงอยู่ในธรรมชาติ

อย่างเช่นเรื่องที่เรากำลังพิจารณากันอยู่นี้ ท่านพุทธทาสเคยกล่าวเอาไว้ว่าวิธีทำความเข้าใจกฎธรรมชาติให้ใช้วิธีสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆ ในธรรมชาติที่เราเห็นรอบๆ ตัวเราเอง แล้วตีความให้เห็นสิ่งที่ท่านเรียกว่า “เจตนารมณ์ของธรรมชาติ” เราจะใช้วิธีที่ท่านพุทธทาสเสนอนี้โดยเทียบเคียงกับสิ่งที่ปรากฏในพระไตรปิฎกดังต่อไปนี้

ประการแรกที่สุด สิ่งที่เราเรียกว่าโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมนั้นเป็นสิ่งที่เราต้องแยกจากกฎแห่งกรรม กล่าวตามนิยาม ๕ ก็คือ กฎแห่งกรรมนั้นเป็นกฎธรรมชาติข้อหนึ่งที่เรียกว่ากรรมนิยาม ส่วนโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมนั้นเป็นกฎธรรมชาติอีกข้อหนึ่งที่เรียกว่าธรรมเนียม กฎแห่งกรรมนั้นมีบทบาทในการกำกับดูแลการกระทำของบุคคล ส่วนธรรมนิยามนั้นมีบทบาทในการกำกับดูแลการกระทำของสังคม แม้ว่ากฎธรรมชาติสองข้อนี้จะทำงานในขอบเขตที่ต่างกัน แต่ก็เหมือนกันตรงที่เป็นกฎที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจริยธรรม กฎแห่งกรรมนั้นเป็นกฎธรรมชาติทางจริยธรรมที่ดูแลการกระทำของปัจเจกบุคคล ส่วนธรรมนิยามเป็นกฎธรรมชาติทางศีลธรรมที่ดูแลการกระทำของสังคม

วิธีหนึ่งที่เราจะดูว่าธรรมนิยามมีเนื้อหาอย่างไรอาจดูได้จากการดูกฎแห่งกรรม เพราะทั้งคู่เป็นกฎธรรมชาติทางจริยธรรมเหมือนกัน เราจะไม่พิจารณารายละเอียดของกฎแห่งกรรมเกินกว่าที่จะเป็น ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอลักษณะสำคัญของกฎแห่งกรรมที่อาจใช้เทียบเคียงกับธรรมนิยามคือ (ก) เจตนารมณ์ของกฎแห่งกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการบอกว่าเราทำอะไร เราก็จะได้สิ่งเดียวกันนั้นกลับมา โดยที่การทำอะไรที่ว่านี้อาจทำกับคนอื่นหรือตนเองก็ได้ ในพระสูตรพระพุทธเจ้าตรัสว่า คนที่ไม่เห็นชีวิตของผู้อื่นอยู่ในสายตาสามารถทำปาณาติบาตได้นั้นในชาติต่อไปจะเป็นคนที่สุภาพไม่ดี กรรมที่ทำในภพนี้ทำกับผู้อื่น เมื่อรับผล ผลที่ได้รับก็เป็นไปในทำนองเดียวกันกับสิ่งที่ทำกล่าวคือการทำปาณาติบาตนั้นเป็นการล่วงละเมิดชีวิตทางกายภาพของ

ผู้อื่น เมื่อรับผลของบาปผลนั้นก็แสดงตัวออกในรูปของการมีชีวิตทางกายภาพที่อ่อนแอ ในพระสูตรเช่นกันที่กล่าวว่า คนที่ดื่มสุราหรือเสพสิ่งเสพติดในลักษณะอื่นที่ทำให้สูญเสียการควบคุมสติสัมปชัญญะของตนนั้นจะได้รับผลกรรมในอนาคตชาติในรูปของการเกิดมาเป็นคนที่สติปัญญาเสื่อมทราม ผลกรรมนี้เราก็สามารถอธิบายได้ว่าการดื่มสุราหรือเสพสิ่งมีนเมาเป็นการทำร้ายตนเพื่อแลกกับความสนุกสนานทางประสาทสัมผัส การทำลายตนในที่นี้ส่วนหนึ่งอาจพิจารณาได้ว่าเป็นเรื่องทางกายภาพเหมือนเรื่องปาณาติบาต แต่เนื่องจากการเสพสิ่งมีนเามีลักษณะเด่นคือทำลายสติปัญญา ดังนั้นผลกรรมที่จะได้รับก็ต้องเป็นไปในทางนั้นมากกว่าในทางกายภาพทั่วไป กรรมในภพนี้นับบุคคลทำกับคน (ข) กฎแห่งกรรมมีนัยของสิ่งที่เราอาจเรียกว่า “ความยุติธรรม” หรือ “ความเป็นธรรม” ตรงที่ว่าบุคคลจะทำอะไรที่โหดมีคนอื่นเห็นหรือไม่ก็ตาม ธรรมชาติจะมิบบทลงโทษหรือให้คุณแก่การกระทำนั้นเสมอ นี่ก็ความเป็นธรรมในความหมายว่า ทำอะไรลงไปแล้วไม่สูญเปล่า ไม่ว่าจะเป็นในทางดีหรือเลวก็ตาม ความยุติธรรมที่มนุษย์จัดสรรกันเองผ่านระบบกฎหมายหรือระบบยุติธรรมนั้นอาจทำงานได้ผลบ้าง สัมเลขว้าง นันมาจากการที่มนุษย์เป็นผู้แสดงบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้น เมื่อมนุษย์มีข้อจำกัดหรือมีจุดอ่อนเช่นมีกิเลส ระบบที่อิงอยู่กับมนุษย์ก็สามารถที่จะล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จได้ แต่กฎแห่งกรรมเป็นกฎธรรมชาติ การให้ผลจึงเที่ยงตรงที่สุด เราจะเข้าใจความเที่ยงตรงของกรรมได้ก็ผ่านทางปัญญา คนเลวที่ทำร้ายผู้อื่นแล้วกฎหมายเอาผิดไม่ได้ นั่นไม่อาจมีชีวิตที่ดีได้ และตัวเขาเองนั่นแหละที่รู้ดีที่สุดว่าตนเป็นคนเลว ต่อให้คิดเข้าข้างตนอย่างไร ส่วนลึกของใจก็รู้ว่าไม่อาจโกหกตนเองได้ นี่ก็คือแง่หนึ่งของความยุติธรรมของกรรม

เมื่อเอาสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น สองข้อนี้มาพิจารณาเทียบเคียงกับธรรมนิยาม เราก็อาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมนั้นจะมีเนื้อหาประการแรกคือบอกเราว่า

“สังคมทำตัวอย่างไรก็จะได้รับผลอย่างนั้น” หลักการข้อนี้ ผู้วิจัยคิดว่าสำคัญมาก และเป็นหลักการข้อแรกที่เมื่อเราเข้าใจแล้วเราจะเข้าใจบทบาทอื่นๆของกรรมนิยามได้ง่ายขึ้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างปรากฏการณ์ทางสังคมของโลกอันหนึ่ง ที่เชื่อว่าท่านผู้อ่านน่าจะคุ้นเคยมากที่สุดเรื่องหนึ่งคือ ในโลกเรานั้นประเทศที่ผลิตสื่อกระตุ้นการมรณภัยอย่างเป็นล่ำเป็นสันนั้นมักเป็นประเทศที่เศรษฐกิจก้าวหน้า ยกตัวอย่าง เช่นประเทศอเมริกากับญี่ปุ่น เราเคยสงสัยไหมว่าทำไมประเทศที่เจริญมากอย่างสองประเทศนี้จึงเจริญรุ่งเรืองไปด้วยเรื่องอันเป็นอบายมุขเช่นนี้ โดยทั่วไปมีคนจำนวนมากเข้าใจว่าอาชีพที่ตัวเองเอาตนเองแลกกับเงินในทางกามเช่นนี้ มักมาจากความขากจน แต่สิ่งที่เกิดกับประเทศที่เจริญแล้ว เหล่านี้ส่วนทางกับสิ่งที่เราเข้าใจนั้น หากว่าความขากจนเป็นสาเหตุ ประเทศที่น่าจะเต็มไปด้วยการผลิตสื่อกระตุ้นการมรณภัยที่น่าจะเป็นประเทศที่ขากจนทั้งหลายเช่นบังคลาเทศ ลาว เขมร ภูฏาน เป็นต้น แต่ประเทศเหล่านี้ก็เทียบไม่ได้เลยกับประเทศที่ร่ำรวยอย่างอเมริกาและญี่ปุ่น ประเทศไทยเมื่อเทียบกับลาวและเขมรเราก็มีสิ่งที่เป็นอบายมุขนี้ดกคั่นกว่า เรื่องนี้อธิบายได้ด้วยเกณฑ์เรื่องความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่กล่าวกับอเมริกาและญี่ปุ่นนั้นเหมือนกัน ในกรุงเทพ ชองโสภณีสถานและสถานเริงรมย์มีมากกว่าหัวเมือง และหัวเมืองนั้นก็ต่างจากหมู่บ้าน ในหมู่บ้านไม่มีสิ่งเหล่านี้เพราะคนส่วนใหญ่ขากจน

เรื่องข้างต้นนี้หากพิจารณาจากกรอบความคิดเรื่องกรรมนิยามก็ต้องกล่าวว่า “มันต้องเป็นเช่นนั้น” หมายความว่าสิ่งที่เกิดกับอเมริกาและญี่ปุ่นนี้เป็นสิ่งที่ต้องเกิดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะสองประเทศนี้ได้เลือกที่จะทำให้สังคมของตนเองเป็นอย่างนี้ ขอให้ท่านผู้อ่านลองเปรียบเทียบเรื่องครอบครัวที่พ่อแม่เอาแต่หาเงินกับครอบครัวที่พ่อแม่ไม่คิดว่าเงินสำคัญกว่าชีวิตของลูก ครอบครัวแรกนั้นมักเป็นครอบครัวที่ร่ำรวยเพราะผู้นำครอบครัวขยันหาเงินและเห็นว่าเงินมีค่ามากกว่าสิ่งใด ส่วนครอบครัวหลังมักไม่รวย

เพราะผู้นำครอบครัวไม่ได้ให้ความสำคัญแก่เงิน ในครอบครัวแรก เป็นไปได้ยากมากที่ลูกจะไม่เสียคน ส่วนในครอบครัวหลังก็เป็นไปได้ยากมากเช่นกันที่ลูกจะเสียคน ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น หากตอบตามหลักกรรมนิยามก็คือ เพราะหัวหน้าครอบครัวในแต่ละครอบครัวได้เลือกแล้วที่จะให้ครอบครัวของตนเป็นอย่างนั้น ดังนั้นเมื่อเกิดอะไรขึ้น ผู้นำครอบครัวต้องยอมรับ จะปฏิเสธเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ได้เลย เพราะเรื่องนี้ท่านได้เลือกให้แก่ตัวท่านและคนในครอบครัวแต่แรกแล้ว

ลองพิจารณารายละเอียดบ้างก็ได้ ครอบครัวที่พ่อแม่มุ่งหาเงินเพราะเห็นว่าเงินสำคัญนั้น เราอาจเขียนรายละเอียดของสิ่งที่ผู้นำครอบครัวนี้ได้เลือกดังนี้

(๑) ท่านเลือกที่จะทุ่มเทชีวิตและเวลาให้แก่การหาเงิน เพราะคิดว่าเงินคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตมนุษย์

(๒) เมื่อเลือกข้อ (๑) สิ่งที่ท่านได้เลือกต่อมาจะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตามคือ ท่านจะไม่มีเวลาให้แก่ลูก เพราะเวลาที่มีอยู่ในแต่ละวันนั้นท่านใช้ไปกับการหาเงิน

(๓) เมื่อลูกกับท่านห่างเหินกัน ลูกที่ว่าเหว่นั้นก็ต้องไปแสวงหาความอบอุ่นจากที่อื่น ซึ่งอาจจะเป็นเพื่อน หรืออะไรก็ได้

(๔) ปกติลูกของท่านมักเลือกเพื่อนเพราะเป็นสิ่งที่เดียวที่เขาพอจะมีอยู่ เนื่องจากท่านเลี้ยงลูกด้วยเงิน เพื่อนของลูกท่านก็มักเป็นเพื่อนประเภทเกาะลูกของท่านกิน จะเห็นว่านอกจากท่านจะเลือกหาเงินแล้ว ท่านยังได้เลือกเพื่อนที่แย่ๆให้แก่ลูกของท่านด้วย

(๕) เพื่อนที่แย่ๆนั้นท้ายที่สุดก็พาลูกของท่านไปหาความหายนะ

(๖) ถ้ามองว่าความหายนะที่เกิดกับลูกนั้นเกิดได้อย่างไร ตอบตามหลักกรรมนิยามก็ต้องบอกว่าเกิดจากข้อ (๑)

(๗) ข้อ (๑) นั้นเกิดจากท่าน ดังนั้นท่านนั่นเองที่ทำร้ายลูกจนเสียคน

ผู้วิจัยคิดว่า การวิเคราะห์ข้างต้นนี้ใช้ได้กับประเทศที่ร่ำรวยอย่างอเมริกาและญี่ปุ่น เราจะลองไล่ลำดับการเลือกของประเทศเหล่านี้ดู ผลจะออกมาดังนี้

(๑) ผู้นำประเทศของท่านเห็นว่าความร่ำรวยเป็นสิ่งที่มีค่าสูงสุด ดังนั้นสิ่งที่รัฐจะพยายามทำอย่างหนักก็คือทำให้ทุกคนร่ำรวย

(๒) เมื่อประชาชนถูกปลูกฝังด้วยความคิดว่า “เราต้องรวย” เวลาในชีวิตส่วนใหญ่ของผู้คนก็ถูกใช้ไปกับเรื่องนี้ เนื่องจากเวลาของมนุษย์ในแต่ละวันมีจำกัด ดังนั้นเมื่อเวลาส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับเรื่องหาเงิน เวลาสำหรับการอื่นที่ไม่ใช่การหาเงินก็จะน้อยลง

(๓) เนื่องจากชีวิตมนุษย์นั้นจะมีคุณภาพก็ต่อเมื่อชีวิตนั้นได้รับการพัฒนาในทางปัญญาและทางสุนทรียภาพ การใช้เวลาส่วนใหญ่ในชีวิตไปกับการหาเงินจะทำให้ท่านและเพื่อนร่วมชาติของท่านถูกกีดกันออกจากการพัฒนาปัญญาและสุนทรียภาพ ท่านและเพื่อนร่วมชาติอาจมีเงิน แต่ก็มีเงินอย่างเศรษฐกิจที่ปราศจากจริยธรรมในทางปัญญาและความงาม

(๔) เมื่อท่านและเพื่อนร่วมชาติของท่านมีเงิน ในขณะเดียวกันท่านก็มีเวลาในการใช้เงินไม่มากนักเพราะต้องหาเงิน เงินที่มีอยู่จำนวนมากนั้นจึงถูกท่านและเพื่อนร่วมชาติของท่านใช้อย่างสุรุ่ยสุร่าย เนื่องจากท่านไม่ได้รับการฝึกฝนมาโดยระบบสังคมของท่านให้เป็นผู้มีปัญญาและสุนทรียภาพอันละเอียดละไม เมื่อท่านต้องใช้เงิน ท่านก็เลยใช้อย่างหยาบๆเพื่อการกินและเที่ยว นี่ก็สิ่งที่ท่านพอจะทำได้ ท่านไม่ซื้อหนังสือดีๆอ่าน เพราะอ่านไม่รู้เรื่อง ท่านไม่ดูหนังดีๆ เพราะดูไม่รู้เรื่อง ที่ท่านพอจะรู้เรื่องก็คือการเข้าบาร์ เดินรา ร้องเพลงคาราโอเกะ และก็มากลับบ้านเพื่อตื่นมาแต่เช้ารีบลงลานไปหาเงินอีกตามเคย

(๕) การที่ท่านและเพื่อนร่วมชาติมีเงิน ทำให้เกิดการใช้จ่าย และการใช้เงินโดยท่านและเพื่อนร่วมชาติที่ไม่รู้เรื่องที่ลึกซึ้งทางปัญญาและความงามก็มักไปลงที่เรื่องกินเที่ยว นี่ก็คือที่มาของความเฟื่องฟูของอบายมุขในลักษณะต่างๆ ยิ่ง

ชาติของท่านร่ำรวยมากเท่าใด อบายมุขก็เบ่งบานมากเท่านั้น นี่ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นเรื่องที่ต้องมาด้วยกัน เหมือนคนกับเงา

(๖) ถามว่าใครเป็นผู้ทำให้อบายมุขเช่นสื่อกระตุ้นการมรณัมในประเทศของท่านเฟื่องฟู ท่านจะทราบคำตอบเมื่อย้อนกลับไปอ่านข้อ (๑) ทุกอย่างที่เกิดขึ้นมีที่มาไล่เรียงกันเป็นทอดๆ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ผู้วิจัยคิดว่าคงพอช่วยให้เรามองเห็น “เนื้อหา” ของโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมได้พอสมควร สิ่งที่ผู้วิจัยอยากย้ำตรงนี้คือ โครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมบอกเราสองเรื่องหลักๆคือ (๑) สังคมเราเลือกอะไรก็จะได้สิ่งนั้น (๒) นี่ก็ความเป็นธรรม คือเลือกดีเราก็จะได้ดี เลือกชั่วเราก็จะได้ชั่ว เหมือนเลือกปลูกข้าวก็ต้องได้ข้าว จะได้ผลผลิตเป็นแฉ่งโมไม่ได้เลย เมื่อเป็นเช่นนั้น การพิจารณาโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมในแง่หนึ่งก็คือการพิจารณาว่า สังคมเราควรเลือกอะไรให้แก่ตนเอง การเลือกนี้จะบอกเราเลยไปถึงสิ่งที่เราจะได้รับ ดังนั้นในการกำหนดนโยบายของรัฐ สิ่งที่เราจะต้องเข้าใจร่วมกันก็คือเราไม่ได้กำหนดเพียงว่าเราจะเลือกทำอะไรเท่านั้น เรายังได้เลือกลงไปแล้วว่าเราจะอนุญาตให้อะไรเกิดแก่สังคมของเราด้วย

เมื่อเราพิจารณาเรื่องโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมร่วมกับหลักการเรื่องการล่วงละเมิดผู้อื่น เราจะพบว่า พระพุทธศาสนานั้นมองเรื่องการล่วงละเมิดผู้อื่นละเอียดมาก พ่อแม่ที่เอาแต่หาเงินจนที่สุดลูกก็เสียคนเพราะความว่าเหว่นั้นต้องถือว่าได้ล่วงละเมิดชีวิตของลูก ในทำนองเดียวกัน การที่รัฐวางนโยบายอย่างที่พอทำที่สุดแล้วสังคมก็เต็มไปด้วยผู้คนที่มิได้แต่กาย ส่วนภายในนั้นว่างเปล่า ปราศจากปัญญาที่จะหยั่งเห็นว่าอะไรคือคุณค่าของการที่ได้เกิดมาเป็นคน แม้ภายนอกจะครอบครองความมั่งคั่งทางวัตถุ เราก็อาจกล่าวได้ว่านี่คือการล่วงละเมิดประชาชนโดยรัฐได้เช่นกัน

ผลของกรรมตามกรรมนิยามนั้นจะสนองตอบแก่บุคคล ในรูปของวิบากแห่งกรรม ซึ่งเป็นเรื่องทีคนแต่ละคนจะ ได้รับแยกต่างหากออกไปจากผู้อื่น และการให้ผลของกรรม นั้นก็อาจกินเวลาข้ามภพข้ามชาติไปได้ตามที่เหมาะสม การ ให้ผลของการกระทำตามกรรมนิยามนั้นต่างจากการให้ผล ของกรรมตรงที่ไม่ได้ให้อย่างแยกเป็นกันไปตามกรรม ของตน แต่ให้ผลรวมแก่คนทุกคนและให้ผลในขณะ ปัจจุบันเท่านั้น คนอเมริกันหรือญี่ปุ่นที่ได้รับผลของกรรม นิยามในปัจจุบันก็คือคนที่จะต้องมีชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมที่มี ลักษณะอย่างทีเห็นนั้น เมื่อคนเหล่านี้ตายไปแล้วก็เป็นอัน พ้นไปจากผลของโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมของตน ส่วนในแง่ของผลกรรมอันเป็นเรื่องบุคคลทีต้องได้รับตาม กรรมนิยามนั้นยังไม่ถือว่าพ้น กรรมจะให้ผลตราบเท่าที บุคคลยังไม่บรรลุถึงฝั่งแห่งพระนิพพาน

การโคลนมนุษย์นั้นเมื่อพิจารณาจากกรอบของกรรม นิยามก็เป็นที่เราสามารถตั้งคำถามเพื่อการพิจารณาได้ ดังนี้

(๑) การโคลนนั่นหากสังคมอนุญาต การอนุญาตนั้นต้อง ถือว่าเป็นการเลือกอย่างหนึ่ง ในทางตรงกันข้าม หากว่า สังคมไม่อนุญาต การไม่อนุญาตนั้นก็เป็นการเลือกอีกอย่าง หนึ่ง การเลือกไม่ว่าจะในทางใดก็ตามแต่เป็นการเลือกผลที จะตามมาในวัฏสงสารพ คำถามทีระหว่างทางเลือกสอง ทางนี้อยู่ไรคือผลทีจะตามมา

(๒) การทีจะตอบคำถามทีกล่าวในข้อ (๑) นั้นไม่อาจ ตอบได้อย่างรวมๆ เพราะเราได้พิจารณาผ่านมาแล้วว่าการ โคลนนั้นมีรายละเอียดหลายอย่าง เราจะตอบคำถามข้างต้น ได้ก็ต่อเมื่อพิจารณาการโคลนเป็นแบบๆไป ทีผ่านมานั้นเรา ได้พิจารณาการโคลนว่าน่าจะเกิดในบุคคลต่อไปนี้คือ

(ก) บุคคลทีไม่อาจมีบุตรได้ตามธรรมชาติ ไม่ว่าแพทย์ จะพยายามช่วยเหลืออย่างไรก็ไม่ได้ผล บุคคลทีกล่าวถึงใน กรณีนี้เราหมายถึงคู่สมรสทีแต่งงานกันตามปกติและ ประสงค์จะมีลูกเหมือนคนปกติ ทีผ่านมาระดับเราได้พิจารณาไป

แล้วว่าบุคคลทีอยู่ในเกณฑ์ดังกล่าวนี้สมควรแก่การเห็นใจ ทีสุด ไม่มีเหตุผลทีสังคมจะกีดกันคนเหล่านี้จากโอกาสทีจะ ได้รับประโยชน์จากการโคลน เพราะการโคลนทีใช้ภายใน บริบทดังกล่าวนี้มีค่าไม่ต่างจากวิธีการช่วยให้มีบุตรอย่างอื่น เช่นการทำ IVF เป็นต้น มีข้อทีน่าสังเกตเพิ่มเติมว่า ทีผ่านมานั้นเราได้พิจารณาไปว่าเหตุผลหนึ่งทีทำให้การโคลนใน สถานการณ์นี้มีเหตุผลมากที่สุดก็คือพ่อแม่ทีใช้วิธีนี้ต้องการ ลูกด้วยจิตใจอันธรรมดาสามัญเหมือนคู่สมรสอื่นๆที ต้องการมีลูก จิตใจหรือจุดประสงค์ดังกล่าวนี้ไม่มีส่วนใดที เราจะพิจารณาได้ว่าเป็นเจตนาทีไม่ผิดแก่ทารกทีจะเกิดมาเลย อีกทั้งเราเล็งเห็นผลได้ว่าเมื่อได้ลูกมาสมใจแล้ว คู่สมรส เช่นนี้ก็ควรรับผิดชอบดูแลลูกทีได้มาอย่างทีไม่ต่างจากคน ทั่วไป ดังนั้นการโคลนมนุษย์ภายในสถานการณ์นี้จึงเป็น สิ่งทีไม่มีเหตุผลทีสังคมจะคัดค้าน เราอาจให้รายละเอียดแก่ การโคลนมนุษย์แบบนี้ว่า

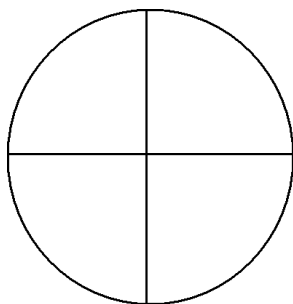
-พิจารณาจากการล่วงละเมิดผู้อื่น ไม่พบว่าเป็นการ ละเมิด

-พิจารณาจากเหตุผลส่วนบุคคล พบว่าสมควรแก่การเห็น ใจ

-หากให้คะแนน เราอาจให้คะแนนแก่การโคลนใน บริบทนี้ ๔ จาก ๔ (วิธีพิจารณาคือว่ามีคะแนนทีจะต้องหัก ออกหรือไม่ กรณีนี้เมื่อไม่มีคะแนนทีต้องหักออก คะแนน รวมจึงเท่ากับ ๔)

-ในแง่กรรมนิยาม การทีสังคมอนุญาตให้มีการโคลน ชนิดนี้ไม่ส่งผลทางลบแก่สังคม นี่เป็นการอนุญาตให้คู่ สมรสมีบุตรได้ตามปกติ การโคลนเป็นเพียงเครื่องมือขยาย สมรรถนะของแพทย์เพื่อให้ช่วยคนทีเป็นทุกข์ได้มากขึ้น เท่านั้น

ต่อไปนี้คือแผนภาพแสดงระดับคะแนนของการโคลน แบบทีว่านี้ ช่องว่างสีขาวภายในวงกลมคือตัวเลขบอก คะแนน

(ข) บุคคลที่สามารถมีบุตรได้ตามธรรมชาติ แต่ต้องการบุตรที่มีลักษณะพิเศษบางอย่างซึ่งวิธีการตามธรรมชาติหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์อื่นไม่สามารถให้ได้ ยกเว้นการโคลน บุคคลในกลุ่มนี้เราหมายเอาคู่สมรสที่แต่งงานกันตามปกติ และเราได้แยกกรณีความต้องการบุตรในคนเหล่านี้ออกเป็นสองกลุ่มหลักๆคือ ต้องการโคลนเพื่อนำลูกที่สูญเสียไปจะเพราะอุบัติเหตุหรือเพราะ โรคภัยอย่างกะทันหันกลับคืนมา กับโคลนเพื่อให้ได้ลูกมาอีกคนตามลักษณะที่พ่อแม่ต้องการ ไม่ใช่เพื่อทดแทนลูกที่สูญเสียไป กรณีนี้เราอาจแยกพิจารณาเป็นข้อๆตามแบบข้างบนได้ดังนี้

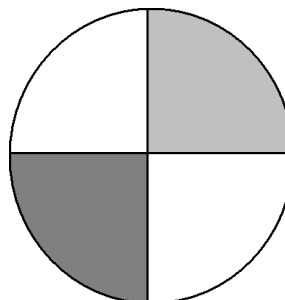
-พิจารณาจากการล่วงละเมิดผู้อื่น อาจเป็นไปได้ที่จะมีการละเมิด เพราะเจตนาในการสร้างเขมานั้นเป็นเจตนาที่มีเจื่อนใจ ไม่เหมือนเจตนาในกรณีที่กำลังกล่าวในข้อ (ก) อันเป็นเจตนาที่ปราศจากเจื่อนใจ เจตนาที่มีเจื่อนใจเช่นนี้อาจส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องกับเด็กได้หากว่าพ่อแม่พบในภายหลังว่าเจื่อนใจที่ตนต้องการนั้นไม่สำเร็จผล

-พิจารณาจากเหตุผลส่วนบุคคล พบว่าไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่สมควรแก่การเห็นใจ เพราะยังมีวิธีการอื่นที่บุคคลเหล่านี้จะสามารถมีลูกได้

-หากให้คะแนน การโคลนแบบนี้เราอาจให้คะแนน ๒ จาก ๔ ที่ให้คะแนนเช่นนี้พิจารณาจากการขาดคุณสมบัติในเรื่องการล่วงละเมิดและคุณสมบัติในเรื่องสมควรแก่การเห็นใจ อย่างละ ๑ เมื่อหักออก ๒ ก็เหลือ ๒ คะแนน

-ในแง่ธรรมนิยาม การที่สังคมอนุญาตให้มีการโคลนแบบนี้ อาจเสี่ยงต่อการที่จะมีพลเมืองจำนวนหนึ่งที่ถูกรัง

ขึ้นมาแล้วถูกล่วงละเมิดโดยผู้ที่สร้างเขา มา ความเสี่ยงนี้ไม่มีเหตุผลที่รัฐจะต้องแบกรับ เพราะบุคคลที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงที่ว่านี้เราได้พิจารณาแล้วว่าไม่สมควรแก่การเห็นใจ เพราะมีทางเลือกในการที่จะมีบุตรโดยวิธีอื่นอยู่แล้ว
ต่อไปนี้เป็นแผนภาพแสดงคะแนนของการ โคลนแบบนี้

(ค) บุคคลที่เป็นโสด หากแต่งงานอาจมีบุตรได้โดยวิธีการตามธรรมชาติ หรือไม่ก็โดยวิธีการทางการแพทย์อื่น (แต่ต้องแต่งงาน) คนประเภทนี้ไม่ประสงค์จะแต่งงาน เพราะไม่ต้องการมีภรรยาหรือสามี แต่อยากจะมีลูก การโคลนจะทำให้พวกเขาสามารถมีลูกได้ การโคลนแบบนี้เราอาจพิจารณารายละเอียดได้ดังนี้

-พิจารณาจากการล่วงละเมิด พบว่ามีอัตราความเข้มข้นของการล่วงละเมิดสูงกว่ากรณีที่กำลังกล่าวในข้อ (ข) โดยดูจากเจตนาในการสร้างลูกขึ้นมา คนที่มีครอบครัวตามปกตินั้นถือได้ว่าเป็นผู้ยอมรับกฎกติกาทางธรรมชาติที่ว่า “หากคุณอยากมีลูก คุณก็ต้องมีภรรยาหรือสามี” ส่วนคนที่ไม่ยอมมีครอบครัวแต่จะมีลูกนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่ไม่ยอมรับกติกาตามธรรมชาติที่ว่ามัน อันสื่อถึงเจตนาที่เอาความต้องการของตนเป็นที่ตั้ง เมื่อเจตนาที่เกิดจากการคิดถึงตนเป็นหลัก ทารกที่จะเกิดมาก็ต้องถือว่าเป็นลูกสร้างขึ้นอย่างที่เป็นวัตถุสนองตอบความต้องการของบุคคลเหล่านี้เป็นหลัก นอกจากนั้นการที่ทารกเกิดมาท่ามกลางครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์นี้ก็ต้องถือว่าเป็นเจื่อนใจหนึ่งที่เรากำลังพิจารณา

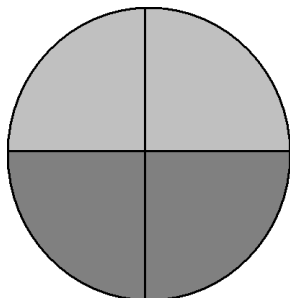
รวมอยู่ในประเด็นเรื่องการล่วงละเมิดด้วย เพราะการสร้างเขามาทั้งที่รู้ว่าเขาจะเกิดมาอย่างแตกต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ต้องถือเป็นการจงใจล่วงละเมิดทารกนั้น

-พิจารณาจากประเด็นเหตุผลส่วนบุคคล พบว่าไม่มีอะไรที่เราจะต้องเห็นใจ เพราะความปรารถนาที่จะมีลูกเช่นนี้เป็นเรื่องที่อธิบายไม่ได้ด้วยเหตุผลอยู่แล้ว

-หากให้คะแนน เราอาจให้คะแนนแก่การโคลนในลักษณะนี้เป็น ๐ จาก ๔ ที่ให้เช่นนี้พิจารณาจากการขาดคุณสมบัติในเรื่องการล่วงละเมิด ซึ่งขาดมากเมื่อเทียบกับกรณีของกลุ่มสมรสที่ต้องการมีบุตรในข้อ (ข) ความเข้มข้นของการล่วงละเมิดละเมิดผู้อื่นในกรณีนี้คิดเป็น ๒ เท่าของกรณีในข้อ (ข) อนึ่งเมื่อพิจารณาจากประเด็นเรื่องเหตุผลส่วนบุคคล พบว่าไม่สมควรแก่การเห็นใจมากเป็นสองเท่าของกรณีที่กล่าวในข้อ (ข) ดังนั้นจึงให้คะแนนการจากคุณสมบัติข้อนี้เท่ากับ ๒ เมื่อรวมสองข้อเข้าด้วยกันก็เท่ากับ ๔ เมื่อหักออกจาก ๔ คะแนนที่เราตั้งไว้ก็เหลือ ๐

-พิจารณาจากหลักธรรมนิยามอันเป็นหลักว่าด้วยโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคม การโคลนเช่นนี้ไม่มีเหตุผลที่รัฐจะอนุญาต เพราะเป็นการล่วงละเมิดผู้อื่นอย่างรุนแรงและเหตุผลในการที่จะอนุญาตก็ไม่มีเลย คนที่จะใช้บริการจากการโคลนมนุษย์ในข้อนี้กระทำการทั้งหมดไปจากพื้นฐานของความอยากเท่านั้น

ต่อไปนี้คือแผนภาพแสดงคะแนนของการโคลนแบบนี้

(ง) กลุ่มสมรสที่เป็นชายล้วนหรือหญิงล้วนซึ่งตามธรรมชาติไม่สามารถมีบุตรได้ คนเหล่านี้บางส่วนเมื่อแต่งงานอยู่ด้วยกันแล้วก็ปรารถนาจะมีลูกด้วยถือว่าการมีลูกนั้นจะช่วยชีวิตครอบครัวมีความสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สำหรับคนเหล่านี้ การโคลนเท่านั้นที่จะช่วยให้พวกเขามีลูกที่เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขแท้ๆของตนได้

-พิจารณาจากประเด็นเรื่องการล่วงละเมิด พบว่ามีแนวโน้มสูงที่จะมีการล่วงละเมิดผู้อื่น การล่วงละเมิดในกรณีนี้อาจพิจารณาเทียบเคียงกับกรณีที่กล่าวในข้อ (ค) ข้างต้นได้ คือพิจารณาจากเจตนาและความรู้ตัวว่าเรื่องอันจะตามมาจากการกระทำของตนนั้นจะส่งผลเช่นใดต่อทารกที่จะเกิดขึ้นจากการโคลนนั้น ชายโสดหรือหญิงโสดที่มีลูกจากการโคลนนั้นอาจไม่สร้างแรงกดดันแก่ลูกเท่ากับชายที่เป็นเกย์และหญิงที่เป็นเลสเบียนที่มาอยู่กันด้วยกันฉันสามีภรรยาแล้วให้กำเนิดลูกด้วยการโคลน ที่กล่าวมานี้ไม่ได้หมายความว่าเรากำลังกล่าวหาว่าคนที่เกิดมาชอบเพศเดียวกันนั้นชั่วร้าย พระพุทธศาสนาไม่เคยมองคนชอบเพศเดียวกันว่าชั่วร้าย สิ่งที่พระพุทธศาสนาใช้มองว่าคนจะดีหรือไม่นั่นคือการกระทำ ไม่ใช่การเกิดมาเป็นอะไร จะอย่างไรก็ตาม การเกิดมาเป็นคนผิดเพศนั้นเราต้องยอมรับว่าเป็นสิ่งที่คนจำนวนมากเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติ ศาสนาหลายศาสนาในโลกถือว่าการเกิดมาเป็นเช่นนั้นเป็นความชั่วร้ายในตัวเอง ดังนั้นการที่ทารกเกิดมาในสภาพครอบครัวที่พ่อ (?) กับแม่ (?) เป็นผู้ชายทั้งคู่หรือหญิงทั้งคู่ ย่อมจะสร้างความกดดันให้แก่ลูกมากกว่าเด็กที่เกิดมาในสภาพครอบครัวปกติ อีกอย่างหนึ่ง การโคลนนั้นมีแนวโน้มว่าจะสร้างทารกให้เป็นเกย์หรือเลสเบียนตามเจ้าของเซลล์ที่ใช้ในการโคลนด้วย เมื่อเป็นเช่นนั้น การสร้างชีวิตของเขาให้เกิดมาเช่นนั้นโดยรู้ล่วงหน้าว่าเขาจะต้องเกิดมาเป็นบุคคลที่ผิดปกติในทางเพศก็ต้องถือว่ามิใช่น้ำหนักของการล่วงละเมิดผู้อื่นมาก ที่ผ่านมาระดับคะแนนแก่ชายหรือหญิงโสดที่โคลนตนเองเพื่อให้ได้ลูกว่ามีระดับคะแนนที่จะต้องหักออก

จาก ๔ คะแนนที่ตั้งไว้เท่ากับ ๒ สำหรับคู่สมรสที่เห็นแก่เกียรติยศเบี่ยงนี้ผู้วิจัยคิดว่าเนื่องจากมีน้ำหนักของการล่วงละเมิดชีวิตเด็กที่จะเกิดมามากกว่าชายหรือหญิงโสด ดังนั้นคะแนนที่ให้เพื่อหักออกจาก ๔ คะแนนนั้นควรเท่ากับ ๓

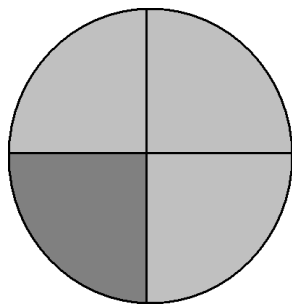
-พิจารณาจากเหตุผลส่วนตัว พบว่าน้ำหนักของการที่บุคคลในข้อนี้สมควรแก่การเห็นใจนั้นมีมากกว่าชายหรือหญิงโสดที่กล่าวในข้อ (ก) แต่ก็น่าเห็นใจน้อยกว่าชายหรือหญิงที่สมรสกันตามปกติแล้วไม่สามารถมีบุตรได้ตามธรรมชาติ จึงต้องอาศัยการโคลนเพื่อช่วยให้มีบุตรตามที่กล่าวในข้อ (ก) เกณฑ์ในการพิจารณาประเด็นนี้เป็นอย่างนี้ประการแรก การที่คนสองคนมาอยู่กินด้วยกันเป็นครอบครัวนั้นอย่างน้อยที่สุดก็แสดงว่าเขาอมรับในกฎของธรรมชาติเรื่องครอบครัวที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่เนื่องจากชายที่เป็นเกย์หรือหญิงที่เป็นเลสเบียนนั้นไม่อาจจะมีลูกได้ตามธรรมชาติ สมัยที่การโคลนยังไม่เกิดขึ้น หากว่าบุคคลเหล่านี้ประสงค์จะมีลูกก็อาจใช้วิธีรับเลี้ยงเด็กกำพร้าเป็นบุตรบุญธรรม ต่อเมื่อมีการโคลนเกิดขึ้น การโคลนนี้ก็สามารรถช่วยให้คนเหล่านี้สามารถมีลูกได้ด้วยตนเอง พิจารณาจากความปรารถนาที่จะมีลูกนั้นเรากล่าวได้ว่าคนเหล่านี้ก็เหมือนคนปกติทั่วไปที่เมื่อมีครอบครัว (คือมีสามีหรือภรรยาแล้ว) แล้วก็ประสงค์จะมีลูกเพื่อให้ครอบครัวครบสมบูรณ์ คนเหล่านี้ต่างจากคนโสดที่ต้องการมีลูกแต่ไม่ต้องการสามีหรือภรรยาตรงที่มองเห็นความหมายหรือความสำคัญของการเป็นครอบครัวมากกว่า แต่เนื่องจากพวกเขาว่าอย่างไรเสียตนเองก็ไม่สามารถมีลูกตามธรรมชาติได้ การพยายามมีลูกโดยฝืนธรรมชาติซึ่งเมื่อฝืนแล้วจะส่งผลให้เกิดความกดดันบีบคั้นแก่ลูกที่จะเกิดมา เช่นนี้ทำให้ความปรารถนาที่จะมีลูกของคนที่ชอบเพศเดียวกันเหล่านี้มีน้ำหนักน้อยกว่าคนปกติ ที่ผ่านมาเราให้คะแนนแก่คนปกติที่ไม่สามารถมีลูกได้ตามธรรมชาติ ต้องอาศัยการโคลนเพื่อให้มีลูก ว่าเหตุผลของคนเหล่านี้ตามที่กล่าวในข้อ (ก) พึงได้ เราจึงให้คะแนนส่วนที่จะหักออกจาก

๔ คะแนนหลักเท่ากับ ๐ ในขณะที่คนที่เห็นโศกเศร้าให้คะแนนที่จะต้องหักออกเท่ากับ ๒ ดังนั้นเมื่อคนที่ชอบเพศเดียวกันนี้อยู่กึ่งกลางระหว่างคนสองประเภท (คือ ก. และ ค.) คะแนนที่พวกเขาสมควรได้จึงเท่ากับ ๑

เมื่อพิจารณารวมคะแนนสองส่วนเข้าด้วยกัน คือส่วนที่ว่าการล่วงละเมิดผู้อื่นที่ได้ ๓ คะแนน กับส่วนที่ว่าการล่วงละเมิดผู้อื่นสมควรแก่การเห็นใจแก่ไหนเพียงไรที่ได้ ๑ คะแนน บุคคลที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนก็ได้คะแนนรวมที่จะต้องหักออกจาก ๔ เท่ากับ ๔ ซึ่งก็แปลว่าในท้ายที่สุดพวกเขาก็ได้คะแนนรวมเท่ากับ ๐ เหมือนกรณีคนโสดที่ต้องการลูกแต่ไม่ต้องการคู่ครองที่กล่าวในข้อ ค. ข้างต้น

-พิจารณาจากแง่ของธรรมเนียมอันเป็นโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคม กรณีนี้ก็เหมือนกรณีที่กล่าวในข้อ ค. ที่ได้คะแนนรวมเท่ากับ ๐ ซึ่งหมายความว่า การโคลนในกรณีเหล่านี้ชัดเจนว่าเป็นการล่วงละเมิดผู้อื่น และมีเหตุผลสนับสนุนว่าทำไมคนจึงต้องโคลนน้อยมาก การที่สังคมจะอนุญาตให้บุคคลกระทำการตามความปรารถนาซึ่งได้คะแนนทางจริยธรรมเท่ากับ ๐ เช่นนี้เป็นเรื่องที่ไม่อาจอธิบายได้ สรุปคือสังคมไม่ควรอนุญาตให้คู่สมรสที่เป็นเกย์หรือเลสเบียนโคลนตนเองเพื่อให้ลูก ที่สังคมไม่ควรอนุญาตก็เพราะการอนุญาตเท่ากับยอมรับให้มีสิ่งที่บั่นทอนโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคม ซึ่งในท้ายที่สุดหากว่าเรายอมให้มีเรื่องเช่นนี้เกิดขึ้น เราทุกคนก็จะต้องร่วมรับผลของการปล่อยให้เรื่องเช่นนี้เกิดขึ้น เหมือนกับกรณีประเทศที่เห็นแก่การหาเงินหาทองที่แม้ประชาชนจะมีสถานะทางเศรษฐกิจดี แต่ปัญหาอาชญากรรมและอบายมุขก็ติดตามมาอย่างเป็นเงาตามตัว ทั้งนี้เพราะเมื่อเราเลือกอะไรให้แก่สังคมเรา เราได้เลือกผลอันจะพ่วงตามมาไปเรียบร้อยด้วยกันแล้วนั่นเอง

ต่อไปนี่คือแผนภาพแสดงคะแนนของการโคลนแบบนี้

สรุปภาพรวมของแนวคิดที่พระพุทธศาสนา มีต่อการโคลนมนุษย์

จากที่กล่าวมาทั้งหมด เราจะพบว่า

(๑) พระพุทธศาสนาพิจารณาว่าการโคลนนั่นเป็นกระบวนการทางธรรมชาติอย่างหนึ่งในการให้กำเนิดชีวิตใหม่ แม้ว่ากระบวนการดังกล่าวนี้ดูเหมือนว่ามนุษย์จะเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้น แต่ในความเป็นจริง สิ่งนี้ที่นักวิทยาศาสตร์ทำเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็เหมือนเรื่องอื่นๆคือการ “ค้นพบ” กฎธรรมชาติที่แอบซ่อนอยู่ในที่มีเดิมนั้น เมื่อการโคลนเป็นกระบวนการทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง พระพุทธศาสนาก็ไม่แยกพิจารณาการโคลนออกมาเป็นพิเศษแตกต่างจากการให้กำเนิดชีวิตแบบอื่นๆ

(๒) การโคลนที่เราพิจารณากันมาทั้งหมดในบทนี้เน้นไปที่การโคลนเพื่อให้ได้ทารกมาเลี้ยงดูเป็นบุตร จากกรณีต่างๆที่เป็นไปได้ เราพบว่ามีการโคลนมนุษย์อยู่แบบหนึ่งที่คุณเหมือนว่าไม่มีเหตุผลที่พระพุทธศาสนาจะมองว่าผิด และเมื่อเป็นเช่นนั้นก็ไม่มีความผิดอีกเช่นกันที่กฎหมายของสังคมพุทธจะห้ามการโคลนชนิดที่ว่านี้ การโคลนแบบดังกล่าวคือการโคลนที่กระทำโดยคู่สมรสที่ไม่มีทางจะมีบุตรได้ตามธรรมชาติหรือด้วยวิธีการทางการแพทย์อย่างอื่นที่ไม่ใช่การโคลน การโคลนที่กระทำภายในสถานการณ์นี้มีสถานะเป็น

เพียงเครื่องมือสำหรับการให้กำเนิดบุตรเช่นเดียวกับเครื่องมืออื่นๆเช่นการทำเด็กหลอดแก้ว

(๓) สำหรับการโคลนที่นอกเหนือไปจากนี้ เราได้พิจารณาแล้วพบว่ามื่อน้ำหนักของการล่วงละเมิดผู้อื่นซึ่งในที่นี้คือทารกที่จะเกิดมาในระดับที่ “รุนแรง” ไปจนถึง “รุนแรงอย่างมาก” การโคลนที่ละเมิดทารกในระดับรุนแรงหมายถึงการโคลนอย่างเจาะจงเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ที่โคลน เช่น โคลนซากของลูกรักที่ตายจากไปอย่างกะทันหัน หรือโคลนตัวเองเพราะกลัวว่าตนแก่แล้วจะสร้างลูกที่เก่งเช่นนั้นบ้าง ทารกที่เกิดขึ้นด้วยเจตนาอันเป็นการตอบสนองความต้องการส่วนตนเช่นนี้ถือว่าถูกล่วงละเมิดในแง่ที่คนสร้างเขาไม่สร้างเขาให้เป็นอย่างที่เขาจะเป็น แต่เจาะจงสร้างให้เป็นอย่างที่ตนอยากให้เป็น การล่วงละเมิดในกรณีนี้เป็นการล่วงละเมิดที่ยังไม่ได้เกิดส่วนหนึ่ง และเกิดแล้วอีกส่วนหนึ่ง ส่วนที่เกิดแล้วก็คือการจงใจสร้างเขาอย่างที่เขาอยากได้ และที่จะเกิดก็ถือหาเขาไม่เป็นอย่างที่ผู้อยากได้ต้องการ เขาก็อาจถูกทอดทิ้งได้ ส่วนการโคลนที่ล่วงละเมิดทารกในระดับที่รุนแรงมากนั้นหมายถึงการโคลนโดยคนที่ผิดปกติในทางใดทางหนึ่งเช่นทางเพศเช่นคนที่ เป็นเกย์หรือเป็นเลสเบี้ยน โดยปกติแล้วพระพุทธศาสนาไม่ได้มองว่าผู้ที่เบี่ยงเบนทางเพศเหล่านี้เป็นคนชั่วร้ายในทางศีลธรรมแต่อย่างใด แต่การที่พระพุทธศาสนา มองว่าหากคนเหล่านี้สร้างสำเนาตนขึ้น สำเนานั้นนอกจากจะมีแนวโน้มสูงที่จะผิดปกติเหมือนตน ก็ยังสร้างเขาให้เกิดมาในครอบครัวที่ผิดปกติด้วย รายละเอียดอย่างหลังนี้พระพุทธศาสนาถือว่าสำคัญ เพราะการที่เด็กเกิดมาแล้วพบว่า พ่อหรือแม่ตนเองไม่เหมือนคนอื่นก็เท่ากับได้กักขังลูกไว้ในคุกแห่งความทุกข์ทรมานชนิดที่ไม่มีวันพ้นไปได้อย่างถูกต้องทั่วไป นี่คือการล่วงละเมิดเขา การโคลนที่ล่วงละเมิดผู้อื่นเช่นนี้พระพุทธศาสนาถือว่าผิดจริยธรรม ทั้งในทางส่วนตัวและในทางสังคม สังคมพุทธจะอนุญาตการโคลนเช่นนี้ไม่ได้เลย

(๔) นอกจากประเด็นเรื่องการล่วงละเมิดผู้อื่น ปัจจัยหลักอีกอย่างหนึ่งที่พระพุทธศาสนาใช้เป็นเกณฑ์ร่วมในการพิจารณาความชอบธรรมของการ โคลนก็คือ ผู้โคลนมีเหตุผลส่วนตัวอะไรสำหรับอธิบาย เราพบว่ามีการ โคลนอยู่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่สามารถอธิบายได้คือการที่คู่สมรสซึ่งไม่สามารถมีบุตรได้ตามปกติขอใช้การ โคลนเพื่อให้มีลูกโดยไม่คาดหวังอย่างเจาะจงว่าจะได้ลูกอย่างนั้นอย่างนั้น สิ่งที่พวกเขาต้องการคือ “ลูก” ในความหมายอย่างธรรมดาสามัญทั่วไป ส่วนผู้ที่สามารถมีลูกได้ตามธรรมชาติ แต่เห็นว่าการใช้วิธีการตามธรรมชาติทำให้ไม่อาจแน่ใจว่าจะได้ลูกอย่างที่ต้องการหรือไม่ จึงขอใช้การ โคลนก็ดี ผู้ที่เกิดมามีเพศสัมพันธ์คือชอบคนเพศเดียวกัน เมื่อมาอยู่กันด้วยกันฉันสามีภรรยาที่ประสงค์จะมีบุตรด้วยการ โคลนก็ดี ข้ออ้างของคนเหล่านี้ไม่มีเหตุผล ฟังไม่ได้ เมื่อไม่มีเหตุผลหรือฟังไม่ได้ กฎหมายในสังคมพุทธก็ไม่ควรจะ โอนอ่อนตามความปรารถนาเหล่านี้

(๕) ท้ายที่สุด เราได้พิจารณาสิ่งที่เรียกว่า “โครงสร้างทางจริยธรรม” ของสังคมพุทธ การพิจารณาเรื่องการ โคลนนั้นนอกจากจะพิจารณาผ่านกรอบเรื่องการล่วงละเมิดผู้อื่นหรือไม่ มีเหตุผลส่วนตัวที่มีน้ำหนักมากน้อยเพียงใด ยังต้องพิจารณาผ่านประเด็นว่า ในภาพรวมการ โคลนสามารถกระทบต่อโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมหรือไม่เพียงใด ผลสรุปว่าการ โคลนเพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่ไม่กระทบต่อโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคม ซึ่งได้แก่การ โคลนโดยคู่สมรสที่ไม่มีทางมีบุตรได้ตามปกติ นอกนั้นล้วนกระทบต่อโครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมทั้งสิ้น ๑